

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\S\Svrček
Michal\Svrcek_Michal-Cerni_baroni_MV.PDB

PDB Name: Cerni baroni ministerstva vnitr
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 28.4.2004
Modification Date: 28.4.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Michal Svrček

Černí baroni ministerstva vnitra aneb válčili jsme za Obziny

Chtěl jsem udělat známým radost k vánocům, tak jsem zpracoval přes dvacet let starý strojopis, který jsem dal dohromady na základě svého vojenského deníku. Jde o dodnes nezmapovanou část našich černých dějin, o které se stále mlčí, o léta 1980-82, kdy se naše republika připravovala na vojenskou okupaci Polska za doby vzniku Solidarity.

V roce 1987 byl pověřen tajnou církví Ján Čarnogurský, aby spis propašoval přes hranice do Svobodné Evropy. Tvrdil, že tak učinil, ale za tři roky se přiznal, že spis někomu půjčil, nevěděl komu, a na jeho doručení do Mnichova zapomněl. V roce 1991 se spisovatelka Hana Ponická zasazovala o jeho zveřejnění na Slovensku. Potřebovala českého recenzenta a protože tehdy ještě věřila v čistotu Charty 77, svěřila spis Rumlovi. Ten jí ho už nevrátil; tvrdil, že ho nemá a že mu ho asi někdo vytáhl ze zásuvky.

Všechny osoby jsou tam uvedeny s pravým jménem. Vystupuje tam generál Carda, který byl později jako nejvyšší šéf v Bartolomějské zodpovědný za masakr na Národní třídě 17. listopadu 1989 spolu s generálem Lorencem. Já jsem začínal jako osobní Cardův výkonný praporčík, než mě odhalila vojenská kontrarozvědka a poslala za trest do internačního tábora mezi tzv. Černé barony ministerstva vnitra. Dále tam vystupuje politruk Fábera, dnešní generální ředitel Group4-Securitas, nechvalně známé v souvislosti s největší bankovní loupeží v dějinách Československa, která se odehrála v loni na Praze 4, a která byla samozřejmě fingovaná a anglické banky jako ručitelé musely vyplácet této firmě odškodné. Mám dojem, že policie tento případ záměrně zahrává do autu, dodnes nebylo nic vyšetřeno, a když jsem byl v létě na Bartolomějské podat svědeckou výpověď, tak se ze mne snažili udělat blázna. Carda a Fábera tvořili kdysi na vojně jednu mafii. Fáberovi se dokonce podařilo mě dostat na Pankrác k prokurátorovi. Dále tam vystupuje politruk Grivalský, dnes generální ředitel Mladého Světa, který se nejvíce zasloužil o mé uvěznění v internačním táboře a pak ještě o mně před osmi lety nechal vytisknout ve svém časopise posměšný článek.

1. Četo, do první řady, pal!

Psal se 10. říjen roku 1980. Zelená náplast přes dva roky mého života se na mě přilepila svým počátečním okrajem tohoto osudného dne, když v pravé poledne jsem překročil, naposledy v civilním oděvu, bránu kasáren Jana Roháče z Dubé ve Vršovcích na Míčánkách. Do kasáren jsem ten den přicestoval úplně sám. V onom roce se rukovalo totiž už 30. září, ale já jsem dostal povolávací rozkaz až na náhradní termín.

Kolem mého příchodu byly zprvu zmatky, neboť nikdo mě v kasárnách neočekával a tudíž nevěděli, co se mnou mají dělat. Ve Vršovcích si mě nechat nechtěli, jelikož tam nebylo výcvikové středisko. Nakonec se rozhodlo, že budu převelen na dobu výcviku na Kladno. Ten den však na Kladno žádné služební auto nejelo, tak jsem tam měl být odvezen až příštího dne.

Když mě pak odpoledne celého převlékali do zeleného, dověděl jsem se, že se stávám vojínem vojska ministerstva vnitra. Doposud jsem neměl ani tušení, že nějaké takové vojsko vůbec existuje. Ale jak už to u nás bývá, všemu pochybnému se přirazuje svatozář, uměle se vykonstruuji dějiny, tradice, neskonale zásluhy, nepostradatelný význam a tak dále, a tak dále. Podobně je tomu i s vojsky ministerstva vnitra. Vznikla sice v nedávné době odštěpením od vojsk pohraniční stráže, ale jejich tradice se datují už od dob Leninových. Z oněch časů je ponejvíce všemi politruky zbožně vzýván vůdce bolševické ČEKY Felix Edmundovič Džeržinskij, uctíváný jako duchovní otec těchto našich vojsk. Mezi portréty na nástěnkách u všech útvarů vojsk ministerstva vnitra je proto také Džeržinského portrét nejčastější. S historickými zásluhami je to ve skutečnosti horší. Bohužel pro vojenské pohlaváry, bohudík pro národ. Vojáci ministerstva vnitra se ani zdaleka nemohli honosit něčím podobným jako třeba jejich kolegové u pohraniční stráže, kde se za nejvyšší vlastenecké zásluhy považuje střílení do lidí, kteří neměli jinou možnost, jak uprchnout z komunistického tábora, než útekem přes ostnatý drát. Tak alespoň politruci opěvovali stále dokola slova o „úspěšné spolupráci se

Sborem národní bezpečnosti při potlačování protilidových demonstrací v krizových letech 1968-69". Byl jsem na jedné straně rád, že nebudu cvičen v boji proti zlým imperialistům ze Západu, o to horší však bylo pomyšlení, že výcvik bude veden proti vlastním lidem. Na takovou práci je ovšem zapotřebí kádrů. A také se u vojsk ministerstva vnitra skutečně kádřovalo, asi jako u pohraniční stráže. U vojáků z povolání a absolventů VKVŠ bylo kádřování tvrdší, při povolávání ostatních vojáků základní služby, jako jsem byl například já - vyhozený na vysoké škole z vojenské katedry, postačil většinou čistý trestní rejstřík a nezávadný kádřový posudek na rodiče. A navíc, když už jsem se tu octnul, nikdo na kontrarozvědce ani na kádřovém oddělení netušil, že jsem byl z vojenské katedry vyhozen, tím spíše pak za co, všichni si prostě mysleli, že jsem katedru při svém studiu jednoduše nedělal.

První noc jsem přespal na velitelské rotě u záložáků, abych byl ušetřen před mazáky. Časně zrána písl velitel zdejší velitelské roty nadporučík Sklenář bouří a já nebyv poučen, co se při tom dělá, jsem nastoupil na chodbu s rozepnutým vycházkovým sakem bez kravaty a s rukama v kapsách, jako za dobrých civilních časů. Nadporučík Sklenář z toho dostal takový záchvat smíchu, že se jen stěží otázel, kdo jsem, a rázem celý poplach zrušil. Odpoledne mě naložili na nákladák a odvezli na Kladno.

Na Kladně ve Dřině se nacházel strážní prapor, kde se každoročně pořádaly výcviky nováčků. Tam jsem strávil šest týdnů v prostředí, nápadně připomínajícím Černé barony. Výcvik už deset dní probíhal, takže jsem přišel zrovna do nejlepšího. Zpočátku jsem byl vůči veškeré buzeraci imunní, protože před vojnou jsem se nastříhal; u útvarů neměli zrovna holiče, takže jsem se svými dlouhými vlasy a starším věkem působil dojmem samostatné záložky. Po týdnu jsem byl ale předveden k civilnímu holiči do města, a tak bylo definitivně po imunitě.

Deset poddůstojníků na naší rotě se předhánělo navzájem, kdo dá více ukázat svou moc. Bylo to něco otřesného, být v moci devatenáctiletých svobodníků. Svou funkčně nejvyšší moc ze základáků projevoval výkonný praporčík desátník Fekete tím, že když ostatní poddůstojníci jebali mužstvo ze země, postavil se na židli doprostřed nich a jebal mužstvo ze židle, aby ukázal nadřazenost nad všemi poddůstojníky, jak mi i často osobně zdůrazňoval: „Ma ojebete prvý raz, ma ojebete druhý raz, ale tretí raz už ma neojebete. Z nich si môžete robít piču, ale zo mňa nie.“ Byl mimochodem notorik a celý den si sušil fénem hlavu, kterou měl stále mokrou. Vojáci se nedostávali na vycházky, protože v době vydávání vycházkových knížek obvykle seděl desátník Fekete někde ve městě v hospodě. Když jsem se jednou proti tomu ozval, dostal jsem od něj jen ironickou odpověď: „Keď tu chýba veliteľ roty, ja ho môžem zastúpiť. Ale keď ja tu nie som, kto ma zastúpi? Tak vidíte, aký som nepostrádateľný, a preto si ma vážte.“ Večer na fyzickou kontrolu byl povětšinou už přítomen v plné své opilecké kráse. Po rozkaze bylo jeho úkolem přečíst jména všech příslušníků roty, jestli jsou všichni na rotě. Na papíře viděl zřejmě každé jméno třikrát a to ještě rozmazaně, takže mnoho jmen komolil, případně četl třikrát jedno jméno za sebou, nebo dokonce třeba deset jmen přeskočil. Když mu došel líh, tak tu noc se nikdo nevyspal. Uprostřed noci budil lidi, co si ještě nevyzvedli balíky, a ti mu museli vyložit celý obsah svých balíků, jestli tam náhodou nebude láhev s nějakou lihovinou. A o kontrolách na pokojích a vyházených skříňkách ani nemluví. Aby se vyvýšil nad ostatní poddůstojníky, co dělali nenadálé kontroly na pokojích dveřmi, vnikal do pokojů rozražením okna zvenku. Pořádek musel být. Koště, lopata, bendžo (kartáč na podlahu), hadr, kýbl s vodou a mazlavé mýdlo se nám staly nejčastěji používaným náčiním. Poddůstojníci chrlili mazlavé mýdlo v kvantech kobyliho trusu na podlahu a kýble vody se lily spolem i horem jako za potopy.

Jinak jsme se zúčastňovali výcviků, které byly velkolepé. Fascinovaly mě nácviky eskortování a vysvlékání nepřátelů ze Západu, z čehož jsem při praktickém provádění udělal takovou frašku, že poddůstojníci ať řvali jak řvali, nemohli autoritu v četě udržet. Ještě dojemnější byly ukázky zákroků proti demonstrantům a stávkujícím, počínající výzvou: „Občané, rozejděte se!“, pokračující vypouštěním slzného plynu, rozháněním davu obušky a vodním dělem, přes výstražnou střelbu do vzduchu, nad hlavy demonstrujících až k samotné střelbě, která se provádí na souslednost povelů: „Četo, do první řady, pal! Četo, dva kroky vpřed, vchod! Četo, do druhé řady, pal! Četo, dva kroky před, vchod!...“ Instruktor těž upozornil, že obuškem se nemlátí do hlavy a do přirození, dále se nemlátí děti, těhotné ženy, starci a invalidi. Ale pak cynicky podotkl: „To víte, teorie je jiná, ale praxe je taky jiná. Když se kácí les, tak třísky lítají!“ Vyvrcholením pak bylo filmové představení ještě téhož dne, kde jsme shlédli ukrutnost četníků, střelících do stávkujících a demonstrantů za císaře pána a první republiky.

Nekonečné byly nácviky pochodu na přísahu. Od rána do večera do rytmu bubnu jsme se motali na „buzerplacu“. Z pochodového útvaru mě však vyloučili, abych náhodou nevyvedl na přísaze na Staroměstském náměstí nějakou nepříčetnost. K tomu jsme povinně zpívali alespoň padesátkrát denně „Rudého partyzána“ a „Pochod rudých námořníků“, a to nejen při výcviku, ale i při cestě na hřiště skrz město nebo dokonce jako modlitbu před a po každém jídle s ešusem v jedné a přiborem v druhé ruce. Jelikož na mě byla věčně upřena pozornost, že nechci zpívat pokrokové písně, byl jsem za několik dní vytrénován osobně natolik, že jsem měl nejsilnější hlasový fond suverénně ze všech, takže jsem udával svým zpěvem tempo pochodu.

Na pokrokový zpěv si potrpěl zvláště svobodník Kratka, nejuvědomělejší komunista ze všech poddůstojníků. Jednou jsem od něj obdržel dlouhé politické kázání poté, co jsem se ho otázel, kdy dostaneme žold. „Kde ste také slovo počuli?“ rozhorlil se svobodník Kratka. „Žold, ten poberajú vojaci imperialistickej americkej armády. Vy žijete v socializme, ste vojak našej ľudovej demokratickej armády, a preto dostávate služné. Viac už nechcem také hnusné slovo počuť.“ Jako každý ortodoxní komunista snil o zpusťování všeho individuálního, jedinečného, zvláštního,

vyčnívajícího, nadprůměrného, o znivelizování a zuniformizování všeho, co se jen dá, o ponoření osobnosti každého jednotlivce pod hladinu, nalajnovanou všeobecně roztrubovanými komunistickými abstraktními idejemi lidových mas. Na vojně měl k tomu příležitostí víc než dost. A hlavně nyní při zpěvu si mohl přijít na své. Cožpak to není nádherný pohled na masu lidí, oblečených do stejných uniforem, pochodujících stejným krokem a velebicích zpěvem jednohlasně komunistickou revoluci a její vymoženosti? Jen jedna maličkost kazila v jeho zraku tento překrásný dojem: každý voják měl totiž svoji vlastní lidskou tvář. Proto poroučel často svobodník Kratka i při zpívání nasadit masky se slovy: „Chcem počuť rovnaký spev a chcem sa aj pozerat' na rovnaké obličaje,” a již burácela revoluční slova skrz filtry masek.

Pro většinu lidí byla nejnáročnější fyzická příprava: ranní rozcvičky, hodiny tělocviku a ostatní výcviky fyzicky náročné, jako plazení a běh v plné polní deset kilometrů na letiště nebo na střelnici. Když někdo byl slabý jinak než fyzicky, tak se mu to tolerovalo, ale kdo neměl fyzickou kondici, hrozně zkusil. Nikdy v životě jsem neviděl ještě člověka tak zkoušet a brečet a volat všechny svaté (toto míním v pravém slova smyslu, nikoliv přeneseně), jako tady na výcviku. Tady jsem měl obrovskou výhodu, že jsem si před válkou udržoval fyzickou kondici, že mi toto nevadilo. Ono se to svobodníkovi dobře běží, když utíká na lehko a četa musí běžet za ním v plné polní a musí mu stačit, nebo na ranní rozcvičce, když se svobodník unaví a čerstvý ho nahradí plným klusem, nebo když svobodník do zblbnutí počítá a ostatní do rytmu klikují. Kdo nestihl některou z výše jmenovaných disciplín, byl jen jednou napomenut: „Vojak ministerstva vnútra musí všetko vydržat'!” A potom následoval desetkrát větší výdus, takže dotyčný často končil na ošetřovně, nebo, jak se rok před námi stalo, třeba i zemřel. Toto byla velká výhoda pro nás ze strany velitele roty a celého štábu praporu, neboť z případů smrti ze šikanace měli sami velké popotahovačky, takže proti poddůstojníkům jsme v nich měli oporu.

Poddůstojníci si byli následků z ublížení na zdraví či dokonce úmrtí ze šikanace rovněž vědomi, a proto se omezovali jen na takový druh šikanace, kde předpokládali, že nemůže dojít k újmě na zdraví. Platila dále všeobecná zásada, že mladí vojáci nebonzovali, a na to se poddůstojníci spoléhali. Ale stávaly se případy, kdy se nešťastnou náhodou nabonzovali sami. Tak třeba zakomplexovaný svobodník Macura z rozmařilosti už nevěděl, jakou buzerančí novinku by si na nás vymyslel. Jednoho odpoledne na chodbě zvolal: „Každý, kto sa objaví na chodbe, bude bežať. Nechcem vidieť nikoho, že by po chodbe išiel.” Vyděšení vojáci úprkem křižovali chodbu sem a tam a naráželi do sebe, když nebylo možno se vzájemně vyhnout. Svobodník Macura se radoval ze svého nového ďábelského výmyslu a radost jsem mu překazil až já, když jsem se vracel ze záchodu na pokoj klidným, pomalým krokem. „Bežte! Počuli ste? Bežte!” křičel za mnou, ale já jsem pokračoval v cestě dál krokem. Svobodník Macura už zlosti ječel: „Meno vojaka! Prečo nebežíte?” a rozběhl se za mnou. Na pokoji jeho ječení ještě chvíli pokračovalo a pak přísně pravil: „Urobíte za trest desať klikov.” Zavrtěl jsem hlavou na znamení, že neudělám. „Tak urobíte dvadsať,” pokračoval. Já jsem stále odmítal a on mi za každé další odmítnutí přidával vždy po deseti klicích. Jakmile dospěl k padesátce, znechutilo se mi jeho ječení nad únosnou míru, popadl jsem ho do náruče a vynesl ven za dveře. Když se za nějakou dobu vzpamatoval, vtrhl znovu do dveří a vyzval mě: „Pôjdete so mnou za veliteľom roty!” „S radostí,” odpověděl jsem mu a šli jsme do kanceláře velitele roty. Svobodník Macura se zařadil a pravil: „Vojak odmieta poslušnosť.” Velitel roty poručík Semenec se otázel: „A v čem ji odmítá?” Najednou se svobodník Macura zarazil a mlčel. Poručík Semenec se tedy obrátil ke mně: „Tak v čem jste odmítl poslušnosť?” „Odmítl jsem klikovat,” řekl jsem na to. „A on ma vyniesol za dvere,” skočil mi do řeči svobodník Macura. Poručík Semenec poslal svobodníka Macuru ven a mně kladl na srdce, abych příště, až se něco podobného stane, mu raději přišel všechno včas oznámit, aby z toho neměl popotahovačky on sám a celé vedení praporu. Řekl, že si večer se všemi poddůstojníky promluví o šikanování, jenom prý nemám sám vynášet poddůstojníky za dveře, neboť tím by vážně utrpěla jejich autorita před mužstvem. Večer šli všichni poddůstojníci k němu na kobereček a na nějaký čas byl od šikanace pokoj.

Jiným oblíbeným koníčkem poddůstojníků bylo trhání nezapnutých knoflíků. Jednou mi svobodník Šoka utrhł vzteky knoflík u krku na košili tak prudce, že odletěl kamsi daleko a nedal se už najít. „Môžte si ísť prišit' nový,” pravil. „Ale ke košili náhradní už nemám,” omluvil jsem se. „To ma nezaujíma. Máte na to dve minúty, aby ste si zohnali nový gombík,” vydal rozkaz a víc se se mnou nebavil. Šel jsem na rotu, jestli tam někoho nenajdu, kdo by měl náhradní knoflík ke košili. Z vojáků na rotě nikdo nebyl, všichni stáli nastoupeni venku. Šel jsem tedy k výkonnému praporčíku, ten neměl, poslal mě za velitelem čety, ten taky neměl, ale vyžádal ho pro mne u poručíka Semence. Rozkaz jsem tedy splnil, byl jsem do dvou minut zpátky s novým knoflíkem. Svobodník Šoka dobře věděl, že knoflíky ke košili jsou úzkoprofilové a že je těžko někdo bude mít. S podivem se mě zeptal: „Môžete mi povedať, kde ste ho tak rýchlo zohnali?” „Ano, veliteľ roty mi ho dal.” Tahle odpověď znamenala pro svobodníka Šoku šok. „Bonzák, je to bonzák,” křičel před ostatními poddůstojníky, „ide si k Semencovi pre gombík.” Od té doby mi nikdo z poddůstojníků už knoflíky netrhal.

Stranou nezůstával pochopitelně ani politicky nejuvědomější poddůstojník svobodník Kratka. Zaměřil se na kontrolu provádění samostudia, kterému bylo vyhrazeno týdně několik hodin. Jelikož jsme to tehdy měli do civilu ještě za celých sedm set, nebylo nám dovoleno od budičky do večerky na postelích sedět, natož teprve ležet. To platilo i v čase samostudia. Každý musel se sešitem v ruce buď stát nebo sedět na podlaze, protože sedačky jsme na pokojích neměli, a přitom si pilně opakovat moudrá slova probíraná na politickém školení, případně se učit základním řádům či řádu vnitřní služby. Svobodník Kratka chodil od pokoje k pokoji a dával bedlivý pozor, zda se všichni vojáci pečlivě vzdělávají, zda se přitom náhodou nebaví či snad dokonce nečtou nějakou méně ušlechtilou literaturu. Aby svému

pedagogickému počínání dodal větší autority, přistižené provinilce shromažďoval na chodbě. Ti museli potom za trest před svými spolubojovníky sborově nahlas vyznávat své hříchy, kterému vznešenému předmětu vojenské vědy se z nedbalosti zrovna nevěnovali. I já jsem byl jednou přistižen, jak lajdácky zanedbávám studium povinností strážného. Můj hlasový fond byl vynikající, tak jsem si řekl, že toho musím náležitě využít. Navíc jsem rozestavil své spolukajeníky po chodbě tak, abychom docílili společně co největší zvukové rezonance. A pak se chodbou náraz rozduňely decibely, když jsme všichni z plných plic vyřvávali desetkrát za sebou, jak jsme měli uloženo, větu našeho pokání: „Aj ja sa budem učiť strážnu službu.“ Svobodník Kratkovi však záhy došla hrozba nebezpečí, že náš řev bude slyšet některý náhodně kolemjdoucí důstojník z praporu a vtrhne okamžitě na rotu, co se tu děje. A další průšvih se šikanací by byl jistý. Ale bylo již pozdě. Ať na nás řval, jak chtěl, nikdo už ho neslyšel. Jeho hlásek se ztrácel v našem hřmotu jako kapka vody v moři. Naštěstí pro něj se žádný lampasák v dohledné vzdálenosti od naší budovy nenacházel, ale pro příště se svobodník Kratka z opatrnosti přestal zajímat o naše samostudium. Ostatním poddůstojníkům pak o mně pravil: „On nie je tak blbý, ako vyzerá.“ Dohodli se všichni, když mě nemohou zlomit šikanací, zkusí to oficiální cestou. Při výcviku v poli bylo příležitostí dost. Tam se dá kdejaký stupidní rozkaz vtěsnat ještě do rámce plnění bojových povinností či výcvikového plánu a za šikanaci se nepovažuje. Ke konci výcvikového období jsem vedl v plazení nade všemi bez nejmenší konkurence, protože jsem byl dokonale vytrénován věčným plazením za trest. Přitom mi svobodník Kratka říkal: „Pamätajte si, že slobodník je tuná generál.“ A tato věta mi byla pak i ostatními poddůstojníky připomínána a dokazována v průběhu celého výcviku.

Ošetřovna na praporu byla kapitolou sama pro sebe. Zcela ji ovládal gang čtyř: útvarový lékař svobodník absolvent Beneš (v civilu gynekolog, na vojně praktický lékař), dva lapiduší a jeden kuchyňský zřízenec. Svobodník absolvent Beneš používal k identifikaci všech chorob výhradně teploměru. Že by na základě toho přesně určil, jakou chorobou pacient onemocněl, to se vůbec říct nedalo. Ale o to mu vlastně ani nešlo. Když nerozeznával druhy chorob, tak aspoň rozeznával tři druhy pacientů: jednak ty, co potřebují akutní lékařské ošetření, ty raději poslal do nemocnice, potom ty, co nejsou těžce nemocní, ty posílal zpátky na rotu na výcvik, aby mu nezabírali zbytečně místo na ošetřovně, a nakonec ty, kterým nebylo nic. S těmi zaplnil celou ošetřovnu a lapiduší jich využívali na nejrůznější práce na ošetřovně: počínaje úklidem a nošením jídla z kuchyně a konče stříháním metru mazákům. Pro každého bylo pochopitelně příjemnější být otrokem gangu čtyř než skuhrat na výcvicích. Šlo jen o to, jak to dlouho vydrží s poloviční dávkou stravy, neboť zbytek si rozebral gang čtyř. Stačilo si jen jednou postěžovat kuchyňskovi na stravu a ještě téhož dne svobodník absolvent Beneš vydal příkaz k výměně „pacientů“, jak se to stalo i mně jednou osobně. A tak vojín s oteklymi končetinami, výrony, zažívacími potížemi a angínami se pilně připravovali na boj s neposlušnou stávkychtivou dělnickou třídou, zatímco armáda zdravých na ošetřovně vylehávala a pracovala pro gang čtyř.

Nejvyšší důraz však byl kladen na PŠM (politické školení mužstva). Kdykoliv jsem se někam schoval, abych se mu vyhnul, poddůstojníci mě pracně vyhledávali. Svobodník Fridrich mě vybízel: „Bleskom bežte na PŠM, lebo PŠM je pokrokové toto...!“ Jeho IQ mu však už nedovolilo větu dokončit. Svobodník Fridrich vychodil totiž šest tříd obecné školy. Jak vysoce hrdý musel asi být na svou poddůstojnickou školu, v které se kromě vojenského umění a marxistických nesmyslů nic jiného neučí. Ta ho přece rázem vyšvihla tak vysoko na společenském žebříčku. Z posledního přidavače se stal najednou všemocný pán nad mnohými lidskými osudy. Proto nebylo divu, že všechno, co jen nějak souviselo s komunismem, se začlenilo na samý vrchol idejí v jeho malé dušičce jako „pokrokové toto“. Nic proti vysokým idejím takovýchto lidí, daleko nebezpečnější pro celé osazenstvo roty byla však materializace těchto jejich idejí. Svobodník Aušpic, jenž vykazoval inteligenci na podobné úrovni jako svobodník Fridrich, při nekázni na politicko-výchovné světlici při každodenních povinných televizních novinách metal do davu železné součástky samopalů. Naštěstí nikoho nezabil, pouze desátník Smrčenský, který omylem koupil jednu ránu, skončil v nemocnici s rozbitou hlavou a otřesem mozku.

Hodiny PŠM oplývaly neopakovatelným kouzlem harmonie stupidity. Většinu času strávilo stále opakujících se pět duševně zaostalých ubožáčků u tabule, aby se naučili na mapě aspoň ukázat jednotlivé kontinenty. Zbytek čtyř nemohl ani usnout, protože v případě, že těchto pět nic nevědělo - a ti nevěděli nikdy nic - museli ostatní na vyvolání napovídat. Vojín Garai si pletl na mapě Afriku s Amerikou a Evropu s Asií až do konce výcvikového soustředění. Vojínu Janákovi bylo marné vymlouvat, že NSR nepatří do Varšavské smlouvy, ale do NATO, že neexistují funkce, jako první tajemník Federálního shromáždění nebo předseda federální vlády České socialistické republiky. Jediné, co se na PŠM bezpečně naučil, bylo, že hlavní město SSSR je Moskva. Když jsem tak den co den seděl v jedné třídě za školní lavicí s ostatními na PŠM a toto všechno jsem viděl a slyšel, zmocňovaly se mě střídavě infantilně laděné nálady fatálnosti a cynickosarkastické pohledy na život, motivované těžko smřitelným kontrastem mezi hodinami kvantové teorie pole ještě před několika měsíci a současnými hodinami PŠM. A to ještě jsem nezabředl na samotné dno lidské duševní ubohosti. Chlapci v této četě uměli alespoň číst a psát. Jednou, když jsem byl na osobním pohovoru na kontrarozvědce, řekl jsem veliteli kladenské kontrarozvědky nadporučíku Kručayovi otevřeně, že vůbec nevím, jak užitečně využiji ztracené dva roky života, čemu se zde na vojně mohu naučit. Nadporučík Kručay s čistým svědomím odpověděl, že já jsem výjimka, já už se asi nic nového na vojně nenaučím, ale přesto si vojna plní své výchovné poslání: vojín cikánské národnosti na stavební rotě se učí při výkonu vojenské služby číst a psát. Zpočátku jsem nechtěl věřit, že by u nás byli ještě negramotní lidé, ale brzy mi to dosvědčil jeden absolvent, který cikánům dělal učitele. Za vrchol svého pedagogického mistrovství považoval to, že ubohé Rómy naučil psát z paměti jejich adresu domů.

Nejvyšší bdělost nad nežádoucím pronikáním nekonformních politických názorů do řad mužstva držela vojenská kontrarozvědka. Osobní pohovor na kontrarozvědce musel absolvovat každý nový voják. Kontráš si tam většinou urovnával nesrovnalosti v osobních dotaznících, jejichž povinné vyplňování předcházelo tomuto pohovoru. Absurdita předtíštěných otázek mohla najít svou konkurenci snad už jen v rudých dotaznících pro kandidáty komunistické strany. Společně měly oba dotazníky otázky související s rodokmenem dotazovaného: otázky o společenské a politické aktivitě, neaktivitě a protiaktivitě předků, o jejich religiozitě, kde si v případě vojenských dotazníků mohl každý voják velkoryse vybrat, zda označí náboženskou příslušnost své rodiny jako příslušnost k církvi, sboru, či sektě; stačilo jen vyplnit správnou kolonku. Měl jsem ale dojem, že tyto vojenské dotazníky pro kontrarozvědku byly daleko vtíravější než dotazníky komunistické, hlavně co se týče zájmové činnosti ve volném čase a ve výběru kamarádů. Této oblasti se týkala celá plejáda otázek. Kontrarozvědka zajímala nejvíce ti kamarádi, s kterými jsme se nejvíce stýkali těsně před válkou, a zda okruh těchto kamarádů netvořil snad nějakou partu. V tom případě je zajímavé i šéf party, počet jejich členů s jejich jména. Kontráši byli připraveni i na případnou konspiraci pubertáckých gangů, o čemž svědčily otázky typu: Jakou přezdívku měl šéf vaší party? Jaké přezdívky měli ostatní členové? Každý byl většinou takovými otázkami úplně zmaten, takže je buď vůbec nevyplňoval, nebo tam ze srandy napsal nějaký nesmysl.

Velkou výhodou zde na Kladně byla ta okolnost, že jsme nepřišli do styku s mazáky. „Hadi“, jak se říká bažantům uvnitř, byli vesměs o čtyři až šest let mladší než já, nejrůznější úrovně inteligence a nejrůznějších charakterů. Ale společný osud při buzeraci pojil všechny dohromady natolik, že veškeré tyto rozdíly naprosto odpadly. Já jsem si mezi těmito mladými chlapci získal takovou popularitu, jakou jsem neměl ještě nikdy v životě. Snad to bylo i tím, že za mé „protistátní řeči“ (tak byly nazvány mé pacifické řeči před celou četou o rozpuštění armády) mi bylo často pohrožováno Sabinovem či Pankráčím. Bylo to až dojemné, jak o mě najednou dostali strach a po jednom za mnou chodili a rozmlouvali mi, abych si myslel, co chci, ale že to nahlas říkat nemohu. Byl jsem ustavičně zván ke všem na jejich pokoje, do hospod; stále chtěli být se mnou, každý se chtěl se mnou bavit; už jsem si nevěděl rady, jak získat chvíli pro sebe o samotě.

Premýšlel jsem často o tom, co budu dělat po skončení výcvikového střediska. Celý tento výcvik byl zaměřen na strážní službu, ale já jsem měl ve vojenské knížce ve zdravotní klasifikaci zapsán zákaz strážní služby. Má pozornost se brzy upřela na místní kotelnu. Jednou nás do ní zatáhli staří kotelníci, abychom místo nich přikládali do kotle. Bylo to prostředí ve srovnání s ostatními kasárenskými prostory vskutku romantické; bez nadsázky mohu říci, že jsem se tam cítil až povznesen duchem. V tu chvíli jsem okamžitě zatoužil stát se kotelníkem a mysl mi zachvátily sladké představy, jak v tomto tichém, klidném prostředí tu budu celé dva roky spokojeně rozjímat. Vždyť sem už nedolehne ani hlas rytmického dunění pochodu vyrovnaných útvarů, ani víření bubnů, ani řev poddůstojníků. Zkrátka kotelná na vojně tu stála jako klášter ve světě. Nyní jsem plně pochopil, proč i v civilu tolik disidentů odchází nejraději do kotlen. Když už jsem se chopil lopaty, že s chutí přiložím svou první várku do kotle, přiběhl najednou náčelník týlu praporu nadporučík Steiner a seřval všechny kotelníky, že nás sem do kotelný brali. „Tohle je přece práce pro basmany,“ zdůraznil kotelníkům jasně na závěr. Odcházel jsem pryč, pokládaje smutně lopatu. Snad jsem tehdy těm basmanům tak trochu i záviděl. Myšlenku na kotelnickou profesi jsem v sobě však i nadále živil. Při zkoušení na hodinách PŠM jsem poddůstojníkům vzorově odříkával strážní službu a povinnosti strážného, jak jsem ji měl naučen z vojenských řádů. Jen povinnosti strážného jsem vždy zaměňoval za povinnosti kotelníka, strážní stanoviště za kotelnu, samopal za lopatu či pohrabáč a tak dále. Poddůstojníci z mého projevu propukali v šílenství. Já jsem jim pak jen klidně argumentoval tím, že to mám bez strážní služby, chci se stát kotelníkem a musím si proto přizpůsobit vojenské řady své budoucí profesi. Mladí vojáci mi v tomto směru vždy projevíli sympatie, dali se mnou strhnout a zkrátka byla kotelnickým pacifismem nakažena nejméně polovina roty. Kdekdo pak o sobě veřejně prohlašoval, že nechce jít do strážní služby, ale přeje si být kotelníkem.

Jednou, když jsem měl službu v kuchyni, myl jsem zrovna podlahu chodby před důstojnickou jídelnou. Vedle stál hlavní kuchař a hrozně křičel, že tu chodbu špatně umývám. I tu stanul nade mnou staříček major Landa - šéf výcvikového střediska - a povšiml si, že jsem již nějaký starší kus. A když zjistil, jaký osud mě potkal, a že jsem studoval stejnou fakultu jako jeho dcera, začal mě hrozně litovat. Svěřil jsem se mu, že mým snem by bylo stát se na vojně kotelníkem, ale on mi to nechtěl schválit, že prý mám vysokou školu a že prý to nějak zařídí. A zanedlouho jsem se dozvěděl, že mám jít zpátky do Vršovíc dělat staršinu provozní čtyř správy vojsk ministerstva vnitra. Ironií osudu bylo, že jsem přes všechny své výstřelky ukončil výcvikový kurs na výtečnou a ještě s jednou pochvalou za výtečné hodnocení ve střelbách. Ale to mi bylo pro tentokrát houbu platné.

V Praze jsem se dostal do kolektivu samých prominentních lidí. Měli jsme při odjezdu z Kladna do Prahy jednodenní zpoždění, jelikož se zjistilo na poslední chvíli, že „tlačenek“ je mnohem více, než počet možných míst ve Vršovících. Štáb praporu musel tedy odjet do Prahy s listinou kandidátů a začalo se znovu vybírat, tentokrát už podle toho, či tlačěnka je vyšší (od majora, od podplukovníka či dokonce od plukovníka, ne-li od samého generála!). Mnoho prakticky jistých kandidátů bylo tenkrát zklamáno, že byli opomenuti. Nicméně ještě dlouhou dobu potom byli další lidé přivelováni na místo jiných, kteří putovali zpět na Kladno. To nebylo nikomu zrovna dvakrát příjemné, jít zpátky a „gumovat“ (tj. strážit) na různých objektech za všech povětrnostních podmínek.

Má zelená kariéra pokračovala tedy počínajíc dnem 22. listopadu pobytem opět zpátky ve Vršovících. Jak jsem se zprvu těšil, že uniknu z toho ubohého prostředí kladenských kasáren, velmi brzy jsem začal na Kladno vzpomínat jako na

idylku. Smích, který mě doprovázel v průběhu celého výcviku, mě zde v Praze přešel. Na Kladně bylo možné se alespoň někam uchýlit a mezi svými soutepteli se večer všemu vysmát. Jedinými citelnými nepřáteli tam bylo pouze deset poddůstojníků na rotě a to bylo vše. Nebyli tam žádní mazáci. Zde ve Vršovicích jsem v tomto smyslu hluboce osaměl. Začala zde mazácká vojna; z té už nebylo úniku. Má pozice se stala řádově ještě o mnoho horší než u ostatních hadů, neboť mazáci dobře věděli, že na mne jen krátký čas mají, že do měsíce či dvou se stanu jejich nadřízeným. Po prvním návalu exhibice čerstvě vyšperkovaných poddůstojníků, kterážto brzy odpadla, se do popředí buzerace dostávali obyčejní vojín - mazáci, kterým přišlo líto, že poddůstojníci mohou jebat mužstvo a oni ne. A zvláště na mně se s chutí vyžívali, už jen z toho důvodu, že jsem starší než oni a k tomu ještě vysokoškolák. Každý den jsem myl v kuchyni nádobí nebo dělal rajóny na rotě či v budově správy vojsk; většinou na mě připadly záchody, občas i umývárny, chodby, mytí oken apod. Ve valné většině případů mazák nebyl s úklidem spokojen a šlo se na to znovu. Nejhorší ze všeho byly pak večerní kontroly, kdy stačilo najít jeden nezapnutý knoflík na oděvu ve skříni nebo jedno zrníčko pisku na obuvi a o knoflík jsem přišel a boty šel čistit znovu. Prádlo se rovnalo do skříněk do „komínků“ (tj. přesně přeložených hranatých rohů) s přesnou danou šířkou, která se musela na milimetr shodovat s delší hranou sešitu formátu A5. V důsledku přirozené roztažnosti prádla se toto nemohlo nikdy přesně splnit, tak se prádlo muselo znovu vytáhnout a znovu rovnat, někdy i dlouho do noci, až se mazák unavil a šel spát sám. On se ale ráno vyspal, ale já musel vstávat ve čtyři hodiny do kuchyně. Toto byly pravidelné metody buzerace, bylo i mnoho individuálních, příležitostných metod, které, kdyby se měly všechny zapsat, nestačila by na to celá kniha. Neboť nevypytatelné bylo jednání těch několika nevyspělých ubožáčků, v civilu kdysi odsunutých na vedlejší kolej a zde na vojně dostavších najednou moc vládnout nad osudy druhých.

Rozumná dohoda s mazáky nikdy neexistovala. Nechtěli nikdy o ničem diskutovat, a když už se milostivě podvolili k vysvětlení svého počínání, z úst vychrlili pouze dvě ubohá slova - dva jediné to jejich argumenty: „číslo“ a „oraz“. „Číslo“ bylo jediným kritériem práv každého vojáka, totiž za kolik to má kdo do civilu. A „oraz“ byl zase jediným kritériem osobní charakteristiky každého hada. Rozhodovaly takové okolnosti, jako odmoulování mazákům, neplnění jejich rozkazů a neoprávněné používání jejich výsad, tak například ležení či sezení na bidle (tj. posteli) přes den, nošení mazáckého záhybu na lodičce, používání bagru (tj. lžice) místo příboru u jídla, nechození na snídani, oběd a večeři v pochodovém tvaru, pozdní zalehávání, pozdní vstávání, sezení u mazáckých stolů a na mazáckých židlích, sledování televize po večerce, nepořádek ve skřínkách, nevyčištěné boty, nezařazování se na pokoji poddůstojníkovi nebo jeho nepozdravení na chodbě či v prostoru před kasárnami, prostě - shrnuto do jednoho slova - orázení.

Dnem nezávislosti se pro mě stal 19. prosinec. Tehdy jsem začal pomalu přebírat funkci a skončil jsem definitivně se všemi rajóny i službami. Pomalu jsem se začal osvobozovat z pout mazáků a postupně nad nimi začínal vládnout. Mou povinností pak bylo je všechny stavět každý den do služeb a případně za nepřítomnosti velitele rotu pouštět i na vycházky. Pro člověka žijícího v civilních poměrech je velmi těžké si představit tak hlubokou a nesmyslnou subordinaci, a k tomu ještě tak radikální změnu subordinační během tak krátké doby. Nicméně, měl jsem jedinečnou možnost poznat druhého člověka, když jsem byl sám v nouzi.

Nikde jinde v civilním životě jsem neviděl tolik marnosti, ubohosti, nahoty, zloby, moci a ponížení. Boj se zde vedl na všech frontách, na některých ostřejší, na některých mírnější. Rámcově jsem vypočítával pět kritérií rozdělení lidí na vojně do skupin, které proti sobě silně nevražily. Vedly se boje na pěti různých úrovních: z hlediska vojenské hierarchie, z hlediska civilního sociálního rozvrstvení, mezi jednotlivými četami a rotami, uvnitř čtyř mezi družstvy a nakonec mezi jednotlivci, řešícími své osobní spory. Všechny tyto rozpory vznikaly jednoznačně ze stísněného vojenského prostředí, poskytujícího velmi omezené možnosti pro přirozenou existenci jednotlivce. Tak si tu jeden druhému záviděli navzájem všechno možné, jako dobu ranního vstávání, jídlo, ošacení, žold, počet služeb týdně, druh služeb, funkci, vycházky, opuštěný, délku vojenské služby, protekci a všechno ostatní, co jen na um přišlo. Ale existovala tu zjevně i závist, co se týkalo civilních výsad; z nich nejmarkantněji dominovala úroveň vzdělání. Co jsem si jen vytrpěl za to, že jsem vysokoškolák! Tatáž averze existovala též mezi středoškoláky a uční.

Nejtěžšími boji byly zde na vojně, jak jsem již výše uvedl, boje inspirované vojenskou hierarchií. Šlo o tři v pravém slova smyslu nesmiřitelné třídy, navzájem si podřízené: třídu absolventů, mazáků a hadů. Nikdy jsem předtím nechápal, ani za celý rok přednášek z dějin KSČ, co to třídní boj vlastně je. To jsem zcela pochopil až zde na vojně za jeden jediný měsíc. Mazáci si berou jako záminku pro buzeraci hadů své univerzální „číslo“ a neustále nařikají, co museli oni jako hadi prožít minulý rok, že to bylo alespoň dvakrát horší, a tak tedy aspoň část vracejí zase svým hadům. „Výdus hadů“ je údajně výborný prostředek k udržení autority u hadů, tolik potřebné k udržování čistoty rajónů. A jak mazáci tvrdí, stačí dělat rajóny jeden rok, neboť druhý rok se to už nikomu dělat nechce. Hadi zase argumentují racionálními důvody svého práva na slušné zacházení s nimi, neboť mazácká nadvláda nad hady bývá velmi často zneužívána k šikanaci. Dále pak mazáci závidí absolventům, že jsou jen jeden rok na vojně, že jsou na funkcích jim nadřízených a že tudíž neprožijí „pořádnou vojnu“. Absolventi se pochopitelně brání svým vysokoškolským statutem, vojenskou katedrou a věkem. A co se týče vztahu absolventů k hadům, ti mají k sobě tak daleko, že si nemají co říci. Tak tu stojí vedle sebe tři uzavřené třídy, přímo gangy, které pevně k sobě vážou své příslušníky. Žádný příslušník jednoho gangu nemůže nikdy plně důvěřovat příslušníku druhého gangu, aniž by tím nezrazoval svůj vlastní gang. V případě jakýchkoli rozporů musí vždy celý gang vystupovat jednotně jako jeden muž. Žádné kompromisy, smířování, sbližování neexistují. Zkrátka tvrdé zákony mafie. A nyní je již každému jasné, jaké osamocené postavení jsem tu měl, když poté, co jsem se postupně vysvlékl z hadí kůže, jsem zaujal naprosto osamocenou pozici někde uprostřed nepřátelského trojúhelníku. Ode všech

tří tříd mě odděloval dlouhý most. Most k hadům byl stejně daleký jako byla daleká nyní má privilegia od jejich. Most k mazákům byl stejně daleký jako rozdíl mezi číslem mým a jejich. A nakonec most k absolventům se vypínal do stejné dálky, jako kontrast mezi matnou hnědou barvou mých knoflíků a holého nárameníku, a třpytivou a zlatou barvou jejich knoflíků i kolejniček. Přesto však prostředí u absolventů bylo tehdy pro mě nejlépe příhodné, poněvadž jsem se domníval, že snad nejlépe chápou moji situaci. Tak jsem se raději přestěhoval od mazáků na ložnici absolventů, kde bylo značně klidnější prostředí. Jak jsem byl na jedné straně vzdálen od všech tříd a nezapadal jsem do žádné z nich, tak jsem tu snad byl jediný člověk, který mohl bez újmy na cti či pocitu zrady vlastní třídy komunikovat bez rozdílu s příslušníkem kterékoliv třídy. Tak jsem se pokoušel o smíření tříd tím, že jsem členy z různých tříd zval k jednomu stolu do hospody v naději, že si třeba mazák s hadem začne u piva tykat. Zpočátku bylo vždy velké ostýchání a nevražení, když si měli sednout různě postavení lidé k jednomu stolu, ale někdy se mi i podařilo tento ostych u nich překonat a oni pili společně.

Jako staršina jsem měl největší starost s hmotnou zodpovědností za peníze, a za zbrojní, výstrojní, ubytovací, chemický, ženijní, proviantní a spojovací materiál. Z toho se ledacos může ztratit, ani člověk neví jak. Jinak jsem se staral o své ovečky, a o jejich jídlo, ošacení, o jejich výplaty peněz, o jejich zaměstnání přes den, psal jsem rozkazy a tak dále. Soboty, neděle a všechny večery jsem měl volné, protože sám jsem do služeb nechodil. Vycházky jsem měl sice zakázané, že jsem nechtěl ráno vstávat dřív než v půl osmé až na snídani, ale stejně jsem byl venku načerno skoro každý den. Ze jha mazáků jsem se již dávno vyvlékl a aby se naplnil zákon zachování buzerace, tak jsem měl teď zase spíše potíže s „furtáky“ (tj. s těmi, co to podepsali a sloužili na „furt“ až do důchodu). Paradoxem bylo, že hodností jsem tu byl nejmenším a funkcí největším z vojáků základní služby. Ale povyšovat mě nechtěli, protože tu zřejmě mnozí furtáci trpěli komplexem, že si z nich dělám srandu, jako tomu bylo v minulosti při vojenské přípravě v Motole. A já jsem byl docela rád, protože mě na vycházkách bohatě štvála zelená barva uniformy, natož ještě nějaké „zelené“ šperky.

2. Staršina plukovníka Cardy

Během svého pobytu na vojně mohu označit jako relativně nejkřivější období od konce prosince do konce března prvního roku vojny. Pro mne toto období přineslo maximum svobody, neboť od poloviny prosince vliv mazáků na mě postupně přecházel do ztracena, až zmizel úplně, zato však postupně přicházelo daleko větší zlo, které se netýkalo jen mě samotného, ale všech vojenských kast: hadů, mazáků, absolventů i vojáků z povolání. Byla to na rozdíl od „mazácké vojny“, v níž pořádek v kasárnách udržují mazáci, „vojna furtácká“, v níž je nedílná pravomoc dána vojákům z povolání a subordinace se řídí výhradně funkcí, popřípadě hodnostní hierarchií. Furtácká vojna začínala ve Vršovicích postupně již od začátku roku 1981 a pozvolna nabývala na své mohutnosti. Na začátku dubna se jí už podařilo předčít veškerou tvrdost vojny mazácké. Proto počítám zmíněnou dobu za své nejkřivější měsíce.

Pozice samostatné provozní čty správy vojsk, na které jsem byl výkonným praporčíkem, byla poněkud výjimečná. Spadala přímo pod správu vojsk, takže nikdo z pluku nemohl nijak do její činnosti zasahovat. Do konce roku 1980 tabulkově spadala pod velitelskou rotu pluku, od které se k 1. lednu osamostatnila a já jsem začal tak fungovat jako její první staršina. Tato samostatnost byla velkou výhodou, neboť důstojníci ze správy vojsk byli již svým postavením tak vysoko, že se nemínili zahazovat s obyčejnými vojáky, jako jsme byli my, a ostatní furtáci z pluku, praporů, rot a čet, i když třeba měli službu dozorčího útvaru, si netroufali přímo někoho z naší čty napadnout, protože jednak jsme pod ně nespadali, a potom - a to bylo to hlavní - na naší četě bylo „zašitých“ hodně prominentů, kteří měli své dobré známé nebo patrony přímo na správě vojsk, takže by stačilo jediné slovo o tom, že se nějaký furták příliš stará o naši čet, a tento furták by byl patřičně seřván a hrozilo by mu zaražení postupu.

Co se týkalo složení a posílání naší čty, tak ji tvořili převážně řidiči, kteří v míru vozili náčelníky ze správy vojsk každý den do práce a z práce a ostatní důstojníky na různé služební cesty a alkoholové dýchánky; v bojové pohotovosti by obstarávali jejich svoz na určené místo. Pak bylo na četě něco málo chemiků a spojařů, kteří v míru nedělali nic, maximálně šli občas do služby; v bojové pohotovosti by chemici sondovali zamoření terénu kolem sídla náčelníků správy vojsk a spojaři by zabezpečovali jejich spojení s frontou. Kromě nich bylo k četě přiřazeno velmi početné družstvo nadpočetných, kteří byli ponejvíce „tlačenkami“ a jejich patroni je zašili sem na provozní čet, mimo tabulkový počet, takže neměli žádné konkrétní zařazení a nedělali kromě služeb vůbec nic. Někteří z nich měli nějaké soukromé zaměstnání mimo kasárna, takže se přes den potulovali po Praze a na noc se šli do kasáren vyspat.

Já osobně jsem měl potíže ve zmíněném období pouze s velitelem čty poručíkem Dundou. Nebyl sice zelený, jak se to často o furtácích říká, zato však byl velký prospěchář. S každým jednal tak, do jaké míry mu kdo byl užitečný. Tak to třeba u něj měli dobré kuchaři a automechanici a zvláště pak ti, kteří přes síť známostí dokázali pro něj sehnat nějaké nedostatkové zboží. Já jsem se do tohoto korupčního systému nikdy nezapojil, takže mě neměl proč milovat. Neměl mě ale také proč nenávidět, avšak přesto mě nesnášel. Chvilí klidu mi nenechal, pořád mi zvonil do kanceláře, abych k němu přišel, stále jsem se mu musel zařazovat (byl mimochodem o měsíc mladší než já), na jeho kanceláři provádět úklid, mýt po něm nádobí, dělat mu poslička; zkrátka, stále si vymýšlel další a další metody, jak mě ponížit. Zkoušel jsem se také před ním zašít, zamykal jsem se na kanceláři a nebral telefony. Na to mi ale jednou přišel a choval se ke mně ještě hůř. Výdus začínal už od osmi hodin ráno, když došel do práce, někdy však došel i dřív a stalo se, že mě přistihl ještě v posteli, protože na ložnici absolventů jsem většinou vstával první já, a to v půl osmé; pak začali postupně do

devíti hodin vstávat i ostatní. Jim však neřekl nikdy nic, nechal je dále spát, jen na mne vždycky řval, asi proto, že nemám zlaté kolejničky a jsem obyčejný had. Přes den pak v kasárnách býval naštěstí málokdy, protože se staral jen o své soukromé obchody, většinou to byly součástky do jeho automobilu. Odpoledne se před čtvrtou hodinou pravidelně vracel. Ve čtyři hodiny obvykle zase odcházel a pak už jsem měl naprostý klid až do rána. Přestože jsem měl nárok chodit na vycházky každý den, škrtal mi nejprve každou druhou vycházku, pak už všechny vycházky. Mně to ani tak moc nevadilo, protože tenkrát to ještě byly „zlaté časy“, kdy se dalo chodit na černo ven, a to bez nejmenšího strachu, že by na mě někdo přišel. Svěho zástupce svobodníka absolventa Němečka však poručík Dunda vozil každý víkend domů, neboť oba pocházeli od Králového Hradce. Já jsem se celý první rok dostat domů nemohl, protože legálně mě nikdo nepustil, opuštěný jsem v žádném případě nedostal a jet na černo bylo pro mě riziko, jelikož jako výkonný praporčík jsem byl neustále někým hledán, takže jsem mohl utíkat pouze na odpoledne a večer, když furtáci nebyli v kasárnách. Dlouho mi bylo záhadou, proč jsem v takové nemilosti u poručíka Dundy. Nikdy to otevřeně neřekl, to ani nemohl; jednou však dal implicitně najevo důvod ke svému jednání vůči mně. Mazáci totiž vládli hadům, a bylo třeba též někoho, kdo by vládl nad mazáky. Absolventi se tohoto úkolu zhostit zpočátku ještě plně nemohli, poněvadž teprve nedávno přišli z příjímáče a nebyli dokonale znalí místních poměrů. Poručík Dunda chtěl být zase hezký v očích mazáků, jelikož vloni, když byli mladí, je dost dusil, což mu nemohli zapomenout. Udobřoval si je tím, že je přestal v druhém roce dusat a začal si se všemi tykat, čímž se ukázal jako klasický přívrženec mazácké vojny. Ode mne pak očekával, když mě během jediného dne osvobodil od všech hadích povinností, že ze msty využiji proti mazákům veškeré své pravomoci staršiny a budu je sám dusit. Já jsem se ale nikomu nechtěl mstít, pouze když ode mne více lidí něco požadovalo, své rozhodnutí jsem v střizlivé míře uváděl v soulad s dřívějším chováním těchto lidí ke mně ve chvílích, kdy jsem byl ještě úplně bezmocný. Ale nikdy jsem se nikomu nemstil, jak to patrně ode mne poručík Dunda očekával. Snad proto se „mstil“ on mně, abych podle „principu padajícího hovna“ shazoval pomstu ze sebe na ostatní.

Jinak jsem si nemohl stěžovat, že by se mi za poručíka Dundy nějak zvlášť zaplnil trestní záznamník. Průsvih jsem měl pouze jednou, když mi jednoho večera dozorčí útvaru - postrach mužstva, automobilní náčelník pluku major Pytlík přišel na to, že jsem pustil celou četnu na vycházky kromě služeb a sám jsem šel ven načerno. Vycházky měli podepisovat podle řádů pouze vojáci z povolání a museli dodržovat obvyklou normu 70 % bojové pohotovosti, tedy mohli mít jen 30 % lidí venku. To se naštěstí nepřišlo na to, že jsem své četě dopřával a kdo chtěl, tomu jsem psal na černo služební cesty do místa jeho bydliště. Major Pytlík na mě napsal hlášení, které poslali z pluku až na operační oddělení správy vojsk. Od velkého průseru mě tenkrát zachránil svobodník absolvent Palacký, který na operačním oddělení tehdy pracoval a dodané hlášení roztrhal. Byl to jeden z velmi mála absolventů, kteří se později, když už šlo do tuhého, ukázali jako charakterní lidé. Přesto se to však přímo od majora Pytlíka dozvěděl poručík Dunda. Jelikož si byl vědom toho, že přes všechnu zášť ke mně si provádím svoji práci spolehlivě a samostatně, nechtěl mě postrádat, a proto mě nedal zavřít. Skončil jsem tehdy pouze s přísnou důtkou za překročení své pravomoci. O mé tehdejší relativní bezúhonnosti ostatně svědčilo i to, že o mě byl zájem, abych prý podepsal vojnu. Poručík Dunda si vzal osobně na starost agitaci a až nápadně mezi větami stále pronášel, že on z toho nic nemá, když mě pro podpis získá. Útočil na mě všemi možnými výhrůžkami o tom, co mě čeká a nemine, když jeho dobře míněné rady neuposlechnu. Například že budu sesazen z funkce výkonného praporčíka a každý den od čtyř hodin rána do desíti do večera mýt špinavé hrnce v kuchyni. Naopak zase když to podepíšu, dostanu okamžitě hodnost poručíka a nebudu muset skoro nic dělat, stejně jako on. Budu pak prý mít čas se věnovat své vědě.

Nic však netrvá věčně a poručík Dunda odešel poslední týden v březnu do Králového Hradce, předal funkci velitele čtyř desátníků absolventu Němečkovi, sám převzal v Hradci tuto funkci po desátníku absolventu Cesnakovi, který týden nato přijel do Prahy na provozní četnu, aby zase dokola převzal funkci zástupce velitele čtyř po Němečkovi. Zpočátku jsme měli všichni z toho radost, že na naši četě nebude žádný furták. Ale došlo k velkému překvapení. Před svým odchodem poručík Dunda zřejmě našeptal desátníku Němečkovi, jak se na to musí jít, aby nemusel dělat vůbec nic jako on. Desátník Němeček se následujícího dne po převzetí funkce skutečně proměnil k nepoznání. Úplně zapomněl, že jsme spolu předtím chodili na pivo, neznal už nikoho než sebe. Když pak přišel do Prahy desátník Cesnak, s kterým se on znal z příjímáče, vnutil mu své postupy v jednání vůči podřízeným a rázem se z obou stal postrach čety. Dočista zapomněli, že jsou absolventy vysoké školy, a chovali se jen jako absolventi vojenské katedry. Vžili si „mazácké manýry“: nechali si totiž od hadů vykat, uklízet na absolventské ložnici, donášet snídani každé ráno do postele. Tvrdě využívali služebního postupu; když něco potřebovali, šli za veliteli družstva, a ti za mamon (což býval obvykle návrh na opuštění) dali potřebné příkazy hadům, a tak na desátníky Němečka a Cesnaka zbylo už jen nějaké to papírování. Stejně jako poručík Dunda zneužili mého výjimečného tabulkového zařazení výkonného praporčíka čety, čímž podle řádů mi byli přímými nadřízenými. Zašli nyní dokonce ještě dál než poručík Dunda a veškeré své papírování dávali rozkazem provádět mně. A když to nemuseli dělat oni sami, tak si toho navymýšleli, co vůbec mnohdy nebylo třeba. Hlavně abych se celý den nenudil, abych měl stále co dělat. Mé soukromé knížky mi desátník Němeček poschovával a pozamykal, aby mě náhodou nenapadlo číst si přes den. Připadal jsem si mnohdy jako Popelka z pohádky, co popel, mák a hrách přebírala, aby jí nebyla dlouhá chvíle. Stále jsem rozepisoval nějaké směrnice, vývěsky, tabulky, psal jsem jim různá hlášení a hodnocení, sestavoval jsem životopisy, posudky a návrhy na povýšení pro ně a pro ostatní, přičemž desátník Němeček důtklivě dbal toho, abych v jeho případě neustále všude zdůrazňoval obrat „syn státního zaměstnance“. Vskutku, pomyslel jsem si, jablko nepadlo daleko od stromu. Jednou se sám pokusil o sestavení služebně politické charakteristiky vojáků odcházejících do zálohy, ale raději mi to dal zkontrolovat, protože neznal vyjmenovaná slova a dělal v nich pravopisné hrubky. V neposlední řadě jsem prováděl s vojáky i různé zápisy, protokoly a svědecké výpovědi, související se ztrátou nějakého cenného osobního dokladu.

Cokoli se vojákům přihodilo, přišli s tím nejprve za mnou, protože se to báli ze strachu těmto dvěma absolventům vůbec říct. Radši jsem proto řešil veškeré problémy vojáků prvního ročníku a několika dobrých vojáků druhého ročníku sám. Nyní byli hadi už bez podpory. Dříve alespoň čerství příšedší absolventi odsuzovali hrubé jednání mazáků, ale nyní si většina z nich osvojila sama mazácké chování natolik, že ještě mazáky proti hadům více popuzovali. Zůstal jsem už jediný, který se snažil ubránit své ovečky. Zamykal jsem je k sobě na kancelář, když je vyhledával nějaký mazák nebo absík, aby je mohl vyšíkanovat. Kolikrát jsem v noci na ložnici mužstva chodil po večerce zhasínat, aby mladí vojáci mohli jít spát a nemuseli do noci stále vyrábět komínky nebo rovnat oděv ve velkých skříních.

Mnozí mazáci postupovali rafinovaněji, aby se nevystavovali nebezpečí udání za přílišné šikanování hadů. Velitelé družstev, kteří měli kázeňskou pravomoc vůči podřízeným, ji zneužívali vymyšlením nejrůznějších trestů pro neposlušné a vzdorné hady. Snažili se prosadit, aby tyto tresty vyšly regulárně v denním rozkazu velitele roty. Ti mazáci, kteří nebyli na velitelských funkcích, se zase domlouvali s příslušnými veliteli družstev těch hadů, na které měli spadeno, a skrze tyto velitele pak tlumočili navrhované tresty. Příspěvky do rozkazu jsem psal já, a tak bylo v mé moci jejich žádosti zadržet a zabránit, aby tak vyšly v rozkaze. Když však tresty dlouho v rozkazech nevycházely, mazáci je začali urgovat. Musel jsem tudíž změnit taktiku a nařídit velitelům družstev, aby mi všechny navrhované tresty podávali písemně v plném znění, s odvoláním na příslušný paragraf vojenských řádů a s přesným vypsáním důvodu potrestání. Někteří méně gramotní ani nebyli schopni mé požadavky splnit, ale mnozí to začali praktikovat. Teď jsem měl už co dělat, abych trestům zabránil. Písemné žádosti jsem nejprve nevyřídil kvůli gramatickým chybám a vrátil jsem je velitelům zpátky. Když chyby opravili a požadavky na potrestání hadů mi dali znovu, našel jsem jim tam zase chyby ve stylistických formulacích a zase jsem jim je vrátil. V případě, že pak dali do pořádku i stylistické formulace, musel jsem zase najít chybu někde jinde, třeba v udání špatného odstavce a písmene ve vojenských řádech, a když ani to nepomohlo, musel jsem dokázat, že uvedený důvod potrestání není adekvátní regulím pro posouzení provinění podle příslušného paragrafu, anebo že tento důvod je v požadavku nedostatečně písemně rozvinut v souladu se směrnicemi pro rozsah uvádění důvodů provinění podle jednotlivých paragrafů. A tak jsem škodolibě mazáky dokonale pomátl a psaní návrhů na potrestání jsem jim natolik znechutil, když nikdy neuspěli, že nakonec od udělování trestů hadům úplně upustili.

Na oplátku mi za to tito mazáci začali dělat naschvály. Jakmile jsem potřeboval mladé vojáky na nějakou práci, ihned si vymysleli najednou třeba deset prací, s kterými začali hady neodkladně buzerovat, jen aby hadi nemohli jít se mnou. Nejčastěji to byly rajóny na pokoji. Nakydali na podlahu všechen mazlák, který byl na rotě k dispozici, hadi s bendži bugovali jak diví a měli tak postaráno o práci od mazáků na celý den. Nemělo vůbec žádný význam mazákům jejich rozmary zakázat a hady si vzít ani z titulu mé moci. Třebaze by mladí vojáci pro mě udělali první i poslední, co jsem jen potřeboval, v tomto by mě nikdy neposlechli. Věděli moc dobře, že i když mě neposlechnou, já jim za to nic neudělám, poněvadž dobře chápu jejich situaci, avšak jakmile by jeden z nich položil bendžo a šel za mnou a ostatní by ho třeba následovali, tak ten had, který by jako první odmítl mazákům poslušnost, by byl nebohý přinejmenším celý týden.

Jednoho odpoledne jsem potřeboval právě pomoci se svazováním špinavého prádla na příští den na výměnu do výstrojního skladu. Na tuto výměnu byl určen vždy jen jeden termín pravidelně po čtrnácti dnech, takže když bych tento termín propásl, musel bych čekat dalších čtrnáct dní. Zásoby prádla, které mi byly přiděleny, nebyly tak velké, aby vydržely na celý měsíc. Upozornil jsem tedy mazáky, že sám prádlo svazovat nebudu - to bych ani nemohl stihnout - a že tedy, když mi odmítají poskytnout hady, prádlo měnit nebudu a oni tudíž budou chodit příštích čtrnáct dní ve špinavém prádle. Nikdo z nich mi nevěnoval vůbec pozornost a všichni se jen radovali, jak se mnou vypekli. Nechal jsem je tedy při jejich rozhodnutí a prádlo jsem druhého dne neměnil. Výměnu prádla na čtet jsem prováděl pravidelně jednou týdně. Na následující výměnu mi zásoby ještě vystačily, takže vše bylo v pořádku. Při další výměně se mi již nedostávalo čistých vložek do spacích pytlů. Mne ani hady to vůbec nevzrušovalo. Výměnu za celou četu prováděli vždy hadi, kteří měnili prádlo jednak sobě, jednak svým mazákům. Měl jsem ještě dost vložek pro hady, ale na mazáky se už nedostalo. Hadi se nejprve strachovali, že se jim mazáci pomstí, když jim nedonesou čisté vložky. Tak jsem jim poradil, aby špinavé vložky hezky složili, aby vypadaly k nerozeznání od složených vypraných vložek z prádelny, a tak je naservírovali mazákům na postele. Hadi si navlékli čisté vložky a mazáci zprvu naštěstí nic nepoznali a spokojeně si navlékli špinavé vložky. Až večer, když zaléhali, nejprve jeden mazák si všiml, že jeho vložka smrdí cizím potem. Téhož jevu si potom všimli i ostatní mazáci, a pak jim teprve došlo, kolik uhodilo. Zprvu se rozeřvali na hady, ale každý z nich tvrdil, že za nic nemůže, že dal svému mazákovi takovou vložku, jakou dostal. Nemohl vědět, že byla špinavá, vždyť byla tak pěkně složená. Tak šli tedy za mnou do kanceláře. Já jsem taktéž tvrdil, že o ničem nevím, že jsem vydal již všechny čisté vložky, které jsem měl, a jiné jim bohužel dát nemohu. Chvilí ještě řvali na chodbě, že si půjdou stěžovat a že si to odpiju, jestli dostanou nějakou kožní nemoc, ale já jsem dělal, že o ničem nevím a rovněž se tak tvářili všichni hadi, takže mazáci ani stejně nevěděli, na koho si mají stěžovat. Nic nezmohli a spali všichni ve špinavých vložkách, a ještě k tomu v cizích. Když jsem na další výměnu ve výstrojním skladu potřeboval pomoc hadů, mazáci mi už podobné naschvály nedělali.

Tím vším jsem se pochopitelně znelíbil mnohým mazákům a absíkům. Desátník Němeček o mně pak začal šířit pomluvy, že prý jsem bonzák spojený s generály na Kachlíku (Kachlík je budova ministerstva vnitra na Letné). Nakonec mě desátníci Němeček a Cesnak vyhodili z absolventské ložnice, že prý nejsem absík a nemám tam co dělat, i když podle řádů výkonný praporčík spí u absolventů. Své počínání zdůvodňovali ostatním absíkům mými údajnými styky s

generály. Konec konců vyhozením z absolventské ložnice jsem ani tak neutrpěl, protože jsem si odstěhoval postel na kancelář, nemusel jsem se s absíky hádat a měl jsem svůj klid. Desátník Němeček si toho zajisté povšiml a započal proti mně nové sankce v oblasti vycházek, neboť jako velitel samostatné čety měl nyní pravomoc vycházky podepisovat. Dal se tedy věrně po stopách poručíka Dundy a mně a ještě několika vojákům, co mu říkali pravdu do očí, škrtal neustále vycházky. Tak mi nezbývalo zase nic jiného než chodit načerno. Desátník Němeček na tom ale o moc lépe nebyl, jelikož měl sice pravomoc vycházky podepisovat ostatním, ale sobě ne. Sám musel o každou vycházku zvlášť žádat samotného náčelníka štábu správy vojsk plukovníka Pečenku, který byl jeho přímý nadřízený. Plukovník Pečenka pořádal audience pro vojenský plebs jen o osmé hodině ránní a tam obyčejně desátníka Němečka „zmrdal“, jak to desátník Němeček často přiznával, takže jemu už zůstala málokdy odvaha si zažádat o vycházku.

Ve vedení celých kasáren se děly zatím dalekosáhlé změny. Způsobil to nový náčelník správy vojsk plukovník JUDr. Carda, který nastoupil do Vršovic v únoru od armády, kde pracoval na kontrarozvědce. Svoji slídívou a rýpavou povahou jen svůj kontrášský původ potvrzoval. Byl to velmi ctižádostivý člověk. Dělal vše v honbě za generálskou hodností. K jeho prvním nařízením, kterými se uvedl, patřila úprava pracovní doby vojáků z povolání. Ti z nich, kteří pracovali na rotách (tj. velitelé rot a čet, politruční a výkonní praporčíci) nesloužili už jako dříve od osmi do půl páté, ale na směny: ranní začínala o našem budíčku, tedy v šest, a odpolední končila o naší večerce, tedy v deset. Navíc každý den bylo několik důstojníků z pluku a ze správy vojsk pověřeno ranní či večerní kontrolou. Pro nás to byl definitivní konec vyspávání do půl osmé, jak jsme to předtím každý den prováděli.

Dále vymyslel plukovník Carda obřadní ceremoniál prováděný každý den ráno na jeho uvítání při příjezdu do zaměstnání. U brány kasáren dal namalovat na zem čáru pro svého řidiče, kde přesně musí zabrzdit, a tři značky - zlatou, stříbrnou a červenou, kde v okamžiku jeho příjezdu budou stát připraveni v pozoru dozorčí útvaru, jeho pomocník a velitel stráže, každý na značce barvy svých služebních šňůr, a jeden po druhém mu podají vzorové hlášení. Důstojníci z pluku, kteří chodili do služby dozorčího útvaru, navícovali tento ceremoniál celé jedno odpoledne. Byla to po dlouhou dobu atraktivní komická podívaná pro mnoho vojáků základní služby i furtáků.

Plukovník Carda se s radostí podepsal i na úpravě objektů kasáren. Procházel se po nádvoří a po jednotlivých budovách a jen rozhazoval rukama a nadával na to, co se mu nelíbí. Za ním v řadě pochodující náčelníci bedlivě sledovali každé jeho slovo. Bylo svaté pro všechny. I na své nejbližší podřízené pouštěl hrůzu a děs. Autority se domáhal všemožnými prostředky. Tak například náčelníka spisovny správy vojsk majora Záhorce, který náležel již ke starší generaci náčelníků, poslal k holiči jako nějakého obyčejného vojáka prvního nočníku, neboť podle jeho vkusu měl major Záhorc příliš dlouhé vlasy. Po těchto zkušenostech někteří náčelníci ve snaze předejít rozlícenému běsnění plukovníka Cardy nad ubohým stavem kasáren raději jej v prohlídkách předcházeli a starali se, aby zmizelo co nejvíce nedostatků.

Tak i k nám na četě zavítal náčelník štábu správy vojsk plukovník Pečenka. Nejvíce ze všeho ho zajímala ložnice mužstva. Bylo to strašně legrační pozorovat, jak starý plukovník leze pod postelema a rovná klukům pantofle, jak vytahuje špinavé hadry za škríněmi a jak hmoří jedno oko a dívá se, jestli postele stojí vedle sebe v jedné linii. Plukovník Pečenka byl při prohlídce velmi hlučný: hudoval, hrozil, radil a pusa se mu vůbec nezastavila. Na mužstvo v ložnici doléhal až děs při pohledu na tak vysokého rozohněného hodnostáře, ale přitom se každý přemáhal, aby se nesmál. Plukovník Pečenka totiž svou postavou, výrazem v tváři, řečí i hlasem značně připomínal Vlastu Buriana. Tento fakt nasadil korunu jeho komickému vystoupení. Byl ale natolik korektní, že si po prohlídce zavolal mne a desátníka absolventa Němečka stranou do kanceláře a tam se doznal, že pokřik ztropil před mužstvem schválně, aby vojáky zastrašil a donutil je tak spolupracovat na odstranění nedostatků. Před plukovníkem Cardou nás explicitně varoval, prý je při prohlídkách velmi komisi, je alergický na každý malý nedostatek a ze všeho vyvozuje vážné důsledky. Mně a desátníku Němečkovi pak plukovník Pečenka uložil výměnu všech dveří čety a stropních svítidel a provedení dalších drobných úprav. Desátník Němeček ve své pohodlnosti pověřil celým úkolem mne. Ultimátum, které plukovník Pečenka stanovil, bylo velmi krátké, že v tomto krátkém limitu mi odmítl ubytovací náčelník pluku podpraporčík Vorlíček cokoli vydat, kromě dveří, které měl již dopředu připraveny. Musel jsem jak žebrák obcházet ostatní roty a ptát se, zda-li náhodou někde nemají na skladě potřebné věci. Zachránil mě až velitel požární roty nadporučík Cipra, s tím ovšem, že před plukovníkem Cardou se nepatrným slůvkem zmíním o jeho pomoci. Měl asi chudák potíže s povyšováním, neboť před lety málem vyprovokoval v jídelně ostrou přestřelku.

Dalším mocným mužem, který zavítal na naši četě, aby připravil cestu nejvyššímu náčelníkovi, byl zástupce náčelníka správy vojsk pro věci politické plukovník Soukup. Doprovod mu dělal člen politického oddělení správy vojsk podplukovník Kopis. Duch plukovníka Soukupa se však pohyboval ve vyšších sférách a problémy s pořádkem na ložnici mužstva mu byly naprosto vzdálené a cizí. Na rozdíl od plukovníka Pečenky nebyl takový obětavec, aby se zahazoval před mužstvem s nějakými rozházenými hadry či pantofli, a tak nakonec ložnici jen prošel a žádné závady neshledal. Aby se přece jen neřeklo, že si ničeho nepovšiml, padly mu do oka hnědé deky na postelích, které jasně kontrastovaly s čistým bílým povlečením na postelích v bytech civilních občanů. Přitom postřehl, že několik dek je propálených, jelikož mužstvo na ložnici kouřilo, popelníky tam nebyly a tak se občas stalo, že někomu spadl horký popel na postel nebo dokonce i někdo třeba usnul s cigaretou v ústech a ta mu pak spadla na deku. Upozornil na to podplukovníka Kopise jako na jediný nedostatek na ložnici, který shledal. Podplukovník Kopis, aby se zavděčil plukovníku Soukupovi, zaútočil hlasitě na mne: „Jak to, že necháte vojáky spát v takovýchle dekách? Proč jste jim je

nevyměnil?!“ K tomu jsem dodal: „Měním prádlo celé četě a je zvykem, že každý voják si sám donese na výměnu své špinavé nebo poškozené prádlo. Nebudu přece obcházet jednotlivé postele a koukat se vojákům na lůžkoviny. To je každého věc, v čem spí.“ „To mě nezajímá,“ prohlásil podplukovník Kopis, „deky vyměníte bez výjimky a okamžitě všem vojákům!“ „Tolik dek na skladě nemám,“ bránil jsem se, „jsme jenom četa a máme malé tabulkové počty prádla. Na skladě mám s bídou pět dek.“ „Sežente si je, kde chcete,“ hrměl neodbytně podplukovník Kopis, „a aby vám to nebylo málo, nahlásíte mi zítra do devíti hodin ráno splnění rozkazu!“ Poté oba politruci odešli. Byly již čtyři hodiny odpoledne, ve výstrojním skladu už bylo zavřeno a podplukovník Kopis si zřejmě myslel, jak mě těžko splnitelným časovým limitem vytrestal. Pokusil jsem se alespoň deky objednat na ráno u výstrojního náčelníka pluku nadpraporčíka Šamaje. Ten byl toho dne bohužel na služební cestě. Měl jsem jediné štěstí, že jsem zastihl v kanceláři alespoň jeho sekretářku, která ho v jeho nepřítomnosti zastupovala. Nyní už se také chystala k odchodu domů. Jaká to trefa, pomyslel jsem si, když jsem si uvědomil, že mám tu čest jednat se sekretářkou nadpraporčíka Šamaje občanskou zaměstnankyní Kopisovou, shodou okolností manželkou podplukovníka Kopise. Pracovala předtím na automobilním oddělení, zde na výstrojním byla teprve necelý týden a byla ze všeho patřičně vyjevená. O to byla vyjevenější, když jsem jí předložil požadavek na třicet nových dek pro provozní četou. „Rozkaz vydal sám plukovník Soukup,“ řekl jsem důležitě a to jí málem vyrazilo dech. Od tak vysoké šarže asi ještě nikdy rozkaz nedostala. Okamžitě zvedla telefon a sháněla vedoucí výstrojního skladu občanskou zaměstnankyní Kovaříkovou. Prsty se jí přitom třáslly, pravou rukou se nemohla trefit do číselníku a z levé ruky jí několikrát spadla cigareta. „A do kdy to má být splněno?“ ptala se mě přitom vzrušeným hlasem a čekala zřejmě nějakou několikaenní lhůtu. „Do zítřka do devíti hodin ráno!“ rázně jsem odpověděl. Občanská zaměstnankyně Kopisová se tak lekla, že jí vypadla cigareta z úst na zem. „To není možné,“ zoufala si, „to přece nemůžeme stihnout.“ Pak se konečně dozvonila k vedoucí výstrojního skladu, která už taky byla na odchodu, a začala se s ní naléhavě dohadovat. A tak se hádaly, radily, organizovaly, zkrátka dělaly vše, aby se rozkaz stihl v termínu. „Co by nám asi plukovník Soukup řekl, kdybychom to do těch devíti nestihli?“ kroutila ustrašeně hlavou paní Kopisová. Nyní přišel pravý okamžik k vytáhnutí trumfů. „Víte, paní Kopisová,“ řekl jsem jí, „rozkaz k výměně dek vydal sice plukovník Soukup, ale při prohlídce jej doprovázel váš ctěný choť a ten nařídil, abych hlásil splnění rozkazu v devět hodin.“ „Co?!!“ děsivě na mě upřela pohled. V duchu kula pomstu a pak potichu pravila: „Tak můj muž to byl. Takhle mě vynervovat. To mu nedaruju!“ Úkol z mé strany byl tak splněn. Ráno pracovnice výstrojního skladu bleskurychle sehnaly všechny deky a vojáci si je vyměnili. Časové zpoždění bylo pouze půlhodinové. Takže v půl desáté ráno jsem se ozval podplukovníku Kopisovi. K mému překvapení byl krotký jako beránek. Povídal, že to ani nemuselo být a vůbec byl plný laskavosti. Musel jsem se v duchu smát při pomýšlení, jak ho asi ten večer honila manželka s válečkem na nudle a on úprkem kličkoval okolo stolu.

Konečně nadešel velký den, kdy plukovník Carda se svým doprovodem zavítal na naší četou. Já jsem tehdy spal ještě na absolventské ložnici. Byl jsem tam zrovna sám a naneštěstí jen v trenýrkách. Plukovník Carda znenadání vtrhl dovnitř a já jsem myslel, že bude na mě křičet, že nejsem ustrojený. Ale on nic nevnímal, jen se nezadržitelně hnál ke stěně, kde visel obraz Hradčan. Červená kompozice obrazu zmátla plukovníka Cardu natolik, že nahlas vyslovil své přání ten obraz Kremlu mít pro sebe. Nedbal vůbec toho, že se mu náčelník politického oddělení správy vojsk podplukovník Kurajský pokoušel třikrát za sebou odporovat, že na tom obraze není Kreml, ale že jsou to Hradčany a že ten obraz nemůže mít, protože je vlastnictvím velitele velitelské rotý nadporučíka Sklenáře. Poslední slovo měl však plukovník Carda, když prohlásil: „Hlavní věc je, že ten obraz je rudý a krásný a já ho musím mít.“ Teď už si mu nedovolil nikdo odporovat, a ještě téhož dne visel na chodbě před jeho pracovnou nový krásný rudý obraz „Kremlu“. Všichni byli nakonec rádi, protože obraz jako oběť ukojil dostatečně plukovníkovy vášně a na četě nebylo shledáno nedostatků.

Jen náčelníci z pluku nelibě nesli samostatnost naší čety. Obzvláště veliteli pluku podplukovníku Fabiánovi rvalo srdce, když viděl, že příslušníci naší čety nahlíží na ně - na bohy plukovního Olympu - jen jako na nějakou důstojnickou havěť. „Potřebují stálý důstojnický dozor,“ neustále našeptával, chtěje si šplhnout, nově přichozímu plukovníku Cardovi, který se teprve uveleboval na trůnu, „je třeba je znovu připojit k velitelské rotě!“ Řeči o pozvednutí vojenské morálky mužstva poslouchal plukovník Carda rád stále dokola jako nějaké evergreeny. Netrvalo proto dlouho, dal na slova velitele pluku a rozhodl se pro dočasnou anexi naší provozní čety velitelskou rotou pluku, dokud se prý nevrátí na funkci velitele provozní čety voják z povolání. Dlouho připravovaná samostatnost čety trvala pouhé tři měsíce. Stovky směrnic pro její samostatný statut, vypracovaných desítkami důstojníků ze správy i z pluku, se nyní všechny skartovaly. Pracovalo se usilovně zase na nových směrnících.

Dosavadní velitel velitelské roty byl uznán příliš shovívavým k našemu vojenskému vystupování. Na scénu proto nastupuje přísný muž s knírkem - muž činu, poručík Šimonovský. Jeho příchod se mě dotkl nejvíce ve znovurozdělení rajónů mezi velitelskou rotou a provozní četou. V hospodářské oblasti jsme se totiž nesloučili, jelikož já jsem zůstal nadále výkonný praporčík čety. Havarijním rajónem velitelské roty byly však záchody, a poněvadž se výkonným praporčíkem velitelské roty stal rotmistr Nezbeda, tedy voják z povolání, který se přece se záchody nebude špinit, přidělili poručík Šimonovský a ubytovací náčelník podpraporčík Vorlíček záchody mně. Když jsem se ohradil, že jsem o záchodech nikdy nepodepisoval, že jsou moje, a tudíž jsem je ani v tom desolátním stavu nikdy nepřevzal, a ani převzít nemíním, odpověděl podpraporčík Vorlíček, že já jsem podepsal jako výkonný praporčík při nástupu do funkce hmotnou zodpovědnost a poručík Dunda, než odešel, podepsal přijetí záchodů do péče naší čety, tudíž z toho plyne, že nyní já mám hmotnou zodpovědnost za záchody.

Byly to probdělé noci, v kterých jsem marně přemýšlel, co se záchody podniknout. Jen asi dva fungovaly a ostatní byly tak ucpané, že i kluci, co byli od řemesla, se je marně pokoušeli propláchnout. I močový kanál byl dokonale ucpaný, takže na záchody se procházelo jezerem moče. Podpraporčík Vorlíček vyhrožoval vězením, jestli se mi nepodaří záchody restaurovat. Přitom kámen úrazu spočíval v tom, že vojáci dostávali snížený příděl toaletního papíru, takže když jim došel, používali noviny, což při takovém počtu vojáků nemohly odpadové roury strávit. Nesčíslněkrát jsem na to upozorňoval výstrojního náčelníka pluku nadpraporčíka Šamaje, ale ten stále vedl svou, že toaletní papír je drahý a není k dostání, že s ním musíme šetřit. Bylo o něm známo, že je hamoun a že sedí jako křeček na přečpaných skladech plných všelijaké veteše. Pro důstojníky ze správy měl papíru, kolik si jen ráčili přát. A já jsem nemohl spát, a když jsem zaspal, zdálo se mi zase jen o záchodech; někdy růžové sny, jak mám čisté záchody jako ve vídeňských hotelích, někdy zase horší sny, jak třeba hovna přetékají přes přeplněnou mísu a plavou po vodě až na chodbu. Zachránil mě až sám plukovník Pečenka, když jsem ho v bezvýchodné situaci požádal o pomoc. Zjistil mimochodem, že záchody mi vůbec nepatří a že jde o podvod, který na mě zosnovali poručík Dunda, podpraporčík Vorlíček a poručík Šimonovský. Konečně mi spadl jeden kámen ze srdce.

Všichni jsme těžce nesli ztrátu samostatnosti. Poručík Šimonovský si umínil, že celá naše četa se nakonec pokoří před jeho nohama. Využíval drobných rozporů na četě. Tak i kladně uvítal přístup desátníka Němečka k mým vycházkám. Začal mi je škrtat sám. Morálka se přitušovala, kontroly zvyšovaly, načerno ven se chodilo stále hůř a hůř. Mluvcími čety se nyní stávali hlavně náčelníci řidiči, kteří požadavky čety tlumočili svým náčelníkům. A náčelníci ze správy pak telefonovali poručíku Šimonovskému a diktovali mu, co má dělat, většinou v náš prospěch. Poručík Šimonovský hledal proto neustále trhlinu, jak by mezi nás mohl proniknout a potom nás zdiskreditovat. Jednou se mu poštěstilo. To naši staří zrovna slavili stopadesátku. Mladí měli podle dlouholeté tradice na ni přispět nějakým tím lihovým darečkem. Tak jsme se všichni mladí složili po dvacetikoruně a řidiči dovezli tři lahve vodky. Poručík Šimonovský je naneštěstí přistihl, vodku jim odebral a tři zadržené řidiče chtěl poslat na hlášení k veliteli pluku. Já jsem ale věděl, co dělá poručík Šimonovský se zabaveným alkoholem. Většinou ho konzumoval se svým politrukem četařem absolventem Grivalským a ostatními prominentními absolventy. Dal jsem poručíku Šimonovskému najevo, že on si může za svůj důstojnický plat koupit vodky, kolik chce, a jestli mu není trapné brát vodku obyčejným vojákům, kteří se na ni skládali ze svého chatrného žoldu. Jestli se mu nelíbí, že se na četě pije, tak mu doneseme potvrzení ze správy k oficiální oslavě. Rozzuřený poručík Šimonovský pak na popud četaře Grivalského začal celou četou, jednoho vojáka po druhém vyslýchat. Otázky byly stále stejné a únavné. Každého se ptal, od koho slyšel, že se bude slavit, proč se má slavit, kdo mu řekl, aby přispěl, kdo mu zase řekl, kolik má zrovna přispět, a opět kdo mu pověděl, komu má přispět, a komu nakonec peníze dal, a kdo celou akci organizoval. V mém případě po čtvrt hodině bezvýsledného výslechu nervový systém poručíka Šimonovského znatelně ochaboval. Zeptal se mě, jak se mi líbí na funkci výkonného praporčíka a poté už jen řval stále stejná slova: „Jména, jména, chci slyšet jen jména!“ „Aha, jména,“ přitakal jsem mu. „Mohu vám donést zařazovací knihu, tam je plno jmen. Dokonce tolik, že jsou tam zapsáni úplně všichni příslušníci čety.“ Poručíka Šimonovského tato má odpověď vrcholně rozzuřila a vyhodil mě ven. Když se nedozvěděl ani od ostatních vůbec nic, nervově se zhroutil a rozplakal se, že si z něj děláme srandu. Pak se ale vzchopil a opět na popud četaře Grivalského napsal několikastránkové udání na pluk a na správu, v němž mě označil jako organizátora lihových akcí na provozní četě.

Poručík Šimonovský v tento den před námi poprvé ukázal svůj fyzický talent. Po skončení gymnázia totiž podepsal vojnu proto, aby mohl studovat na vysoké škole SNB. Inteligence mu ale nestačila ani na pochopení policajtské logiky a z prospěchových důvodů byl vyloučen. Další živobytí si zajistil coby důstojník vojsk MV, z čehož mívá často komplexy. Tímto udáním chtěl zřejmě poukázat přede všemi náčelníky na své skryté kriminalistické vlohy.

Měl jsem výhodu, že jsem byl mezi vojáky populární. Ti z nich, kteří měli kontakty na správě, šířili tam o mně jen dobré zvěsti. Tak se i stalo, že snad některý z náčelníků mě z tohoto trapného udání dostal. Odnesli si to pouze oni tři řidiči, kteří dovezli vodku. Náčelníci se jich zřekli, že prý náčelníci řidiči musí být abstinenti, protože vozí důležité osobnosti. Všichni tři byli proto převeleni.

Poručík Šimonovský vida, že jsem unikl jeho ráně, začal se mi mstít jiným způsobem. Když jsem dostal angínu a marodil jsem, dal rozkaz absolventům - lékařům na ošetřovnu, aby mě uznali zdravým. Pak se mu zalíbil návrh četařů Němečka a Cesnaka o zrušení mé kanceláře. Podle nich jsem se prý zašívá, nic nedělal a potřeboval jsem proto stálý dozor. Tento jejich návrh byl vlastně menší obchůdek navržený poručíku Šimonovskému. Oba se totiž načerno vzdávali z kasáren v době stoprocentní bojové pohotovosti, což se trestá přísným vězením. Poručík Šimonovský jim na to přišel a bylo na něm, zda celou záležitost ututlá, případně ji sám kázeňsky vyřeší, či ji předá k řešení veliteli pluku. Podlí absolventi vymysleli tento osvědčený trik a použili jej, když byli za svůj přestupek u poručíka Šimonovského na koberečku. Jim se pak nestalo nic a mne poručík Šimonovský vystěhoval ze samostatné kanceláře a dal do společné kanceláře s výkonným praporčíkem velitelské roty rotmistrem Nezbedou. Ted' jsem měl už práce nad hlavu, protože jsem musel pracovat ještě navíc pro velitelskou rotu. Němeček s Cesnakem tímto způsobem vyzískali jednu kancelář pro sebe, kde se mohli přes den zamykat a spát, když to v důsledku neustálých kontrol nešlo na ložnici. Své podlé jednání vůči mně mi pak četař absolvent Němeček s cynickou příchutí vysvětloval: „To máš proto, že nejsi absolvent jako my. Ted' budeš trpět, protože jsi byl tak blbej a nechal si se vyhodit z vojenských katedry!“

Nároky na bojovou připravenost a na politickou vyspělost mužstva se den ze dne zvyšovaly. Kontrol ze správy a z

pluku přibývalo stále víc a víc. K nejslavnějším kontrolám patřila bezesporu předsjezdová akce velitele kontrarozvědky pluku nadporučíka Svobody. V dubnu několik dní před XVI. sjezdem strany nadporučík Svoboda spolu s osmi důstojníky pluku vtrhl časně zrána ještě před budíčkem na rotu. Vešli do jednotlivých ložnic, zabezpečili, aby nikdo nemohl uniknout, a vzbudili všechny příslušníky rot. Každý si stoupl před svoji postel v pyžamu. Začala podrobná osobní prohlídka. Kontrarozvědka se dívala do velkých skříní, do malých skříněk, prohlížela postele pod matracemi a kontrolovala osobní doklady, peněženky, veškeré písemnosti a kapsy oděvů. Nikdo nevěděl, po čem vlastně jdou, až po kontrole jsme se dozvěděli, že hlavně pátrali po ostrých nábojích. Tentokrát jsem měl velké štěstí, protože na kanceláři se mi v nezamčených zásuvkách válely vždy nějaké ostré náboje různých druhů. Když s takovýmto artiklem člověk neustále pracuje, připadá mu to třeba jako náhradní knoflíky ke košili. Navíc moje taška s knihami a různými spisy by kontrarozvědku asi taky moc nepotěšila. Ale kancelářím se naštěstí vyhýbali, šli jen po ložnicích. Tak to většinou chodilo, že nadporučík Svoboda se zajímal jen o nepodstatné věci.

V dřívějších dobách, kdy ve vršovickém kasínu vládl ještě klid a mír a nikdo si nikoho nevšímal, prožil nadporučík Svoboda většinu svého volného bezstarostného času v restauraci „U Korza“ nedaleko kasína. Nyní však jako každý zaktivizovaný pomatený kontráš se stal vášnivým sběratelem různých směsic bonzů a klepů, z kterých sestavoval tučné fascikly spisů o každém vojákovi. Ale, jak už to většinou bývá, podstatné věci mu vždy unikaly. Jako příklad může posloužit boj proti nacistické propagandě, kterou nadporučík Svoboda rozpoutal. Stalo se, že jeden člen směny v kuchyni při utírání stolu, u kterého jedli absolventi, z dlouhé chvíle prstem namaloval ornament do rozsypané soli, který se podobal hákovému kříži. Když pak absolventi zasedli ke stolu k obědu, politruk četař absolvent Grivalský si toho všiml a nezapomněl sdělit své dojmy kontrarozvědce. Nadporučík Svoboda pak vyslýchal následujícího dne celou směnu v kuchyni, která měla v tu dobu službu. Od té doby se při každém namátkovém pohovoru nikdy nezapomněl zeptat každého vojáka, co ví o narůstajících fašistických tendencích na jeho rotě.

Jindy se zase stalo, že nějaký voják od armádáků se stal nezvěstným a padlo na něj podezření, že se pokouší překročit výsostné území našeho státu. Před tím byl pár dní ve vězení, a tak jejich místní kontrarozvědka se spojila i s naší kontrarozvědkou, a byl vyslýchán každý, kdo s ním ve vězení seděl. Tak i voják Michálek z naší čety byl předvolán k nadporučíku Svobodovi, a ten na základě toho, že oba přišli stejný den do vězení, se snažil z něj vytlouci přiznání, že dotyčného dezertéra zná. Ale on stále nevěděl, k čemu se má vlastně přiznat. Až po dlouhé době vysvitlo najevo, že oba sice přišli stejný den do basy, ale každý v jiném měsíci, takže se v base nemohli vůbec setkat.

Nadporučík Svoboda též požíval značně pozadu v evidenci vojáků v zařazovací knize. Když jsem jednou s ním porovnával jeho zařazovací knihu se svou, zjistil jsem, že vojáky, kteří jsou už půl roku v civilu stále ještě eviduje, zatímco vojáky, co už jsou půl roku u útvaru, vůbec v evidenci nemá. Jména odešlých vojáků si podle mého seznamu nedůvěřivě a s nechutí vyškrtával. To asi proto, že pro kontráše jsou jména to nejpodstatnější a na jednou jich mělo ubývat! Přitom si nadporučík Svoboda pobroukával: „Vojín Pešík, ten už taky odešel do zálohy - no jo, voják Pešík - nadporučík STB.”

Do poklidného života na provozní četě zasáhly rovněž poplachy, které se začaly od dubna provozovat. Pískali je porůznu od velitele roty poručíka Šimonovského přes náčelníky pluku i sami náčelníci správy vojsk. Byly to pouze poplachy bez výjezdů, protože výjezdy se již z dřívějších dob neosvědčily. Polovina vozidel se tradičně ve zmatku rozmlátila hned při výjezdu z garáží autoparku a se zbytkem ještě mobilních vozidel vjeli vyděšení a zbrklí řidiči většinou blízko za kasínem do sloupů pouličních lamp a případně cestou převálcovali nějaké ty civilisty. Ze začátku byly i značné zmatky ve výzbroji a výstroji na poplach. Nikdo přesně nevěděl, v čem má nastoupit. Až nakonec zasáhl člen operačního oddělení správy vojsk - velký aktivista major ing. Kuriš. Přišel za mnou a otázel se, jak mám četou připravenou na bojovou pohotovost. Celé ty nácviky ruku v ruce s velkým bordelem, jaký tu existoval, mi připadaly strašně komické, a tak jsem s humorem odpověděl: „Nebojte se, soudruhu majore! My vám ostudu neuděláme, že by vojáci nastoupili na poplach jen tak bez něčeho. Každý bude něco na sobě mít.” Zelený poctivec major Kurie se vytočil a počal mi oponovat: „Ale vždyť to nejde, aby každý jenom „něco” měl, to musí mít přece všichni všechno!” Řekl jsem mu na to, že je sice hezké, že pro nás píše směrnice, jak třeba evakuovat celé kasíno, ale v čem a s čím máme nastoupit, to pro nás nenapsal. On se opět ohradil: „Co jste dělal ve výcvikovém středisku? Tam vás to přece museli naučit!” I tu jsem mu vyličil kladenskou idylku nácviku poplachů, které se konaly v době, kdy kotelníci promrhali všechno uhlí, nebylo čím topit, a tak v důsledku listopadových mrazů onemocněla skoro polovina rot. Takže „zdraví”, kteří na poplach nastupovali, se nemuseli o nic starat. Jeden marod nahazoval všem velkou polní, druhý atombordel, třetí nasazoval přilbu na hlavu a tak to šlo dál, až zdraví obešli celý pokoj dokola kolem marodů a byli kompletně vyzbrojeni, aniž se museli starat, co mají mít s sebou. Velitelé z nás mívali nakonec radost, že jsme stíhali nastupovat v časovém limitu. Majora ing. Kuriše idylka našeho výcvikového střediska tak dojala, že už víc za mnou v záležitosti přípravy čety na bojovou pohotovost nechodil.

Od dubna započaly pro naši četou ostré střelby, které se dále konaly již pravidelně každý měsíc. Střelby mě nikdy moc nevábily, ale musel jsem na ně jezdit, abych vydával vojákům náboje. V důsledku všeobecných příprav do stavu bojové pohotovosti si důstojníci ze správy měnili staré náboje do svých pistolí za nové. Zbrojní náčelník správy nadporučík Pavlík mi nakázal všech starých tří sta nábojů vystřílet a dofasovat nové. Vzal jsem si tedy malý samopal „škorpión”, který se nabíjí pistolovými náboji, a šel jsem na střelby. Poručík Šimonovský si dobře uvědomoval, jaké nepřátelství proti sobě vyvolal na celé rotě, a proto na střelbách velmi změkkl, ke každému byl milý a oplýval samými

vtipy. Střelby byly totiž jedinečnou příležitostí, kde se mohly řešit nejvážnější rozpory jako za starých časů na soubojích. Poručík Šimonovský věděl, že vezu s sebou na střelby tři sta nábojů a nic proti tomu nenamítal. Jakmile se ale od řídicího střeleb dozvěděl, že musí se mnou odejít na samostatnou střelnici, kde se střílí ze škorpíku, a že tam s námi už nikdo jiný nebude, dostal najednou strach a řekl, že se střílet nebude, jelikož je těch nábojů škoda a v budoucnu se mohou na něco lepšího hodit. Tak mi najednou zůstalo tři sta ostrých nábojů, o kterých byly již ve všech evidencích zápisy, že jsou vystříleny. Vrátit jsem je tedy už nemohl. Bylo mi zřejmé, že za každý chybějící ostrý náboj nebo náboj navíc jsou tři dny basy. Za takového množství by byl evidentně prokurátor. Vyčkával jsem tedy, že je snad vystřelím na příštích střelbách. Ale poručík Šimonovský mi ze strachu už šanci nikdy nedal. Další přechovávání nábojů bylo pro mě riziko, protože nastalo předvolební období a příležitostí pro akce kontrarozvědky bylo plno. A ukrýt je na bezpečné místo, třeba dopravit domů, jsem také nemohl, protože poručík Šimonovský si mohl na ně kdykoli vzpomenout a udat mě, což by jistě rád udělal. Takže jsem mu musel dávat neustále najevo, že náboje mám u sebe. Navíc o tom vědělo již několik důstojníků, kteří včetně poručíka Šimonovského náboje na mně loudili pro vlastní potřebu. Každému furtákovi bylo totiž dovoleno vlastnit osobní pistoli. Jenže když bych jim je dal, mohli by mě po předání ihned udat, a když jsem jim je zase nechtěl dát, vyhrožovali udáním, že přechovávám přes volby načerno ostré náboje. Nakonec jsem se raději přece jen svěřil nadporučíku Pavlíkovi, který se velmi rozzlobil, a chtěl mě dát zavřít, ale nakonec se uklidnil a dal pokyn k jejich vrácení a k opravám v evidenčních knihách.

Zpřísnily se taktéž i fyzické kontroly přítomnosti mužstva. Utíkat načerno bylo stále problematičtější. Přesto se mi dařilo vždy tak dvacet procent vojáků při kontrole ukrýt, takže na oko nikdo nechyběl. Já osobně jsem ve svobodném pohybu nikomu nebránil. Výcházkové knížky jsem vojákům nechával u sebe, což značně vadilo poručíku Šimonovskému. Když prováděl kontrolu, vždy jsem demonstrativně vybral hromádku knížek, pro kontrole jsem je zase rozdál. K největším šachistům, co se týkalo fyzických kontrol, patřili náčelník politického oddělení pluku major Rubeš, chemický náčelník pluku nadporučík Dauth a velitel 1. čtyř zabezpečovací roty poručík Chmelík. Tito tři ve snaze objevit na naší četě chybějící vojáky oblézali celou noc s baterkami postele a počítali vojáky, když měli službu dozorčího útvaru. Můj rozpis o pohybu vojáků byl naštěstí proveden tak, že se mi vždy podařilo furtáky oblnout, takže místo aby třeba pět vojáků chybělo, vyšli jim ještě dva navíc. Pokaždé náčelníci znechuceně odešli se slovy, že mě stejně jednou načapají, jak skrývám vojáky, a pak mě zavrou. Major Rubeš si jednou po neúspěšné kontrole chtěl vylít vztek, tak mi nakázal: „Musíte něco udělat s morálkou mužstva. Obyvatelé z protějších domů si stěžují, že tu vojáci v kasárnách hýkají!“ Otázal jsem se politruka Rubeše, co si představuje pod takovým slovem „hýkají“, a on dal jen strohou odpověď: „Když jste tak chytřej, najděte si to ve slovníku,” a odešel.

Přitvrzení režimu v kasínu jsme pocítili i na vycházkách, respektive na kontrole vycházkářů při odchodu na vycházku dozorčího útvaru. Když měl službu major Rubeš, nechodil na vycházky z naší čtyř nikdo. Kontrola trvala v průměru hodinu a každý se průměrně třikrát musel vrátit na rotu pro nějakou špatnou součást výstroje. Politruk Rubeš patřil již ke starší generaci a jeho idolem byly účesy z padesátých let. Kdo neměl alespoň půl spodního temene hlavy úplně dohola a nebyl oholen břitvou až do kůže, neměl šanci projít. Dále si politruk Rubeš potrpěl na to, aby si vojáci nehráli se svými čepicemi, aby pásky na plášti byly stejného odstínu jako pláště (což si nikdo nemohl vybírat, protože měl plášť i pásek takový, jaký na začátku vojny vyfasoval) a aby vojáci měli velké limečky na košilích (což též nikdo nemohl ovlivnit). Byl to zázrak, když se někomu podařilo za majora Rubeše dostat se ven. Většinou to vojáci vzdávali po druhém odeslání zpět na rotu. V zápisech do knihy hlášení veliteli pluku se za Rubešových služeb neustále objevovalo: „Vojáci nosí formované (deformované) čepice. Jsou špinavé, zarostlé a neoholené.” Major Rubeš se přehnaně staral nejen o kasino samotné, ale i o okolí kasína. Jednoho dne při májových oslavách zjistil, že na jednom stožáru na ulici před kasínem chybí sovětská vlajka. Nezapomněl se zvěčnit do literárních dějin pluku sepsáním detektivní story v knize hlášení, kde popisoval podrobně své pátrání po sovětské vlajce. Závěr zněl: „Zjistil jsem, že vlajka byla sundána a zcizena,” což působilo dojmem, jako by si ji její zloděj chtěl pověsit někde doma na zeď nad postel. Druhého dne vyšlo najevo, že vlajku tam kotelníci zapomněli vyvěsit.

K tradičním akcím náležela též školení výkonných praporčků, pořádaná na Kladně odbornými náčelníky a vedená týlovým náčelníkem pluku - senilním majorem Dvořákem, zvaným Dub. Major Dub měl vždy úvodní projev a hlavní slovo, coby nadřízený všech odborných náčelníků. Zvláště poutavý byl jarní proslov majora Duba. V úvodu se zmínil major Dub o mém úplném nezájmu o vojenské záležitosti, což usoudil z toho, že při časném ranním odjezdu na Kladno jsem hlasitě zauvažoval, kde se asi nasnídáme. „Jídlo je pro vás přednější než vojna!” zvolal vyčítavě major Dub a toto mi ještě několikrát v průběhu přednášky připomněl. K odsouzení mého ranního počínání se pak z taktických důvodů po majoru Dubovi přidalo ještě několik náčelníků. Musel jsem se hodně přemáhat, abych se nesmál, poněvadž jsem si v tu chvíli vzpomněl na svůj první den na vojenské přípravě, kdy o přestávce se stáhla polovina roty do kantýny. Tenkrát prohlásil podplukovník Otřísal: „Uvědomte si, že na vojně nejste proto, abyste jedli, ale jste tu k vyšším účelům!” Dále pak ubytovací náčelník podpraporčík Vorlíček navíc veřejně odsoudil můj familiární vztah k obyčejným vojákům, který si prý z pozice funkcionáře roty nemohu dovolit.

Major Dub pak zahájil svůj hlavní projev. Nastaly zrovna pohnuté časy, kdy se snižovaly přídele brambor o 30 % a masa o 15 % pro jídelnu mužstva a narůstala všeobecná nespokojenost mezi vojáky, protože kvalita jídla byla už i jinak dost špatná. Major Dub nás instruoval, jak máme daný problém politicky osvětlit mužstvu. Pravidl: „Soudruzi, žijeme ve vážné době. Pro prasata nemáme krmivo a Československo proto musí dovážet obilí ze Sovětského svazu. Sovětský svaz nakupuje obilí ze Západu za těžké valuty. Soudruzi! Musíme jednou provždy skoncovat a takovým pustošením

národního hospodářství! Nemůžeme žít věčně v takovém marnivém přepychu a konzumovat tak vlastně valutová prasata. A to, soudruzi, od vás požaduji, abyste vyřídili svým podřízeným, aby pochopili, proč pro ně snižujeme přiděly masa!” Otázal jsem se nato majora Duba, jak to bude s přiděly chleba. Odpověděl: „I kdybychom už nic neměli, tak ten kousek chleba pro toho vojáčka my vždycky mít budeme!” Byl to tak dojemný výrok, že vždy po několika týdnech jsem se opakovaně zeptal infantilního majora Duba na problém s chlebem, a vždy mi do detailu podal přesně onu naučenou odpověď. Major Dub byl již starší pán bílých vlasů, a zřetelně vyrudlého obličejce od alkoholu. Živil se představami, jak bojuje proti Američanům přistavším na střeše kasína. Tím nápadně připomínal dona Quijota při boji s větrnými mlýny. Na otázku, jestli mají marodi s klidem na lůžku nastupovat na poplach, mi zcela seriózně odpověděl: „Zajisté že ano. Co kdyby například na střeše přistáli Američané a našli vás v posteli v pyžamu.”

I přes neustálé zhoršování existenčních podmínek ve Vršovickém kasínu si náčelníci na správě žili jako na zámku. Vždy se našla nějaká ta příležitost k oslavě, jako třeba významná výročí, družba se sovětskou armádou, narozeniny či svátek některého z náčelníků a podobně. Pro mne to byl vždy zabítý den, jelikož jsem musel roznášet ze svých skladů nádoby na obložené misky a chlebičky, šálky na kávu a sklo podle toho, co náčelníci ráčili pít: poháry na pivo, číše na víno, štamprlata na rum či vodku či koňak; většinou však chtěli všichni pít všechno a tak se nosil pro každého náčelníka od každého druhu skla jeden kus. Jídlo podávali a pití nalávali vybraní číšníci, kteří se pro ten den rekrutovali z prominentních kuchařů v jídelně mužstva. Po skončení mejdanu se muselo zase nádoby umýt, spočítat a uložit. V den mejdanu měl však největší shon proviantní náčelník správy podplukovník Bartůšek, který dostával pořádání mejdanů na starost. Musel obstarat všechny potřebné nákupy, zkalkulovat všechny položky, aby se cenově vešly do stanoveného rozpočtu na příslušný mejdan, a samotný mejdan organizovat. Podplukovník Bartůšek měl tedy práce nad hlavu, ale na rozdíl třeba ode mne v podstatě nic jiného kromě mejdanů ve své pracovní náplni na starosti neměl. Podplukovník Bartůšek byl jinak velmi šetrné až lakotné povahy. Tesknil za každou skleničkou, kterou opilí náčelníci při oslavě rozbili, a ačkoli všechny skleničky byly materiál spotřebního charakteru, vedl si je všechny, každý druh zvlášť, v pečlivé evidenci. Nebylo to nic příjemného, protože ve strachu o své skleničky mi dělal takřka každých čtrnáct dní inventuru. Velkým zážitkem bylo podplukovníka Bartůška vytáčet a zeptat se ho, zda by byl tak laskav a poskytl nám na zápůjčku jednu skleničku na rotu. Pak jsem vždy poslouchal dlouhé kázání, jak je prý krajně nepřipustné brát si s sebou byť i jednu skleničku na rotu, co kdyby se náhodou rozbila nebo ztratila. O podplukovníku Bartůškovi bylo známo, že když jel někam s ostatními náčelníky na služební cestu a šel se najíst do restaurace, všichni náčelníci si objednali jídlo a pití, jen podplukovník Bartůšek si objednal pouze limonádu a z tašky vytáhl dvě věci: jednak jídlo, co mu manželka doma nachystala, a pak zápisník, kam si zcela seriózně poznamenal útratu 1 Kčs za limonádu. Jediný užitek z celých mejdanů jsem měl ze zbytků jídel a pití. Obzvlášť zástupce náčelníka správy pro věci politické plukovník Soukup byl velmi přející člověk. Vždy zval ochotně ke stolu se zbytky: mne, obsluhující číšníky a svého řidiče. Byl na svou malou výšku dosti tlusté postavy, a tak jsme se mu všichni museli jevit jako strašně podvyživení. Proto nám asi tak přál. Paradoxem však bylo, že zde na správě nám plukovník Soukup nabízel víno a tvrdý alkohol, přičemž kdokoli z nás by požil alkoholu pár desítek metrů odtud na rotě, byl by bez milosti převezen nebo i zavřen. Plukovník Soukup však už taky měl všechno „na háku”, protože dostal doktorát sociologických věd a nic mu již nemohlo zabránit v brzkém získání generálské hodnosti. Nedbal už ani na pořadové vystupování a ústrojovou kázeň, v čemž se stal pravým opakem plukovníka Cardy.

Plukovník Carda pořádal rád noční mejdany ve vilách ministerstva vnitra poblíž Prahy. Vozil si tam i naše kuchaře, z kterých udělal číšníky. Podplukovník Bartůšek měl opět o jednu starost víc, a to že se skleničky nerozbíjely už jen v rukách opilých náčelníků, ale navíc při přepravě. Jednou se vrátil plukovník Carda ve dvě hodiny v noci v podnapilém stavu a bál se jít domů, tak hodlal přespat v kasíně. Kvůli tomu mě nechal v noci vzbudit, abych mu sehnal nějaké věci na spaní.

Důstojníci na pluku nekypěli zrovna možnostmi takových oslav jako jejich kolegové ze správy. Nicméně si přišli na své černými dodávkami potravin, hlavně masa, z jídelny mužstva. Skladníci a kuchaři, kteří důstojníky z pluku zásobovali, zase za odměnu mohli procházet načerno ven, když příslušný důstojník měl službu dozorčího útvaru. Když se kradlo takto ve velkém, nikoho to nevzrušovalo. Ale běda, kdyby třeba dozorčímu kuchyně chyběl nějaký talíř nebo hrnek! Nádobí se čas od času nějaké rozbilo nebo si v něm vojáci nosili jídlo na rotu a už je nevrátili. Uhlídat se to pochopitelně nedalo. Dozorčí kuchyně si při předávání služeb ze solidárnosti psali do knihy předání služeb vždy plné počty nádobí. Avšak běda tomu, kdo měl tu smůlu a držel službu zrovna při inventurách pořádaných majorem Dubem. Na ten ubohý žold devadesáti korun, co vojáci pobírali, museli platit náhradu v hodnotě až několika set korun. Došlo to tak daleko, že do služeb dozorčího kuchyně mi nechtěl nikdo chodit a kolikrát musel zasahovat i sám dozorčí útvar, aby vůbec někdo šel na rozvod do služeb. Snažil jsem se proto majora Duba přemluvit, aby zjištěný schodek při inventurách nedával platit dozorčím kuchyně, protože ti jsou v tom většinou nevinní. Major Dub ne a ne ustoupit, tak jsem alespoň zapůsobil na jeho city: „Náčelníku, vy nemáte srdce!” Majora Duba zachvátila lítost, ale byl stále nekompromisní. Právil: „Jako člověk mám srdce, ale jako náčelník nemám srdce!” Nezbylo mi tenkrát nic jiného než založit fond solidarity s postiženými v rámci celé roty, protože zástupce finančního náčelníka pluku rotný Kott si už smlsnul na snížení žoldu postižených, což prováděl velmi rád a s velkým vzrušením o tom všude povídal.

Rotný Kott náležel k největším učencům pluku. Dělal si totiž, jak sám říkal, čtyři školy najednou: praporečickou, důstojnickou, esenbáckou a civilní gymnázium. Měl modrou knížku, ale vši silou se snažil dostat k armádě jako voják z povolání, protože v civilu by se mu s jeho inteligencí o té kariéře, kterou dělal na vojně, ani nesnilo. Jednou mě poprosil

o menší pomoc, abych mu vysvětlil jisté problémy z matematiky. Tvrdil o sobě, že středoškolskou látku již celou zná, že na maturitu je připraven, ale bohužel že prý přitom zapomněl látku ze základní školy. Nedostatky rotného Kotta v matematice, a to nejen v matematice, ale i ve zdravém rozumu, byly vsutku fundamentální. Rotný Kott například v aritmetických výrazech neupřednostňoval násobení a dělení před sčítáním a odčítáním, nevěděl, k čemu jsou závorky, v rovnicích o jedné neznámé bez ostychu sčítal členy s první a nultou mocninou neznámé x , o jednom procentu z tisíce si myslel, že je to devadesát devět, a své neznalosti zamlouval tím, že prý se mu to vše plete s elektrotechnikou. Nechápal jsem vůbec jeho výmluvu, po logické stránce zcela absurdní, a žádal jsem ho o bližší vysvětlení. Rotný Kott se rozhovořil: „Já mám ve škole strašně moc předmětů: elektrotechniku, fyziku, matematiku, trestní a hospodářské právo, a na esenbácké škole také kriminalistiku!“ „Co tam tak asi probíráte?“ otázal jsem se ho. „To by ses divil! Hodně věcí. A to bys koukal, jaký máme náročný zkoušky. Třebas mě vyvolají k tabuli, ukážou mi barevné obrázky, na něm je ženská, jak leží v lese, má roztažené nohy a v kundi má zabodnutý klacek.“ „A co je na té zkoušce tak náročného?“ divil jsem se teď opravdu. „Tobě se to třeba zdá lehký, vid', ale co já? Tobě to tady normálně řeknu, ale jak to mám říct jim, abych nebyl sprostý?“ „No dobře,“ pokračoval jsem, „a k čemu ti vůbec bude ta esenbácká škola, když nejsi u esenbáků, ale u vnitřáckého vojska?“ Rotný Kott nasadil arogantní úsměv a pravil: „Já vím, tebe zajímá ta matika a fyzika, vid', třeba se tím budeš i živit. Zato mě by to vůbec nebavilo. Já mám úplně jiný zájem: takhle se někde napít, pořádně najíst a nějakou tu kurvu sbalit. A na to potřebuju hlavně prachy. Když se dám k policajtům, tam budu brát o dvě stovky víc, a to už je znát.“ Jak vidno, rotný Kott byl takový blb, že byl až nevědomky upřímný, a to byla snad jediná jeho pozitivní vlastnost. Bez vykrucování vysoukal ze sebe po pravdě to, co jiní květnatě ospravedlňují za rouškou ideových a vlasteneckých výmluv.

Snad jako nejlepší exemplární ilustrace Kottovy inteligence poslouží poslední příklad, který jsme spolu řešili a jehož pochopení, stejně jako pochopení všech předchozích příkladů, leželo v dalekém transcendentnu jeho logického myšlení. Zadání znělo: Dělník vyrobí za směnu 36 výrobků a plní tak 72 % předepsané normy. Kolik by musel za směnu udělat výrobků, aby se norma plnila na 100 %? Rotný Kott, jak byl naučen, napsal si nejdříve do jednoho řádku „100 %“, pak udělal několik teček a na konec řádku se pokoušel napsat nejprve číslo 36, a když jsem ho zarazil, pak číslo 72. Velice se divil, že tam bohužel nenapiše ani jedno z nich. Navykl si totiž z předchozích příkladů, že základ znal vždy a neznal buď počet procent nebo procentovou část. „Tak co tam tedy mám napsat?“ kroutil rotný Kott nemohoucně hlavou. „Tak si tam napiš třeba „x“,“ popouzel jsem ho, abychom nestáli stále na jednom místě. Vtom se stalo něco neočekávaného. Rotného Kotta se zmocnil záchvat heuristické radosti, mohutně začal gestikulovat rukama, vyskakoval na židli jako malé dítě, počal mě dokonce dojetím objímat a nadšeně ze sebe koktal: „To jsem ještě v životě neviděl. To je detektivka. V jednom příkladě počítat zároveň procenta a zároveň rovnici s neznámou x !“ Chvilí jsem byl zděšen; uvažoval jsem, jaké asi patologické psychoprocessy probíhají v tu chvíli v Kottově mozku. Ten se za nějakou dobu sám od sebe uklidnil a tak jsme mohli pokračovat. Do druhého řádku, jak byl naučen, napsal „1 %“, pak několik teček a opět se pokoušel na konec řádku vtěsnat jedno z čísel uvedených v zadání. Musel jsem ho podruhé zklamat. Vynaložil jsem takřka nadlidské úsilí, abych toho chudáka vůbec přesvědčil, že bohužel i protentokrát potřebný údaj nezná a nemůže ho tudíž v textu zadání hledat. Na rotného Kotta dolehla hluboké skepse. „To je divný. Co s tím mám tedy dělat?“ žalostně sténal a celou záležitost tak hluboce prožíval, že byl skoro na omdlení. Já jsem byl z něj zoufalý taktéž a nic jsem mu na to již neřikal. Vtom však jako blesk projel Kottovou hlavou velkolepý nápad a on zvolal: „Už to mám! Já tam napíšu taky „x“.“ Nezmohl jsem se už na nic, jen jsem odevzdaně kývl hlavou a myslel si své. Zřejmě jsem ho tím, že jsem mu bezprostředně neodporoval, bezuzdně povzbudil, což jsem ale neměl dělat. Opět jsem musel deset minut bezmocně přihlížet Kottovu extatickému záchvatu, tentokrát alespoň dvakrát intenzivnějším než ve chvíli, kdy napsal své prvé „x“. Začal mě od samé radosti poplácávat a objímat více než předtím, i výskoky a houpání na židli očividně zintenzivněly, takže jsa si vědom své hmotné zodpovědnosti, která se pochopitelně vztahovala i na nábytek v mé kanceláři, jsem už v duchu odepisoval nebohou židli, po které rájtoval ten stodvacetakilový mamlas. Osud židle mu byl v tu chvíli zcela lhostejný. Zato jeho duch vzhlížel k matematickému nebi. „To je úžasné,“ počal Kott básnit, „to vidím poprvé v životě. Počítat příklad na procenta a zároveň dokonce v něm mít rovnici o dvou neznámých se dvěma „x“!“ Jamile jeho entuziasmus, indukovaný tak velkolepým příkladem, poklesl do bodu, kdy už byl schopen vnímat, že mu někdo druhý něco říká, vyzval jsem ho, aby nechal toho plesání a raději pokračoval dál. Celé nadšení z něj rázem vyprchalo, když chtěl psát dále, ale uvědomil si najednou, že vlastně neví, co má psát. Rotný Kott ve svém zápalu úplně zapomněl na text zadání a už spekuloval, jak by z dosud zapsaných dvou řádků spočítal svá slavná dvě „x“, na která byl tolik pyšný. Nechtěl jsem ani vědět, jak by to provedl; to bylo zřejmě jeho vojenské operační tajemství. Raději jsem mu tedy nadiktoval celý další řádek: „72 % ... 36 výrobků“. Křivka jeho nadšení se při tom nepatrně zhoupla vzhůru, zato vzápětí se řítila hluboko pod nulovou hladinu, když měl konečně začít něco počítat. „Tak Venco, 72 % odpovídá 36 výrobkům, 1 % bude představovat kolik výrobků?“ pomáhal jsem mu. „Nevím,“ rezignoval rotný Kott. „Co s tím tedy uděláš?“ zeptal jsem se ho. Po chvilce přemýšlení se ozvala prostá odpověď: „Tak to vynásobím.“ „Co chceš čím vynásobit?“ „No přece 72 krát 36,“ přesvědčivě podotkl rotný Kott. „To je nesmysl!“ zarazil jsem ho. „No tak to vydělím,“ pravil již zcela odevzdán osudu. „Tak děl!“ pobídl jsem ho. Rotný Kott však začal dělit číslo 72 číslem 36. „Musíš ta čísla ale dělit v obráceném pořadí,“ opravil jsem ho. Už se chystal, že ona dvě čísla bude dělit obráceně, pak se ale zarazil a pravil: „Vždyť to přece nejde!“ „Co nejde?“ nechápal jsem zase já. „No přece třicet šest dělit sedmdesáti dvěma.“ „A proč by to nešlo?“ „Ale vždyť 72 je větší než 36.“ „A co má být?“ „A jak mám dělit menší číslo větším?“ Tento jeho dotaz mě už málem položil. Jediné, co jsem mu na to mohl říci, bylo, aby si to dělení napsal na papír a pomocí zbytků mechanicky počítal. Rotný Kott tak učinil, napsal výraz „36 : 72 =“, pak se opět zarazil, vyplašeně se na mě otočil a bázně zakoktal: „To přece ale nejde! Vždyť 36 je menší.“ „Nepovídej a děl!“ musel jsem zpřísnit tón. Rotný Kott odevzdaně jako beránek nakreslil, jak byl naučen z obecné školy, za číslem 36 skobičku, chvilku přemýšlel, pak za

znaménkem „=“ napsal nulu, zase chvíli přemýšlel a pak za nulou napsal desetinnou čárku. V duchu jsem se radoval, že aspoň to jediné, co Kott na tomto příkladě samostatně spočítá, bude jedna operace dělení. Nastala ale větší pauza, poněvadž po napsání desetinné čárky rotný Kott z neznámých důvodů již delší dobu přemýšlel. Napjatě jsem čekal, jaký to asi výsledek vyleze z Kottovy kybernetické hlavy. Po dlouhé chvíli naprostého ticha rotný Kott zvedl hlavu a obrátil se na mě. Úsměv mu zazářil na tváři a on pravil: „Už to mám, je to nula procent!“ Byl jsem hodně snášenlivý člověk a hlavně na vojně jsem se v mnohém naučil vysoce tolerovat lidskou omezenost a blbost. Ale protentokrát jsem Kottovi již nedal odpověď a slušně jsem ho vyzval, aby si sbalil své věci a opustil moji kancelář.

Jaký paradox to byl, že takové individuum mohlo zastávat funkci zástupce finančního náčelníka pluku a kalkulovat všem zaměstnancům pluku výplaty. Ale jak vidět, na vojně jde zkrátka všechno. Sice když rotný Kott vyplácel reluty nebo výplaty, měl nařizeno vyplatit každému zákazníkovi peníze za každou předloženou stvrzenku zvlášť, aby se náhodou nestalo, že by při sčítání obdržel nějaké hausnumero a plukovní pokladna by zbankrotovala. Přesto všechno byl za své studijní úsilí zbožňován sekretářkami z finančního oddělení, které se o něm vyjádřily: „My toho Vencu obdivujeme, jakou má píli a vytrvalost. To my bychom nervově nevydržely. A jeho z té zkoušky vyhodí třeba desetkrát a ten hoch má úžasnou snahu se to naučit znovu a na tu zkoušku zase jít.“ Zajímavé bylo, že všechna ta houževnatá, byť marná dřina u rotného Kotta pramenila z jeho velkého snu: získat na nárameník další stříbrnou hvězdu. A velká přání se většinou plní: koncem roku byl rotný Kott povýšen na rotnístra.

Jednou po čase, když jsem se s ním opět střetl, rotnístr Kott se nezapomněl pochlubit, že slavnostně složil všechny maturity a nyní že se hlásí na vysokou školu. Ve mně to sice hrklo, nedal jsem ale na sobě nic znát a začal jsem vyzvídat: „Vážně, Venco? A na jakou?“ Rotnístr Kott s klidem odpověděl: „Vysoká škola ekonomická, obor financí.“ Nebyl jsem schopen odpovědi. Rotnístr Kott se ujal slova sám: „To víš, dneska to bez té vysoké školy nejde. Bez ní se neobejdeš. To můžeš ostatně posoudit sám.“ Nevím už sice, jak rotnístr Kott dopadl, ale věřil bych, že byl přijat a také že by tu školu mohl udělat. Neboť teoreticky rozdíl mezi potřebnou inteligencí na zvládnutí vysoké školy a střední školy je takřka zanedbatelný ve srovnání s rozdílem mezi potřebnou inteligencí na zvládnutí střední školy a skutečnou Kottovou inteligencí, s kterou by bohužel nestačil ani v první třídě pomocné školy, kdybychom žili v normální době. Rotnístr Kott by nemohl nikdy pochopitelně udělat takovou kariéru, aby se stal třeba náčelníkem správy vojsk, protože byl tak omezený, že byl až upřímný, ale na finančního náčelníka pluku nebo dokonce správy vojsk by to mohl klidně dotáhnout. Byl to sice exemplární blb, ale zdaleka nebyl u armády jediný. A možná dokonce není nutné ani tu armádu zdůrazňovat.

Zášť poručíka Šimonovského proti mě narůstala. Nesnesl můj demokratický systém v chování vůči podřízeným. Volal si mě často do své kanceláře a tam mi dával instrukce, že se prý nesmím s vojáky dohadovat, kdo do které služby nebo na které zaměstnání má jít, ale prostě jim to musím dát rozkazem, a že vojáky nesmím nechat, aby si sami určovali nástupní termíny svých dovolených, ale že jim nástup dovolené musím nekompromisně určit já sám. Také měl ironické narážky, že prý bych celou četou nejraději posílal místo do jídelny mužstva někam do města do restaurace, aby se pořádně najedli. Počítal na minutu každou služební cestu, zda voják stihne ještě stravu ve vojenské jídelně a nebudou se mu tedy muset vyplácet peníze na stravu. Tvrdil, že prý v přehnané míře proplácím reluty vojákům na služebních cestách a prosazoval, abych jim místo toho dával raději stoleté konzervy z vojenských skladů. Co budou jíst ostatní, to už ho tolik nezajímalo. On sám si ale odnášel z kasína domů tašky plné masa. A mně vyčítal, že kompoty, které mi občas skladníci darovali, nedávám jemu, nýbrž že je jím s mladými vojáky. Dále začal být proti tomu, abych se se svými podřízenými důvěrně stykal. S pokřikem vyháněl každého, kdo se zdržoval v mé kanceláři a neměl k tomu služební důvod. Měl neustále připomínky k mému vojenskému vystupování a ústrojové kázni. Vyznamenal mě další přísnou důtkou, že jsem odmítl si zapnout knoflík u košile na krku, protože mě košile škrtila. Nato jsem ho požádal, zda by nebyl tak laskav a nezaplnil mi celou zadní stranu záznamníku o odměnách a trestech, kde se píší tresty. Žádost jsem mu zdůvodnil tím, že čím více budu mít od něj udělených trestů, tím větší budu mít u svých podřízených autoritu, o které on u mne tolik pochyboval. Vyhnal mě i se záznamníkem a víckrát už mi tam žádný trest nenapsal.

Poručíku Šimonovskému jsem se zamlouval pouze při jediné činnosti: vedení ranních rozzevček. Zdálo se mu, že četou dostatečně ničím a již do mého velení nezasahoval. Mazáci sice po rozzevčce vztekli po mně pokřikovali, že jsem je odrovnal, ale zachránil jsem je před poručíkem Šimonovským. Když rozzevčku vedl některý z poddůstojníků - pohodlných mazáků, tak to skoro vždy dopadlo tak, že se velení ujal sám Šimonovský a v tu chvíli si vylil na čtetě všechn vztek. Do zblbnutí nechal četou střídavě klikovat a dělat dřepy nebo kačáky a žabáky, dokud všichni nepadli vysílením k zemi. Mezi těmi troskami pak stál jako gestapák mezi umučenými vězni. Věřu dobře se mu to velelo, když sám jednotlivé cviky nepředcvičoval, pouze k nim vydával rozkazy.

Poručík Šimonovský byl velmi citlivý na to, když mu někdo připomněl, že podepsal vojnu. To byla Achillova pata jeho svědomí. Jednou při slovní rozepři jsem se ho zeptal na číslo, načež poručík Šimonovský popadl pravítko a začal mě s ním mlátit. Řekl jsem mu pak, že podobně jako mazáci mají do civilu metr, on má celé pásmo. On nato vzal krabici s bateriemi, vytahoval jednu baterii za druhou a začal je po mně metat. Musel jsem bleskem skočit se židle na zem za kancelářský stůl, abych náhodou nekoupil nějakou ránu. Ohradil jsem se řády, v kterých není ani zmínka o tom, že by se voják základní služby nemohl bavit o čísle. Poručík Šimonovský začal šilet. Vykřikl: „Vy jste píča!“ a truhlářským hoblíkem, který měl po ruce, ze vzteku rozrýval můj kancelářský stůl. Přitom nahodil tón plný falešné lítosti a pravil, div že neplakal: „Vy nemáte právo lézt mi do svědomí. Já jsem si vybral zaměstnání vojáka z povolání z vlastního zájmu a

přesvědčení," i když jsme oba věděli, jak to bylo s jeho podepsáním vojny i vysokou školou SNB, avšak on zřejmě netušil, že o tom vím já.

Věděl jsem i jiné věci, jako třeba že poručík Šimonovský už po dva měsíce uchovává ve svém trezoru tři lahve vodky, určené na oslavu stopadesátky našich mazáků, které nám v dubnu zabavil. Čekal, až dubnová aféra upadne v zapomenutí a on bude moci jejich obsah vyprázdnit s politrukem Grivalským. A nyní v předvečer svých narozenin jsem se opovážil požádat poručíka Šimonovského, aby mi na oslavu uvolnil alespoň jednu láhev vodky. On i četař absolvent Grivalský dostali strach a politruk Grivalský přemýšlel, jak mě zlikvidovat. Poradil poručíku Šimonovskému, aby podal hlášení na velení pluku o mé vojensko-politické nespolehlivosti. Pak už následoval jen jeden výstup s poručíkem Šimonovským, kde mi dával rozkazy, jaká opatření musím podniknout proti svým podřízeným. Řekl jsem na to svůj názor: „Nejsem zelený a proto nebudu nikoho buzerovat, ale s každým budu jednat jako s člověkem." Tento výrok si poručík Šimonovský vyložil jako útok proti sobě a opět sehrál teatrální scénu o své lásce k vojenské službě a o mém vměšování do jeho svědomí. Asi půl hodiny nato poslal zmíněné hlášení na pluk. Hodinu potom, co podal na mne hlášení, jsem byl předvolán před plukovní komisí, sestavenou za účelem prošetření mých vojensko-politických názorů.

Komisi předsedal náčelník štábu pluku podplukovník Krumpl. Poté, co jsem přišel před porotu a usadil se, trvalo hezkou chvíli hrobové ticho. Jako první se ozval podplukovník Krumpl: „Jste ženatý?" „Ne," odpověděl jsem. „Takže rodinu nemáte, konstatoval podplukovník Krumpl, tvářící se, jako by mu měla má záporná odpověď zkomplikovat metody výslechu. Chvilku přemýšlel, jakou v takovém případě zvolí na mě taktiku, a pak pokračoval: „Slyšel jsem na vás, že se odmítáte držet vojenských řádů. Důstojníkům se nezařazujete, zdravíte je prý pozdravem „dobrý den" a nenosíte na hlavě čepici. Co k tomu můžete říci?" Začal jsem se dovolávat zdravého rozumu a rovného jednání s vzájemným porozuměním a k mému překvapení se nikdo z přítomných nevytočil. Podplukovník Krumpl se mi s klidem jal široce vysvětlovat důležitost formalit při zdravení a zařazování se nadřízeným a nezbytnost ústrojové kázně. Toto vše prý jsou dlouholeté vojenské zkušenosti vtělené do vojenských řádů a mají jedinečný význam pro zachování svrchované autority nadřízených. Tím byl odbyty můj vztah k nadřízeným. Podplukovník Krumpl se pak otázel: „Vy máte vysokou školu. Proč nejste absolvent? Vy jste nedělal vojenskou katedru?" „Dělal, ale po roce mě z ní vyhodili," odpověděl jsem. „A proč vás z ní vyhodili?" vyzvídal dále. „Zdalo se jim, že svým pořadovým vystupováním jim narušuji morálku čety." „Takže jste tu teď na dva roky," konstatoval podplukovník Krumpl a vznesl druhý bod pohovoru: „Mohli byste se vyjádřit k tomu, že prý svým podřízeným vojákům tvrdíte, že vojna je „pakárna"?" Stejně jako podplukovník Krumpl i já jsem se dopodrobna rozhovořil. Tentokrát o neúměrně dlouhé době vojenské služby, o stísněných poměrech na vojně, a to jak prostorových, tak i časových, hmotných, kulturních a duchovních, a o běžných důsledcích těchto všech neblahých vlivů na myšlení vojáků a na úpadek jejich duševního stavu i charakterových vlastností. Poté měl opět slovo podplukovník Krumpl a hovořil o významu dvouleté vojenské základní služby, coby inscenace bojových podmínek, jako o přípravě a navyknutí si na těžké bojové situace. K tomu zástupce velitele pluku pro věci politické podplukovník Kotyza odcitoval několik úryvků z vojenských řádů, kde se praví o povinnosti vojáka snášet všechna strádání a těžkosti vojenské služby. Nato se podplukovníci Krumpl a Kotyza dali společně do vyprávění kouzelně dojemné rozprávky o rozhořčených nebohých matkách, které běží za nimi - náčelníky a prosebně volají, aby vzali jejich rozpuštělé synky na vojnu a tam je vychovali, když už ani jejich matky si s nimi nevědí rady. A oni - náčelníci, spolu s velkým zástupcem jim podřízených důstojníků - pedagogů se tohoto úkolu během dvouletého výcviku vojáků pozitivně zhošťují. Skutečně, byl to tak dojemný proslov mně do duše, že jsem jim ani neodporoval, a věřím, že kdyby byl někdo takový, kdo v životě o vojně vůbec nic neslyšel ani nečetl, bez váhání by po takovém proslovu šel z vlastní vůle na ty dva roky dobrovolně, aniž by ho povolávali. Na první pohled se tu zračil jasný kontrast mezi mistrnou, do detailu propracovanou propagandistickou demagogií obou těchto náčelníků a strohou vyjadřovací schopností poručíka Šimonovského, jehož jedinými příspěvky do diskuse byly ojedinělé výkřiky: „Sesadit, sesadit!"

Pak byl na pořadu můj vztah k vojenské službě samé. Podplukovník Krumpl mě vybídl, abych vysvětlil před komisí svůj odmítavý postoj k vojenské službě. Odpověděl jsem jim na to, že jsem pacifista. Tím jsem ale roznítil u náčelníka štábu a politruka vášnivou apologii militantních marxistických doktrín. Zpočátku se oblékli do beránčího roucha a básnili o své touze po míru, ale vzápětí označili své touhy v současném světě za nereálné v důsledku horečného zbrojení Západu, který prý nás tak strašně ohrožuje. Poté následovala přednáška o marxistických principech obrany socialistického tábora a posléze resumé, ke kterému oba náčelníci došli, že totiž sympatizují se Západem.

Jinak výslech probíhal v klidu, jen politruk Kotyza se asi po dvou hodinách vyšetřování mírně vytočil. Ve své obhajobě jsem svými vyjadřovacími obraty nepatrně vybočil z železného rámce materialistické ontologie při citaci jedné myšlenky Nielse Bohra a v tu chvíli se odehrála takřka stejná scéna jako v Černých baronech, kdy politruk Ořech utvrzoval vědecký světový názor majora Terazkyho před domnělým Čepičkovým příjezdem. Politruk Kotyza pronesl zvýšeným hlasem: „Nemyslete si, že vám nějaký bůh pomůže! Každý je si sám strůjcem svého štěstí. Příroda má své zákony a my marxisté tyto zákony objevujeme a přírodu ovládáme." Chyběl už jen známý klasický závěr: „Ale to je nám teď hovno platné." Opět následovalo dlouhé školení o marxistickém pojetí dějin a ateizmu a politruk Kotyza prohlásil, že v marxistické vědě jsem slabý a proto budu muset chodit k němu osobně na doškolování.

Celý výslech trval přesně dvě a půl hodiny. Na závěr mi položil podplukovník Krumpl otázku: „Chcete dál zastávat

funkci výkonného praporčíka provozní čtyry?" Odpověděl jsem: "Jestliže bude na mně vyžadována činnost pouze v administrativní a ekonomické oblasti, pak ano. Jestliže budou ale na mě kladeny požadavky v přímo vojenské sféře nebo v uplatňování mé kázeňské pravomoci proti mému vlastnímu přesvědčení, tak ne!" „To jste neodpověděl na moji otázku," dodal k tomu podplukovník Krumpal a svou otázku přeformuloval: „Chcete dál zastávat funkci výkonného praporčíka tak, že se budete přesně držet ustanovení vojenských řádů?" K této otázce jsem se pak vyjádřil: „Jestli tato ustanovení budou souhlasit s mým svědomím, tak ano. Jestliže nebudou souhlasit, tak je mi líto." Nato podplukovník Krumpal pokývl hlavou, uzavřel vyšetřování a komisi rozpustil.

Jak komise zareaguje na můj postoj k vojenskopolitickým otázkám, nebylo zpočátku vůbec jasné. Je pravda, že po civilně právní stránce mě nemohli stíhat, poněvadž má obhajoba nebyla nijak v rozporu s ústavou, co se týče svobody osobního přesvědčení. Mohli mě ale postihovat za snižování autority vojenských řádů tím, že jsem postavil úlohu vlastního svědomí při rozhodování nad celé vojenské řady, které se staly pro tyto zelené palice alfou i omegou jejich života. Na druhé straně se ale neodvažovali k nějakému zákroku proti mně, jelikož jim všem zůstávalo velkou záhadou, že takový reakční živel, jako jsem já, se mohl stát funkcionářem tak prominentní čtyry. Měli zato, že asi za mnou bude někdo vysoký ze správy vojsk stát, a bývalo zvykem, že žádný náčelník si netroufal rýpat do chráněnce některého ze svých nadřízených. To se mu mohlo krutě vymstít.

Tuto okolnost si uvědomovali pravděpodobně i poručík Šimonovský a šedá eminence roty - politruk Grivalský. Jestliže v tuto chvíli nebylo jisté, zda vojensko-politická cesta dopomůže k mému odrovnání, bylo nanejvýš jisté, že k tomu dopomůže ryze politická cesta. A to byla nová koncepce, s kterou vyrukoval komunista četař absolvent Grivalský, krivý právník. Předě dvěma byly zrovna volby a při té příležitosti podal politruk Grivalský na kontrarozvědce na mne udání, kde se vyslovil o mé údajné protistátní činnosti, které se prý dopouštím agitací vojáků na rotě, aby nešli volit. Využil skvěle současně situace, kdy v tomto státě může kdokoli udat kohokoli, aniž by se následovně zjišťoval pravdivý podklad celého udání. On se zde v zelené rezervaci těšil neobyčejné cti a důvěře, o čemž svědčila i jeho funkce politruka, kterou žádný jiný absolvent nevykonával. Dával svou moc najevo i ostatním absolventům, když je buzeroval stejným způsobem, jako to činí vojáci z povolání s obyčejnými vojáky, a škrtal jim dokonce i vycházky. O to více se stavěl povýšeně a nadřazeně nad obyčejné vojáky. Když jsem se ho jednou otázel, proč jim stále škrtá vycházky, odpověděl s ledovým klidem: „Kdyby oni byli na mém místě, byli by možná ještě horší." Tím i nechtěně vyslovil své celoživotní krédo. Po svém sňatku s dcerou jistého náměstka ministra měl otevřenou cestu k velké kariéře. S tchánovou pomocí vystudoval právnickou fakultu a dostal se na prominentní místo do ČTK, kde pracoval zpoloviny jako právník a zpoloviny jako žurnalista. František Grivalský měl skvělé perspektivy stát se v budoucnu naším předním marxistou. A aby sám před sebou ospravedlnil a obhájil svoji pýchu a hrdost na svou kariéru, kterou dosáhl z protekce a nikoli na základě vlastních schopností a přičinění, začal nevědomky provozovat tento druh sebeklamu či sebenamlouvání. Představoval si, že on je ten jediný pravý, který byl vyvolen, třebaže protekčně, protože on není ještě ten nejhorší, on své moci tolik(!) ještě nezneužívá. Ostatní by ji zneužívali jistě mnohem více a byli by daleko horší.

Tento taktický úder četaře absolventa Grivalského byl asi poslední. Dalších už nebylo třeba. Pár dní nato mě uviděl velitel kontrarozvědky nadporučík Svoboda, když jsem šel na spisovnu pro plukovní rozkaz a poštu. Vtáhl mě k sobě do předsíně ke své kanceláři a tam na mě vyhrklil všechno to, co jsem vypovídal před plukovní komisí. Divil jsem se, jak to všechno ví, avšak on odvětil: „Ke mně se dostávají zápisy z každé výpovědi." Pak mi začal vyčítat, že si mu prý stěžoval poručík Šimonovský, že ho oslovuji „šéfe", nezařazují se mu a ptám se ho na číslo. Odvětil jsem mu, že poručík Šimonovský je kluk stejně starý jako já a že bych si s ním měl dokonce tykat, jak to činí mnozí absolventi, a ne se mu ještě zařazovat. Nadporučík Svoboda pak mluvil ještě něco o služební podřízenosti a sliboval, že když to jinak nepůjde, že mi zařídí speciální dvouletý výcvik někde v Holešově, kde prý se naučím všechny vojenské řady hezky od začátku. Až po chvíli předsedal na předvolební téma: „Slyšel jsem, že agitujete vojáky, aby nešli volit," pravil. Otázel jsem se s podivem, kdo mu takovou blbost nabonzoval. Ale on se místo konkrétní odpovědi na mě osopil: „Jak se to vyjadřujete? Tak vy nazýváte sdělování informací orgánům vojenské kontrarozvědky bonzováním?!" Uklidnil se však a začal mě prosit: „Prosím vás, nedělejte to. Jděte všichni volit! Víte, jaké by to mělo následky, kdybyste nevolili? To by mi tu zvonily z ministerstva vnitra červené linky a telefony, to by byla hrůza! Radši jděte volit." Marné mu bylo vysvětlovat, že půjde asi o nějaký omyl. Nadporučík Svoboda zcela propadl myšlence bojkotu voleb a vedl stále svou. Četaři absolventu Grivalskému to asi dalo pěknou práci, než ho takto zfanatizoval. Dále mi velitel kontrarozvědky sděloval: „Všechno už o vás víme! Poslal jsem své konfidenty na fakultu, kde jste studoval, a všechno jsme si o vás zjistili. Víme už také, proč jste byl vyhozen z vojenské katedry." Musel jsem se v duchu smát, protože celých osm měsíců, co jsem byl doposud na vojně, nikdo nejen že nevěděl, za co jsem byl vyhozen z vojenské katedry, ale nikdo ani nevěděl, že jsem z ní byl vůbec vyhozen. Pokud o mně někdo věděl, že jsem vysokoškolák, myslel si většinou, že buď u nás na fakultě nebyla vojenská katedra nebo že jsem ji vůbec nedělal. Nadporučík Svoboda se mi už ale nepochlubil tím, že ten den, co prováděl pátrací akce v souvislosti s mou osobou, poslal ještě v půl desáté v noci k nám do bytu kriminálku. Jeden nadporučík od kriminálky vyslyšel rodiče a ptal se na všetečné věci: od nepřátel naší rodiny v domě až po příbuzné v zahraničí. Taktéž vešla vojenská kontrarozvědká ve styk s oddělením pasů a viz, neboť odtud ode mne najednou z ničeho nic začali požadovat pod hrozbou trestního stíhání neprodlené navrácení nepoužité doložky do Jugoslávie, kam jsem měl jet před vojnu. Nadporučík Svoboda pokračoval ve svém kázání: „Vy jste úplně marxisticky zaostalý. Co jste tam dělal na té fakultě při přednáškách z marxismu-leninismu? Chodil jste vůbec na ně? Kdybych já jen věděl, kdo vám tam ten marxismus-leninismus přednášel! To musel být ale vůl! No to byl asi pořádný vůl, když vás takto nechal marxisticky zakrňt. Kdybych já to věděl, kterej vůl to byl, já bych ho tak s chutí nakopal do

prdele..." Ted' jsem to už nemohl vydržet a musel jsem se kousat do rtů, abych se nahlas nerozesmál při představě, jak velitel kontrarozvědky nadporučík Svoboda nakopává doktor Hříbkovou, neboli Riťatou, jak jsme ji přezdívali pro její fyzické proporce, na ono kritické místo. Nadporučík Svoboda se po chvíli zase uklidnil a tichým, vážným hlasem pravil: „Vy už se v životě nikdy nemůžete stát profesorem. Za to, co jste tu napáchal, se už nikdy v životě nemůžete něčím stát. Celý život teď budete napravovat tyhle restíky, co jste tu natropil." Pak dodal: „Dal jsem rozkaz k vašemu převelení na stavební rotu. Pamatujte si, že kontrarozvědka má velkou moc!" Poté mě propustil.

Byl jsem celkem rád, že to takto dopadlo, poněvadž se mi zdálo, že z jejich strany je to „malý trest" za tak „velký přečin" - agitovat pro bojkot voleb - a ze svého hlediska jsem v tom viděl osvobození od psychicky deptající funkce výkonného praporčíka v takovém vlčím prostředí, jakým byla velitelská rota, a taktéž vyhlídky na poctivější práci, třeba i u lopaty.

Celou dobu před volbami jsem byl sledován a hlídán. Nadporučík Svoboda se stále ptal, i mne osobně, jaký je můj názor a jestli půjdeme volit. V klidu jsme si všichni odvolili, každý vhodil bez uvažování všech pět lístků do volební urny, aniž by jediného kandidáta znal, pouze někteří z nás znali jednu z kandidátek do národní fronty, která pocházela z našeho útvaru, zdravotní náčelnici pluku sestřičku praporčík Machovou. Všude na nástěnkách visely její fotografie vystřižené z novin a u nich byly přilepeny předvolební agitační texty, taktéž vystřižené z novin, pojednávající o velké obětavosti a funkcionářské iniciativě soudružky praporčík Machové. Po volebním aktu každému pak osobně poblahopřál sám velký major Rubeš a věnoval mu pamětní list voleb hlavního města Prahy.

3. Hurá na Varšavu!

Mé poslední týdny ve Vršovicích probíhaly ve znamení velkých událostí. Situace v Polsku se neustále přirostovala a silně se odrážela i ve shonu a nervozitě všech náčelníků a velitelů. Mé odvelení bylo už jen otázkou času; čekalo se, až se najde nový výkonný praporčík. U nás na velitelské rotě odešel poručík Šimonovský koncem června na dovolenou a zastupoval ho velitel automobilní čtyři velitelské roty poručík Samek. Jako pouhý velitel čtyři byl celkem nenápadný, do dění provozní čtyři nijak nezasahoval. Nyní mu ale narostl hřebínek na hlavě a stal se mocným vládcem. Jako první se pokoušel o uskutečnění svého velkého komunistického snu - utvořit vzornou rotu za pomoci komunistů roty. Vyhlásil takzvaný „týden komunistů", jak jej sám nazval. Představoval si to asi tak, že jeden celý týden budou do všech služeb chodit pouze komunisti. Ti pak vzorným výkonem své služby půjdou příkladem nekomunistům, kteří budou chodit do služeb následující týdny. Komunistů však nebylo na rotě mnoho, takže aby pokryli všechny obsazované služby, musel každý komunista chodit do služby prakticky každý druhý den. To se samozřejmě nikomu z nich nezamlouvalo, a tak celou akci patřičně bojkotovali. Nakonec bylo více průšvihů, než když se sloužilo bez ohledu na stranickou příslušnost. Velký komunistický sen poručíka Samka tak skončil naprostým fiaskem. Aby si vylil vztek, obvinil mě nakonec poručík Samek ze šikanace komunistů, protože je stavím obden do služby.

Všem bylo patrné, jakým způsobem byli komunisti na útvaru preferováni a jakým výhodám se těšili. Ideálním vzorem vršovického útvaru byl však voják komunisty maďarské národnosti. Takový voják žil ve velké přízni svých nadřízených furtáků a za své průšvihy nebyl nikdy trestán; dokonce byl i mimořádně povyšován, ač byl třeba pologramotný. Jestliže byl řidič, mohl se vybourat i desetkrát vlastní vinou a nechat auto shořet, nikdy se mu nic nestalo a řidičský průkaz mu nebyl odebrán.

V průběhu tohoto roku se častokrát držela stoprocentní bojová pohotovost spojená se zákazem opouštění útvaru, to znamená zákaz vycházek, opuštěných a dovolených. Kromě každoročních významných komunistických svátků, doprovázených manifestací pracujícího lidu, jako je první a devátý máj a sedmý listopad, tento rok přibyla i stoprocentní bojová pohotovost při dubnovém sjezdu KSČ, při červnových volbách a v neposlední řadě i při červencovém sjezdu polské komunistické strany. Na tuto poslední pohotovost byl kladen obzvlášť velký důraz, neboť tentokrát byla možnost výjezdu k polským hranicím nanejvýš aktuální. Nacvičovaly se stále noční poplachu a všechna vozidla i polní kuchyně se připravovaly na výjezd. Hlavní důraz byl kladen na morálně politické uvědomění mužstva ohledně polské otázky a kontrarozvědčíci strávili tou dobou pravděpodobně nejednu bezesnou noc. Mezi funkcionáři roty kolovaly namnožené tajné rozkazy, vybízející uvědomělé vojáky k těsné spolupráci s orgány vojenské kontrarozvědky a bedlivému sledování nálad a názorů mužstva na polskou krizi. Úkolem velitelů jednotlivých jednotek bylo pak řádně politicky proškolení všech vojáků na dané téma. Poručík Samek se tohoto velkého úkolu zhostil, jak jen bylo v jeho silách. Nechal si nastoupit celou rotu, postavil se přede všechny a s tragickým patosem se ujal slova: „Soudruzi, v Polsku vede komunistická strana velký boj s nepřáteli socialismu. Kontrarevoluce zachvátila celé polské území. Není, soudruzi, vyloučeno, že se tato kontrarevoluce nepřenesení i k nám, do Československa! Jistě máte ještě v paměti, jak u nás řádily kontrarevoluční živly v osmašedesátém. Žijeme v nebezpečí, že se toto všechno může znovu opakovat. Proto buďte ostražití, dávejte pozor na každou podezřelou osobu, která se pohybuje v okolí kasáren, a všechno mi okamžitě hlase. Hlavně si dávejte pozor na hospodské opilce, studenty, inteligenci a jiné jim podobné živly, ti se nejvíce v osmašedesátém projevovali." Záhadou sice bylo, proč poručík Samek jmenoval opilce, neboť jako skoro každý furták byl opilec i on, ale že jmenoval inteligenci, nebylo se čemu divit. Alespoň si zase otevřeně mohl vylít zlost na někoho, či myšlenky mu byly cizí, protože je při své vlastní inteligenci nechápal.

Nejenom „šachy" na rudozelené šachovnici byly koníčkem poručíka Samka, ale kupodivu i skutečné šachy na

obyčejné černobílé šachovnici. To by ani nebylo na závadu, kdyby poručík Samek prováděl svého koníčka ve svém osobním volnu. Ale že si jí krátí pracovní dobu v kanceláři, to některým jeho nadřízeným nevonnělo, jako třeba podplukovníku Krumplovi při náhlém výmaku. Poručík Samek býval velmi zlý a výbušný, když byl při nějaké své „nekalé činnosti“ přistižen. Odtud se mu přezdívalo Vejfuk. Protentokrát se rozzuřil natolik, že s obdivuhodnou touhou všem se pomstít, vyběhl s medvědíím řevem na chodbu a z chodby na jednotlivé ložnice, kde vojákům ze vzteku začal nejprve roztrhávat dopisy a pohlednice, které měli na skříňkách a na postelích, potom sesbíral všechny skleničky a hrnečky a začal je tiskat o zem. Vojáci úprkem opouštěli rotu, aby je nezasáhla nějaká skleněná či porcelánová střepina do hlavy, a na takto vyklizeném kolbišti kraloval už jen samotný poručík Vejfuk. Nikdo neví, kde se najednou vzalo v takovém střízlíčkovi tolik síly, že v zuřivosti praskaly pod jeho rukama sváry na plechových skříních a z celých skříní zůstaly jen hromady plechu. Pak nastalo vyvrcholení. Jakmile poručík Vejfuk vyplnil všechny ložnice, s mohutným pokřikem vlítl na chodbu a do rukou se mu dostaly velké sklenice od okurek, naplněné šťávou z kuchyně, kterou jsme používali na ochucení vody. V pomatenosti smyslů metal tyto lahve o strop, o stěny, o nástěnky, o podlahu, jak se jen dalo. Tmavě červené potůčky šťávy, stékající po bílých stěnách, připomínaly pravděpodobně poručíku Vejfukovi tekoucí krev, a to ho ještě více oslepovalo a dodávalo stále větších sil. Po nějaké době však už neměl co ničit. Náhle ustalo řinčení skla i válečný ryk poručíka Vejfuka a on se pomalu probíral z hysterického záchvatu. Když nastalo ticho, vojáci se začali nenápadně vkrádat zpět na rotu. I já jsem opustil svůj úkryt na půdě a přišel se poohlédnout po čerstvých ruinách. Nikdo s ničím nehýbal a na místo činu byla okamžitě přivolána kontrarozvědka. Kdyby tuto spoušť provedl kdokoliv z vojáků základní služby, odebral by se na několikaletý odpočinek na Pankrác za sabotáž. Avšak že aktérem byl voják z povolání, přešel celou záležitost nadporučík Svoboda výrokem: „Hm, nemusel to dělat,“ a věc byla vyřízena. Nicméně bylo tak zajištěno nové konverzační téma pro důstojníky pluku na celý měsíc. Tenkrát se dlouhou dobu na pluku nemluvalo o ničem jiném než o „Samkově řádění“.

Následky katastrofy se systematicky odstraňovaly až ke konci týdne v sobotu při hospodářském dnu. Tehdy byla do úklidových prací zapojena celá rota, to znamená i mazáci. To bylo asi poprvé v dějinách vršovického útvaru, kdy mazáci dělali rajóny. Poprvé, ale už ne naposled. Tvrdé dopady furtácké vojny nedaly na sebe dlouho čekat. I já jsem musel pod výhrůzkou vězení od poručíka Samka drhnout bendžem a mazlákem kancelář a mýt okna. Na všechny pochopitelně ale nemohly vystačit bendža, košťata, smetáky, kartáče, kbelíky a hadry. Ale poručík Samek nemohl nikoho vidět, že nepracuje, jinak mu sliboval basu. Vůbec nestačila omluva, že se nedostávají na všechny rajónní prostředky. „Musíte tedy improvizovat,“ odmítal všechny tyto podle něj nedostačující výmluvy. Dokonce i sám poručík Samek se zhostil rajónů. Vlastnoručně restauroval obraz Klementa Gottwalda, který byl celý potřísněný zaschlou šťávou. Zničený Gottwaldův obraz snad jako jediný vyvolal v tak uvědoměném důstojníkovi ministerstva vnitra výčitky svědomí v celé plejádě destrukčních činů. V témže hospodářském dnu se muselo stihnout i nabílení kamenných obrubníků na nádvoří, které se opakovaně provádělo každý měsíc, aby bylo učiněno zadost plukovníku Cardovi. Nebylo ale čím bilit, protože se ztratil pytel vápna. Poručík Samek ho vyžadoval na mně jako na výkonném praporčíku. Když prý se nenajde, půjdu do basy. Vůbec ho nezajímalo, že jsem žádný pytel vápna od nikoho nepřebíral, takže jej ani nemohu vydat. Nakonec se našel ten, kdo pytel přivezl; pytel našel, obrubníčky se nabílily a poručík Samek si pochvaloval, jak jsou rota i okolí kasáren zvelebeny.

Průvihy poručíka Samka se však nadále hromadily, a tak podplukovník Krupl býval na naší rotě častým hostem. Mezi poručíkem Samkem a četařem absolventem Grivalským, dvěma soupeřícími diktátory roty, došlo k tomu, co zlí jazykové nazývali „praní prádla“. Jebaný poručík Samek na sobě nechtěl nechat všechnu špínu a tak ji házel na četaře absolventa Grivalského. Ten ji na sobě pochopitelně také nechtěl nechat a vracel ji zpět na poručíka Samka.

Konečně se vrátil poručík Šimonovský z dovolené. Dříve, než se stačil zase uvelebit na trůnu roty, dostali on i poručík Samek předvolání k plukovníku Cardovi. S oběma to trhlo. Poručík Samek si uvědomoval natropené průsery a poručík Šimonovský coby velitel roty zase odpovědnost za ně. Pokoření, zatrpklí vstoupili do pracovny plukovníka Cardy. Dlouho nevycházeli. Všichni si mysleli, že asi dostávají velký výdus. Konečně vyšli ven. Avšak k velkému překvapení všech ostatních i jich samotných vyšli ven se vzpřímenou hlavou a s hrdostí na tváři nadporučík Šimonovský a nadporučík Samek. Oba se pyšili třpytivým zlatem čerstvě připíchnutých hvězdiček. Nikdo nevěděl, za co to přesně dostali. Snad z rozmaru plukovníka Cardy, snad i za zásluhy. Nadporučík Šimonovský na to sice ještě neměl služební léta, ale byly hodnoceny zřejmě velmi pozitivně jeho konsolidační výsledky na rotě a plodná spolupráce s orgány vojenské kontrarozvědky. Nadporučík Samek sice služební léta měl, ale za jeho průsery by povýšení u něj nikdo neočekával. Pravděpodobně rozhodla jeho velká politická angažovanost. Tu noc se konaly velké oslavy v bytě četaře absolventa Grivalského. Nadporučík Šimonovský ho usmířil s nadporučíkem Samkem a pilo se k velké spokojenosti všech tří až do rána.

V červenci v období kolem sjezdu polské komunistické strany pocítovali důstojníci ze správy v čele s náčelníkem správy plukovníkem JUDr. Cardou mezinárodní situaci za tak kritickou, že se i sami začali připravovat na výjezd. Prováděl jsem s odbornými náčelníky kompletní vystrojování všech uniformovaných zaměstnanců správy vojsk výstrojním, proviantním, chemickým, ženijním a zdravotním materiálem. Vadné a staré součásti se měnily za nové. Při téměř každé bojové pohotovosti jsem vydával vybraným důstojníkům správy pistole, náboje, slzný plyn a pouta. Jen obušky jsem zatím ještě nevydával, ty zůstávaly u mne na skladě. Po skončení pohotovosti se zase všechno vracelo do skladu.

Odborní náčelníci kladli další a další požadavky a jejich odborní kolegové z pluku nestíhali s přípravou materiálu. Nové bylo například vybavení zdravotním materiálem, to dříve na správě vojsk neexistovalo. Zdravotnímu náčelníku správy majoru MUDr. Novákovi přibýly kromě starostí o praktickou ordinaci zaměstnanců správy i starosti o zdravotní materiál do polní výbavy. Provést kompletování zdravotních balíčků a jejich hermeticky uzavřené zabalení dostala na starost zdravotní náčelnice pluku sestřička praporčík Machová. Vyřízení celé záležitosti jsem měl za úkol já, ale nebylo to nic příjemného stále se hádat s praporčíkem Machovou. Ta odpovídala stereotypně na každý můj požadavek: „Nechajte ma. Mám veľa svojej roboty. Keď chcete, urobte si to sám.” Ve skutečnosti neměla na starost kromě poslaneckého mandátu vůbec nic. Jediným úkolem ošetřovny byla praktická léčba zaměstnanců pluku a vojáků základní služby a to vše obstarali její podřízení - lékaři absolventi a proškolení lapiduší. Major Novák věděl dobře o lenosti praporčíka Machové a musel ji často popohánět. Sám měl na starost i tajné, diskrétní úkoly. Plukovník Carda ho jednou poslal na služební cestu do svého rodného kraje za svým bratrem, který ležel v nemocnici. Nařídil majoru Novákovi, aby zašel za primářem oddělení, kde jeho bratr leží, a přetlumočil mu vzkaz, aby se o pacienta vzorně starali, neboť prý je to bratr významného funkcionáře ministerstva vnitra.

Největší problémy byly se spojovacím materiálem. Na správě i na pluku se začala montovat různá signální zařízení. Spojovací náčelník správy major Luňák k tomu účelu používal polní kabely a dával příkazy, aby se tyto kabely odmotávaly z cívek, které jsem měl ve skladu na provozní četě. O tom se dozvěděl spojovací náčelník pluku major ing. Kutina a zakázal mi cívky vydávat pod hrozbou vězení, neboť cívky podle evidence náleží naší četě a množství navinutého kabelu je také evidováno a nesmí se z něj nic ubírat. Jakmile jsem však na jeho rozkaz cívky přišťeš nevydal, vyhrožoval mi pro změnu vězením zase major Luňák, že jsem neuposlechl jeho rozkaz k vydání cívek. Bylo věru těžké proplouvat ve spleti navzájem protichůdných rozkazů, jelikož majori Luňák a Kutina nebyli s to se spolu vzájemně dohodnout. Major Kutina se dovolával řádů a major Luňák zase nadřízenosti náčelníka správy náčelníkovi pluku. Ještě větší problémy činil neuspokojivý stav spojovacích zařízení, zejména radiostanic všech typů, které většinou nebyly provozuschopné pro vadné nebo chybějící součásti na příslušenství. Při přebírání spojovacího materiálu do skladu provozní čtyři ze skladu velitelské roty někdy na jaře jsem musel na rozkaz majora Kutiny převzít materiál pouze kusově, bez ohledu na úplnost. Po převzetí jsem až mohl udělat úplnou inventuru všech součástek a seznam chybějících a vadných součástek jsem předal majoru Kutinovi. Celá léta se tento způsob při přebírání jedním výkonným praporčíkem od druhého takto tradoval a nikomu nevadilo, že radiostanice nefungovaly.

Ohrožení komunistické moci v Polsku zapříčinilo i divoký rozruch na spojovacím oddělení správy, neboť při případném výjezdu by osud celé správy vojsk závisel na činnosti spojovací služby daleko více než na službách ostatních. Spojovací náčelník major Luňák se svým zástupcem majorem Flekalem se proto museli probrat z několikaleté zahálky a poklidného života a pustit se nekompromisně do akce. Nejnehodnější pro ně bylo pochopitelně podle principu „padajícího hovna” hodit všechny nedostatky na hlavu svých podřízených. Veškerý spojovací materiál správy vojsk byl uložen u mne ve skladu provozní čtyři, poněvadž spojovací a radiové družstvo naší čtyři mělo právě zabezpečovat celou spojovací činnost správy vojsk. Na správu se nějakým způsobem dostaly zvěsti o neprovozuschopnosti některých radiostanic, a to dokonce, jak se všechny klepy umějí nafukovat, v dvojnásobném počtu než bylo skutečné pravda. Toho se na spojovacím oddělení chytili, majori Luňák a Flekal sepsali bez mé přítomnosti protokol o neprovozuschopnosti pojítek, pak si mě zavolali, dopsali mé osobní údaje, datum převzetí funkce a převzetí spojovacího materiálu a protokol minili předat vojenskému obvodovému prokurátorovi s přílohou žaloby, v které se mě snažili osočit z provádění sabotáže na spojovacím zařízení. Celou aféru ukončil až major Kutina svědectvím, že vysíláčky jsem nezdemoloval já, ale že se poničily při výcviku spojařů v průběhu řady let.

Přes horečné běsnění okolo příprav na výjezd plukovník JUDr. Carda měl na zřeteli i zvelebování budovy správy vojsk a hlavně své pracovny. Budova byla již pro pány náčelníky nevyhovující, měla se rušit a mělo být provedeno v dohledné době stěhování do nového areálu. Právě proto byly zarážející ohromné výdaje peněz na její vnitřní i vnější úpravu. Plukovník Carda však kalkuloval s tím, že na návštěvy nadřízených generálů - náměstků ministra vnitra budou působit všechny úpravy chválným dojmem, neboť oni budou vidět, že se něco děje, buduje, staví, mění k lepšímu, zkrátka že se nezahálí, ale pilně se pracuje. To vše mělo jen přispět ambicióznímu plukovníkovi ke kariéře a k naději brzkého povýšení do generálské hodnosti. Lidé v jeho postavení snadno mohou dělat kariéru. Stačí jim k tomu pouze vojenská a politická moc a umění potlačit vlastní svědomí a soucit s bližními. Pak mohou tvořit vše jako bohové - z ničeho, vlastně z pouhé myšlenky, představy či nápadu. Jejich praktická realizace jim už na srdci neleží. Stačí jen rozkázat a o víc se starat nemusí: o to, zda jejich mnohdy nesmyslné nápady půjdou vůbec realizovat, zda budou finančně únosné, kolik pracovních otroků bude k tomu třeba a hlavně jestli vůbec to všechno bude mít nějaký smysl a užitek. O levnou pracovní sílu u armády jistě nouze není; stačí vydat povel a desítky, stovky či tisíce obyčejných vojáků se jako mravenci pustí zdarma do práce. Po několikaměsíční práci se může udělit vojákovi jeden dvoudenní opušťák - to nestojí přece vůbec nic - a mnohá ústa jsou tím zacpána. Horší je to s finanční stránkou. A při divokých nápadech plukovníka Cardy se mnohdy finančnímu náčelníku správy podplukovníku Pavlicovi protáhly panenky při pohledu na vykalkulované sumy. Ale hlavní věc byla, že plukovník Cardovi se panenky nikdy neprotáhly z prostého důvodu, protože zmíněné sumy nikdy neviděl a ani je vidět nechtěl. A podplukovník Pavlica dobře chápal, že by bylo nanejvýš netaktní, plukovníka Cardu na ně upozorňovat. Pošetilosti mocných se přece nesmí odporovat.

Nositelům finančních tajemství spolu s podplukovníkem Pavlicou byl i jeho pomocník četař absolvent Bezák, tabulkově přidělený k provozní četě. Byl to klasický typ hochštaplera vyprodukovaného naší současnou vysokoškolskou

výchovou. Vystudoval zahraniční obchod a byl velmi hrdý na to, že jezdí stále na služební cesty z Bratislavy do Vídně a tam uzavírá kontrakty s rakouskými podniky, což prý mu vynáší velký mamon, a to nejen oficiální cestou. V civilu byl tak zvyklý žít na vysoké noze. Na vojně udělal ze sebe takového žebráka, který nemá peníze na zakoupení vlastního holicího stroju. Chodil si ho půjčovat ke mně po celou dobu, co jsem sloužil ve Vršovicích, s naprostou pravidelností každý druhý den kolem osmé hodiny ranní, kdy se vždy holival. Mimochodem za celé dva roky jsem se na vojně nesetkal s někým, kdo by neměl vlastní holení. Kromě četaře absolventa Bezáka ho měl každý, i ten nejposlednější křupan. Absolventský žold mu na hospodské útraty nestačil. Peníze si obstarával půjčováním od ostatních, vždy po dvacetikoruně. Peníze ani na požádání nikdy nevracel; tvrdil, že dvacetikoruna pro něj nic neznamená. Pro něho možná, ale pro ostatní to byl, hlavně na vojně, velký peníz. Vracení dluhů se na vojně přísně sledovalo, a o kom se jednou rozneslo, že si jen půjčuje a už nevrací, měl s půjčováním nadobro konec. Jednou při vyplácení čtyř jsem se namíchl, sečetl mu všechny ty dvacetikoruny, které jsem mu kdy napůjčoval a odečetl od jeho žoldu. Urazil se, odmítl zkrácenou sumu přijmout a hrdě opustil místnost. Vrátil se asi za pět minut v doprovodu četaře absolventa Němečka a spustil svůj projev, plný demagogie, pro jeho civilní povolání tak typické: „Teraz ma počúvaj a nič nehovor, keď rozprávam ja! Som preverený na najvyššej úrovni a v civile voľačo znamenám. Tuná na vojne tiež zastávam zo všetkých absolventov najvyššiu a najzodpovednejšiu funkciu. Ja vychádzam s Cardom, ja vychádzam s Pečenkom, ja vychádzam s Fabiánom, Krumpom, Kotyzom, Šimonovským a aj s druhými. Ty nevychádzaš s nikým. A teraz mi povedz, v kom z nás je chyba? Čo ty proti mne znamenáš a ako si trúfaš oberať ma o moje služné a zástupné, ktoré mi náleží podľa plukovného rozkazu!” Nic si nepomohl, dluh musel vrátit stejně a touto trapnou ceremonií se jen pokoušel v sebenamlouvání zachránit si čest. Za předpokladu, že by prostí vojáci, kterých je většina, byli nikým a menšinová vrstva vládnoucích furtáků by byla vším, by ovšem měl četař absolvent Bezák úplnou pravdu. Já bych pak popravdě nevycházel s nikým a sám bych byl nikdo, takže by on vlastně neměl žádný důvod k tomu, aby něco vracel, protože může se vracet vždycky jen někomu a ne nikomu. Stejně jsem ale musel kroutit hlavou nad jeho počínáním. Nejhorší na tom ovšem bylo pomyšlení, že takovýto lidem je svěřen náš zahraniční obchod, že nás nemohou v zahraničí zastupovat lidé s patřičným vzděláním a morálními vlastnostmi, ale hochštapleři Bezákova ražení, pro které je nutným a postačujícím vysvědčením pro zastávání jejich zaměstnání takzvané „prověření na nejvyšší úrovni”. Že při uzavírání obchodních smluv myslí především na vlastní kapsu a méně už na republiku, to už nikoho nezajímá. Hlavně že oni v civilu něco znamenají, jejich spoluobčané pak nemusí znamenat nic. Musí se spokojit s předraženým zahraničním zbožím, nebo i s tím, že se mnohdy ani žádaný sortiment zboží z dovozu na domácí trh vůbec nedostane. A to ještě po všech neúspěších bývají tito naši povedení obchodní zástupci vrchností litováni, jak museli v zahraničí čelit pokusům imperialistických velkopodnikatelů o diskriminaci zemí socialistického tábora. A v čem spočívala nejvyšší a nejzodpovědnější funkce četaře absolventa Bezáka zde na vojně? Sečetl podplukovníku Pavlicovi numera, představující výplaty furtáků na správě a výlohy správy vojsk na realizaci slavných projektů plukovníka Cardy. A jeho prověření na nejvyšší úrovni bylo třeba k tomu, aby tahle hausnumera nikde nevykecal. Konkrétní výdaje tedy nikdo nezasvěcený přesně neznal, ale kdo nebyl slepý, mohl si učinit řádový odhad o všech výdajích.

A tak se před budovou správy asfaltovalo prostranství, kde se jen dalo, chodby se vykládaly modřínovým dřevem, zakupoval se nový nábytek: čalouněné židle, křesla, stoly a také se nezapomínalo na výzdobu. V chodbách se stavěly truhlíky na květiny, každý kout stěny se potahoval rudým plátnem jako v zasedací síni a hlavně ve všude všelady obrazy. Jeden vedle druhého. Plukovník Carda se dokonale vzhlížel v éře padesátých let, které zasvětil i volbu veškerých obrazů. Použil k tomu revolučních plakátů z doby únorového vítězství a následovného údobí raného budování komunismu v naší vlasti. Při pohledech na ně se musel každý nutně smát, i ten v dnešní době nejskalněji komunista, jelikož malby i nápisy na plakátech působily nyní s odstupem třiceti let natolik provokativně, že kdyby někdo takové plakáty namaloval dnes, oceněním jeho uměleckých zásluh by byla pravděpodobně věznice na Ruzyni či na Borech. Zajímavé bylo, proč plukovník Carda, když už chtěl provádět názornou agitaci, nepoužil nepřebornou škálu současných angažovaných plakátů, proč všechny jím vybrané plakáty pocházely z padesátých let. Zřejmě se v něm často ozývaly nostalgické vzpomínky na mladá léta, kdy mladí, marxistickou ideologií zaslepení budovatelé komunismu měli ještě jiskru v oku a hlavně ten elán, který dnes patří již nenávratně minulosti.

S novým nábytkem byly trampoty. Vozíval se z ústředního skladu ve Velimi a ve Vršovicích se nosil do mého skladu až na půdu budovy správy vojsk. Pak jsem jen čekal, až mi některý z náčelníků zavolá, že se v jeho pracovně bude pořádat velká schůze a že se nedostává židlí nebo stolů. Z půdy jsem snesl požadovaný počet kusů nového nábytku a potom bylo už jen otázkou času, kdy tentýž náčelník zavolá podruhé a bude chtít vyměnit všechny staré židle či stoly za nové, tedy za takové, které jsem mu předtím donesl na doplnění. Nový nábytek prý vypadá lépe, na nových židlích se hlavně lépe sedí a také to vypadá neesteticky, mít v jedné kanceláři dva druhy nábytku. Tak mocným zákazníčkům se muselo vždy vyhovět, a já jsem jako blázen běhal se židlemi a stoly nahoru na půdu a zase dolů.

Plukovníku Cardovi se nezamlouvalo, že mnozí důstojníci ze správy odcházeli v pracovní době v poledne do restaurací na oběd. U útvaru byla sice důstojnická jídelna, ale tou mnozí náčelníci ze správy pohrdali, neboť z jejich zorného úhlu ji navštěvovala náčelnická spodina z pluku. Plukovník Carda chápal, že nedílnou součástí jeho kariéry je utužení morálky jeho podřízených. Náčelníky správy si už beztak proti sobě poštvál vysokými pracovními nároky na přípravu výjezdu, změněnou pracovní dobou, tvrdým vojenským režimem a hlavně svými divokými nápady. Dostal však nový nápad, kterým zabil dvě mouchy jednou ranou. Morálka se utužila a náčelníci byli vrcholně spokojeni! Plukovník Carda zrušil umývárnu, z které udělal jídelnu, a pak sousední sklad, z něhož dal zařídit kuchyň. Náčelníci se mohli najíst přímo v budově a hlavně, což všechny potěšilo, za režijní ceny. Jako obsluha byli vybráni dva kuchaři z naší čety, kteří pro

mlsné náčelníky připravovali nejrůznější speciality: od specialit domácí české kuchyně až po exotické čínské speciality. Ceny byly režijní a u nejdražších specialit nepřesahovaly 10 Kčs. Aby zajistil plukovník Carda i zainteresovanost kuchařů na vynikající kvalitě jídel, povolil jim každý den vycházky a opuštěčky, kdykoli potřebovali. Pro pohodlné náčelníky, pro něž by byla snad cesta přes chodbu do jídelny vedle kuchyně namáhavá, rozšířil plukovník Carda proviantní servis a oba kuchaře jmenoval též číšníky správy vojsk, aby mohli jídlo roznášet pohodlným náčelníkům až na stůl do pracovny. Požadovanou specialitu si mohli náčelníci objednat každé ráno osobně nebo telefonicky. Oba kuchaři-číšníci nosili podle toho, co zrovna dělali, buďto bílý kuchařský oblek nebo černé číšnické sako, kalhoty a boty, bílou košili a motýlka. Aby se aspoň trochu cítili jako vojáci, protože uniformu nenosili, museli si přišít na číšnická saka odznak vojsk ministerstva vnitra. I dobře vychlazené pivo bylo vždy na jídelníčku dne, což obzvláště vyhovovalo vojákům naší provozní čety, protože do kasáren se alkohol, a tedy ani pivo, nosit nesmělo pod výhrůžkou přísných trestů a v místní armě pivo dostali ke koupi pouze vojáci z povolání. V kuchyňce na správě vojsk se nyní scházely skupinky vojáků a potají nasávaly. Oproti tomu náčelníci ze správy takovou spokojeností nad novým zdrojem piva zrovna neoplývali. Zní to až absurdně, když náčelníci správy, jejichž platy se pohybovaly od pěti do patnácti tisíc korun měsíčně, se najednou bouřili proti tomu, že se zde desetistupňové pivo podává s desetiprocentní přírůžkou, která činila rozdíl dvaceti haléřů. Ne že by si naši dva kuchaři-číšníci chtěli na vlastní konto přivydělat, ale pivo nakupovali v místní armě, kde tato přírůžka na pivo existovala. Proviantní náčelník podplukovník Bartůšek z toho důvodu dával každý den požadavek automobilnímu náčelníku správy majoru Beňovi na hotovostní vozidlo, s kterým by hotovostní řidič s jedním kuchařem vyjeli do města a zakoupili v některé prodejně pivo v maloobchodní ceně 1,70 Kčs za kus. Nejen s pivem měl podplukovník Bartůšek takové starosti, rovněž se smaženým sýrem si nevěděl rady. K dostání byly údajně dva druhy sýra na smažení, kvality takřka stejné, pouze jeden druh byl o něco dražší. Podplukovník Bartůšek pochopitelně vykalkuloval na jídelníček ten dražší sýr; je to přece pro důstojníky správy a ti nebudou jíst nic podřadného. Navíc byl nadměru podezíravý a počal se obávat, že by kuchaři mohli snad kupovat ten levnější druh a podávat jej za dražší, což by v praxi činilo rozdíl na jednu porci jídla dvacet haléřů, čili stejně jako v případě lahve piva. S pivem si poradil podplukovník Bartůšek tak, že objednával hotovostní vozidlo pro jeho dovoz z městských prodejen, ale co se sýrem? Řešení bylo jednoduché: vyškrtnout smažený sýr z jídelníčku. A podplukovník Bartůšek dal vskutku přednost restrikcí jídelníčku před potenciální haléřovou korupcí.

Plukovník Carda postupoval s úspornými opatřeními dále. Vzpomněl si tenkrát i na chladničky, které byly rozstrkané po celé budově správy vojsk, takřka v každé kanceláři se vždy jedna nacházela. Vychlazené pivo si prý náčelníci nyní mohou objednávat v nově zřízené kuchyňce a na jídlo jim stačí jedna chladnička pro celé oddělení. Plukovník Carda však zapomněl na to, že pro mnohé náčelníky se stal obsah jim přidělených chladniček stejně intimní jako obsah tajných příhrádek jejich sejfů, skříní a kancelářských stolů. Snad pro množství a pestrost jídla, nebo raději pro rozmanitý obsah nápojů, který se pochopitelně neomezoval jen na pivo či snad limonády. Možná, že na tuto okolnost plukovník Carda sice nezapomněl, ale byla mu úplně lhostejná, neboť sám si chladničku ve své kanceláři samozřejmě ponechal. Ať si o něm podřízení myslí, co chtějí. Ale on přece nebude ten špatný pán, který chodí od dveří ke dveřím a zabavuje chladničky. Stačí pouze vydat jeden rozkaz a o ostatní ať se podle principu subordinace starají druzí. Zavolal jen ubytovacímu náčelníkovi správy podplukovníku Urbanovi a pověřil ho daným úkolem, ten zase úkol předal dále ubytovacímu náčelníku pluku podpraporčíku Vorlíčkovi, ten hodil celou záležitost na svou sekretářku občanskou zaměstnankyni Minařikovou a ta konečně pověřila mne, abych do dané lhůty všechny chladničky, které určil plukovník Carda, od příslušných náčelníků stáhnul. Veškeré vybavení budovy správy jsem měl totiž ve své evidenci, takže mi ke všem starostem přibýly ještě takové problémy, jako stěhování chladniček. Nezůstalo mi tedy nic jiného, než sebrat partu „hadů“ z čety a obcházet kancelář za kancelář s obavami, jak který náčelník bude reagovat na konfiskaci chladničky. Škála náčelnických reakcí byla vskutku pestrá. V ideálním případě se mohlo stát, že navštívený náčelník jevil naprostou apatii vůči chladničce, jelikož ji nepotřeboval z důvodů dietních či jiných a navíc mu v kanceláři jen překážela. Pouze náčelník automobilní služby major Beňo odevzdal takto chladničku bez průtahů. Jinde jsem už narazil na větší potíže. Na politickém oddělení politručí podplukovník Kopis a kapitán König přede mnou chladničku schovali. Skrýš hodlali prozradit pod tou podmínkou, že mi sice chladničku odevzdají, ale to proto, že nefunguje, a musím jim potom obstarat novou. Náčelník kontrarozvědky správy vojsk major Zahradník byl pro změnu nedobytný ve své kanceláři za tlustými, zvukově hermetickými dveřmi a železnými mřížemi, které vždy zavíral, i když byl uvnitř. Když se mi ho konečně jednou podařilo dopátrat sedícího mezi pancéřovými trezory, začal mě prosit, abych mu chladničku nechal, protože prý má trvalé bydliště až v Brně a v Praze bydlí pouze na ubytovně, kde svoji chladničku nemá a tato chladnička v jeho kanceláři je tudíž jedinou, kde si může přechovávat všechny své nákupy. Dalším adeptem na konfiskaci chladničky byl podplukovník Zámstný. Nebyl vídán jinak než s alespoň jednou lahví piva na stole, pojídaje přitom své nepřeborné zásoby jídla. Ten chudák snad už nemohl ani vykonávat jinou činnost, poněvadž po celou dobu, co bděl, když tedy zrovna nespál, ustavičně jenom jedl a pil. Ostatně také jeho břicho bylo neklamnou známkou jeho obžerství. Odtud bylo nanejvýš jasné, že žádat podplukovníka Zámstného o vrácení chladničky bude tou největší troufalostí. Nechtělo se mi vůbec k němu jít, ale rozkaz byl rozkaz a musel se splnit. Vešel jsem dovnitř a slušně pozdravil: „Dobrý den.“ Nebyl to sice vojenský pozdrav, ale na správě vojsk jsem tak zdravil každého kromě asi tří furtáků, kteří byli vysloveně na tento pozdrav alergičtí. Na pluku, na praporech a na rotách byl tento pozdrav pochopitelně prostředkem k maximálnímu vytočení furtáků, ale zde na správě byli furtáci obyčejným vojenským řádům, týkajícím se vzájemného zdravení nadřízených s podřízenými, tak vzdálení, že jim bylo naprosto lhostejné, jak je kdo zdraví. Podplukovník Zámstný na pozdrav ani moc nereagoval a rovnou mě vyzval, abych řekl, co potřebuji. Opatrně jsem se mu snažil vysvětlit účel své návštěvy, ale jakmile uslyšel slovo „chladnička“, v jeho obličeji naskočily válečné rysy. Když pak zaregistroval slovo „odevzdat“, již se více nerozpakoval, nenechal mě ani domluvit a rázně

zařval: „A ven! Já vám dám „dobry den“. Žádnou chladničku nedostanete. Vypadněte! Slyšel jste? Okamžitě vypadněte!” Na chodbě jsem se pak dal do řeči s majorem Kurišem a světil jsem se mu, jak jsem dopadl u podplukovníka Zámstného. „A jak jste ho pozdravil,” zeptal se mě, „neřekl jste mu snad „dobry den“?” Přikývl jsem a major Kuriš zvedl ruce nad hlavu a zaúpěl. Poslal tam pak četaře absolventa Krásného, pomocníka ubytovací služby. Ten vešel, pozdravil: „Čest práci,” a jakmile se vyslovil o chladničce, efekt byl tentýž: velký řev a četař absolvent Krásný musel promptně opustit místnost. Takže výsledkem vši námahy byla nakonec jen jedna jediná odevzdaná chladnička z celé budovy správy vojsk, a to asi plukovníka Cardu příliš nepotěšilo.

Hned vedle nově zřízené kuchyňky v budově správy se nacházela umývárna, čítající několik umyvadel a dva plechové sprchovací kouty. Plukovník Carda myslel i na ty náčelníky, kteří si nechťeli nechat nosit jídlo až do kanceláře od našich kuchařů - číšníků, a nařídil z této umývárny udělat jídelnu. Byla to i možnost pro spřátelené náčelníky z různých oddělení, že nyní mohli v jídelně pohodlně konverzovat u společného stolu při jídle a pivu. Na rekonstrukci byla zaměstnána i naše četa, obzvláště měla pomáhat při stěhování boilerů a sprchových koutů. Jako vždy, i nyní jsem byl pověřen, abych sehnal partu vojáků na stěhování. Jako první jsme stěhovali dva dvěstělitrové boilery. Dotáhli jsme je pracně až před budovu, kde si je měl převzít a naložit na auto podpraporčík Vorlíček. Avšak nelíbil se mu jejich provozní stav a nepřevzal je. Tak následovalo pracné stěhování zpět do budovy a pak do sklepa, což nevzbudilo ve vojácích zrovna velké nadšení. Pak přišly na řadu sprchovací kouty. Byly také dva. Po velké námaze jsme je po trase plné zatáček, schodů a dveří snesli před budovu a já jsem šel ohlásit splnění rozkazu ubytovacímu náčelníku správy podplukovníku Urbanovi. Podplukovník Urban mi ale sdělil taktickou změnu v plánu plukovníka Cardy. Prý jsme se dřeli s jedním koutem zbytečně, neboť pouze jeden bude odvezen, ale druhý prý má zůstat na místě. „Copak se tam už nebude zřizovat jídelna?” zeptal jsem se překvapeně. „Bude se zřizovat, ale jeden sprchovací kout tam zůstane. Tak ho zase přineste zpátky,” řekl na to podplukovník Urban. Snažil jsem se mu objasnit moji situaci: „Ale tomu přece vojáci nebudou věřit. Vždyť je to absurdní, stavět sprchu do jídelny. Zpátky už to nebudou chtít stěhovat.” „Budou muset,” pokývl hlavou, „protože absurdní to sice je, ale nad takovými rozkazy se nesmí přemýšlet. Nařídil to zkrátka nejvyšší náčelník...” Správně jsem předpovídal reakci vojska. Ukazovali si na čelo, co je to za nesmysl, co hledá sprchovací kout v jídelně. Mysleli, že to snad ani není možné, že si protentokrát dělám srandu. Nezbyvalo než zavolat podplukovníka Urbana, aby jim dosvědčil Cardovo přemoudré rozhodnutí, kterému z mých úst odmítali uvěřit. A pak jsme již plnili vůli nejvyššího náčelníka a sprchovací kout stěhovali zpátky tam, kde si ho přál mít. Jelikož závěs ke sprchovacímu koutu byl už značně potrháný, dostal jsem za úkol obstarat nový. Zjistil jsem si rozměry, dal jsem ho na zakázku udělat u výstrojního náčelníka pluku nadpraporčíka Šamaje, a zkrátka jsem obdržel hotové dílo: krásný, docela průhledný igelitový závěs s červenými puntíky. Takto kompletní sprchovací kout se stal vskutku impozantním solitérem mezi jídelními stoly a židlemi v jídelně. Nejblíže stál nebyl od něho vzdálen ani celý metr. Jen škoda vši námahy, protože v celé té nádhře se od jejího zbudování jaktěživ nikdo nekoupal. Původně se šířily šplechty, že v pozadí celé akce za vystavění sprchovacího koutu v jídelně stojí jistý gang chlípných náčelníků, kteří si hodlají zpestřit chuť k jídlu striptýzem pod sprchou tančících holých sekretářek. Půvabné obrysy jejich těl by byly jen dekorativně zpestřeny červenými puntíky na průhledné oponě. Při jedné příležitosti jsem přednesl tuto alternativu náčelníku štábu správy vojsk plukovníku Pečenkově, když jsem se ho zrovna ptal na důvod nesmyslného postavení sprchy v jídelně. Zlí jazykové tvrdili, že plukovník Pečenka drží tajně poměr se svou sekretářkou občanskou zaměstnankyní Sunegovou. Proto jsem mu se svým návrhem nejel právě po srsti. Zamítl jej a řekl mi svůj názor. Domníval se, že plukovník Carda dal zřídil sprchovací kout v jídelně z toho důvodu, až se jednou zle přejí jídel za režijní ceny z té své nové kuchyňky a udělá se mu náhle špatně od žaludku, že cesta na kloset pro něj bude dlouhá, pak se bude moci za puntíkový závěs do sprchy s klidem vyblít.

Nejvíce ze všeho byl plukovník Carda hrdý na úpravu průchodů v budově podle nějakého zámeckého stylu. Původně měl totiž náčelník správy vojsk i každý z jeho tří zástupců pro sebe dvě místnosti. V jedné úřadoval příslušný náčelník a v druhé, kterou se vcházelo, jeho sekretářka. Celkem tedy osm místností spolu sousedících se rozhodl plukovník Carda propojit mezi sebou navzájem. Prakticky to znamenalo probourávat šedesát centimetrů tlusté zdi masivní budovy správy vojsk a zabudovat nepřetržitý kordon dveří, přes které by se dalo dostat postupně z prvé komnaty až do poslední, přesně jako na zámku. Říkalo se, že plukovník Carda je tak líný, že když se potřebuje dostat do úřadovny některého ze svých zástupců, nechce jít přes chodbu a urazit tak dráhu tří stran obdélníka, ale projít přímo přes všechny kanceláře, které stojí v cestě, a jít tudíž po přímce. Jiná varianta výkladu se opírala o hypotézu, že plukovník Carda se snad vzhledl v pracovních pražských generálů, kam se obvykle také vstupuje přes několik místností, obsazených sekretářkami, operačními důstojníky, osobními tajemníky a jinými sluhý a nohsledy, až konečně na konci v poslední místnosti sedí v křesle jako na trůnu sám velký generál. A zde na správu vojsk se podle tohoto vzoru zrodila analogická situace. Původně měl plukovník Carda dvě kanceláře na kraji vpravo. Nyní se všichni náčelníci přestěhovali tak, aby plukovník Carda měl prostřední tři místnosti. Z chodby se nejprve vstupovalo do místnosti, kde společně nyní úřadovaly jeho sekretářka a sekretářka náčelníka štábu plukovníka Pečenky, pak se procházelo další místností, kde seděli operační důstojník a osobní tajemník. Za operačního důstojníka si vybral četaře absolventa Pecolda z velitelské rot, kterého ihned povýšil na podporučíka. Seděl za ovládacím pultem plným tlačítek, světel a telefonů. Byl to nově zřízený operační pult čistě jen pro plukovníka Cardu, který předtím vůbec neexistoval a neměl tedy nic společného s operačním pultem operačního důstojníka správy vojsk. Osobním tajemníkem, což byla opět nově koncipovaná funkce, se stal major Ulrich, kterého si plukovník Carda velmi oblíbil, poněvadž jej major Ulrich jako poslíček doprovázel na všech služebních cestách. Pak se prošlo do třetí místnosti, kde vévodil sám velký plukovník JUDr. Carda. Nejhůře na tom dopadl plukovník Pečenka, neboť vytvoření společné kanceláře pro jeho sekretářku a sekretářku plukovníka Cardy

definitivně učinilo přítrž intimním vztahům k jeho sekretáře, alespoň v pracovní době. Musel oželeť jeden příborek, postavený zrovna u zdi, kde měl být probourán průchod, a nebylo již dalšího místa, kam by se dal přestěhovat. Tak mu nezbývalo nic jiného, než vyndat z něj všechno nádobí a odevzdat. Stejně by už mu teď k ničemu nebylo, neboť po velké Cardově reformě se veškeré jídlo a pití muselo objednávat pouze z nové kuchyňky a proviantnímu soukromníčnicku na kancelářích byl tímto aktem učiněn konec, a to i včetně vaření kávy. Se smutnými očima mi odevzdával plukovník Pečenka z příborníku všechny talíře, hrnky, šálky, podšálky, sklenice, půllitry, číše a štamprlata, až mi ho bylo líto. Snad ještě více jsem v tu chvíli politoval podplukovníka Bartůška, kterému se jeho proslavené každoměsíční inventury u mne ve skladu nafouknou zase trochu do kvantity. Plukovník Pečenka kroutil hlavou nad celým tím nesmyslem a počítal stěny, které ještě přijdou probourat. Pak jsme si spolu zavzpomínali na staré dobré, pokojné časy za plukovníka Měchury, předchůdce plukovníka Cardy. Plukovník Měchura odstoupil toho roku v únoru z funkce a předal ji plukovníku Cardovi. Osudným se mu stalo tenkrát přílišné zanedbávání dvorní etikety. Odjakživa bývalo zvykem, když se někdo ucházel o přízeň u královského dvora, musel si předem vždy dobře spočítat, kdy, kde, jak, proč, u koho a hlavně do jaké míry se bude této přízně dožadovat. A plukovník Měchura udělal prý tu chybu, že se přespřilíš kamarádil s náměstkem ministra vnitra české vlády a tak trochu zanedbával náměstka ministra vnitra federální vlády.

Pro plukovníka Cardu na rozdíl od jeho předchůdce nebyla dvorní etiketa tak tvrdým oříškem. Byl původně právníkem a navíc kontrášem, A kontrášům, jak známo, se dostanou z první ruky všechny klepy, nevymáhaje klepů „dvorních“. Plukovník Carda se věru dokázal mistrně otáčet. Uprostřed léta, když nastala největší vedra, vozila se na rozkaz plukovníka Cardy voda ve vojenských cisternách a na účet útvaru na chatu soudružky sekretářky ministra vnitra, jelikož jí na zahrádce u chaty vyschla studna a ona neměla čím zalévat květiny. A soudruhu náměstkovi ministra vnitra se pro zněnu vybudoval na chatě krb. Plukovník Carda se svým nově jmenovaným operačním důstojníkem podporučíkem základní služby Pecoldem mu ho v autě vezl na chatu jako osobní dar. V domnění, že umlčí podporučíka Pecolda, nařídil okamžitě mu vyplatit velké reluty na dvoudenní cestu, což představovalo obnos ve výši 58,40 Kčs. V obvyklých případech se reluty za služební cesty vyplácely následovně: Náčelník, objedávající služební cestu, dal nejprve požadavek na výjezd vozidla automobilnímu náčelníku správy vojsk majoru Beňovi. Jeho zástupce podplukovník Smolík pak ke konci týdne vypracoval plán výjezdu vozidel pro celý následující týden. Jednu kopii jsem dostával také já, abych podle ní mohl napsat příspěvky do denního rozkazu velitele pluku na proplacení relut vojákům, kteří se jízdy zúčastní. Příspěvek do rozkazu musel schválit vždy velitel roty, u nás tedy nadporučík Šimonovský. Takto vyplněný a schválený příspěvek se s poštou odnesl na pluk, kde ho schvalovali nejprve všichni tři zástupci velitele pluku, od nejnižšího po nejvyššího, tedy major Dvořák, podplukovník Kotyza, podplukovník Krumpl, a nakonec sám velitel pluku podplukovník Fabián. Pak teprve mohl vyjít příspěvek v denním rozkaze velitele pluku. Jeden namnožený výtisk rozkazu jsem jako výkonný praporčík vždy dostával. Na základě toho jsem vyplnil poukázku na reluty v příslušné finanční výši a stvrzenku jsem musel dát podepsat znovu veliteli roty. Potom jsem originál stvrzenky předal dotčenému vojákovi, který měl na reluty nárok, a on na tuto stvrzenku dostal v plukovní pokladně od rotného Kotta finanční obnos v hotovosti. Prakticky to znamenalo pro onoho vojáka čekat na peníze týden až čtrnáct dní. Tento již léta tradovaný finanční ceremoniál si netroufl nikdo obejít. Až nyní najednou vydal plukovník Carda rozkaz na okamžité vydání relut. Podporučík Pecold nebyl jistě žádný chudák, aby u sebe neměl šedesát korun, a kdyby byl čírou náhodou bez peněz, těch šedesát korun mu mohl na čtrnáct dní kdokoliv půjčit, snad i sám Carda. Cardův rozkaz s neuváženým slovíčkem „okamžitě“ se však šířil dále na podřízené a nabýval na síle jako lavina. Obejít se daly pouze požadavek automobilnímu náčelníkovi a příspěvek do rozkazu velitele pluku, ty se mohly obstarat až následujícího dne. Palčivějším se jevil problém, kdo reluty vydá, když už bylo po páté hodině odpolední, a nikdo z vojáků z povolání, kteří by mohli reluty napsat a vydat, nebyl již na pracovišti přítomen. Ale rozkaz velkého náčelníka je pevný jako přírodní zákon a nelze jej obejít. Podporučík Pecold patřil tabulkově k velitelské rotě, avšak i výkonný praporčík velitelské roty rotmistr Nezbeda odešel už domů. To by tolik nevadilo, napsal jsem to místo něj já poté, co jsem prohrabal všechny jeho zásuvky a našel jím evidované stvrzenky na reluty. Další činnost vážla ve dvou bodech: kdo mi vyplněnou stvrzenku podepíše a kdo peníze vydá. Tak dozorčí útvaru okamžitě pískl výjezd dvěma vozidly. Jedno jelo shánět po Praze nadporučíka Samka, aby stvrzenku přijel podepsat. Velitel roty nadporučík Šimonovský měl totiž ten den dovolenou a nadporučík Samek ho zastupoval. Druhé auto se vydalo za finančním náčelníkem pluku kapitánem Zámyslickým, aby jel otevřít trezor a vyplatit peníze. Jaký to cirkus kvůli necelým šedesáti korunám, jejichž promptní vyplacení mělo zajistit mlčení podporučíka Pecolda o tajném poslání celé služební cesty!

Kolik slávy se jen točilo kolem plukovníka Cardy za času jeho panování. Avšak koncem roku změnil působíště a odešel šéfovat do Bartolomějské ulice, kde sídlí krajská správa SNB. Snad se tam dočkal své vytoužené generálské hodnosti. S plukovníkem Cardou odešly však z Vršovic i všechny jeho reformy. Jeho nástupce, plukovník Šabata, mimochodem původem též kontrarozvědčík, prováděl po svém nástupu do funkce taktéž reformy, a to shodou okolností takové, že v porovnání s Cardovou érou šlo v podstatě o protireformaci. Všechny Cardovy vynálezy se doslova negovaly. Tak se postupně zrušil Cardův každodenní slavnostní ceremoniál při příjezdu do kasáren, kuchyňka a jídelna v budově správy, květiny po chodbách, obrazy z padesátých let, průchody mezi náčelníckými kancelářemi se opět zazdily. Jen Cardův oblíbený sprchovací kout tam prý strašil dále; teď už konec konců nikomu nepřekážel, protože jídelní stoly a židle se odstěhovaly.

Za těchto okolností jsem si jen přál, abych už byl co nejdříve zbaven funkce a převelen. Rozmary plukovníka Cardy způsobily takové rozruchy, že skoro celý den jsem stále někde běhal a něco zcela zbytečného, ale nejvyššího důležitého a neodkladného jsem zařizoval. Na rotě se nadporučík Šimonovský a jeho klika absolventů, za které jsem musel dělat,

vždy postarali, bych měl přebytek práce, a k tomu každou chvilku zvonil telefon ze správy, takže jsem měl i kolikrát potíže, když jsem se pokoušel omluvit jednomu náčelníkovi do telefonu, že ihned nebo ani v dohledné době nemohu přijít, poněvadž plním neodkladné záležitosti druhých náčelníků, kteří volali o něco dříve. V největší krizi jsem se ocitl v rozepisování služeb a zaměstnání pro četu, protože zkrátka na všechno bylo málo lidí. Na začátku roku takové problémy se službami nebyly, jelikož mladí byli ještě od mazáků dost dušení a ve službách se jim pochopitelně líbilo, neboť nemohli být vůbec nebo aspoň ne tolik šikanováni. Starým se zase sloužit vůbec nechtělo, jelikož tenkrát za mazácké vojny nemuseli kromě případu, kdy byli ve službě, jinak celý den dělat vůbec nic. Psal jsem tehdy do služeb daleko více hadů než mazáků k vrcholné spokojenosti obou tříd. Nyní se ale vojenský rok chýlil již ke konci a navíc se stále více ozývaly nejzazší důsledky nastávající furtácké vojny, takže i mladí dost orazili vůči starým vojákům a nakonec nechtěli do služeb chodit dobrovolně nikdo. Navíc Cardovy akce spotřebovaly každý den velké množství lidí, a to jak na služebních cestách, kde šlo hlavně o řidiče, kuchaře, čišníky, tak i na různých pracích v budově správy, jako třeba zhotovování nástěnek, dřevěných obkladů, zřizování kuchyňky a jídelny, asfaltování okolí a v neposlední řadě probourávání zdi pro nové průchody mezi kanceláři hlavních náčelníků. To nebyla žádná legrace, probourávat šedesát centimetrů tlusté zdi. Několik týdnů jsem musel jenom na tuto akci poskytovat každý den šest vojáků. Změny v akcích a požadavcích na pracovní síly byly na denním pořádku, takže jsem kvůli celé té komedii musel neustále přepisovat rozpis služeb. Narychlo určení náhradníci častokrát nechtěli nastupovat do služby, byli zvyklí na předešlé poklidné časy, kdy se vše vědělo dopředu a já jsem mohl s klidem napsat rozpis služeb na celý týden dopředu. Několikrát musel zasáhnout i dozorčí útvar, když se na rozvod do služeb třeba někdo z naší čety nedostavil. Rozepisování služeb nebyla správně jen má práce, měl se mnou spolupracovat i velitel čety četař absolvent Němeček a jeho zástupce četař absolvent Cesnak. Ani jeden z nich mi nikdy nepomohl a já jsem byl kvůli mladým vojákům nakonec rád. Kdyby tito dva absolventi začali psát rozpisy, dokonale by se vyřádili na mladých. Oba byli sprostí hulvátí a měli nepříjemnou agresivní povahu, takže se s nimi vojáci ani nebavili. Jaké jim pak učinilo potěšení, když některý šplhounský mazák je poplácal po zádech, zapěl jim pár slov obdivu a chvály, něco jim slíbil, a pak si postěžoval, jak ho často stavím do služeb a že je celá četa plná „zapíčených“ hadů, kteří jsou orazení a jen se zašívají. Jediné, čím dokázali absolventi Němeček a Cesnak přispět ke spolupráci na rozpisu služeb, byl kravál, který mi pravidelně tropili v kanceláři. Důvodem bylo z mé strany prý přetěžování některého mazáka, který si jim právě postěžoval na množství zahálčících „zapíčených“ hadů. Pak se většinou odebrali, aby se mohli vyřádit na hadech, kteří jim zrovna přišli pod ruku. Vymysleli něco, čím by je vyšíkanovali a jak by jen co nejvíc ponížili jejich lidskou důstojnost. Na mazáky si nedovolili, tak alespoň na hady. Tady měli absolventi jistotu, že se jim nic nestane, že jim hadi nebudou odporovat, protože nemohli odporovat ani mazákům. Skutečně, jak snadno se dají vybijet na bezmocných vlastní komplexu méněcennosti.

Častokrát jsem se kvůli rozpisu služeb dostal do křížku i s nadporučíkem Šimonovským. On mi nařizoval jen jediné: vše dávat rozkazem a s vojáky nediskutovat. Tohle ale nebyl můj styl jednání. Snažil jsem se vždy o svobodně a rovnoprávně odhlasovanou nebo alespoň tichou dohodu ve všech věcech. Nikdy jsem se nesmířil s tím, abych dával někomu něco rozkazem. Takto jsem podal vysvětlení ke svému stanovisku nadporučíku Šimonovskému. A on pak ze msty, aby mi ukázal, jak je můj postoj neudržitelný a naivní, uveřejnil ve svém rozkaze obsazení nových služeb provozní četou, které předtím stavěla velitelská rota. Myslel, že vojáci budou na mě naštvaní, že i při tak nouzovém stavu s nedostatkem lidí je nyní v důsledku nových služeb budu psát na rozpis ještě častěji, a já se tak zřeknu svých ideálů a budu s lidmi jednat na rozkaz. Druhým důvodem přesunu břemene na naši četu byl zřejmě i nedostatek lidí na velitelské rotě. Tam však psali rozpisy služeb absolventi, patřící do Šimonovského kliky, a ti už se postarali, aby jim ubylo starostí. Z takto zoufalé situace jsem musel nacházet východisko vždy každý den znovu. Když už jsem měl to štěstí a našel jsem alespoň jedno jediné řešení složitějšího a zamotanějšího rébusu při rozdělení do zaměstnání na daný den, tu mě najednou odsabotoval některý egoistický mazák, který se nechtěl smířit s mým soucitným postojem k hadům. Zahrál si na maroda a nechal se uznat úvarovým lékařem. Povýšeně mi pak tvrdil, že starý kus už nic dělat nebude, ať prý zaměstnám hady, kteří nemají žádné právo odpočívat a musí neustále kmitat. Dohodl jsem se proto s lékařem, aby v dané nouzové situaci zbytečně mazáky neuznával, jelikož nemohu staré kusy nechat celý den válet na bidle na úkor mladých, kteří by byli v provozu neustále bez nároku na nějaký odpočinek. Ani tak ale nebyla situace řešitelná. V nejnutnějších nouzových případech jsem se proto obracel přímo na operační oddělení správy vojsk. Zelený poctivec major ing. Kuriš se za tím účelem několikrát dostavil k nám na četu a pečlivě prostudoval mé rozdělovníky. Musel mi vždy dát za pravdu, že při současných požadavcích na pracovní síly v důsledku nesmyslných vynálezů plukovníka Cardy, při soustavném rozšiřování okruhu služeb pro naši četu nadporučíkem Šimonovským a při dodržování stanovených norem na osobní volno a odpočinek vojáků, na které mají všichni podle vojenských řádů nárok, není bohužel z dané krize východisko. Major Kuriš usilovně přemýšlel, až vymyslel nahrazení dozorčích služeb na správě vojsk moderní elektronikou. Zrušil se tedy dozorčí stolek pro dozorčího u vchodu a jeho pomocníka a přichozí osoby sledoval ve své kanceláři operační důstojník správy vojsk. Signál z fotobuňky, která registrovala přichozí, se přenášel na světelné a zvukové indikátory, a kromě toho mohl operační důstojník sledovat každého přichozího v televizi, neboť přichozí byl současně sledován dvěma kamerami. Ušetření dvou pracovních sil denně mi sice dosti pomohlo, takže rozpis se už dal napsat, ale byl to rozpis bez rezerv, takže bohatě stačilo, aby jeden nebo dva vojáci dostali angínu a já jsem se ocitl ve stejných problémech jako dříve.

Jaký to byl osvobozující pocit, když v polovině července vyšel z pluku oficiální rozkaz k předání funkce výkonného praporčíka a rozkaz k mému převelení. Jen mi někdy vadilo to dlouhé čekání, neboť od výsledku před komisí, který se konal počátkem června, uplynulo už půldruhého měsíce. Hlavní náčelníci zřejmě dlouho projevovali rozpaky nad mým

převelením, neboť nemohli pochopit, jak někdo může tak otevřeně projevit své názory a přitom si nijak nekrýt záda. Měli zato, že za mnou, podobně jako téměř za všemi příslušníky prominentní provozní čety, musí jistotně nějaké velké zvíře stát. A nikomu z nich už ani nepřišlo na um, že ještě na začátku vojny, když jsem jednou drhnul chodbu před jídelnou, zželelo se mě majoru Landovi, a ten mi tenkrát vybavil místo výkonného praporčíka na provozní četě. Za starých dobrých klidných dob by to byl jistě zlatý, přímo idylický flek. Ale to ještě tehdy major Landa nemohl tušit a nikdo s ním, že do roka se čas změnil a mezinárodní komunismus a celé ruské impérium se budou cítit ohroženy událostmi v Polsku, že v důsledku toho se posílí ve Vršovcích vliv vojenské kontrarozvědky, že se do čela správy dostane kontráš - plukovník Carda a že na „obnovení pořádku, kázně a morálně-politického stavu“ na provozní četě bude povolán kontrášský konfident a gangster nadporučík Šimonovský. To rozhodně tehdy nikdo nemohl tušit. Je sice pravda, že zpočátku jsem zastihl na provozní četě ještě pár relativně klidnějších měsíců do příchodu plukovníka Cardy, a jediné nesnáze, které jsem tehdy měl, pramenily čistě z té příčiny, že jsem byl tenkrát novopečeným hadem. Avšak v tuto chvíli, za daných podmínek, bylo pro mě převelení přímo vysvobozením z otrockých pout.

V duchu jsem se teď usmíval, jak jsem byl ještě na začátku vojny naivní. Bláhově jsem tehdy snil o svém velkém dnu, kdy budu dosazen na funkcionářský trůn a budu dočista imunní vůči mazácké buzeraci. Ale tito dvacetiletí mazáci byli jen nedokonalými, zmetkovitými, primitivními, a konec konců sekundárními produkty současné společnosti, současného vojenského režimu. Stejně tak i zlo, které sami produkovali, bylo pouze nedokonalé, zmetkovité, primitivní a sekundární. To dokonalé, tvůrčí, organizované, aktivní a hlavně primární zlo pocházelo odněkud zcela jinud a především od docela jiných lidí, dokonce od takových, do kterých by to žádný člověk neznalý vojenských poměrů nikdy neřekl. A teprve nyní jsem poznal holou skutečnost tváří v tvář, neboť se mi vlastně dostalo toho, o čem jsem si koledoval. Neboť jsem na počátku pohrdal oním primitivním mazáckým zlem, i když jsem tušil, třeba jen mlhavě a instinktivně, že platí zákon zachování zla, a když se z egoistických důvodů vymaním z dosahu jednoho zla, nastoupí na místo něj zlo druhé. A přesto jsem dal přednost tomu druhému zlu, protože první zlo mi připadalo příliš ponižující; jednak jsem byl v průměru o pět let starší než většina mazáků a pak jsem měl za sebou už nějaké vzdělání, a tak to nebyl zrovna nejpříjemnější pocit, stát v pozoru a poslouchat nadávky a pak plnit rozkazy nějakého pologramotného poddůstojníka. Na svůj věk a vzdělání jsem si zvolil to druhé zlo, které mi bylo relativně mnohem sympatičtější. Člověk v mém postavení, octnuvši se v dosahu tohoto druhého zla, mohl bojovat zbraněmi, které mu byly bližší, s kterými se seznámil ještě v civilním životě. Stanul jsem tedy na první příčce žebříku, vedoucího od nejspodnějšího, nejprimitivnějšího zla ke zlu nejvyššímu, nejdokonalejšímu. Tuto první příčku jsem však na začátku dalece podcenil v důsledku jednak malých zkušeností s vojenským životem, a pak v neméně míře v důsledku podcenění náhlých mezinárodních změn, které se odrazily ve svém nejzazším vlivu v radikálních změnách v organizaci a řízení armády. A tak nyní, když jsem měl možnost téměř osm měsíců vychutnávat na prvním stupni žebříku zla imunitu vůči mazákům a zároveň nelítostný zápas s absolventy a furtáky, jsem vše zvážil podle vlastního svědomí a došel jsem k závěru, že pomoc těm nejbezprávnějším a nejslabším, kterou jsem mohl z titulu své funkce výkonného praporčíka provádět, nemohla zdaleka vyvážit všechna ta glajchšaltovací a hypokratická svinstva, která mi byla předkládána, abych je prováděl z titulu téže funkce, a která jsem se přesto všechno snažil činit minimálně, neboť v mém nitru přebýval velmi radikální postoj ke všem názorům i činům. Vojenská mašinérie je příšerná věc a každý, komu je připsáno jen trochu moci k rozhodování v této mašinérii, musí dříve či později dát jasně najevo, na čí lodi chce plout. A já jsem dal jasně najevo své rozhodnutí počátkem června při výslechu před plukovní komisí. A i kdyby měla má pomoc těm bezbranným hadům tak velkou cenu, jež by převážila cenu důvodů oproti ní postavených, tak stejně v červenci staří už to měli za pár a hadi už dostatečně orazili, takže místo mazáckého jha počali i oni pomalu cítit ovát jho furtácké a absolventské, a tam bych už stejně nebyl nic platný. A tak jsem pochopil, že nejrozzumnější bude vrátit se zpět na nultý stupeň žebříku zla a stát se tak opět hadem bez práv, slabým a bezmocným. Nejkrásnější na tom ovšem bylo to, že se moje osobní vůle, ovlivněná postupně narůstajícími zkušenostmi, takto dokonale zkoordinovala s mým reálným osudem, a to nejen co se týkalo sesazení z funkce, ale i samotného převelení, neboť bych těžce nesl tíhu vlastní poniženosti před mladými vojáky, kterým jsem kdysi pomáhal a kterým jsem byl autoritou. Nyní už nebudou vědět nic o mých dalších osudech a tak to bude nejlepší. Jen bylo líto mně i jim, že se tak najednou musíme loučit. A právě v tom momentu loučení mě napadla taková zvláštní, ale jinak v daných poměrech zcela logická myšlenka, či snad z mých oveček, až mazáci odejdou a přijdou jim noví mladí vojáci, se nestanou stejní draví vlci - mazáci, kteří po roce strádání budou přát všechno nejhorší i těm následujícím, jen aby nadobyli vnitřní satisfakce tím, že ozkoušejí zase na druhých všechny metody buzerace, které na nich zkoušeli jejich mazáci. V daný okamžik jsem pochopitelně těžko mohl dělat nějaké unáhlené závěry. V případě, že by tomu tak bylo, musel bych si přiznat proti své vůli, že celé mé předchozí konání bylo zcela marné, alespoň co se týče účinku celého konání, nikoliv jeho morální stránky. Kdybych lpěl právě na zmíněném účinku, musel bych pak dát za pravdu egoistické sofistice většiny absolventů, která sladce uspávala jejich svědomí při veškerém počinání. Není se čemu divit, neboť tato sorta lidí dostala na vysokých školách místo pravého vzdělání pouhou taneční lekci, jak zlehka vystupovat na jevištním parketu současné choré společnosti, a při svém studiu nezískala nic více než touhu po kariérismu a falešné vědomí společenské nadřazenosti. Tendence většiny absolventů směřovala tedy logicky k přenesení všech těchto zkušeností z vysoké školy i do zeleného života. Bohužel, bylo jen pramálo absolventů - opravdových osobností, kteří si doplnili vzdělání samostudiem, pochopili celou tragédii současného života a prakticky i podle tohoto poznání jednali. Velká většina absolventů však náležela k standardní sériové vysokoškolské produkci v současném Československu a jejich fantazie pracovala naplno, pokud jim vůbec zůstal ještě nějaký ten zbytek svědomí, na vytváření apologetiky, která měla ospravedlnit jejich nadřazené, sobecké a bonzácké jednání. Nejlépe to vyjádřil politruk četař absolvent Grivalský, když pravil: „Oni (tj. ostatní vojáci základní služby) by na našem místě byli možná ještě horší.“ Ano, těm všem absolventům bych musel dát nakonec za pravdu.

Proto jsem toužil raději odejít pryč z Vršovic, abych se náhodou takového zklamání jednou nedočkal. Až po několika měsících se nakonec ukázalo, že jsem si dělal neoprávněné výčitky, ale tehdy před odchodem z Vršovic jsem ještě nemohl nic konkrétního předvídat.

Předsedou komise na předávání funkce výkonného praporčíka jmenovalo velení pluku náčelníka spisovny pluku nadporučíka Trusinu. Nad celou záležitostí měl dohlížet sám náčelník týlu major Dvořák osobně. Členem komise byl zvolen též nadporučík Šimonovský. Celá komise bedlivě sledovala předávání všech písemností a materiálu, který jsem měl na sebe napsaný. Od vedení pluku to byl jistotně projev maximální nedůvěry vůči mně. Všem náčelníkům na pluku jsem se jevil jako nebezpečný ideologický diverzant a z toho usuzovali, že se zřejmě budu podílet na machinacích s nafasovaným materiálem. Proto mi byl komisí každý druh materiálu, kus po kuse, pečlivě přepočítáván. K jejich smůle však nemohli žádné závady najít, nic nechybělo. Zmařil jsem tak předčasnou radost náčelníků, kteří si pravděpodobně představovali, že když mě nemohou přímo zavřít za mé politická názory, že mi alespoň dokážou zpronevěru vojenského materiálu a dostanou mě k prokurátorovi za vykonané manko. Výskyt manka byl totiž běžnou záležitostí při předávání funkce mezi výkonnými praporčíky, mnohdy i při namátkových kontrolách. Na mankách měli často i velkou zásluhu sami furtáci - většinou velitelé rot, kteří zatahli dotyčné výkoňáky do svých gangů a pak se společně podíleli na korupci. Těmto výkoňákům se dostávalo výsostných privilegií, stávali se neomezenými vládci nad všemi základňami a v případě, že korupční svazky nabývaly enormní intenzity, stávali se pány i nad absolventy a mohli držet v šachu i mnoho furtáků. Zatažení do furtáckého gangu se pro každého výkoňáka považovalo ze strany furtáků za velký projev cti a důvěry. Ne každý výkoňák byl k tomuto aktu způsobilý. Vždy byli takto poctěni takoví výkoňáci, kteří se chovali hrubě ke svým podřízeným a kteří zneužívali svého postavení k jejich buzeraci, až byly veřejně slyšet projevy nespokojenosti a nadávky na ně od podřízených. Takové chování hrálo až přelíbeznou hru na ješitné struny zakomplexovaných furtáků, neboť se pak radovali, jak se žerou základáci mezi sebou, a tudíž tak pocíťovali částečnou satisfakci v tom smyslu, že už základáci nemohou svádět odpovědnost za všechno zlo na vojně výhradně na furtáky. Z toho důvodu pro každého charakterově labilnějšího výkoňáka byla nabídka ke vstupu do furtáckého korupčního gangu nesmírně lákavá, ale všechno mělo své meze. Když pak náhodou vyšlo najevo manko, furtáci se z celé aféry dokázali podle vykrotit, od výkoňáka stáhli ruce pryč a v odpovědnosti za manko se koupal vždy výkoňák sám. Takto třeba přesně skončil s mankem i desátník Fekete na Kladně. Inu, jak se říká: Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění.

Funkci po mě přibíral voják Páša. Chudák zpočátku vůbec nemohl tušit, co ho čeká. Vydržel ve funkci pak dalších devět měsíců, než měl všeho plné zuby a velení pluku se mu odvděčilo tím, že ho poslalo na stejné místo, jako mne. Podobně skončilo u vojska ministerstva vnitřního mnoho našich kolegů. Nakonec jsme se všichni výkoňáci sešli u stejné rotě, kam se posílalo skoro vždycky za trest. Tak přede mnou skončil na velitelské rotě podobně i desátník Jirásek, kterého pak vystřídal furták - rotmistr Nezbeda. Desátník Jirásek opomněl totiž respektovat tu okolnost, že voják Sládeček, příslušník jeho rotě, je synovcem podplukovníka Krumpla.

Předávání funkce a skladů se pomalu chýlilo ke konci. Mně sice nic nescházelo, zato mezi mužstvem na četě se nedostávalo především výstrojního materiálu. Po dlouhá léta bylo zvykem, že vojáci odnášeli domů hlavně maskáče, košile, čepice a opasky. Jiné součásti výstroje, například tlíka, nátešnický, trenýrky, ručníky, utěrky, spodky a podobné se ztrácely pravidelně při výměnách prádla, nebo při jeho praní a sušení, protože žádný voják nemá svou vlastní osobitou výstroj, kterou by bezpečně odlišil od výstroje druhého vojáka. Všichni jsou jednotně oblečeni do stejných zelených hadrů a jestliže se vysvěle čtyřicet vojáků na jedné ložnici, za chvíli nikdo nepozná, či je vlastně co. Při odchodu do civilu si staří vojáci opatrovali chybějící věci od mladých vojáků a ti zase, až šli do civilu, od svých mladých, a tak se tato činnost tradovala z generace na generaci. Za časů mazácké vojny si toho nikdo ani moc nevšímal. Vědělo se sice o tom, ale každému furtákovi bylo jasné, že s tím nic nesvede. Jakmile ve Vršovicích nastala furtácká vojna, ihned se sjednalo opatření, které se však zcela minulo účinkem. Začaly se pořádat takzvané „cikánské dny“, oficiálně zvané kontroly součástí výstroje a výzbroje jednotlivců. Název „cikánský den“ byl vůbec nejlepším metaforickým označením celého aktu této kontroly. Po jejím vyhlášení velitelem rotě si vojáci sebrali z ložnic, šaten a skladů úplně všechny své věci, odebrali se na chodbu, tam si jeden vedle druhého rozprostřel deku a na ní shromažďoval svůj nafasovaný majetek. Prostoru na chodbě bylo málo, vojáků hodně a vojenského bordelu ještě víc. Jeden přitom šlapal přes druhého. Věci se najednou pobrat nedaly, takže než se nějaký voják znovu vrátil, zatím se mu část věcí přemístila („přemístění“ je na vojně eufemický výraz pro kradení). V tom zmatku a povyku se nedal v žádném případě všechen materiál uhlídat. Kdo byl ale během kontinuální fluktuace věcí momentálně přistižen, že mu nějaká věc schází, musel ji okamžitě hradit. Pak už pomohla jen vzájemná solidarita mezi rotami a četami, že si při takovýchto kontrolách vzájemně vypomáhaly půjčováním materiálu. Na takovou solidaritu se však nedalo vždycky spoléhat. Furtáci se o ní časem také dověděli a prováděli buďto kontrolu na všech rotách současně, nebo vyhlásili cikánský den zcela neočekávaně a zamezili komunikaci mezi vojáky z různých rot. Proto jsem celou záležitost vyřídil tak, že jsem do předávacího protokolu napsal, že jsem kontrolu materiálu u všech vojáků provedl osobně a pro případ, že by se provalila nepravdivost tohoto zápisu, snažil jsem se každému v mezích svých možností opatřit to, co mu scházelo. Nechtěl jsem, aby někdo musel platit za ztracené věci, protože z takové devadesátikorunové almužny, jakou je vojenský žold, nevyjde nikdo ani sám, natož aby ještě platil za své chybějící věci. Navíc, ti „šikovní“, kteří se vyznaží v „přemísťování věcí“, by neplatili nic a ti, kterým se zželelo sebrat nějakou věc svému kamarádovi, by tak vzali břímě finanční náhrady za materiálový deficit na rotě na svá bedra. Chybějící osobní prádlo se získávalo celkem snadno. Špinavé se nosovalo jednou za čtrnáct dní z mého skladu do centrálního skladu, kde se vyměňovalo za čisté. Většinou se vázalo do balíčků po deseti, dvaceti až padesáti kusech, podle druhu. Stačilo z některých balíčků ubrat jeden nebo

dva kusy a balíky v šikovném pořadí odevzdat skladnicím. Přepočítávaly většinou jen první balík od každého druhu prádla, ten bylo nutné odevzdat kompletní. Ostatní balíky pak mohly být neúplné. Jakmile prádlo scházelo jim, bylo vše v pořádku. Civilní zaměstnanci ani furtáci nemuseli žádné náhrady platit, jejich náčelník jim chybějící věci odepsal z knihy materiálu jako věci vyřazené z užívání. Ale běda, kdyby něco ztratil obyčejný voják základní služby! Tak už to ale v této společnosti chodí. Postihy jsou tím menší, čím více se krade ve velkém a čím větší páni za tím stojí. Není dopřáno ale chudákovi, aby se nějak obohatil. Je souzen tím více, čím menší krádeže se dopustil. Ostatní věci, které se nedaly touto cestou vyžádat z centrálního skladu, jsem zaopatřoval jinak. Přes známosti se mi podařilo vniknout do plukovního skladu se zrušeným materiálem, který rovněž patřil výstrojnímu náčelníku nadpraporčíku Šamajovi. Tam jsem si potřebné věci vzal a ve druhém skladu jsem je vyměnil za nové. Musel jsem tvrdit, že v takovémto stavu mi je vojáci odevzdali a že ke zničení došlo zřejmě při výcviku. Mohl jsem tak nakonec odejít z Vršovíc s hřejivým pocitem, že za mne nemusel nikdo nic platit.

Posledním mým úkolem bylo předat sklady v budově správy vojsk. Plukovní komise se bála vstoupit na výsostnou půdu správy vojsk, protože každý náčelník ze správy, byť by měl i sebenížeší hodnost, byl každému náčelníku z pluku funkčně nadřazen a náčelníci z pluku pochopitelně nechtěli zbytečně přijít k úrazu. Proto pověřili celou záležitost nadporučíka Šimonovského. Ten byl z toho velmi nešťastný a já jsem se musel velmi bavit na tom, jak se ten samolibý frajer a neomezený vládce roty znenadání proměnil v maličkého, poslušného a vystrašeného vojáčka. Prvního jsme potkali před budovou správy náčelníka zdravotní služby majora MUDr. Nováka. Nadporučík Šimonovský ze strachu už deset kroků před ním nasadil tvrdý pochodový krok a vzorně zasalutoval jako na přehlídce. Já jsem tyhle opičárny vždycky ignoroval, pokud jsem byl v budově správy vojsk, jelikož náčelnická aristokracie ze správy stála tak vysoko nad řadovými vojenskými rituály, které se prováděly na nejnižších stupních armády, že si na správě až na pár výjimek každý na mě civilní chování zvykl a časem to už nikomu nepřišlo. Také nyní jsem majora Nováka slušně pozdravil, jak jsem to měl ve zvyku, pozdravem „dobrý den“, bez nějakého salutování a vypínání se do pozoru. Major Novák mi s úsměvem stejně i odpověděl a šlo se dál. Tu se najednou nadporučík Šimonovský zastavil a začal na mě rvát: „Vy neumíte zdravit?“ „Umím, proč?“ „Jakto, že jste tedy nepozdravil majora Nováka?“ „Já jsem ho přece pozdravil.“ „Já jsem nic neviděl. Vy jste nepozdravil!“ „Rekl jsem mu přece „dobrý den“.“ „To u mne není žádný pozdrav!“ trval na svém nadporučík Šimonovský. A já jsem mu na to řekl: „Ale u mne to pozdrav je,“ a nadporučíka Šimonovského přešla chuť se dále hádat, ale vztek na mě se v něm dále hromadil. „Teď se s vámi o tom nebudu přesvědčovat, ale na rotě si to vyřídíme,“ zakončil rázně rozhovor a pokračoval v chůzi do budovy správy. Já jsem si hned sundal čepici, protože na správě ji nikdo z náčelníků stejně nenosil. Jen nadporučík Šimonovský s čepicí na hlavě vyplašeně salutoval na každého kolemjdoucího náčelníka a ani nezaregistroval, že já jdu vedle něj bez čepice a nesalutuji. „Sundejte si čepici,“ radil jsem mu. Nevěděl, co se děje, tak se jen zvědavě otázel: „A proč?“ „No přece, abyste pořádku nemusel zdravit.“ Nadporučíka Šimonovského tato odpověď rozzuřila do maxima, ale musel se ovládat. Když vévodil ve své kanceláři na velitelské rotě, mohl si ve své choré fantazii představovat celé kasino jako krotitelskou cirkusovou manéž, kde všichni skáčou, jak on prská bičem. Na budovu správy vojsk, která se hemžila samými velkými náčelníky, jimž on svou mocí ani po paty nesahal, pochopitelně podobné asociace aplikovat nemohl. Proto se spokojil jen s výhrůžkou, kterou procedil sice rázně, ale jen polohlasem: „Těšte se na rotě. Ještě vám vybavím basu, než odejdete z Vršovíc.“

Ve skladech na správě sice nějaké drobné věci scházely. Sklady měl na starost přede mnou vždy jeden absolvent z provozní čety. O všech ztracených věcech jsem však měl schované podepsané protokoly z dřívějších let, takže vše bylo v pořádku. Jen výstrojní náčelník správy vojsk major Dočkal se stále domáhal na mně nějakých odznaků, které prý mám mít. Pravda, měl jsem tam kdysi jednu velkou krabici, kde bylo uloženo několik set všelijakých vojenských kovových šperků, jako třídností, vzorných vojáků a jiných. Nikde však nebyly evidovány, tak abych je nemusel vyhazovat, rozdával jsem je furtákům na správě a vojákům na rotě, aby je doma dali malým dětem na hraní. Jakmile jsem se o tom majoru Dočkalovi zmínil, byl z toho chudák celý nesvůj a káral můj přečin: „To je hrozné, vždyť mezi těmi odznaky byly i odznaky „Za upevňování bojového přátelství se Sovětským svazem“, které uděluje jenom sám náčelník správy osobně. A vy si to všechno jen tak z ničeho nic rozdáte pro malé děti! Co kdyby ty odznaky teď po mně plukovník Carda chtěl, abych mu je dal zpátky? Kde já je teď vezmu? Sežeňte si ty odznaky, kde chcete, ale já je chci mít zpátky!“ Major Dočkal měl ale smůlu, protože ve svých knihách je sice evidované měl, ale do mých evidenčních knih je už zapomněl zaznamenat, takže je ani nemohl zpátky požadovat.

Největší potíže nastaly s inventurou ubytovacího materiálu. Spadalo do něj veškeré vybavení budovy správy vojsk od sklepů, přes jednotlivá patra, až po půdu. Dopočítat se kus po kuse od každého druhu by vyžadovalo nadlidského úsilí. Všechny kanceláře se za Cardova velení neustále stěhovaly z místa na místo a s nimi byla v permanentním pohybu i většina ubytovacího materiálu. Inventurní seznamy ve všech místnostech už dávno neodpovídaly skutečnosti. Hlídat si všechny seznamy průběžně nemělo ani smysl, do týdne došlo při tomto klasickém vojenském šachování na každém seznamu vždy alespoň k jedné změně, takže věci, které se přesouvaly z místa na místo jen uvnitř budovy, jsem ani nezaznamenával; pouze jsem se snažil uhlídat věci, které se jako nově zakoupené stěhovaly do budovy, nebo které se rušily nebo vyřazovaly a vynášely se z budovy ven. Moje evidence se v tom případě musela kryt s evidencí sekretářky ubytovacího náčelníka pluku podpraporčíka Vorlíčka občanské zaměstnankyně Minaříkové. Ta ale byla v kanceláři málo kdy přítomná, věčně něco vyběhávala a zařizovala. Když v kanceláři náhodou seděla, vařila jen kávu a klábosila a evidenci kontrolovala se mnou jen tehdy, když jsem od ní přebíral materiál z centrálního skladu ve Velimi pro budovu správy. Aby se sama neokradla, to si hlídala. Ale když správa nějaký materiál vracela, to měla vždy dost času na jeho odepsání. Vždy se jen vymlouvala, že teď má moc práce, že to udělá až další den. Tak se to

stále opakovalo, až se na mnoho věcí zapomnělo a já jsem si musel shánět svědky, že jsem materiál, který se stal předmětem sporu, již odevzdal. Tak se třeba jednou zapomnělo na dvě chladničky ze série, která se musela hromadně stáhnout ze správy na rozkaz plukovníka Cardy. Moc nescházelo, málem jsem je platil. Absolventi, kteří pracovali jako její pomocníci, tvrdili sice, že kdyby si svou práci zorganizovala a zbytečně by neklábosila, tak s tou prací, kterou dělá osm hodin, by byla hotová nejvýš za dvě hodiny. Ale zřejmě trpěla komplexem nepostradatelnosti a nenahraditelnosti, a dělalo jí dobře, když ji stále hodně lidí shánělo a ona se mohla neustále vymlouvat, kolik má práce. Už mě to přestávalo bavit, stále za ní chodit. Budťo neměla čas, nebo byla stále pryč, dveře byly zamčené a telefony nikdo nebral. Inventuru bylo třeba k předání mé funkce rychle dokončit. Takže jsem byl rád, že jsem ji uviděl na dvoře z okna své kanceláře a zavolať jsem na ni. Ona vůbec nereagovala a šla dál. Už jsem myslel, že se s ní zase nesejdu, ale vzápětí nato jsem byl volán do její kanceláře „na kobereček“. Seděla za svým psacím stolem a vedle ní stáli její obhájci - velitel požární rotý nadporučík Cipra a bývalý výstrojný náčelník pluku poručík Hubáček. „Slyšel jsem, že jste byl drzý na soudružku!“ osopil se na mne jako první nadporučík Cipra. „Kdy jsem byl drzý?“ divil jsem se zprvu. „Ano, byl jste drzý. Vykríkával jste na soudružku z okna,“ trval na svém nadporučík Cipra. „Nebyl jsem drzý,“ pravil jsem, „paní Minaříková nebyla totiž celé dny k sehnání nebo neměla stále čas provést několik drobných zápisů v evidenci, a to je třeba rychle odbavit. Musel jsem tedy využít každé příležitosti, jak ji sehnat, tak jsem na ni zavolať z okna, ale ona mě stejně neslyšela.“ „Slyšela jsem vás,“ zasáhla do hovoru občanská zaměstnankyně Minaříková, „ale nebudu se přece otáčet. Co by si o mně pomysleli vojáci? Copak jsem nějaká „hej - počkej“?“ „Ano,“ ozval se teď poručík Hubáček, „soudružka je matka od dvou dětí a není to žádná kurva, abyste si na ni mohl pokřikovat z okna!“ O tom, co ctěná soudružka byla nebo nebyla, jsem neměl nejmenší chuti se přit. Zlomyslní vojáci sice o ní tvrdili, že když s nimi občanská zaměstnankyně Minaříková, bývalá furtáčka - praporčice jezdila na služební cesty, vedla za jízdy v autě takové dvojsmyslné řeči, že se i ti nejotřelejší hoši museli červenat. To už byla ale druhá stránka věci; pro mne bylo podstatné, že jsem dosáhl svého a přiměl jsem ji tak k tomu, aby si splnila své povinnosti a provedla v knihách chybějící záznamy.

Všichni mladí vojáci a několik slušných starých vojáků, kteří sami neuznávali vojenské zákony džungle a chovali se proto kamarádsky i k mladým vojákům, se postavili na mou stranu a nechtěli, abych odešel. Ti, kteří přicházeli pravidelně do styku s náčelníky správy, snažili se jim popsat situaci na rotě, a žádali, abych s nimi zůstal. Oproti tomu většina absolventů na četě se radovala, že už konečně odcházím. Na mou stranu se aktivně postavil jen četař absolvent Palacký, nejslušnější z absolventů. Přesvědčoval mě, abych neodcházel, že jestli budu chtít zůstat, všechno vybaví přes majora Kuriše. Já jsem ale po tom všem odmítl. Na politickém oddělení správy si mě pak zavolať podplukovník Kopis, jestli nechci zůstat. Nakonec si mě zavolať i sám plukovník Soukup, abych neodcházel. Mlhavě jsem tušil, co mě čeká, když odejdu, ale také jsem si uvědomoval, co to znamená zůstat. Byly to možnosti k rozhodnutí o dalším mém osudu. Odpověděl jsem záporně. Kostky byly tak vrženy. Ubytovací náčelník správy podplukovník Urban mi ještě nakonec dokonce nabídl, abych podepsal vojenský atomový výzkum. Tuto alternativu jsem pochopitelně vypustil okamžitě bez rozmyšlení.

Jakmile jsem se tedy rozhodl odejít, podplukovník Kopis si vzpomněl, že se mi musí ještě revanžovat za starou příhodu s výměnou dek, když tehdy zažil pravý horor doma s manželkou. Zavolať mi telefonicky do kanceláře, představil se a pravil, že je ve službě operačního důstojníka správy vojsk a že dostal rozkazem od náčelníka správy vojsk zaobstarat okamžitě patnáct až dvacet deštníků v zelené nebo khaki barvě. V požadovaném počtu je prý mám vzít ze svého skladu a okamžitě mu je na správu donést. „Deštníky bohužel nemám,“ s politováním jsem mu sdělil, „ani ve skladu na rotě ani na správě.“ „Tak si je sežeňte, kde chcete. Třeba si je zapůjčete od velitelské roty.“ „Tam je také nebudou mít. A k čemu vlastně jsou takové deštníky khaki potřeba?“ divil jsem se tomuto podivnému rozkazu. „To víte,“ odvětil podplukovník Kopis, „důstojníci tady na správě si stěžovali, že přišlo období dešťů a musejí vykonávat hodně služebních cest. Všude se ve městě pochopitelně autem zajet nedá a oni musejí jít vždy někde kus cesty pěšky. Své deštníky si ničit nechtějí, tak chtějí nafasovat erární.“ A pak mi jmenoval celou plejádu náčelníků, kteří se údajně dovolávají erárních deštníků khaki. Všechno to vypadalo z hlediska zdravého rozumu jako pěkný vtíp, ale na vojně se nelze divit ničemu. To platilo obzvláště o exotických rozkazech plukovníka Cardy. O mnohých jeho rozkazech jsem si předtím myslel, že se jedná pouze o trapný humor, že by ve skutečnosti náčelník správy nemohl nikdy takové rozkazy vydat, ale opak se nakonec ukázal pravdou. I v tomto případě jsem se tedy musel tvářit, že rozkaz беру vážně. Jen jsem se otázal, kde mám ty khaki deštníky vzít, když je sám na skladě nemám a v kasinu je zřejmě nikdo nebude v žádném skladu mít. „To je vaše věc,“ dodal nato podplukovník Kopis, „ale dávám vám na to jednu hodinu, abyste je sehnal. Budu teď stále v kanceláři operačního důstojníka a sem mi telefonicky zahlásíte do jedné hodiny splnění rozkazu. Když ty deštníky sám nemůžete sehnat, obraťte se na výstrojný náčelník nebo na svého velitele roty!“ Po těchto slovech zavěsil telefon. Věděl jsem, že sám teď nic nezmohu, tak jsem zavolať nejprve výstrojnmu náčelníku pluku nadpraporčíku Šamajovi. Sotva však uslyšel tato dvě slova - deštníky khaki, zavěsil beze slova telefon. Zavolať jsem mu hned znovu a povídám: „Náčelníku nezavěšujte, rozkaz vydal prostřednictvím operačního důstojníka sám náčelník správy vojsk plukovník Carda.“ Vtom nadpraporčík Šamaj vypěnil: „Heleďte se, nechte si toho! Já tu nejsem od toho, abyste si ze mne dělal srandu,“ a zavěsil. Poté jsem zavolať pro změnu nadporučíku Šimonovskému, který měl ten den službu dozorčího útvaru. Napoprvé taktéž zavěsil. Napodruhé chvíli mlčel, a pak se ozval: „Víte co jste?“ „Já vím, u vás jsem vždycky piča, ale teď chce plukovník Carda dvacet deštníků khaki. A tomu se nesmí odporovat.“ „Máte v kanceláři zrcadlo? Jestliže ano, tak se do něho podívejte!“ „Napřed ty deštníky, pak se podívám.“ „Ne! Napřed se podívejte do zrcadla. To, co v tom zrcadle uvidíte, to je kreten. A ten kreten jste vy!“ a zavěsil. Po chvíli přiběhl rozzuřený nadporučík Šimonovský po schodech nahoru do kasína, vběhl do mé kanceláře a řval dál: „Jste kreten! Jste kreten!“ A pak se začal

ďábelsky smát a pokračoval: „Však na stavební rotě vás ten humor přejde. Počkejte, až budete vozit kolečka plný betonu po lešení do desátýho patra. Jestli se vám to bude zdát moc, stačí říct. Já vám napíšu potvrzení, že jste kreten a křipl, že nemůžete kolečka tlačit až do desátýho patra. Budete je potom vozit jenom do druhýho. Stačí říct.” A opět začal celou kanceláří resonovat jeho odporný smích, modulovaný vypitým hlasem a připomínající umrlčí koncert kostlivců. Nadporučík Šimonovský pil velmi často a ve službě dávky alkoholu ještě zněkolikanásobnil. Přes den pil ve službě svoje zásoby a když mu došly, pokračoval v noci ze zkonfiskovaných zásob, které ukořistil vojákům vracejícím se večer z vycházek.

S deštníky khaki jsem tedy nepořídil. Volal jsem pak na telefonní číslo operačního důstojníka, ale službu neměl podplukovník Kopis, jak předtím říkal, ale někdo jiný. Volal jsem tedy k podplukovníku Kopisovi do pracovny, ale údajně tam nebyl. Šel jsem tedy na správu osobně a vyhledal jsem ho. O ničem nevěděl. Pravil jen, že má mnoho práce a starostí, protože stále jen prší a jemu do pracovny zatéká. Myslet k tomu ještě na nějaké deštníky nemá čas. Že to byl podle hlasu on, věděl jsem na sto procent. Ale dokázat jsem nemohl nic.

Poslední týden ve Vršovcích jsem měl už všechno - jak praví vojenská hantýrka - na háku. Hlavně pak ústrojovou kázeň. Nikdo už mě nedokázal přinutit, abych nosil kanady místo polobotek, jak nařídil velitel pluku podplukovník Fabián po nástupu plukovníka Cardy k moci, aby se tak vykazala činnost v oblasti zlepšování morálně-politického stavu mužstva. Podobně tomu bylo s čepicí, protože v letních vedrech jsem vůbec neměl náladu ji nosit. Nejvíce alergií na mou ústrojovou nekázeň byli major Rubeš a nadpraporčík Šamaj, před kterými jsem se musel schovávat. Nadpraporčíka Šamaje nejvíce znervózňovalo, že nenosím čepici. Ale před ním se dalo snadno utéct, neboť skrze svůj velký pupek byl zcela bez nároku se za někým rozběhnout. Tak se musel bohužel spokojit, když mě náhodou viděl, jen s výhrumným pokřikem: „Jak to, že zase nemáte čepici? Stůjte! Stůjte! Já vás vidím.” O majoru Rubešovi, coby bývalém závodníku v běhu, bylo oproti tomu známo, že nikdo před ním neuteče. Toho zase pro změnu provokovaly mé polobotky. Jednou, když se za mnou rozběhl, utíkal jsem přes kuchyň do sklepa a tam jsem se schoval. Slídivý major Rubeš mě ale po chvíli vyčmúchal a pravil nekompromisně: „Kde máte kanady? Půjdete se mnou okamžitě k vašemu veliteli roty!” Všechno mi rázem připadlo takové komické, neskutečné, a nemohl jsem jinak, než se začít smát. Mé převelení se protahovalo a podle plukovního rozkazu jsem měl být už dva dny pryč z Vršovic. V tu chvíli jsem si najednou připadal jako starý mazák, který má úplně vše na háku a každému, kdo po něm něco chce, s gustem říká jen svoje číslo, za kolik to má do civilu. Smál jsem se dál a volal jsem na majora Rubeše: „Za minus dva, soudruhu majore!” Tím jsem ho úplně odzbrojil; nebyl schopen dále proti mně kázeňsky zasahovat. Poněvadž se na politruka sluší a patří, aby ve všem měl první a poslední slovo, dodal jen: „Pokud já vím, máte to alespoň za minus sedm. Už jste měl být dávno pryč!” a poté odešel. Od té doby bylo již majoru Rubešovi jasné, že nemá žádné ceny na mě politicky působit, a když přesto cítil potřebu mi za něco alespoň vyhubovat a marně na to hledal ve své marx-leninské slovní zásobě vhodnou frázi, uchýloval se tradičně k neobvyklým sentencím. Tak na mě pak už jen křičel: „Aj, vy jedna biblická postavo!”

Dne 30. července, když už jsem byl definitivně hotov s předáváním své funkce, dal nadporučík Šimonovský rozkaz rotmistru Nezbedovi, aby mě autem odvezl na Lhotku. Potřeboval jsem odevzdat ještě nějaké knihy do knihovny, tak jsem si vyžádal na ten den ráno od rotmistra Nezbedy služební vycházku. Přestože po předchozích několikaměsíčních zkušenostech jsem chtěl co nejrychleji z Vršovic vypadnout, na druhé straně jsem si uvědomoval, že jsem tam přece jenom měl partu kamarádů, věděl jsem už, jak s kým vycházet, prostě měl jsem své okolí dokonale zmapované. Oproti tomu lhotecký stavební prapor, kolem kterého se šířily samé exotické pověsti, skýtal možná nevidané možnosti pro dobrodružné poznání, ne však pro klidné zabydlení. Tyto myšlenky mě cestou přivedly najednou k takové smutné, nostalgické náladě, že jsem neváhal na zpáteční cestě u pár půllitrů piva vytlouct je z hlavy ven. To se mi vskutku podařilo, takže na rotu jsem se už vracel pln optimismu. U stanoviště dozorčího útvaru stálo v hloučku několik náčelníků. Nešlo se jim už vyhnout, tak jsem to vpálil rovnou do jejich středu a radostně jsem je pozdravil: „Zdravím vás, náčelníci! Loučím se s vámi. Dneska už odcházím.” Svým vystupováním jsem vyvolal v řadách náčelníků smíšené pocity. Ti z nich, kteří se mnou sympatizovali, ať už tajně či veřejně, mi podávali ruku na rozloučenou a přáli mnoho štěstí. Zvláště zbrojní náčelník pluku nadpraporčík Tichý, který byl těžce nemocný a dosluhoval již poslední léta před důchodem, se netajil před ostatními náčelníky se svými sympatiemi ke mně a srdečně mi třásl pravicí. Jiní náčelníci, jako například nadpraporčík Šamaj, s uděšeným pohledem začali pomalu couvat z kruhu ven a pak se nenápadně vytratili, každý jiným směrem. Jen major Rubeš zůstal stát s ledovým obličejem mlčky na místě. Když už jsem si s každým potřásl rukou, podal jsem ruku i jemu. Major Rubeš vypadal velmi udiveně, tiše na mě chvíli civěl a dal si pravou ruku za zadek, aby mi ji nemusel podat. Pak na mě vyhrkl: „Kde jste byl?” Dal jsem se do smíchu a odpověděl velmi prostě: „V hospodě, soudruhu majore.” Major Rubeš nebyl zřejmě zvyklý na to, aby vojáci základní služby v době plnění bojových úkolů se vraceli v pravé poledne z hospody. Tak divně to s ním pohllo, že mi bylo hned jasné, že už nebude schopen dále promluvit slovy klasických komunistických proroků ani zeleného zákona ztělesněného základními vojenskými řády. Byla to jen otázka času, kdy pronese zase nějakou tu svoji perličku. Zatím se rozesmál i nadpraporčík Tichý a povídá přitom majoru Rubešovi: „Vidíš to? Tenhle kluk se mi líbí. Ten ti aspoň vždycky řekne pravdu. Jinej by se vymlouval na všechno možný, a on ti řekne na rovinu, že byl v hospodě.” Major Rubeš si mě stále měřil svým přísným pohledem, pak najednou zavrtěl hlavou a nechal se přitom konečně slyšet: „Teda, mně z vás stojí péro v kalhotách.”

Odešel jsem potom na rotu a rozloučil se s každým vojákem, který byl zrovna na četě přítomen. Mnohým bylo smutno a

hlavně mně, neboť jsem všechny tak dobře znal a hlavně jejich problémy. Nevím ani, jak jsem k tomu přišel, ale v průběhu celé vojny jsem hrál roli zpovědníka. Těžko říci, co na tom mělo větší podíl, zda můj věk, či snad vzdělání, nebo ponížené postavení a pochopení pro druhé, anebo snad moje zvláštní povaha, že když se ostatní smáli, já jsem mnohdy zůstal vážný, a když ostatní ze strachu mlčeli, já jsem se hlasitě smál. Hlavně v době, kdy jsem měl ještě svoji vlastní kancelář, nebývalo skoro dne, abych nevyslechl aspoň jeden lidský osud. Co jsem si jen za to vytrpěl jedovatých nárazek, připomínek a výhrůžek, plných nenávisti a závisti, od nadporučíka Šimonovského a absolventů Němečka, Cesnaka a Grivalského. Co tu bylo zrovna k závidění, to nevím. Ale motivem byla pravděpodobně jejich tajná touha stát se populárními a oblíbenými u mas; oproti této touze stála však touha jiná, touha po kariéře a moci, která se s tou prvou naprosto vylučovala. Oni však ve své praxi jednoznačně dali přednost realizaci druhé touhy, a podle principu jednoho monopolu - aby se zabránilo konkurenci - totéž požadovali i od ostatních funkcionářů roty. Kdo v tomto nešel s nimi, šel zkrátka proti nim. A to byl i jeden z důvodů, proč jsem přišel tehdy o svou kancelář. Nejvíce se v tomto směru aktivizoval četař absolvent Grivalský. I když jsem mu argumentoval vojenskými řády - jinak mu ani argumentovat nešlo - v kterých výslovně stojí, že výkonný praporčík je povinen znát osobní problémy a rodinné poměry každého svého podřízeného, cynicky mě jen odbyl: „Starej se o své sklady, za to bereš zástupné. A starosti o vojáky přenech laskavě mně, protože já jako politruk za to беру sto osmdesát korun.“ Měl jsem přitom pocit, jako by se mnou chtěl bojovat o lidské duše. Mne osočoval, že vojáky ideologicky kazím, aby si sám mohl vytypované oběti nalákat k sobě do kanceláře a tam je pomalu zpracovávat ve jménu dnešní oficiální ideologie. Tak činil s každým prvé sezení, druhé, třetí, a bylo-li třeba, i další, až nebohá oběť byla zcela připravena zaprodat svou duši peklu. V ten moment vzal četař absolvent Grivalský psací stroj, do něho založil dábův úpis s velký rudým kladivem, srpem a hvězdou v záhlaví a dílo zkázy bylo dokonáno. Zajímavé bylo prohlédnout si spektrum těch, kteří do strany vstupovali. Byli to jednak synové komunistů, neboť komunismus, jak známo, je nemoc dědičná, dále plogramotná individua, neboť Tito pořádně ani nevěděli, do čeho vstupují; domnívali se jen svou prostou myslí, že to bude asi něco velkého a slavného, když jen tak málo lidí tam může vstoupit, a sami si pak léčili svůj inteligenční komplex tím, že se považovali taky za velké a slavné. V neposlední řadě se řadili k tomuto spektru kluci sice průměrně inteligentní, zato však psychicky labilní, dědičně zatížení, výchovně narušení nebo takoví, kterých ctižádost šla v rozporu s jejich neschopností se společensky prosadit, to znamená kluci společensky odstranění, nedostudovaní, nedoučení a podobně. A ještě jedné paralely jsem si všiml. Všichni velcí dusiči, jak jsem je poznal na začátku vojny, přišli na vojnu už jako komunisti či kandidáti nebo se jimi během vojny stali. Na první pohled se nám mladým vojákům kdysi zdálo, že jde snad o silné osobnosti, ale brzy se ukázalo, že opak je pravdou. Celá jejich domnělá vnější síla a autorita, která se projevovala v buzeraci a šikanaci hadů, byla ve skutečnosti jen nafouklou bublinou. Byli zlí a diktátorskí jen na ty, kteří se nemohli bránit proti přesile. Ve společnosti sobě rovných se chovali jako slaboši. Vůči nadřízeným se chovali potom jako bonzáci a patolízalové. Takto se chovali komunisti. A ti velcí dusiči, kteří na začátku vojny neměli nic s komunismem společného, začali si před odchodem do civilu uvědomovat, že se blíží navždy konec zahálky, kdy celý den leželi jen na bidlech a hadi za ně pracovali, a kdy si volné chvíle krátili lidsky nedůstojnou zábavou s hady, kteří museli plnit i ty nejstupidnější rozkazy. Uvědomovali si zcela jistě, že v civilu z nich budou absolutní nuly. Zrovna takové, jako před narukováním na vojnu. A tu v chvílích největší beznaděje se jim najednou objevil četař absolvent Grivalský jako hvězda naděje, že nebudou v civilu už pouhé nuly, ale že budou aspoň něčím podobným, jako byli na vojně mazáky, že jim totiž bez práce spadne do klína mamon. A svědomí? To zmizelo už dávno vůbec, nebo se skryje za dav. Dělají to ostatní, proč bych to neudělal já? Nejlépe mi na otázku o svědomí odpověděl před svým odchodem do civilu bývalý největší dusič provozní čety četař Červenka: „Když ono to jinak nejde...“

Tyto všechny myšlenky mi probleskly hlavou ve chvíli loučení, a zaobíral jsem se jimi ještě cestou na Lhotku, když mě tam odpoledne vzal rotmistr Nezbeda autem. A přitom jsem ani nemyslel na to, co mě na Lhotce čeká.

4. Internační lágr Lhotka

Stavební prapor, ke kterému jsem byl přemístěn, se nacházel na Lhotce v sousedství vysoké školy SNB. Sídila zde pouze první rota stavebního praporu, umístěná ve dvou přízemních montovaných ubikacích, kolem kterých se rozprostíral menší buzerplac a autopark s několika ženijními vozidly. To vše bylo obeháno ostnatým drátem. Tento útvar spolu s vůkol neupraveným a rozbagrovaným terénem působil pro nezasvěceného příchozího spíše jako vězeňský pracovní tábor než jako kasárna. Shodou okolností v těsné blízkosti takový vězeňský tábor pro první nápravnou skupinu vskutku stál a vězni pracovali se lhoteckými vojáky na stejných pracích, jenom pochopitelně odděleně. U lhoteckého praporu se poslední dobou zhoršily existenční podmínky natolik, že i protentokrát zasvěcený člověk by těžko hledal rozdíl ve způsobu života vojáků a vězňů. S tím jsem ovšem nepočítal. Představoval jsem si Lhotku z vyprávění úplně jinak. Ještě rok před mým příchodem kolem kasína nestrašil žádný ostnatý drát. Přes den byli vojáci v práci, na večer chodili Pražáci přespávat domů a mimopražským sloužilo kasíno jako noclehárna. Fyzické kontroly za takových podmínek ani nemělo cenu dělat. Navíc si kdysi přišli vojáci na pěkné peníze za stavební činnost, takže při odchodu do civilu měli na spořitelních knížkách až padesát tisíc korun. Ale v době, kdy jsem byl na Lhotku přemístěn, tohle všechno byly už jen legendy našich mazáků o zemi zaslíbené, oplývající medem a mlékem. Dostalo se sice ke mně mnoho zvěstí ze spolehlivých pramenů a já jsem je částečně i kviťoval; nemohl jsem ale nikdy uvěřit, že by se během tak krátké doby v souvislosti se zhoršenou mezinárodní situací mohl běh života na Lhotce překloupit z jednoho extrému do druhého. Je to věru exemplární ztělesnění vojenského principu „padajícího hovna“, jak v kritické době, kdy zas jednou měli moskevští maršálové pořádně nahnáno, se jejich nesmyslný strach přefítil přes hlavy našich generálů a zastavil se až u řadových vojenských jednotek, kde připoutal další jho na bedra obyčejných vojáků. Když si

komunistická mafie myslí, že jí jde o krk, všechno nemožné je rázem možné a naopak.

Denní režim na Lhotce byl následovný: Budiček byl posunut kvůli pracovnímu nasazení oproti ostatním útvarům o hodinu dříve, tedy na pět hodin ráno. Po snídani odvážely autobusy vojáky na jednotlivá pracoviště Federálních staveb ministerstva vnitra. Nejvíce vojáků bylo zaměstnáno na dokončovacích pracích na vysoké škole SNB, dále na výstavbě furtáckých sídlišť na Lhotce, v Modřanech a na Břevnově. Menší skupiny se zúčastňovaly rekonstrukcí starých budov ministerstva vnitra v centru Prahy na Starém Městě. Šichta končila někde ve čtyři hodiny odpoledne, jinde v pět, nebo dokonce v šest hodin, to záleželo na stanovení pracovní doby na konkrétních pracovištích. Po večeri se na rotě prováděly rajóny. To byla práce samozřejmě jen pro hady, neboť mazáci si přísně střežili toto privilegium vlády nad rajóny vlastně už jen jako poslední dozvuk mazácké vojny. V půl deváté byl nástup na rozkaz a v devět večerka. Takto to chodilo v pracovní dny. V sobotu byl budiček v šest, večerka v jedenáct a celý den byl věnován vojenskému zaměstnání, které se nestíhalo přes týden v důsledku pracovního nasazení. Dopoledne probíhalo politické školení, pořadová příprava a výcvik na buzerplacu nebo v terénu, odpoledne se pak konal hospodářský den na rotě. Neděle bývaly většinou volné. O vycházky nešlo legálně žádat kterýkoliv den v týdnu jako ve Vršovicích, bylo na ně stanoveno pořadí vždy po třech dnech.

Za takto líčených podmínek nevypadal život na Lhotce na vojenské poměry zrovna nejhůře. Režim byl pochopitelně o něco tvrdší než ve Vršovicích, pro změnu zase na Lhotce byla lepší strava, neboť zde jsme se stravovali v civilní jídelně Pozemních staveb Plzeň, kde vařili pochopitelně mnohem lépe než ve vršovickém kasíně. A hlavně jsem se tu utěšoval představou, že se budu alespoň živit poctivou prací na stavbě a nebudu muset dělat furtákům tajdrlíka jako ve Vršovicích. Avšak na druhé straně zdejší poměry jevíly nyní i do budoucna jasnou tendenci k horšímu. Vršovičtí furtáci si tuto okolnost zřetelně uvědomovali, neboť v pozadí všech změn na Lhotce sami stáli. Obzvláště pak velení pluku dokázalo dané situace náležitě využít k svému prospěchu. Pluk si totiž držel v moci přemísťování vojáků jako zdroj svých příjmů a zároveň jako zastrašovací manévry k udržení požadované kázně. Tak na jedné straně byli synáčekové a příbuzní furtáků a jiní prominenti dosazováni na takzvané „zašívácké fleky“, pokud se jim nechtělo nic dělat a chtěli v klidu přečkat vojnu, a v případě, že chtěli na vojně přijít k penězům, byli posíláni na stavební rotu, třeba i na Lhotku, kde pak dostávali mnohem větší finanční odměny než ostatní vojáci - ovšemže za menší protislužbičku. Byly jim přiděleny neoficiální funkce konfidentů vojenské kontrarozvědky, bonzáků rotu a podobné, nebo i oficiální funkce, jako například velitel družstva v případě komunistů. Je též pravda, že do funkcí bonzáků rotu se bez jakéhokoli vnějšího přičinění vyšplhala řada vojáků s vrozenými vlohami pro kariérismus. A zase na straně druhé Lhotka postupem času začala sloužit k zastrašování vojáků na ostatních rotách, neboť každý, kdo upadl v nemilost pluku, byl za trest poslán na Lhotku. Stalo se velkou módou shromažďovat nepohodlné vojáky ze všech útvarů ministerstva vnitra po celé republice právě na Lhotku. Oficiálně nebylo pochopitelně nikde napsáno ani nikým řečeno, že Lhotka začala sloužit jako trestní rota. Jednak by taková rota podle všech řádů a směrnic ani existovat nemohla, a potom konec konců neoficiální zastrašovací prostředky plní svůj účel mnohdy dokonaleji než všechny oficiální dohromady. To může potvrdit každý, kdo žije v současném Československu, a plukovní náčelníci si tento fakt bezpochyby rovněž uvědomovali.

Na Lhotce vykristalizoval za poslední dobu vskutku obdivuhodně pestrý kolektiv vojáků. Tak tu pospolu koexistovali, v jednom šiku pochodovali a na budování společných komunistických staveb se účastnili komunisti, bonzáci, alkoholici, nevyléčitelní notorici, zloději, rváči, sebevrazi, narkomani, dezertéři, zkrachovalí policajti, vojáci morálně-politicky nespolehliví, vojáci, kteří upadli do nemilosti některého z vlivnějších furtáků, řidiči, jež měli autohavárie, a tak dále, a tak dále. To je hrubý výčet vojáků, kteří aspoň věděli, za co a proč na Lhotku jdou. Takových byla většina, ti tvořili jádro novodobých Černých baronů vojsk ministerstva vnitra. Kromě těchto se našlo i mnoho vojáků, kteří přišli k přemístění na Lhotku jako slepi k houslím. Jednalo se většinou o tabulkově nadpočetné a jinak přebytné příslušníky různých útvarů, ponejvíce však strážního praporu na Kladně a sportovních rot na Rudé hvězdě. Strážáci se se svým osudem smířili nejlépe, neboť i když je na Lhotce nic dobrého nečekalo, přece jen se jim zdálo lepší při dvacetistupňových mrazech kopat kanály než stát ne stráži. Zato sportovci svůj osud nesli ze všech nejhůře. Na Rudé hvězdě si takřka ani neuvědomovali, že jsou vůbec vojáci. Kromě sportovních tréninků nemuseli provádět zhora nic, mnozí z nich uniformu ani neznali, do kasína chodili pouze přespávat, a to, jak jsem se od mnohých doslechl, vlastně nepovinně, poněvadž legální i ilegální vycházky a opuštěný měli neomezené. Vydržel jim tedy doposud takový režim, jaký býval kdysi na Lhotce za starých dobrých časů. Rovněž na stravu si těžko přivykali, a to i když jsme se na Lhotce stravovali v civilní jídelně, kde se vařilo jídlo neporovnatelně kvalitnější než blafy ve vojenských kuchyních. Mohli už jen vzpomínat na štědré porce kvalitního masa a na bohaté přiděly zeleniny a jižního ovoce na Rudé hvězdě. Věru, jak bolno je člověku u srdce, když si uvědomí, jak předaleko zašli komunisti se zotročováním mas. Již dávno neplatí heslo, že máme všichni stejné žaludky. Podle svých potřeb se mohou v komunistickém Československu nasytit pouze příslušníci vládnoucí třídy, nakupující levné a prvotřídní potraviny ve speciálních obchodech, dále vrcholoví sportovci, přičemž státní výlohy na jejich stravování jsou směšně zanedbatelné ve srovnání s režimní propagandou, kterou jsou schopné komunistické státy vydolovat na jejich výkonech, a nakonec ti občané, kteří jsou státem natolik dobře zaplacení, že jim nečiní finanční potíže nakoupit pro celou rodinu kvalitní, avšak předražený potravinový tovar nebo se stravovat v lepších restauracích. A obyčejný plebs si musí počkat na odpadky z panských stolů. To se ale našim nově přichozím zhyčkaným sportovcům vůbec nezamlouvalo, že ve stravování budou zase hrát roli plebsu, čekajícího na odpadky. Zajímavý byl důvod, proč se mnozí sportovci stávali na Rudé hvězdě přebytnými, byť někteří byli i mistry republiky ve svých disciplínách. Oficiální odpověď zněla velmi

prostě: Přestali podávat výkony. Ale proč najednou přestali podávat výkony? Pravda, někteří mohli polevit v tréninku. Avšak pravá příčina ležela u mnohých jinde. Při tréninku a před soutěží jim byly podávány dopingové prostředky, ovšem tak šikovně a v pravou dobu, aby se při testech před závody nic nedokázalo. Rudá hvězda si mohla nakládat se svými svěřenci podle libosti. Měla v ruce velký trumf. Zatímco ostatní vojáci po dva roky válčili, jedno, či se samopalem, či s krumpáčem a lopatou, život sportovců na Rudá hvězdě se bezmála nelišil od civilního života, včetně možnosti při přátelských utkáních procestovat celý svět. Tento hluboký kontrast byl každému sportovci jasný, a proto si nikdo z nich nedovolil dopingové prostředky odmítnout. Odmítnutí by znamenalo přemístění pryč z Rudé hvězdy. Avšak ne každý organismus vydržel takovéto nepřirozené zacházení a mnozí sportovci doplatili na doping poničením zažívacího ústrojí a svalstva a výrůstky na kostech. Když pak v tomto stavu už nebyli schopni svých předchozích špičkových výkonů, Rudá hvězda se jim za všechno odměnila tím, že se jich zbavila a vrhla je rovnou do náruče vršovického pluku. Všechny roty bývaly většinou tabulkově plně obsazeny, ale na Lhotce se množství nadpočetných vojáků nikdy neomezovalo. Pluk tedy posílal zpravidla všechny tyto mrzáky rovnou na Lhotku. Tam pak, ačkoli pracovali fyzicky, v důsledku náhlého vysazení tréninku a dopingových prostředků začali bouřlivě přibírat na sádle, a jejich vypracovaná těla se tak zakrátko proměnila v bachraté figuríny.

Zkrachovali policajti tvořili na Lhotce dosti silné křídlo. Jejich řady však nebyly jednotné v důsledku velmi rozličných osobních názorů a hlavně velkých rozdílů v inteligenci. To vedlo k rozštěpení policajtů do čtyř frakcí.

Do první náleželi kluci, kteří byli zcela normální a na svůj věk vykazovali adekvátní inteligenci. Do policejních řad vstoupili buďto z mladistvé nerozvážnosti, z navyty anebo s představou, že třeba takový dopravní policajt je společensky důležité zaměstnání, jinak by na našich ulicích zavládlo rodeo. Jejich idylické představy se však bleskově rozplynuly již v prvních týdnech vojny strávených uprostřed socialistické policejní reality. Byli tak znechuceni systematickým promýváním mozků, kterému byli od začátku vystaveni a které člověk s normální inteligencí nemůže absolvovat bez újmy na mentálním zdraví, že podnikli všechno pro to, aby se odtud dostali pryč, a za cenu zřeknutí se všech výhod vojny u policajtů přešli raději k řadovému vojenskému útvaru. Znamenalo to pro ně ovšem převelení na Lhotku. Zpravidla to byli dobří kamarádi, kteří dokázali druhému pomoci v nouzi, charakterově byli na výši a dalo se jim věřit.

Druhou frakci tvořili ti zkrachovali policajti, kteří nikdy v životě stát se policajty vůbec netoužili. K policajtům se jen tak naoko přihlásili z prospěchářských důvodů, aby zatloukli první rok vojny, kdy mladý voják musí nejvíc makat. Na vojně u policajtů neexistuje vlastně mazáctví a celá vojna tam sestává pouze z šestinedělního přijímače, který je sice krutější než na normální vojně, ale to je vše. Pak už mají policajti veget. Hlavní náplní jejich zaměstnání je dvouletá škola končící maturitou rovnocennou maturitě na civilních středních školách. Po skončení zaměstnání se mohli převléci do civilu, jít kdykoliv ven a na víkend jet domů. Hlavně pro Pražáky to byla nesmírná výhoda, neboť policejní pohotovostní pluk, který školí nováčky, je přímo v Praze. Zákon povoloval možnost rozvázat kdykoliv poměr s pohotovostním plukem do doby devíti měsíců po nástupu. Pak se musel již každý rozhodnout, jestli se upíše na furt nebo jestli odejde. V případě odchodu byli dotyční podle zákona převelováni k útvarům vojsk ministerstva vnitra, kde dosluhovali už jen zbytek vojny. O chytření kolem tohoto zákona se mezi furtáky vědělo, proto taky všichni končili na Lhotce. Jednalo se sice vesměs o vojáky s průměrnou inteligencí, ale právě proto je těch devět měsíců v policajtské škole poznamenalo natolik, že se z nich stali podivíni, egoisté a vychytralí prospěcháři. V osobních stycích bylo na ně málo spolehnutí.

Ke třetí frakci patřili vojáci s podprůměrnou inteligencí, kteří o policejní umění nikdy zájem nejevili a bylo jim zcela lhostejné, budou či nebudou-li z nich jednou policajti. Šlo většinou o prosté, flegmatické náтуры. Na střední školu neměli, dělat se jim zrovna moc taky nechtělo, tak začali trpět novodobým komplexem dnešní společnosti, že nemají maturitu. Tak to zkusili u policajtů, kde se dává po dvou letech maturita, celkem vzato, bez nějakých větších potřeb námahy a snahy zadarmo. Jejich flegma a svobodomyšlnost z nich však nevyprchaly ani na policajtské škole, nevykazovali ani potřebné minimum snaživosti, takže bývali hned v počátcích vylučováni za neprospěch. Protože nezvládli základní učivo, které u policajtů zvládne bez problémů každý blb, bylo na ně shora nahlíženo jako na neschopné, kteří se v armádě nehodí už k ničemu jinému než ke krumpáči a lopatě. Odpochodovali tedy bez milosti taktéž na Lhotku. Tam se brzy vyléčili ze svých bláhových životních iluzí a díky své prostotě a svobodomyšlnosti se z nich stali docela fajn kluci.

Nakonec zbývá čtvrtá, málo početná, ale nejhorší frakce. Byla to ubohá banda desperátů, nezasloužící si nic jiného než politování. Zástupci této frakce, v civilu naprosté nuly s inteligencí na nule, byli přímo rození policajti tělem i duší. Přes veškeré jejich studijní úsilí museli být z prospěchových důvodů od policajtů vyhozeni. Jak malíčci všichni stáli vedle titána soudobé československé vzdělanosti, rotného Kotta, který se pyšnil svými čtyřmi maturitami a reálnými ambicemi na vysokou školu! Skončili jako všichni ostatní na Lhotce. Tam prožívali dál svůj policajtský sen se stejnou intenzitou subjektivního vnímání jako narkomani prožívají své vidiny. Podnikali všechno pro to, aby si co nejvíce furtáků povšimlo jejich zneuznaného policejního talentu. Po vojně většinou hodlali znovu kandidovat na přijetí k policajtům. Když neuspěli na policajtské škole po stránce teoretické, dychtili přímo po barvitějším posudku z vojny, třeptícím se zmínkami o okázalých zásluhách v činnosti praktické. Účel světil jejich prostředky nevybíravým způsobem. Z vlastní iniciativy se nacpali do neoficiálních funkcí bonzáků roty. Sami od sebe v horlivosti bonzovali furtákům ve velení roty vše, co se jen dalo: kdo má o kom a o čem jaké mínění, kdo nemaká na sto procent, aby tak sami nemuseli makat, kdo se při jaké příležitosti zašívá, aby se sami mohli zašívát, kdo chodí načerno ven, aby oni sami mohli zdrhat

načerno. Bonzovali zkrátka všechno, co viděli i neviděli, co slyšeli i neslyšeli. Velení roty pak strategicky zvažovalo, které bonzy bude prospěšnější si nechat pro sebe a které bude zase výhodnější poslat cestou ústního předání nebo cestou stranických schůzí a všelijakých porad dále na velení praporu, pluku, či na kontrarozvědku. Kontráři s rotními bonzáky přímý styk nikdy nenavazovali, protože se všeobecně vědělo, že bonzáci roty jsou až tak blbí primitivové, kteří by za žádných okolností nedokázali udržet konspiraci. Kontráři si vybírali své konfidenty zásadně mezi vojáky s dostatečnou inteligencí, aby dokázali pracovat v konspiraci, mezi vojáky bystrými, vnímavými, přátelskými, kteří se dokáží ihned s každým skamarádít a bavit se na nejrůznější témata, zkrátka vojáky na celé rotě populárními. Pak následovalo v kritériích výběru dělení: buďto šlo o vojáky s vynikajícím kádrovým profilem s prověřenými předky a příbuznými do čert ví jakého kolena, nebo šlo o vojáky, kterým se dokázal nějaký, pro dnešní dobu fajnový průšvih, nebo se jejich průšvih dal záměrně komunistickou demagogií na onen potřebný typ průšvihů převést. V takovém případě dostal takový voják na vybranou mezi Sabinovem a spolupráci. Jestliže podlehl nátlaku a souhlasil se spoluprací, bylo už nasnadě, že konspirační podmínky budou dodrženy. Oproti kontrášským konfidentům, kteří se všichni kryli a které bylo těžko vypátrat, bonzáci roty se se svou činností neskrývali, ba naopak, byli hrdí na to, že všichni o jejich bonzování vědí. Činilo je to v očích ostatních důležitými a tak se uvnitř svých dušiček zbavovali komplexu méněcennosti. Vůbec jim nevadilo, že se dostali do naprosté izolace a že se s nimi nikdo nebavil. Neslyšeli od ostatních pak už nic jiného než oslovení „ty bonzáku“. Nijak je to netrápilo. Právě naopak: Ve své pitomosti považovali toto oslovení za něco honosného. V jejich uších znělo stejně lahodně jako pro mnohé maloměstáky oslovení akademickým titulem. Nicméně, mnozí z nich byli velcí komunisté, což jim spolu s tím, že byli zároveň velcí bonzáci a velcí pitomci, vyneslo vysoké postavení v železné struktuře mocenského aparátu Lhotky.

Tak jako všude v civilu i zde na vojně platilo pravidlo, že upadnout se dá náhle a velmi rychle, jelikož člověk padá dolů volným pádem, ale vyšplhat se opět nahoru vyžaduje mnohdy velkou a zdolouhavou námahu. Proto také přemístění na Lhotku znamenalo v naprosté většině případů nevratný proces. Ze Lhotky již nebylo cesty zpět. Existovaly jen dvě možnosti, jak se ze Lhotky dostat pryč, obě však jen jako dočasná převelení v rámci roty. Jedna cesta vedla na odvelená pracoviště, kam ale byli posíláni jen ti vojáci ze Lhotky, kteří se v očích furtáků jevíli relativně jako nejméně hříšní, nebo zase takoví, kteří svým jednáním takzvaně ohrožovali morálně-politický stav roty, avšak nebyl na ně kázeňský metr, aby mohli být zavřeni. Pro ty vojáky, na které se kázeňský metr našel a dostali se již několikrát do basy, byla připravena cesta druhá. Ta vedla k vojenskému prokurátorovi, od něj přímo do věznice na Pankráci a pak do vojenského nápravného útvaru v Sabinově.

Jak vidno, přemísťování vojáků skýtalo pro plukovní buržoazii nedozírná pole působnosti, co se týče vlastního prospěchaření. Přemísťování, navenek jevící se jako čistě náhodné nebo i nutné v rámci taktických operačních přesunů, ve skutečnosti však dobře promyšlené a konkrétním osobním zájmům sloužící. Oficiální název přemísťování se tak stal stručnou a pěknou eufémií pojmu zcela jiného významu, který by se snad dal nejvýstižněji vyjádřit slovy „obchod s lidmi“.

K další taktice pluku, prováděné za účelem pozdvižení kázně na Lhotce, náležela v nemenším významu i výměna velitelských míst na praporu, která se poprvé udála začátkem roku. Do čela praporu, coby jeho velitel, se dostal major Kubiček. Byl cikánské národnosti a tvář měl černou jako uhl. Proto ho také vojáci přezdívali „Černý Panter“. Zajímavá byla jeho předchozí funkce, než přišel velet stavebnímu praporu. Působil na Kladně jako velitel místní cikánské roty. Výchovné posláním na této rotě bylo zaměřeno především na odstranění negramotnosti. Osoba neznalá tamějších poměrů by si asi pomyslela, jaká to idylka musela panovat v takové cikánské pospolitosti. Ve skutečnosti se ale nedalo vůbec říci, že by major Kubiček na své soukmenovce obzvlášť držel. Ba spíše opak byl pravdou. Ze všeho nejraději viděl své černé bratry za mřížemi v base. Tak zásluhou majora Kubička neměl náčelník kladenské věznice nadpraporčík Jošt o klienty nikdy nouzi. Major Kubiček uděloval trest vězení za každou maličkost, a to v domnění, že si snad udrží tak autoritu. Ale málo platné, nikdo nemohl pohnout s tímto národem, milujícím volnost nade vše. Cikáni se houfně rozprchávali do svých domovů a pro vojáky, kteří byli vybráni do eskorty, to věru nebyla žádná slast, plahočit se za nimi až do odlehlých vesnic kdesi na dalekém východě. Vyvrcholením zážitků pro eskortu bylo teatrální kmenové vystoupení všech cikánových příbuzných a známých, kteří se všichni shlukli, aby se s ubožákem rozloučili. Dav přihlížejících cikánů si svou zjevnou početní převahou na eskortě vymohl, aby odsouzenci bylo splněno poslední přání - mohl se ještě naposledy vyspat se svou milenkou. Eskorta při pohledu na rozvášněný dav si většinou netroufala tomuto kmenovému rozhodnutí odporovat a čekala mnohdy i celé hodiny, než si mladý cikán vybavil své záležitosti s jednou nebo i s několika milými.

Začátky majora Kubička na Lhotce nebyly o nic lehčí. Ani se neodvažoval nastoupit před nastoupené mužstvo na večerní rozkaz, neboť býval vždy tvrdými lhoteckými hochy hlasitě vypískán s pokřikem: „Odprejskni, cikáne!“ Ale když já jsem přišel na Lhotku, tyhle zlaté časy svobody patřily již nenávratně minulosti. Veškerý vzдор mužstva se za tu dobu podařilo už z velké části zlomit, rozhodně ne však zásluhou majora Kubička, ale nového náčelníka štábu praporu, který na Lhotku spolu s ním přišel, kapitána Rudy.

Kapitán JUDr. Ruda nebyl snad ani člověk, ale netvor inkarnovaný v lidské podobě. Na kolika lidských osudech se jen stačil za krátkou dobu svého působení v zelené uniformě tento osmaadvacetiletý vysoký blondák nordického vzezření už podepsat! Vypadal na svůj věk přestárlý a ztrhaný jako většina furtáků, takže kdo ho neznal, hádal mu přinejmenším o deset let víc. Na koho se jen jednou pozorně upřely jeho modré, do hustého žlutavého obočí zahalené oči plné

nenávisti a hněvu, ten si mohl být jist, že osud mu nevěští nic dobrého až do konce vojenské služby. Svoji oběť pronásledoval kapitán Ruda jako divoká šelma v pralese. Tak dlouho, až ji uštvál a ukořistil. Nečinil tak z nějaké hluboké militantní či komunistické vášně; byl ostatně dost vychytralý, aby byl dalek takovému vášni, kterým jinak propadalo plno jeho polointeligentních kolegů. Pravým motivem byla jeho touha po naplnění zákona džungle o přežití silnějšího ve lhoteckém kasině. Silnějším se v jeho očích jevil ten, komu nečinila vojna žádné potíže, kdo dokázal předcházet průšvihům nebo z nich alespoň šikovně vykličkovat, zkrátka kdo se dokázal vojenským poměrům dokonale přizpůsobit. Toho potom řadil ke své vysněné nordické rase, hodné přežití. Ale běda tomu, kdo vykořistil z norem udaných jeho chorou myslí! Zcela lhotečno, zda šlo o člověka fyzicky slabého, který nedokáže unést celodenní namáhavý vojenský režim, člověka psychicky labilního, jenž se dostává v častých vyhocených situacích do různých konfliktů, člověka zamilovaného, který opouští načerno kasino, aby se dostal ke své milé nebo ke svým blízkým, člověka morálně a nábožensky založeného, jehož jednání se musí pochopitelně v mnohém odlišovat od jednání jiných, anebo snad asociálního grázla, který se nedokáže vůbec nikdy přizpůsobit v žádné společnosti lidí, nebo dokonce o zcela obyčejného bezúhonného člověka, který náhodně upadl v nemilost kapitána Rudy svým vystupováním, takzvanou ústrojovou nekázní, či při výkonu dozorcí a strážní služby. To už kapitán Ruda nerozlišoval. Všechny jmenované hodil do jednoho pytle, označil je za méněcennou rasu, hodnou likvidace a vyřkl nad nimi spartánský ortel. Posílal je všechny houfně na Pankrác k vojenskému prokurátorovi pražskému, podplukovníku JUDr. Kozákovi, a jeho krvelačná vášeň dosáhla triumfálního ukojení, když prokurátor vynesl rozsudky s maximální možnou výměrou trestu. V případě kapitána Rudy byly prostředky k dosažení vytyčeného cíle účelem svatosvatě posvěceny. Podnikl vše pro to, aby se v záznamnících o odměnách a trestech, zasílaných prokurátorovi, objevilo co nejvíce usvědčujících argumentů. Na denním pořádku se pravidelně objevovaly kontroly fyzické přítomnosti mužstva v kasině i na pracovištích a kontroly výkonu služeb dozorcích roty a strážných. To kapitánu Rudovi nestačilo, a tak se začal zajímat o ústrojovou kázeň nejen v kasině, ale i na ulici při cestě do jídelny nebo při vycházkách. Vylezl si obvykle na balkon nějakého místního paneláku a odtud získával usvědčující materiál fotografováním svých obětí. I to mu však přestávalo stačit. Když prokurátor prohlásil, že musí obžalovaného propustit pro nedostatek důkazů, kapitán Ruda si ho vzal stranou, a tam ho začal mystifikovat, jak prý by se shodil před mužstvem, kdyby se obžalovaný, kterému se před očima ostatních zapřísáhl, že ho na Pankrác dostane, měl zase, nedej bože, bezúhonně vrátit na rotu. Konec konců plány se dneska musejí plnit všude, a když je plní třeba krematoria, proč by je nemohly plnit prokuratura a vojenské kriminály. Když byla zrovna o odsouzení nouze, podplukovník JUDr. Kozák neváhal kapitánu JUDr. Rudovi vyjít vstříc a soudní fraška se už nějak sehrála. Proč by taky ne, vždyť by to byl hřích, rozházet si takového velkododavatele, jakým byl kapitán Ruda. Kapitán Ruda neváhal posílat ze Lhotky na Pankrác a odtud pak do Sabinova celé transporty s vězni. Největší transport - lednový - čítal osm vězňů. Lhotka se tak stala jeho zásluhou vykřičeným útvarem s nejvyšší recidivitou. Vězni navrátilí se ze Sabinova potvrdili, že vskutku Lhotka držela počtem svých zástupců jak na Pankráci, tak v Sabinově primát mezi všemi vojenskými útvary v republice, nejen tedy mezi útvary ministerstva vnitra. I sám kapitán Ruda si byl tohoto faktu dobře vědom, a ani se s ním nijak netajil. Chlubil se s tím, kde mohl, jen aby se co nejdále rozkřikl věhlas jeho velitelských schopností.

To byla stručná bilance Rudovy spartánské výchovy. Výchovy, která nechává přežít silnější a likviduje slabší. Jen dva drobné rozdíly tu byly oproti staré Spartě. Jeden rozdíl spočíval v tom, že kapitán Ruda si svérázně vydefinoval pojmy „silný“ a „slabý“ jedinec. Druhý rozdíl se týkal odsouzení slabších. Spartánská rada starších prý nechávala házet neduživce se skály. Dnes zase prý žijeme v civilizované době, a tak kapitán Ruda musel postupovat humánněji. Svým neduživcům dával ještě možnost volby: Buďto se ze Sabinova vrátí zocelení, plní sil, elánu a „zdravého rozumu“ do konce vojenské služby i do civilu, čímž se automaticky přeřadí do rasy „silných“. Anebo se vrátí jako asociální, kteří jsou už bez šance zapadnout plně do kolektivu normálních lidí, psychopati, lidé s nervy na dně, případy pro psychiatra, jedinci zbavení svědomí a etických hodnot, což všechno, ruku v ruce s kádrovými materiály, jsou následky celoživotní, ba v mnohém i dědičné pro jejich potomstvo. Z těch prve jmenovaných jsem za celý svůj pobyt na Lhotce, co jsem měl možnost střetávat čerstvě přichozí vězně ze Sabinova, neviděl ani jednoho. Každý byl nějak vážně poznamenaný, z čeho se mohl alespoň krvelačný kapitán Ruda těšit, když se v žádném případě nedočkal převýchovy podle svých představ.

Zážitky vězňů z Pankráce i Sabinova musely být otřesné. Nikdo o nich sám od sebe nemluvil. Musel jsem vždy najít vhodnou záminku a vhodný okamžik, kdy jsem mohl od bývalých vězňů získat alespoň kusé informace o poměrech v československých vojenských věznicích. Nejhorší bylo přežít Pankrác. Snad proto, že dny se tam tak vleklý, neboť vězni vůbec neopouštěli cely, kromě předvolání k výsledku či na soudní přelíčení. Stísněné poměry na celách vedly obyčejně vězně k podivným vzájemným vztahům a zábahám, které ani není radno zde popisovat. Na Pankráci trávili vězni celou dobu vazby až do vynesení rozsudku, prakticky to obnášelo dva až čtyři měsíce. Ve společných celách s vojáky základní služby seděli i furtáci a policajti, kteří si většinou odpykávali tresty za šikanaci. Po pravdě řečeno, bylo mnohdy pro naše vojáky lepší, když seděli v jedné cele třeba s vrahem, který zabil někoho ze zoufalství, než s nějakým hulvátem, který z nenávisti k lidem přehlušoval vlastní komplex méněcennosti šikanací podřízených. A to ještě šlo většinou o nějakého primitivního hlupáčka, jenž se nedokázal ani pojistit proti případnému provalení šikanace. Takový patřil zkrátka mezi malé ryby. Ty velké ryby, ti praví hrdlořezi a kati, co jsou desetkrát jistěni zezdola i seshora, působí nadále ve státních službách, užívajíce přitom maximální oficiální důvěry a úcty. Je to navlas stejné jako se zloději, což je veřejnosti záležitost blíže známá, a kde každý ví, jaký bývá osud těch malých ryb na jedné straně a těch velkých na straně druhé. Pankráctví bachaři nebyli o nic humánnější; bití vězňů jim bylo každodenním chlebem, a vězni byli někdy i svědky utlučení či dokopání svého spoluvězně k smrti. Vedení věznice se vůbec nijak nevzrušovalo nějakým tím

mrtvým navíc. Kvalita jídla byla na Pankráci taktéž pozoruhodná: k snídani a večeři suchý, tvrdý chléb, k obědu těstoviny, k pití pouze voda, jen po snídani neslazená melta. Za to všechno došel rodičům odsouzených vojáků po skončení vazby účet, jehož denní taxa odpovídala asi denní taxě v hotelích kategorie B. Těžko říci, co stálo víc, zda ta neslazená melta, nebo zaplacení práce tak vysoce kvalifikovaných bachařů a nebo náklady na amortizaci vězeňské budovy, která se beztak nijak nezměnila od dob, kdy v ní náš národní hrdina Julius Fučík sepisoval svou nesmrtelnou Reportáž.

Zbytek trestu se odpykával u vojenského nápravného útvaru v Sabinově. Tam alespoň vězňům trest rychleji ubíhal, protože tam byli honěni jak psi. Přes den byli nasazováni na těžké práce, v mimopracovní době pak měli možnost prožívat perfektní buzeraci na roť. Mazáctví tu fungovalo v takových dimenzích, že se o tom žádnému vězni, ať pocházel z kteréhokoliv útvaru v republice, ani nesnilo. Mazáctvím se zde rozumí čistě interní mazáctví, které bylo zcela nezávislé na tom, zda přichází vězeň byl ještě had nebo už mazák. Mazáctví zde bylo tedy určováno délkou pobytu v Sabinově, nikoliv délkou pobytu na vojně vůbec. Mazácké právo se udělovalo každému vězni v Sabinově až po dvou měsících. Do té doby musel každý bezvýhradně sloužit svým déle vězněným soudruhům a nechat se od nich šikanovat pro ukrácení jejich dlouhé chvíle. Oproti tomu ten, kdo byl v Sabinově už rok nebo i déle, měl taková suprácká privilegia, že nemusel sám dělat nic a ostatní dělali na něho. Úroveň morálky a vnitřní zákony vězeňské společnosti zde určovali a udržovali nejtěžší případové, kteří tu seděli za vraždu nebo za úmyslné těžké ublížení na těle. Je pak nanejdůležitější jasné, jakou školu zločinu zde dostávali neprávem odsouzení lidé. To může ostatně potvrdit i každý, kdo se v civilu z nějakých příčin dostal do věznice ve třetí nápravné skupině. Pankrác i Sabinov odpovídaly skutečně dvaapůl až třetí nápravné skupině. Je to taky logické, poněvadž vojenské věznice musejí jít o nějakou tu třídu výše než obyčejné útvary. Pro porovnání Lhotka odpovídala asi první nápravné skupině, výchovná střediska představují přibližně jedenapůltou nápravnou skupinu, jsou zato ale krátkodobá - jeden měsíc se to vydržet v klidu dá.

Na Lhotce se sešla neustálým posiláním za trest z celé republiky všelijaká sebranka. Pár výtečníků si vykoledovalo prokurátora poprávu, a když by unikli vojenskému kriminálu, neunikli by pravděpodobně někdy v budoucnu kriminálu civilnímu. Ale jak k tomu přišla většina odsouzených, kteří sdíleli stejné cely a stejný osud se skutečnými zločinci jenom proto, že třeba měli tu smůlu a byli čtyřikrát přistiženi, že chybějí na pravidelné nebo namátkové fyzické kontrole? Čtyřka, to bylo magické číslo kapitána Rudy. Za první přistižení uděloval podmínku, za druhé basu, za třetí pohovor s prokurátorem a po čtvrtém přistižení si už mnil spokojeně ruce. Jen žádoucí efekt převýchovy se nedostavil. Na Pankrác byli odsouzení odváděni coby normální lidé, ze Sabinova se pak na Lhotku vraceli coby absolventi školy zločinu: uměli skvěle vrhat nože, metat žiletky, rvát se obratně nohama a mnoho dalších věcí, ale především se z nich stali lidé egoističtí, zatpklí, lstiví a ve vztahu ke kolektivu se chovali tak, jako by jim tento stále něco dlužil; nemohli se totiž vyrovnat s tím, že černý los osudu ukázal právě na ně, přestože se předtím chovali jako každý druhý a prováděli jenom to, co prováděli i ostatní.

Pověst kapitána Rudy se roznesla daleko za hranice Lhotky. Tak jako se malé děti straší čertem, vojáci se začali zastrašovat kapitánem Rudou. Přemístit na Lhotku tedy znamenalo vrhnout nežádoucí osobu přímo do chřtánu kapitána Rudy. Ve vedení pluku si nikdo nechťel zbytečně špinit ručičky tím, že by posílal nepohodlné lidi přímo k prokurátorovi. Každý odsouzený znamená přece jednoho potenciálního nepřítele pro dobu, až to tady všechno jednou praskne. Proto ten nenápadný manévr, přemísťování na Lhotku, kde už čeká chladnokrevný hrdlořez kapitán JUDr. Ruda, který se nezastaví před nikým a před ničím. Z toho důvodu se dočkal kapitán Ruda i tak velké přízně u pluku, že za necelý rok po příchodu na Lhotku byl povýšen z nadporučíka na kapitána. Zarážející na tom byla jen ta okolnost, že kapitán Ruda přišel spolu s majorem Kubičkem na Lhotku za trest. Lhotka se všem furtákům jevila jako naprosto nezvládnutelný útvar, nikdo z nich na Lhotku dobrovolně nešel, tak se tam začali posílat za trest furtáci, a zkrátka potom zásluhou kapitána Rudy i obyčejní vojáci. Kapitán Ruda byl propuštěn od pohraniční stráže za to, že zmrazil jednoho chlapce. Za trest byl poslán na Lhotku, kde zmrazil, řečeno obrazně, desítky chlapců. Jeho jméno se proto stalo pro Lhotku tak příznačné a symbolické, že sám velký Majakovskij by jistě o něm napsal: Řekneme-li Lhotka, rozumíme tím Rudu, a řekneme-li Ruda, rozumíme tím Lhotku.

Toto byla hrubá charakteristika lhotecké roty v době, kdy jsem byl k ní přemístěn. Na ledacos jsem byl již z Vršovíc připraven, mnohých překvapení jsem se dočkal až zde na místě, ale přesto mohu říci, že po desetiměsíčních vojenských zkušenostech jsem první den na Lhotce nebyl již tak ze všeho vykulený jako první den na Kladně nebo ve Vršovících. Byl jsem přidělen do čety k desátníku absolventu Paskerovi, který si ode mne vzal osobní papíry a ptal se na mou zdravotní klasifikaci. Vůbec se mu nezamlouvalo, že to mám bez dozorců a strážní služby. „To mě nezajímá,” odsekl, „tady choděj do služeb všichni kromě sebevrahů. A tím ty, doufám, nejseš.” A já jsem pak musel nahánět místního lékaře, aby opsal údaje v mé zdravotní knížce do zdravotní knihy roty, aby to měl četař absolvent Pasker černé na bílém, že nejen sebevrazi to mohou mít bez služeb.

První večer jako obvykle v novém prostředí jsem dlouho nemohl zaspát. Tu noc se zrovna nic mimořádného nedělo, jen voják Tatraj se pokoušel o sebevraždu a mého nového velitele družstva, komunistu četaře Koktu, k ránu přivezla záchytka. Na vršovické poměry by takováhle noc byla silné kafe, ale v pestrém životě tajuplné Lhotky šlo o čistě banální záležitost. Už jenom proto, že se ke slovu nemohl dostat kapitán Ruda, neboť ten se na sebevraždách a komunistech nechytil. V komunistické společnosti větší moc než prokurátor mohou zkrátka mít jenom psychiatr a základní stranická organizace.

Vojín Tatraj byl náhodně přistižen v ložnici, když už ostatní zaspali, jak strká hlavu do oprátky provazu přivázaného ke stropnímu svítidlu. Velitel automobilní čety praporčík Tomek, mající té noci na Lhotce službu, se jednoduše s nechutnou sebevražednou scénou vypořádal tak, že zlikvidoval oprátku, nechal na oné ložnici do rána svítit světlo a vyjmenoval členy stráže, kteří se měli po hodině střídát u postele vojína Tatraje. Ráno ho vezli na psychiatrii, protože to už byl jeho druhý pokus odejít na onen svět.

Četař Kokta zase, opilý na mol, prováděl v noci po ulicích výtržnosti. Spravila to jedna kofeinová injekce na záchytec. Od té chvíle, co ho na rotu k ránu přivezli, jsem až do budíčku nespál, protože četař Kokta spal zrovna pode mnou, třepal sebou jak při záchvatu, permanentně zvracel a vyl přitom jako otrávený pes, když dodělává. Jaká to zas jednou byla pro Lhotku ostuda! Kdyby ho někdo do kasína dovedl, třeba i eskorta, dostal by kofeinku na útlavové ošetřovně a všechno by se ututlalo. Ale takhle, když do akce musela zasáhnout městská záchytka, stala se z toho mimořádná událost a hlášení šlo na pluk. Četař Kokta musel tedy být potrestán vězením. Proti base se okamžitě postavilo vedení Lhotky, neboť to je pro vzorného komunistu - velitele družstva nedůstojné. Byl mu tedy navržen trest snížení hodnosti o jeden stupeň. Proti tomu se zase postavila stranická skupina, neboť prý by to mělo špatný dopad na jeho autoritu a na morálku mužstva. Tak se furťáci nakonec rozhodli pro tichý trest - zastavení odměny za stavební činnost na jeden měsíc.

Musel jsem ale počítat s tím, že na Lhotce se stanu již podruhé na vojně hadem. Staří to měli už za pár a tak odpadla všechna ta nesmyslná buzerace, jakou prožívají všichni mladí vojáci v prvních měsících vojny. Prakticky z toho všeho si mazáci ponechali jen privilegium nedělat rajóny a hady už většinou ani nedusili za to, že rajóny takzvaně omrdávají. Jen ta okolnost byla pro hady zde nepříznivá, že jich tu bylo vlastně poskromnu, asi jen patnáct na celé rotě. Je to taky logické, neboť první rok jsou na všech rotách všichni hadi od mazáků dušeni, a vojenský výdus jednoznačně ubíjí lidskou individualitu, takže pod rouškou masovosti se většina hadů těšila anonymitě před furťáky a proto byl také zřídka důvod pro jejich převelení na Lhotku.

Na ložnici, kde jsem spal, jsme byli jen dva mladí. Jeden z nás dělal rajóny na pokoji, druhý byl k dispozici dozorčímu rotě na rajóny ve veřejných místnostech, a tak jsme se střídali. Rajóny na ložnici nebyly zrovna dvakrát příjemné. Aspoň v mém případě. Četař Kokta, který byl zároveň i velitelem ložnice, se soustavně rozčiloval, že nestíhám, své rajóny omrdávám a od té doby, co jsem přišel, bývá často druhý v socialistické soutěži o nejlepší pokoj. Na Lhotce bylo asi patnáct ložnic a v nich prováděli každé ráno velitel rotě a výkonný praporčík hodnocení pořádku. Za každou drobnost sráželi body a nakonec sestavovali pořadí. Profit z toho všeho kynul pouze velitelům družstev, práci museli však pochopitelně oddřít hadi. Do čela pořadí neměli šanci se dostat ti velitelé, na jejichž ložnicích nespál žádný mladý. Tak se boj vedl mezi asi pěti ambiciózními veliteli - komunisty, kteří si na velitelích čet vybonzovávali co největší počet hadů. A četař Kokta se obával, že by ztrátou prvního místa mohl přestat jezdit každý měsíc domů na opuštěný.

Rajóny ve společných místnostech a příslušenstvích jsem míval bez problémů. Dozorčí rotě býval sice vždy mazák, ale oproti Vršovcům mi zde už nikdo z mazáků nedával najevo, že jsem vysokoškolák. Snad asi proto, že za těch deset měsíců vojny jsem dostatečně zdivočel a pochytil vojenské manýry a mluvu, a v tom všem se pochopitelně dočista ztrácí zevní projev veškerého vzdělání. Také mi mazáci nedávali dělat naschvál rajóny na záchodech, s kterými jsem byl tak nerozlučně spjat první měsíc ve Vršovcích. Mimo jiné i proto, že na lhotecké záchody byl určen nepsanými zákony mazácké kliky jejich stálý obsluhovač - vojín Bohatý. Vojína Bohatého se mi zželelo, neboť se chudák stal hromosvodem, do kterého tiskaly všechny blesky zuřivosti mazáků. Jeho osud se stal pohnutým už od samého začátku vojny. Svůj první pokus o sebevraždu absolvoval již v přijímači. Podřezal si žíly na zápěstí, byl odvelen na měsíc do blázince a odtud si to maširoval rovnou na Lhotku. Měl tu smůlu, že se stal armádním desperátem v tak ranném období své vojenské služby, protože se tak zařadil mezi prvních pět hadů, kteří se na Lhotce ocitli. Mazáci, kteří se sem dostávali, byli zvyklí na relativně stejné početní zastoupení vojáků prvního i druhého ročníku u svých původních rot, a tak každý nový had na Lhotce se stal chuťovkou, na které si všichni staří perfektně zgustli. Tehdy neexistovalo, aby si mladý po večerce lehl, a to až do mazácké stopadesátky. Nejdecentnějším prostředkem k probuzení býval obyčejně kýbl se studenou vodou. Vojín Bohatý byl zařazen na ložnici desátníka Zajíce. Ani mu tak nevadilo, že v práci musel dělat za mazáky. Dělat by musel tak či tak a oni už na to měli číslo, aby na všechno hodili fox. Po práci se mazáci rozvalili na postelích a vojín Bohatý sjezdil zatím v osobním volnu s bendžem a mazlákem celou rotu. Po večerce pořádal desátník Zajíc každý večer pravidelně na svém pokoji pivní mejdany. Lihové zásoby obstarával povinně vojín Bohatý. Nejbližší otevřená hospoda byl Kozel na sídlišti Novodvorská, kam se odebíral několikrát za noc po vyšlapané lesní cestičce. V rukou nesl vojenské proviantní várnice, do kterých si nechal načepovat točené pivo, na zádech pak nesl velkou polní plnou lahvových piv. Takto se několikrát otočil, a když už nebyly žádné prázdné várnice, nosil točené pivo v plechových kýblech na rajóny. To mu pochopitelně nedalo, aby si cestou řádně nelokl a při třetí cestě z Kozla už pravidelně ztrácel rovnováhu a při šplhání do prudkého lesního kopce valnou část piva vylil. Za odměnu pak drhnul záchody žiletkou až do rána. Když se tento rituál ve své nezměnné podobě den co den opakoval a vojín Bohatý se ani jednu noc nevyspal, jedné osudné noci si opět podřezal žíly a proti své vůli i tento druhý pokus přežil. Šel si zase na nějaký čas poležet do blázince a desátník Zajíc byl nakonec rád, že dostal jen basu. Že nešel na Pankrác, v tom zřejmě sehrála svoji roli stranická skupina. Od té doby se stalo tradicí, že záchody obhospodařoval výlučně vojín Bohatý. Sice mu je už nikdo z mazáků nedal škřabat žiletkou, zato se však záchodů do té doby, než mazáci odešli do civilu, nezbavil. Tak se z úst každého mazáka, který měl zrovna službu dozorčí rotě,

ozývalo každé ráno a každý večer při rozdělování rajónů už jen: „Bohatý - hajzly!“ I když to náhodou některý z dozorčích opomněl explicitně vyřknout, vojínu Bohatému byla při rajónech činnost vždy jasná.

Prvou sobotu na Lhotce jsem se nezastavil od rána do noci. Jako každou sobotu se prováděl hospodářský den, jen politické školení a výcviky odpadly, jelikož asi polovina roty se zrovna zúčastňovala brigády. Na rotě jsme zůstali jen dva mladí. Službu dozorčího roty měl zástupce velitele čety, ke které jsem byl přidělen - desátník absolvent Šimkovič. Absolventi nikdy služby dozorčích roty nevykonávali, ale jeho stavěl stále do této služby jeho přímý nadřízený velitel čety desátník absolvent Pasker, aby ho tak ponižil v očích mužstva. Pro desátníka Šimkoviče znamenala vojna první životní odloučení od maminky, a ta chudák za ním jezdila až z Bratislavy pravidelně každých čtrnáct dní a vozila mu zásoby jídla na dobu bohatě delší než dva týdny. Sám to všechno zkonsumovat nemohl, ale v žádném případě se s nikým nikdy o nic nepodělil, protože mu prý maminka nakázala, aby všechno snědl sám. Nabízel prý až shnilé ovoce, které už neměl v úmyslu jíst, a vyhodit je mu bylo líto. Ostatní absolventi se pro jeho povahu nad ním pohoršovali a desátník Pasker využíval své pravomoci, aby ho stavěl do služeb pro absolventy podřadných. Desátník Šimkovič si chodil stěžovat až na správu vojsk, že mu ostatní absolventi dávají ponižující práci. Desátník Pasker na oplátku agitoval četu při politickém školení mužstva slovy: „Bijte Šimkoviče, je to bonzák! Chodí na nás bonzovat až k Cardovi!“ Prostí vojáci tuto výzvu vůbec nereflektovali, protože o absolventech měli svoji mínku a dobře věděli, že jeden z nich stojí za osmnáct a druhý za dvacet. Aby desátník Šimkovič prokázal oprávněnost svých stížností, musel se před furtáky ukázat jako schopný velitel. Mazáci by mu na rajóny stejně nešli, tak jsme museli ve dvou stihnout udělat celou rotu, co v plném počtu provádělo jinak patnáct haďů. Mladému, co na rotě se mnou zůstal, dal desátník absolvent Šimkovič umýt všechna okna a mně drhnout podlahy ve všech místnostech, přičemž mi pravil: „Ty si mladý voják, tak sa nedá nič robiť, vy dvaja to všetko musíte stačiť.“ Popadl jsem tedy kýbl, hadr, bendžo a mazlák jako za starých časů a začal jsem bugovat. Nejprve nařídil desátník Šimkovič všechny ložnice, potom všechny šatny, pak chodbu, pak politicko-výchovnou světnici, pak umývárnu a tu již byly tři hodiny, a tím pádem začala příprava na kontrolu hospodářského dne. Mazáci se zatím zvedli z trávy, kde se opalovali na sluníčku, a začali si vybalovat svoje věci na kontrolu. Mně zůstaly ještě záchody. Byl na ně věru chutný pohled: všechny kompletně ucpané - jak misky, tak pisoáry, přesně jako ve Vršovcích. V duchu jsem spílal nadpraporčíku Šamajovi, který jako křeček bránil svá vetešnická doupata před každým nutným výdejem materiálu. Ještě jako výkonný praporčík ve Vršovcích jsem ho několikrát upozorňoval, aby neokrádal mužstvo o toaletní papír. Co dokázaly zmuchlané noviny v odpadním potrubí, bylo nabíledni, ale to už nikoho z furtáků nezajímalo. Jen musely být záchody navenek vždy čisté, kdyby se na ně náhodou přišel podívat hygienik. Podlaha na záchodech se naštěstí svažovala do jednoho rohu, takže kabinka v onom roku se natrvalo uzamkla. Do ní stékala voda z ucpaných mís okolních kabin, a nahromaděná v rohu se pak pomalu stahovala přes zeď ven z budovy. Odstraňovat tuto nahromaděnou vodu při tak desolátním stavu záchodů by byla sisyfovská práce, jelikož stačilo pouhé jedno spláchnutí na jedné latríně a mohlo se začínat uklízet znovu. Ba ani vojín Bohatý vodu nikdy neodstraňoval, třebaže záchody se stávaly dvakrát denně při rajónech jeho královstvím. Vyplašený desátník absolvent Šimkovič se však děsil před ztrátou prestiže u furtáků při pomyšlení, že by náhodou nějaké bystré furtácké oko nahlédlo do rožní kabinky. Nechal ji otevřít a já jsem se pak ještě půl hodiny rochnil v hovnívé vodě. Neefektivnějším náčiním se mi stala malá lopatka, kterou jsem po decilitrech přelával onen žlutý páchnoucí kvas do kýblu. Nakonec jsem ještě seškraboval z dlaždic vysedimentovaný lidský trus, a to zatím už dávno probíhala kontrola hospodářského dne v plném proudu. Venku bylo přišerné letní vedro, já jsem pracoval jen v trenýrkách, a ani jsem se neodvažoval na kontrolu obléct, protože jsem byl od těch výkalů celý zacákaný a tělo mi zdobily velké žluté smradlavé pihy. Vlezl jsem tedy ještě narychlo pod sprchu, abych se mohl čistý obléct. Ve sprše mě zahlédl desátník absolvent Pasker. Tvářil se zprvu, že nemůže pochopit takovou drzost, sprchovat se při kontrole. O to větší zášť do něj vjela, když jsem se mu celou situaci snažil vysvětlit a vyslovil jsem jméno desátníka absolventa Šimkoviče, na jehož rozkaz jsem pucoval hajzly až do začátku kontroly. Ihned zavolal četaře Koktu, který zrovna přebíral po desátníku Šimkovičovi službu dozorčího roty. „Mladej nám orazil, je třeba ho dusit!“ hulákal četař Kokta na celé kolo před ostatními mazáky a mně bylo jasné, že do konce září to asi od této chvíle nebudu mít lehké. Neměl jsem jiného východiska, než se pokoušet o způsobení pozvolného rozkolu v mazáckých řadách. Zkušeností jsem měl již dost, na vojně jsem nebyl první měsíc, tak to chtělo jen být vnímavý k vhodným příležitostem. Ten den jsem se do noci nezastavil. Desátník absolvent Pasker mi dal za trest vykopat trávu i s kořínky z celého buzerplacu a všech chodníků a četař Kokta osobně dohlížel na vzorné plnění rozkazu.

Když se projednávalo mé zařazení na pracoviště, zavolal si mě politruk roty podporučík Pavelka a zdvořilým buzerantským hlasem pronesl svou nabídku: „Slyšel jsem, že máš prý vysokou školu. Nechtěl bys u nás dělat na štábu písaře?“ Měl jsem jako výkoňák ve Vršovcích ouřadování plně zuby a šel jsem na Lhotku s vědomím, že budu raději kopat kanály než dřepět za kancelářským stolem na nějaké loutkové funkci a dělat furtákům vola. „Děkuji, nechci. Já se na to nehodím,“ odpověděl jsem mu. „Rozmysli si to,“ lákal mě dále, „protože z toho budeš mít hodně výhod. Když do teď nám mohl písaře dělat zkrachovalej policajt, kterej půjde teď do civilu, proč bys to nemohl dělat ty s vysokou školou?“ „I kdybych chtěl, stejně bych jím nemohl být.“ Podporučík Pavelka sice nemohl pochopit proč a dodal na to jen, že se na pluku přeptá. Druhého dne už mu bylo vše jasné a pravil jen: „Měl jsi pravdu, nemůžeš být písařem.“

Byl jsem tedy přiřazen k pracovní skupině, která měla na starost rekonstrukční práce jedné policejní budovy v Celetné ulici. Jednalo se o více jak tři sta let starý barák, v kterém již ztrouchnivěly stropní dřevěné trámy, a bylo potřebné proto všechny stropy v celé budově zbourat a postavit nové. S venkovními zdmi nebylo třeba hýbat, neboť byly zachovalé, masivní, postavené ještě z vápencového kamene. Při bourání stropů se musely současně bourat přepážky a některé

vnitřní zdi, aby se pak po rekonstrukci stropů mohly znovu vestavět ve dvojnásobném počtu. Staré kanceláře byly zbytečně příliš velké, takže se většinou půlily, aby vznikla nová doupata pro stále rostoucí počet policejních byrokratických úředníků. Když jsem na Celetnou došel, byly již skoro všechny sutě z podlah vyvezeny a vyřezávaly se jen zůstávající holé trámy. Zároveň se stavělo lešení pro budování nových stropů. Tak se mým novým náčiním staly lešenářský klíč na utahování žabek, sbíječka na bourání zdí, přepážek a schodišť určených k likvidaci a lopata na rozhazování betonu při vylévání nových stropů. Při rekonstrukčních pracích se dá těžko využít moderní stavební techniky, kromě snad právě zmíněného betonování stropů. Před budovou zaparkovaly mixy a beton byl hnán hadicemi přes okna až do nejhorejších pater. Nicméně, když z hadice stříkal beton, byla těžko manipulovatelná, a tři lidé měli co dělat, aby ji v rukou udrželi. Beton se hromadil na jedné kopě a ostatní, zaboření po kolena v betonovém blátě, usilovně beton rozhazovali lopatami po celém okolním prostranství. Každý musel házet s vypětím všech sil, že pot z něj tekla potokem, aby nebyl zavalen valící se betonovou lávou dočista celý. Mnoho vojáků spílalo svému osudu a reptalo: „Na to jsem se učil tři roky řemeslu, abych teď tady na vojně musel dělat jak vůl takovouhle dřinu?“ Při oněch slovech jsem se musel jen usmívat, myslel jsem si své a mlčel.

Jinak se ale nedá říci, že bychom se až na ty zpropadené fušky s betonováním stropů na Celetné nějak předteli. Pracovalo se normálním, klidným tempem. Kromě nás vojáků byli na stavbě zaměstnáni ještě tři civilisté: dva zedníci a jeden tesař. Stavbu řídil stavbyvedoucí Hájek, ale ten tam byl málokdy vídán, protože bylo léto a on si zrovna vybíral dovolenou. Dozor nad stavebními pracemi měl v jeho nepřítomnosti parťák zedník Drapák. Sám dělal velmi málo, jelikož měl moc rozkazovat a vojáků měl na práci dost. Ale jinak byl na nás hodný, nijak nás nebuzeroval a dokonce nám někdy zaplatil pivo na svačinu. Měl pro nás, lhotecké vojáky pochopení, neboť v padesátých letech prožíval podobný osud. Jeho otec vlastnil malou fabriku, takže parťák Drapák tehdy bez milosti rukoval k černým baronům. Na své někdejší tvrdé zážitky často vzpomínal a vyprávěl nám, jak se zacházelo na vojně s dětmi vykořisťovatelských psů. Nejpracovitějším mužem na stavbě byl mladý tesař Houška, snad proto, že měl na starost nejzodpovědnější stavební úsek - stavbu lešení, odstraňování starých dřevěných trámů a budování podlahových dřevěných forem pro vylévání nových betonových stropů. Zodpovědnost to byla velká, a tak si mnohé věci musel raději dělat sám. I on měl pro nás pochopení, neboť strávil proti své vůli na vojně celé tři roky. Měl smůlu a zažil u jednoho armádního útvaru dosti krutou mazáckou vojnu. Mladí tam byli od mazáků silně dušeni například za to, když mazáci při kontrole rajónů odtrhli vrchní postel od dolní, sáhli dovnitř do železných trubek a na prstech jim ulpěl prach. Mladí pak makali až do noci, zatímco mazáci si lebedili u televize nebo v posteli. Když takovýto režim trval již po několik měsíců, tesař Houška se jednoho večera neovládl, vlít s nabitým samopalem na politicko-výchovnou světlici, kde zrovna nic netušící mazáci sledovali televizi. Přepínač přehodil na dávkovou palbu a pustil všech třicet ostrých do sedících mazáků. Naštěstí mu jeden z duchapřítomných mazáků stačil včas zkroutit hlavě, takže nebyl nikdo zabit a největší škoda vznikla na úplně rozstříleném televizoru. Polehčující okolností mu tehdy bylo dobrozdání psychiatra o nervovém selhání. Odseděl si pouhý jeden rok v Sabinově. Třetí z civilistů - zedník Klimt býval nejčastěji někde zašitý. Objevoval se jen, když toužil některého vojáka zaukolovat prací anebo když mu byla dlouhá chvíle a chtěl se s námi pobavit. Vedl obyčejně vytahovačné řeči o svých příjmech z melouchů a nahlas si počítal, kolik mu to zase za příští víkend hodí, když si napočítá tolik a tolik hodin se sazbou padesát korun na hodinu. Vyprávěl o nepsaných zákonech melouchářských gangů, které konají po hospodách svá pravidelná zasedání, kde se licitují konkrétní fušky na nejbližší období. Na mnohé fušky je zapotřebí několika řemeslníků, často i rozličných profesí, takže kdo z gangu dostane nějakou šikovnou nabídku, agituje pak do party ostatní, a když pak dojde k dohodě, otočí se dokola několik rund rumu, vodky nebo koňaku jako punc této dohody. Zedník Klimt si postěžoval, jak velké finanční výdaje má na takovýchto zasedáních. „A to vám nepřipadá divné brát padesát korun na hodinu?“ otázal jsem se ho jednou. „Nestačilo by bohatě dvacet nebo třicet korun?“ „Jsem padlej na hlavu, nebo co?“ ohradil se zedník Klimt. „Dvacet korun na hodinu mám tady v práci, a nemusím dělat vůbec nic. Ale na melouchu se musí makat.“

Civilnímu zedníkovi byl tedy plat dvacet korun na hodinu málo. Tolik jsme si my, obyčejní vojáci, nevydělal ani za celý den. Pominuly časy, kdy vojáci odcházeli do civilu s vkladní knížkou s uloženými až padesáti tisíci korunami. Podle nových směrnic se muselo odevzdávat na pluk sedmdesát procent výtěžku z práce vojáků. Zbýlých třicet procent se pak mezi vojáky rozdělilo, a to ještě tak, že na své si přišli absolventi, velitelé, komunisti a bonzáci. Ale i tak se musel nechat, že při rozdělování peněz byl velitel roty nadporučík Svoboda (nejedná se o velitele vršovické kontrarozvědky, shoda hodnot i jmen byla čistě náhodná) poté, co musel splnit všechna předepsaná rozdělovací kritéria, v mezích svých možností poměrně spravedlivý. Jako řadový voják jsem byl za čtyři sta korun měsíčně docela spokojen, tolik jsem neměl ani jako výkoňák ve Vršovcích.

Na Celetnou nás vozil ze Lhotky vnitřácký autobus ráno na sedmou hodinu, kdy začínala směna. V půl čtvrté nás zase odvázel zpátky. Celetná se tak řadila mezi ta pracoviště, kde se uzákoněná pracovní doba osm a půl hodiny počítala jako hrubá doba, tedy byla do ní započtena svačina a oběd. Na jiných pracovištích se měřila čistá pracovní doba; o dobu svačiny a oběda se proto pracovní doba odpoledne natahovala, někde o půl hodiny, jinde zas o celou hodinu. Jak vidno, ani u jednoho podniku - stavební výroby federálního ministerstva vnitra - nebyla po organizační stránce jednota. Z praktických důvodů se vojáci podřizovali, co se týče pracovní doby, vždy místním poměrům. Když už v ničem jiném, tak alespoň v dodržování pracovní doby fungovala na všech pracovištích rovnoprávnost mezi civilními zaměstnanci a vojáky. Když odcházeli civilisté na svačinu nebo na oběd, odcházeli spolu s nimi i vojáci. Když se civilisté vraceli, vraceli se i vojáci. Žádný civilista si nedovolil odejít se sám najíst a dát vojákům na tu dobu práci. To by bylo všechno v pořádku. Jenomže se svačinami nastaly problémy. Vojenská dogmatika operuje sice s pojmy, jako

jsou snídaně, oběd a večeře, avšak o svačině není bohužel ve vojenských řádech ani zmínka.

Kapitán Ruda, věhlasný praktik v železné výchově vojáků, si nepřál, abychom si držením svačiny zbytečně přecpávali břicha. Jako důsledný apologeta vojenských řádů, co se týkalo asketických požadavků na mužstvo, se zasadil o to, aby vojáci neměli na svačinu nárok. Kontrolu tohoto svého nařízení si prováděl sám. Čas od času se nečekaně objevil na některém pracovišti a tam sledoval, zda náhodou vojáci neodcházejí s civilisty na svačinu. Na Celetné se choďovalo nejčastěji na svačinu do hostince Na ovocném trhu. Zpráva, že kapitán Ruda šmejdí po okolí, zazněla v uších všech jako signál na poplach. Jako blesk jsme vždy vyletěli z hospody. Přímou na staveniště se běžet nedalo, protože bychom padli kapitánu Rudovi přímo do náruče. Vybíhali jsme tedy na opačný směr, ale ani tak jsme neunikli jeho orlímu zraku. Úzkostný pocit, že nordický netvor je nám v patách, vykonal své. Proměnil dokonale i suverénní supráky ve vyplašené zajíce, vyplašenější než nováčkové v přijímači. V tu chvíli jsme běželi všichni s nasazením všech sil a ztráceli se kapitánu Rudovi v úzkých klikatých uličkách staré Prahy. Ale netvor byl rafinovaný, nadbíhal si nás. Tu se obyčejně ozval výkřik někoho z nás: „Ruda! Rychle zpátky!“ Prchali jsme, kudy se jen dalo. Schovávali jsme se do průchodů, přes dvory jsme přebíhali do protějších uliček, jen abychom mu zmátli stopu. Děs se valil z očí každého, aby on zrovna nebyl náhodou rozpoznán nebo dopaden a nebyla mu tak dopřána ta čest, stanout tváří v tvář před podplukovníkem Kozákem na Pankráci. Až jsme kapitána Rudu dočista zmátli a on se nám nadobro ztratil, doběhli jsme na pracoviště a tam se v bezpečí ukryli. V takovýchto situacích jsem mívá často sklony k ďábelským extrapolacím na civilní sféru života a v hlavě se mi najednou rozbujely představy, jak absurdní to jednou bude, až doba pokročí, opatř se budou víc a víc přitahovat, vojenská a civilní dogmatika splynou v jedno a vojenské řady budou pak směrodatné pro každou živou duši, které bylo z vůle osudu dáno dýchat ve světě za železnou oponou. Kasárenský komunismus - tak už dávno někdo prozřetelně nazval tento eschatologický stav komunistických dějin. Jak to jen bude vypadat, až všichni lidé budou uspokojovat všechny své každodenní potřeby jen podle řádů a na rozkaz! Vzpomínal jsem si při té příležitosti na jeden ze svých nesmrtelných zážitků při návštěvě Sovětského svazu, kde jsem se dostal do konfliktu ohledně análních potřeb. Vůbec mi tehdy nebylo do smíchu, když jsem musel horko těžko vysvětlovat, že někde daleko leží taková malá země, která se jmenuje Československo, a kde se ještě doposud mohou všichni lidé v kteroukoli denní nebo noční dobu, aniž by jim bylo zapotřebí nějaké bumáčky, svobodně odebrat na onu místnost, na kterou se odebíral i císař pán sám...

Každý věděl, že kapitán Ruda, dříve než se upsal k furtákům, býval v civilu právníkem, a tak se jeho přílišná horlivost k strážení zeleného zákona vysvětlovala navenek jako důsledek juristického pedantismu. V koutku Rudovy duše se však skrývaly nezatajitelné sympatie k mazácké vojně. Kapitán Ruda nebyl v tomto ohledu žádnou výjimkou, neboť vyřčené tvrzení platí obecně skoro o každém furtákovi, v kterém se projevují excelující ambice k buzerování vojáků. Je to i logické, neboť při mazácké vojně se starosti redukuje furtákům na minimum; vojáci se požívají sami mezi sebou a furták tohle všechno může v klidu z povzdálí pozorovat, mnout si ručičky na důkaz ukojení svých škodolibých vášní a místo božského „milujte se a množte se“ si šeptat ono satanské „perte se a zerte se“. Mazácké vojny však odzvonilo nadobro a furtáci byli nuceni se na buzeraci hlavní měrou sami aktivně podílet. Vytouženým cílem je přece zlovůle a násilí a je pak lhostejno, která cesta k tomuto cíli vede, zda cesta aktivity či cesta pasivity. Teď nastal pro furtáky čas aktivity a kapitán Ruda se musel zaměřit chtít nechtě především na mazáky. Já jako mladý voják jsem tak mohl žít ve stínu pověstné Rudovy interakce s mazáky. Do konce prvního roku služby se mě jen jednou dotkla jeho mocná ruka zákona. Povšiml si, jak mám lodičku jen zlehka nasazenu na hlavě a jak mi pod ní koukají vlasy. To považoval kapitán Ruda u hadů za velký oraz. Musel jsem zůstat, jak jsem byl, s lodičkou jsem nesměl hýbat. Zavolať si mého velitele družstva četaře Koktu, a ten dostal rozkaz ostříhat mi všechny vyčnívající vlasy před zraky kapitána Rudy a všech ostatních, kteří stáli na buzeráku před kasínem. Efekt byl stejný jako při stříhání podle kastroly, jen klasický kastrol byl teď nahrazen vojenskou lodičkou. Pak jsem si lodičku povinně sejmul, kapitán Ruda se spokojeně zašklebil nad vzorně provedenou prací mého velitele a já jsem byl nakonec rád, že se netvor alespoň pobavil a propustil mě v pokoji bez dalšího pronásledování.

Nejen furtáci na pluku, ale i na samotné správě vojsk se začali radovat z konsolidujících se poměrů na Lhotce, jak se tento proces jevil v jejich očích. Bezesporné zásluhy za to byly připisovány jednoznačně kapitánu Rudovi. Furtáci ze správy přemýšleli a přemýšleli, a tak je napadlo, že když se jeden jurisdoctol tolik osvědčil na jednom velitelském místě, tak by asi nebylo marné, přizvat i další zelené akademiky, aby obsadili zbylá velitelská místa na praporu. Furtáci s akademickými tituly, přicházející do úvahy, seděli však všichni na správě vojsk. Osud furtáka, na kterého padl los, věru připomínal křížovou cestu ve vojenských podmínkách. Jak známo, každý furták ze správy, byť by nebyl náčelníkem žádného oddělení, hodnostně a funkčně by stál nejnižší a byl by sebnladší, byl funkčně nadřazen každému furtákovi z pluku, třeba náčelníkovi, sebestaršímu a hodnostně a funkčně nejvyššímu. Tatáž relace platila mezi plukem a praporem. Na pluku měli vysokoškolské vzdělání pouze podplukovníci Krumpl a Kotyza. Z psychologického hlediska bylo pochopitelné, jak staří náčelníci z pluku, kteří neměli žádného vzdělání, nemohli se pyšnit žádným akademickým titulem ke své furtácké hodnosti a zbývalo jim tedy jen se utěšovat nabubřelými představami o své dlouholeté vojenské praxi a zásluhách, jak tito starci museli těžce nést příchod nějakého absolventa vysoké školy, který z blbosti podepsal vojnu, dostal křeslo přímo na správě vojsk a stal se tak jejich nadřízeným. Hodina jejich pomsty se teď blížila! V pravomoci pluku bylo pochopitelné provádět kontroly na svých praporech v kteroukoli denní či noční dobu. Všechny nedostatky si slízne pak velení praporu. Všem bylo jasné, že v tomto případě půjde o pěkné slíznutí, obohacené o tvrdé úroky pomsty. To bylo právě ukřižování, které musel prožít nebohý furták - akademik, sestupující o dvě celé mocenské sféry níže do lhoteckých pekel. Nebylo záměrem ho tam však nechat věčně, nýbrž podle svého

osvědčení v mučednických zkouškách měl být za jeden až tři roky podle plánu opět vzkříšen k novému životu na správě vojsk, tentokrát však k životu oslavenému, kdy na jeho nárameníkách bude svítit věčné světlo nových zlatých hvězdiček, nemluvě o přímo funkčním povýšení.

Nejprve se muselo rozhodnout, kdo z velení praporu bude vystřídán. Bez debat se rozhodlo o majoru Kubičkově, neboť všem zřejmě bilo do očí, jak může cikánský velitel poroučet svému náčelníku štábu - jurisdoktorovi. Dále byl určen k vystřídání politruk major Čechal, jevící se jako politicky nevýkonný při působení na lhotecký mánšaft, který přece tolik potřebuje rafinovaně promyšlenou a důkladnou politickou péči.

Na správu vojsk dopadl tak černý los osudu na dvě oběti. Do funkce velitele praporu byl jmenován člen operačního oddělení major ing. Kuriš, do funkce politruka pak člen politického oddělení nadporučík PhDr. Fábera. Oba byli sice dobří kamarádi, zvláště teď, kdy je osud pojil takto dohromady a kdy jen společnými silami mohli zápasit o své co nejbližší zmrtvýchvstání. Jen životní postoje byly u obou zcela rozličné.

Majoru Kurišovi se přezdívalo „zelený poctivec“. To proto, že v osobním jednání se snažil být vždy co nejpoctivější a nejspravedlnější, a to nejen v jednání s nadřízenými, ale i se svými podřízenými, ba dokonce i s prostými vojáky. Takováto vlastnost je u furtáků velmi zřídka. Jeho spravedlnost však na sobě nenesla vůbec žádné příznaky moudrosti a milosti, nýbrž holého zeleného zákona. Ano, byl poctivý a spravedlivý, ale jen na základě vojenských řádů. Vojenské řády byly pro něj zjevným slovem věčnosti. Pocházel prý z početnější rodiny, takže v mládí přílišným bohatstvím neoplyval. Všechno, co si v životě vydobyl, si musel vydobýt sám. I své postavení na správě vojsk, kde mu finanční příjmy zajišťovaly přímo pohádkově blahobytné živobytí. Se základním platem, funkčními a hodnotními přídávky a prémie nešel rozhodně pod deset tisíc měsíčně. Ve vojenské službě našel svůj životní cíl. Nebyl to však cíl ve vojenské službě jako zprostředkovatelce onoho pohádkového materiálního blahobytu, jak je tomu u většiny furtáků v jeho postavení, nýbrž cíl ve vojenské službě samé, v možnosti obětovat se pro službu vlasti, v možnosti obětovat dny i noci, soukromý život i vlastní rodinu, obětovat to všechno pro neustálé šachování, taktizování, vymýšlení operačních plánů, velení, řízení, rozkazování, zakazování, kontrolování a pro všechno další, co si jen může bláhový ambiciózní furtácký snilek přát. Velká peněžní odměna, coby forma společenského docenění této práce, majora Kuriše nadobro oslepila. Naivně věřil, že je tak opravdu společensky prospěšný a že bude tím více společnosti prospěšnější, čím více bude šachovat. V tom spočívala jeho osobní tragédie a nebezpečí pro okolí, s nímž se dostával do styku. Jeho heroický postoj by působil snad obdivuhodně v historických dobách legendárních válečných tažení. V současném Československu, kde komunistická a vojenská totalitní moc je jen nepřírozně a násilně vetkána do švejkovsky laděného povědomí národa, jeho počínání působilo navenek okatě směšným dojmem, a to jak na obyčejné vojáky, tak i na absolventy a samotné furtáky. Podstatné pro osobu majora Kuriše však bylo, že v přemístění na Lhotku spatřoval ve svém chorobném zeleném myšlení vlasteneckou povinnost, nereptal vůbec proti tomu, odešel doslova jako beránek na popraviště, aby vykoupil nás, lhotecké nezbedníky, z našich antikomunistických a pacifistických hříchů.

Nadporučík Fábera oproti majoru Kurišovi nebyl vůbec zelený. Vojenskou službu bral jen jako nutné zlo, potřebné ke své obživě a kariéře v dnešních pohnutých dobách. Za svých studií na filosofické fakultě si žil pohodlným životem stranického a svazáckého funkcionáře. Známosti si získal na dosti vysokých místech. Jeden papaláš mu dokonce slíbil, že po absolvování fakulty ho zašije na nějaký dobrý flek, kde se mu vypíše glejt, jak je nepostradatelný a nenahraditelný, a on nebude muset jít vůbec na vojnu. Proto se mu nevyplatilo ani při škole dělat vojenskou katedru. Tak už to ale na světě chodí, že člověk míní a pán Bůh mění. Povolal si znenadání Fáberova mecenášského papaláše k sobě do věčnosti, bohužel však dříve, než nadporučík Fábera stačil dokončit školu. Ze slibu o zařetí před vojnu nezůstalo zhora nic, a jelikož neměl vojenskou katedru, znamenalo to pro něj jít na dva roky. Nebylo to zase tak hrozné; stačilo v jeho případě přežít ve zdraví přijímač, pak už by se mu soudruzi jistě postarali o nějaké teplé místo, kde by byl ušetřen další buzerace. V přijímači to vskutku neměl lehké. Vzal si ho do parády jeden svobodník, který mu při jedné příležitosti pravil: „Taký tlstý, a ešte k tomu inteligent! Vy budete veľa trpieť.“ A nadporučík Fábera, tehdy ještě vojín Fábera, nevydržel a rezignoval. Rozhodl se k tomu nejhoršímu, co mohl udělat: podepsal to. A bylo na něm vidět, že mnohdy svého činu litoval, ale couvnout se v takovém případě už nedá. Nadporučík Fábera se všemožně snažil, aby vypadal v očích všech svých nadřízených i podřízených co nejlépe. V osobním jednání byl velmi přívětivý, což ostatně činila většina politruků. Ale za zády lidí byl schopen podrazů. Převelení na Lhotku, poté co se uvelebil na relativně bezstarostném fleku na politickém oddělení správy vojsk, mu rozhodně nevonělo.

Jediný furták - neakademik, který ve velení praporu zůstal, byl náčelník týlu major Trs. Do důchodu to měl už za pár a tak ho nechali na Lhotce dosloužit. Na stará kolena se u něj začal projevovat vyšší stupeň senility, kterou se však snažil maskovat bujarým řevem, jenž tropil na rotě a jímž se snažil ukázat před ostatními, jak je ještě rázný, rozhodný a důležitý. Na nové mladé akademiky, kteří obsadili velitelská křesla na praporu, nahlížel v hluboké pokoře a tiché bázni jako na bohy. Živil se v podstatě tím, že chodíval od jedné kanceláře ke druhé, od jednoho akademika k druhému, a jak stará drbavá bába jim patolizalsky našeptával do ouška všechny bonzy a klepy, které za ten den na rotě posbíral. Měl komplexy z toho, že za celý život nic pořádného neudělal, a tak zatoužil před odchodem do civilu vykonat ještě něco mimořádného. Přišel s geniálním nápadem vystěhovat všechny skříně z chodby a odvézt je pryč. Tento nápad prosadil stůj co stůj i navzdory opozičním námitkám majora Kuriše. Vojsko se potom muselo spokojit s několika málo skříněmi, natěsnanými ve dvou malých šatničkách. Osm vojáků mělo dohromady jednu celou skříň, která byla početným

množstvím hadrů a atombordelem narvaná od spodu až na vrch. Mazáci to měli do civilu už jen za několik málo dní, dost věcí za ty dva roky poztráceli, a aby je nemuseli platit, kradlo se vesele ostošest. Kdepak, na Lhotce už vůbec nepanovala demokracie, kterou jsem zavedl ve Vršovicích, když jsem každému podle svých možností sháněl věci, které poztrácel nebo mu je někdo ukradl. Tady se výkoňák s manšaftem nemazlil. Kdo postrádal nějakou součást výstroje a včas si ji zase někde neukradl, tvrdě začaloval. A tak se i stalo, že už za týden po realizaci moudrého nápadu majora Trse mohl být každý rád, když shledal pohromadě aspoň polovinu svých věcí. Když jsem někdy uviděl majora Trse na rotě, nedalo mi to, abych ho občas nepokoušel: „Náčelníku, udělejte dobrý skutek, než od nás odejdete.” Major Trs se nato na mě pátravě zahleděl, co vůbec po něm chce, a já jsem pokračoval: „Vraťte nám naše skříně!” „To neudělám,” vrtěl vždy zamítavě hlavou a na svém trval i tehdy, když jsem mu připomínal, jaké zmatky jeho akce vyvolala. Na to všechno měl jen jeden svůj argument: „Podívejte se, jak je teď chodba pěkná, kolik je tam světla a místa!” Major Trs byl na svůj jedinečný nápad velmi hrdý, a tak bohužel, zůstalo už stále po jeho.

Staré pořekadlo praví, že nové koště dobře mete. Kapitán Ruda se za ten necelý rok, co byl přemístěn na Lhotku, takřka překonával. I o majoru Kurišovi jsme věděli z dobrých pramenů, že až se řádně uchopí své moci, roztočí na rotě parádní kolotoč. Každý furták, přidělený na nové působiště, se musel ale nejprve měsíc až dva rozkoukat, než začal o své vůli cokoli podnikat. Musel pečlivě očienichat svůj nový rajón, seznámit se s místními podmínkami, zvláštnostmi a zvyky, musel si otypovat všechny své nadřízené i podřízené, aby věděl, na koho si co může a nemůže dovolit. V takovémto počínání byl major Kuriš obzvlášť důsledný. Jednou se vydal ještě během přebírání velitelské funkce na obhlídku rotu a nezapomněl nakouknout ani do jedné místnosti. Když vešel do ložnice, na které jsem spal, jeho zrak padnul hned na mne, okamžitě mě poznal a oči mu vzplanuly v úsměv. Kupodivu to nebyl úsměv výsměšný, nýbrž úsměv přátelský, vyjadřující radost z opětného shledání. Major Kuriš se totiž ve své zelené poctivosti a naivitě držel hesla, že komu čest, tomu čest. Když podle něj někdo jednou obdržel ve vojenské struktuře jakoukoli funkci, vyšší či nižší, dělo se tomu vždy z příkazu a se svolením vojenské mocenské vrchnosti. A vojenský mocenský řád byl pro majora Kuriše posvátný, neomylný a nejvyšší spravedlivý. Kdo byl jednou takto poctěn, ten musel být i té cti hoděn. Proto by ho samotného nikdy ani ve snu nenapadlo, že by výkonný praporčík takové elitní čety, jakou je provozní četa správy vojsk ministerstva vnitra, mohl být náhle odhalen jako zaprodanec světového imperialismu, idealistický tmář a nepřítel nesmrtelných marx-leninských idejí. Proto se i na mě major Kuriš tak přátelsky usmíval, neboť v setrvačnosti své paměti z Vršovic viděl ve mně člověka hodného cti. Jeho úsměv se mu ale z tváře začal pozvolna vytrácet, když si uvědomil, že mě vidí zrovna tady, na Lhotce. Dobře věděl, že Lhotka není výletním místem pro elitní funkcionáře, ale ostrovem malomocných, kam jsou bez nároku na zpáteční cestu převáženi beznadějní případové rovnou do chřtánu smrti, personifikované kapitanem Rudou. Rozpačitě se mě proto otázel: „Vy? Prosím vás, za co vy jste tady?” „Já jsem tu za trest,” odpověděl jsem s hrdostí a úsměvem pro změnu zase já. „Hmmm,” vrtěl nechápavě hlavou major Kuriš. Zcela jsem ho zaskočil protiotázkou: „A za co jste tady vy, soudruhu majore?” Major Kuriš sebou trhl a nevěděl, co by mi hned na to odpověděl. Nakonec ze sebe vymekotal: „Já? No já, já jsem tady za odměnu.” Poté se beze slova vytratil z ložnice.

Uplynul snad týden a major Kuriš zažil na Lhotce svou první mimořádku. Měl tedy brzy možnost se přesvědčit, jaká je Lhotka sladká odměna. Jednoho večera silně podnapilý vojin Šašek nemohl trefit z hospody zpátky na rotu a bloudil po noci na lhoteckém sídlišti, o kterém je všeobecně známo, že je to sídliště převážně furtácké. V opici křičel do tmy, že všechny ty svině komunistické furtácké zabije. Najednou se z ničeho nic zastavil u jedné vily, vlezl po hromosvodu do prvního patra, a oknem vnikl do místnosti mezi nic netušící nájemníky. Jejich zděšení bylo o to větší, když vojin Šašek začal hulákat, že má s sebou dynamit a jestliže všichni neopustí okamžitě vilu, tak ji vyhodí do povětří. Za mohutného kvílení přechali všichni nájemníci vily ven do ulic a za chvíli už po zuby ozbrojené úderné oddíly veřejné bezpečnosti obkličovaly vilu. Policajti k svému velkému překvapení našli vojína Šaška v jedné ložnici, jak si zcela pokojně a nerušeně chrápe v posteli, jako by se nic nestalo. Zato major Kuriš byl té noci telefonem vytažen z postele. Ráno v pět hodin při budičce jsem měl tu čest vidět poprvé majora Kuriše, nastoupeného před rotou v bojovém oblečení. Vytušil zřejmě vážnost situace a tak tu stál, jako by se cítil být připraven k nějaké bojové akci, jako by bez meškání na rozkaz nadřízených měl jít prolít krev za svou socialistickou otčinu. Opásal se k tomu účelu opaskem a na nohou se mu leskly nádherně vyblýskané hnědé furtácké kanady. Furtáčtí feudálové ze správy vojsk nosili jinak kanady tak jednou za uherský rok, totiž snad tehdy, když nastoupili na správu a kanady jako součást osobní výstroje fasovali, tak si je někteří z nich, kteří věřili, že je snad ještě v životě budou někdy potřebovat, nasadili na nohy, jestli jim vůbec pasují. Ještě rozespálý jsem vyběhl v pyžamu před rotu a ten jedinečný pohled na vždy připraveného vojáka k obraně vlasti - majora Kuriše mi nedal, abych se nezeptal: „Ale copak? Vy, soudruhu majore? Copak vy tady děláte tak brzy ráno, a v kanadách a opasku?” Major Kuriš se tvářil velmi nevrlé, ani neměl chuť se bavit. „Hm,” pokývl jsem tedy, „máte to přece za odměnu.” „Já za to nemůžu,” vypěnil nervózně major Kuriš, „já jsem si to nevymyslel. To si vy vojáci děláte sami.” Vojína Šaška zachránilo jen dobrozdání psychiatra, že o ničem vůbec nevěděl. Odborníci usoudili, že tak velký výškový rozdíl do prvního patra po hromosvodu by v daných podmínkách těžko překonal střízlivý ve dne, nato pak úplně opilý v noci. Chlapec tvrdil, že si ale vůbec na nic ze svých nočních zážitků nevzpomíná, a tvrdil zřejmě pravdu. Jeho čin se tak zařadil do kategorie okultních jevů, jako projev stavu náměsíčnosti. Mimořádku se tak zahladila.

Mocipání na pluku a správě začali zvažovat, zda noví tři akademici zkonsolidují morálně-politický stav mužstva podle jejich představ. Každý z těch tří měl své konkrétní poslání. Velitel praporu major Kuriš jako inženýr měl být vrchním strategem v operační taktice, jejímiž praktickými důsledky byly pak bezmezné výpady, výmaky, šachování a všelijaké kontroly ve služebním, pracovním i osobním životě vojáků, aby se tak zlikvidovaly poslední výspy jejich svobodného

jednání, které nebylo furtákům po chuti, jelikož se vymykalo totalitářským představám o přísně centralizované moci, kde se každý živý tvor musí nevyhnutně stát mrtvým ozubeným kolečkem v jediné velké obhládné mašinérii. Náčelník štábu praporu kapitán Ruda jako jurisdoktor se zase vyznamenal v roli tvrdého apologety vojenského zákona a za každým prohřeškem hledal aspoň deset paragrafů, aby paleta u prokurátora byla co největší. Tím nabudil na Lhotce patřičnou atmosféru hrůzy a strachu. Politrukovi praporu nadporučík Fáberví jako doktoru filosofie bylo zase pro změnu souzeno jednat s každým v rukavičkách, jak to povětšinou všichni politruci činí, a udržovat morálně-politický stav mužstva vymyšlením nejrůznějších politických kejklí a machinací, vtíravým slibováním i decentními výhrůzkami, a hlavně, prováděním staré osvědčené politiky „rozděl a panuj“. Každý voják mohl však pocítit na vlastní kůži moc akademiků až tehdy, když vybočil nějakým způsobem z předepsané linie.

Bylo rozhodnuto o tom, že je tu zapotřebí ještě někdo, kdo by preventivně buzeroval všechny vojáky zároveň, ať už je jejich chování konformní či ne. Někdo, kdo by řval na manšaft zrána, na poledne i večer. Někdo, kdo by otupoval myšlení a city jednotlivců neustálými nástupy na rozkaz, na fyzickou kontrolu, na kontrolu hospodářského dne, na kontrolu osobních věcí a tak dále, kdo by s oblibou vyhlašoval v noci poplachy, a kdo by dokázal otravovat všem život skrz sebemenší prohřešek proti ústrojové kázni a proti časovému režimu dne. Někdo, jehož vypitý hrubý hlas by se rozléhal bez přestání po celém komplexu budov i na buzerplacu. Ten někdo nemohl už evidentně být žádný vojenský akademik. K takovému poslání se hodil jen bezcharakterní kariérista s průměrnou furtáckou inteligencí. A nevhodnější funkcí k oněm záměrům byla bezesporu funkce velitele roty. Proto musel být vystřídán dosavadní velitel roty nadporučík Svoboda, který se snažil být aspoň v očích vojáků lidský, což ale bylo v dané situaci nežádoucí.

Major Kuriš představil nastoupené jednotce při jednom rozkaze nového velitele roty. Privil o něm: „Je to velitel tvrdý a přísný, ale tak je to správné, tak to musí být.“ Vedle něj stál náš nový velitel roty. Nebyl to nikdo jiný, než z Vršovic blaze proslulý nadporučík Šimonovský. S obdivem jsem nahlížel na tu přepodivnou hru osudu. Ještě před krátkým časem investoval nadporučík Šimonovský mnoho námahy k tomu, aby se mě dočista zbavil, a poslal mě tam, kam nyní soudruzi poslali jeho. Tolik na každého bonzoval, tolik se snažil předvádět se svými drezúrními metodami u svých nadřízených, a tolik dával všude najevo, jak jsou jeho velitelské schopnosti ve Vršovicích nedoceny, až dostal konečně příležitost, a to proti své vůli rovnou na Lhotce. Tak jsme se tu zase pěkně spolu sešli.

Chvilé mého prvního osobního setkání s nadporučíkem Šimonovským v nové společnosti vyděděnců nedala na sebe dlouho čekat. Bylo to při pracovním nasazení na Celetné, když jsem byl zrovna zaměstnán přenášením podlahových kvádrů. Odcházející nadporučík Svoboda při předávání funkce seznamoval nadporučíka Šimonovského s jednotlivými pracovišti a nyní ho prováděl po Celetné.

„Nazdar!“ zvolal na mě nadporučík Šimonovský, když mě zahlédl v plné práci. Pohlédl jsem na něj a bylo hned jasné, že ani jeho hrubý hlas, ani ledová tvář zdobená mohutným knírem, ani kalné oči nenasvědčovaly, že by šlo snad z jeho strany o pokus o navázání nějakého familiárního kontaktu. Znělo to z jeho úst dost arogantně a opovržlivě, jakoby tím chtěl zdůraznit, že vítězem je jednou pro vždy on poté, co hlavně jeho zásluhou jsem odešel na Lhotku. Nahodil jsem úsměv plný optimismu a odpověděl jsem mu na pozdrav stejným způsobem. Zatvářil se kysele, stáhl mě kousek stranou od ostatních a zlostně mi řekl: „Nebudete na mě pokřikovat nazdar, a hlavně ne před vojáky!“ A pokračoval: „Doufal jsem, že vás mazáci na Lhotce sežerou, a vy si tu zatím mezi nimi pobíháte docela vesele.“ Z tónu jeho řeči vyznělo jasné, že oba nebudeme moci trávit další život pod jednou střechou. Buď odejde on nebo já. Přemýšlel jsem o tom a nejevilo se mi vůbec pravděpodobné, že by ze Lhotky měl odejít on, když tam byl shůry dosazen. Ale mohl by se postarat o mé převelení, stejně jako to učinil ve Vršovicích. Ze Lhotky vedly pryč však jen dvě cesty, a k tomu ještě dočasné: ta příznivější na odvelené pracoviště, ta méně příznivá na Pankrác.

Zasnil jsem tedy o odveleném pracovišti, oáze klidu, oáze volnosti, oáze bez furtáků. Nejlepším se v tomto ohledu jevil Hýskov u Berouna, kde asi deset vojáků pod vedením absolventa pracovalo v místní panelárně. Ze všech pracovišť byl Hýskov od Lhotky nejdál, a tedy i nejdál od furtáků, což znělo optimisticky. Musel bych však být buďto vojákem na lhotcecké poměry relativně vzorným anebo vojákem na rotě nepohodlným, na něhož se ale nedá najít kázeňský metr, aby si na něm mohl smlsnout vojenský prokurátor. V mém případě tedy již nebylo pochyb, jakou cestou jsem se dále ubíral. Byl jsem proslulý specialista na vytáčení furtáků a bylo už jen na mně, abych k tomu využíval všech vhodných příležitostí. Jednak bych tím způsobil rozkol v mazáckých řadách, čímž bych se osvobodil od posledních zbytků mazáckého jha, a pak bych si zajistil přední místo v pořadníku kandidátů pro odvelená pracoviště, až stará várka odtud odejde do civilu. Tam už bych měl definitivní pokoj od furtácké buzerace, která, jak jsme správně očekávali, se na rotách ještě zhorší po odchodu starých do civilu, a také bych měl naprostou svobodu ve vycházkách. Na Lhotce se načerno chodit ven nedalo, a prosit se o vycházku v pořadí, o kterou se ještě k tomu muselo vždy jednotlivě žádat a čekat potom, až bude byrokratickým služebním postupem stvrzena několika podpisy velitelů, to se mi vskutku nechtělo. U nepohodlných lidí bylo takřka jisté, že se jim objeví alespoň místo jednoho potřebného podpisu v příslušné kolonce mohutný škrtanec a budou to mít tedy bez vycházky. Na Lhotce se pomalu a jistě byrokratický obřad s vycházkami stával stejně záhadným a tajuplným jako v civilu obřad s vycestováním na Západ. Za dva měsíce pobytu na Lhotce jsem byl na vycházce pouze jednou, a to když mi přijeli rodiče. Jinak jsem si mohl zcela svobodně z okna kasína nebo z buzeráku prohlížet ostatní drát a lidi, domy a přírodu, nacházející se za ním.

O sobotách se začínal klást stále větší důraz na bojovou přípravu a na politické školení mužstva. Dříve měli na tyto

disciplíny vnitřní vojáci bohatší vzpomínky pouze z příjimače, v průběhu vojny se na tohle všechno většinou kašlalo. Na starost to měli absolventi - velitelé čet, a ti, pokud nebyli úplně zelení anebo z toho neměli vlastní profit, házeli povinnosti tohoto druhu nejrady za hlavu. Avšak polská Solidarity hýbala komunistickým pohlavářům stále více žlučí. Před půlrokem nastala první odezva ve formě nácviků poplachů a teď jsme už měli bojovou přípravu i politické školení pěkně naservírované sobotu co sobotu, pomalu jako v příjimači.

Skoro všem politrukům bylo jasné, že účel politických školení nespočívá v tom, jak se oficiálně tvrdí, aby se požadovaná morálka mužstva udržovala jakýmsi politicko-názorovým přesvědčováním. Že na ty zhovadilé bolševické doktríny po více než třicetiletých zkušenostech s komunismem v Československu dneska už nikdo z těch mladých dvacetiletých kluků nenaletí, to dobře věděl i ten nejbližší politruk. Proto taky zásadně nikdo z politruků neplýtl zbytečně silami a nepředváděl se pompézními politickými projevy, plnými patosu a entuziasmu, ale všichni politrucci se omezili jen na hlasově monotónní oddrmolení pasáží z brožur, vydávaných celostátně na pomoc při výuce politického školení mužstva u vojenských útvarů. Cíl politických školení byl úplně jiný. Stejný ale, jako cíl veškeré marx-leninské výchovy v civilním sektoru všech komunistických států. Tím cílem byl strach. Strach, který musí pocítit každý poddaný tohoto režimu. Strach, který zůstává jako jediná hmatatelně tuhá esence ze všech těch bolševických demagogických hesel poté, co se z nich vypaří všechny ostatní metafyzické komponenty, jakými jsou třeba pojmy „vědecký komunismus“, „dělnická třída“, „proletářský internacionalismus“, „bratrská pomoc“ a podobně. Strach, který se musí každému zjevit ve formě kontrastů: Jak velký je náš ruský bratr, jak malí jsme my. Jak mocný je tento vojensko-policejní aparát, jak bezmocný je proti němu jedinec. Jak pevná a nezvratitelná je celá ta mašinérie, jak poslušné musí být každé ozubené kolečko v ní. Zavřít hubu a držet krok, myslet si své, ale nic nemluvit a plnit přesně rozkazy nadřízených. To byl tedy hlavní důvod politických školení i na vojně. S tímto názorem by souhlasila, jak doufám, i většina režimních psychoanalytiků.

Že tato forma krocení mas měla i na Lhotce svůj částečný úspěch, dalo se lehce vypožorovat. Nezkrotní mazáci, na které platil už jen děsivý zjev kapitána Rudy, a kteří házeli na všechno fox a vykřikovali při každé příležitosti své číslo - za padesát, za čtyřicet, za třicet - podle toho, jak se jim civil blížil, ti mazáci seděli při politickém školení klidně a tiše jako putičky a snaživě odpovídali na každou otázku, i když často pro svou inteligenci ani nevěděli, co mají vlastně odpovědět. Za účelem zvýšené zainteresovanosti mužstva musel být totiž z politické přípravy každý klasifikován, proto se muselo tedy i zkoušet. Výsledné známky se vylepovaly vždy jednou za měsíc či za dva na rotní nástěnkou. Klasifikace probíhala podle sovětského vzoru, tedy nejlepší to měli za pět. My mladí, kteří jsme to měli do civilu zhruba za čtyři sta, jsme často záviděli mazákům jejich skvělé číslo. Ale hlavní bylo, nepropadat pesimismu, a tak jsem se na svoji čtyřstovku snažil být vždy hrdý, což mazáky mnohdy dopalovalo. Jakmile jsem byl na politickém školení vyvolán, odpověděl jsem podporučíkovi Pavelkovi, který převážně politická školení vedl: „Číslo nedovoluje odpovídat,“ a posadil jsem se. „Ty hade zapráskanej, za kolik to máš? Tohle by sme si nedovolili ani my,“ okřikla mě asi polovina přítomných mazáků. Druhá jejich polovina zaujala ale vůči mně zcela opačné stanovisko: „Tak je to správný, jen do nich! Kurvy furtácký!“ A pak se začali mezi sebou hádat a první rozkol v mazáckých řadách, co se týkalo stanoviska vůči hadům, byl tak poprvé od té doby, co jsem přišel na Lhotku, uveden na scénu a já jsem tak nastoupil cestu osvobození od posledních pout mazáckého jha. Jen podporučík Pavelka zbledl od strachu, že by se mu snad politická moc nedejbože vymkla z ruky. „To je vzpoura,“ zaječel, „co jste si to dovolil? Za tohle půjdete k prokurátorovi!“ Jakmile dav mazáků zaslechl ono kouzelné slovo „prokurátor“, opět se utišil. Mazáci se báli tohoto slova jako čert kříže, neboť pro mnohé jejich spolubojovníky bylo skrze kapitána Rudu toto slovo učiněno tvrdou realitou.

Podporučík Pavelka mě k prokurátorovi nikdy neposlal, ač by to jinak z celého srdce rád učinil. Štábní písař pravidelně svou práci nestíhal, a já jsem byl zase taková povaha, že jsem na vojně nikomu neodmítal pomoc, i když mi to bylo často proti vůli v případě lidí, kteří se nezdáli zrovna být té pomoci hodní. Do funkcí písařů byli na Lhotce už tradičně vybíráni zkrachovalí policajti, kteří se zpočátku těšili, že se hezky v teplíčku zašijí coby štábní krysy, jak se písařům často říkávalo, avšak brzy si uvědomili, jak jsou neobratní i v tak prosté kancelářské praxi, která se provozuje na vojně. Potíže měli hlavně se strojepisem, takže přestávali stíhat a strávili nejednu noc za psacím strojem. Byl jsem bohužel jediným člověkem na rotě, který ovládal strojepis všemi deseti, tak jsem po večerech písařům často pomáhal. A podporučík Pavelka byl nakonec rád, že mnohé písemnosti, za které byl osobně zodpovědný, jsou tak včas vyhotoveny.

Nepříjemnými se stávaly pořadové nácviky, prováděné v rámci bojové přípravy. Ne že by se snad jednalo o něco náročného, byla to v dané situaci spíše fraška. Ale poddůstojníci byli nuceni od furtáků k aktivitě, a když se nemohli vyřvat na mazácích, tak aspoň na nás mladých. Nepřípadalo mi to už důstojné, protože jsem to měl přece jenom za čtyři sta a ne za sedm set jako onehdy v příjimači. Také jsem již dávno nevěděl, co to pořadovka je, poněvadž ve Vršovicích se takovéto šaškoviny nepraktikovaly. Jednou mi už došla trpělivost, odešel jsem z řady, sedl si na trávnik a klidně přihlížel, jak ostatní pochodují. Mezi mazáky povstal názorový rozkol, jako tehdy při politickém školení, a bezradný podporučík Pavelka, který pořadovku vedl, hrozil opět prokurátorem. A já jsem si mohl už být jist, že velení roty bude mít svrchovaný zájem na tom, aby se mě zbavilo. Zbývalo mi tedy jen přesvědčit stejným způsobem i velení praporu.

Kontrolních návštěv z Vršovic na Lhotce stále přibývalo a naše akademická trojka musela s třesoucími se koleny bezmocně naslouchat výtkám svých polointeligentních kolegů z pluku, jaký je prý na Lhotce bordel a jak se musí zvednout morálka a zpřísnit kázeňská opatření. Čím nižší inteligenci vykazoval kontrolní orgán, tím nebezpečněji

kontrola probíhala a větší hrůzu a paniku vyvolávala. K nejobávanějším mužům na Lhotce patřili náčelník týlu pluku major Dvořák, zvaný Dub pro svoji tupost, a bývalý zbrojní náčelník, nynější ženijní náčelník pluku major Havel, ve Vršovcích přezdívaný většinou Dělobuch a na Lhotce zase Kapslík. Mnoho furtáků mívalo své přezdívky; byli však jimi nazýváni jen v menších partách vojáků. Přezdívky zmíněných dvou furtáků ale přetrvávaly po desetiletí a byly předávány od jednoho ročníku základáků na druhý.

Jednou jsem měl tu čest se setkat po dlouhé době zase s majorem Dubem, když při své kontrole na Lhotce právě důležitě vycházel ze skladu bojové pohotovosti. Okamžitě mě poznal a arogantně se na mě zahleděl. V jeho pohledu bylo možné vyčíst vnitřní satisfakci nad tím, že se pluk se mnou konečně náležitě vypořádal a že se nacházím tam, kde se nacházet mám. „Tak co, vy filosofe doby předmarxistické?” prohodil ironicky. „Tam na universitě jste si vymejšlel svoje idealistický nápady, co? To by se vám líbilo, že jo? A my, dělnická třída, abysme na vás dřeli!” Ani jsem se moc nedivil, že se major Dub, oblnutý bolševickou propagandou, směle řadil k dělnické třídě. Ale to, že v tomhle státě on na někoho vůbec dře, bylo od něj už trochu opovážlivé tvrzení. Zřejmě si ve vhodných okamžicích rád zavzpomínal na staré časy, kdy býval v civilu cukrářem, dříve než ještě stačil v létech padesátých vyměnit cukrářský plášť za zelenou uniformu. Major Dub pokračoval: „Však vy ještě tady na Lhotce poznáte, co je to dělnická práce, co je to lopata! Jen počkejte, tady všechno ještě poznáte.” „Tady toho tak můžu poznat,” musel jsem se mu zasmát, „leda tohle Mongolsko!” Na mou odpověď se zatvářil major Dub dosti kysele, neřekl ale už nic a pokračoval ve své kontrolní činnosti. Slovo „Mongolsko” bylo vojáky velmi často používáno, kdykoliv cítili znechucení z vojenské služby, a to bylo prakticky nepřetržitě. Dá se říci, že v žebříčku nejpoužívanějších slov ve vojenském žargonu stálo slovo „Mongolsko” mezi prvními deseti slovy, hned za slovními obraty, nadávkami a citoslovci odvozenými od genitálií. Přesto však i ten nejotřelejší mazák vykřikoval své oblíbené „Mongolsko” tak nejvýš před velitelem roty, víc si nedovolil. Já jsem ani nevěděl, jak mi to „Mongolsko” vyklouzlo před Dubem samo z úst, a už bylo jisté, že jsem pro sebe zase dvakrát zabodoval. Jednak jsem opět povyrostl v očích mazáků, kteří, přihlíževši celé scéně, teď rozpačitě kroutili hlavami, jak prý je to jen možné a kdo prý by si to z nich dovolil Dubovi do očí říct, jednak nabuzený major Dub zřejmě ten den udělal našim akademikům dusno, přičemž - jak jsem ho poznal - neopomněl při té příležitosti vyslovit mé jméno.

Štěstí mi dopřalo osobně se zúčastnit velkého setkání s majorem Dubem ještě jednou, po kterém jsem měl již odchod ze Lhotky zajištěný. Major Dub si právě umínil, že trochu pozvedne mandle mužstvu. V doprovodu majora Kuriše bral popořádku jednu ložnici za druhou a dělal kolem sebe, jak to měl ve zvyku, pořádné dusno. Vystrašení velitelé ložnic mu podávali vzorová hlášení a zbytky vojáků, kteří včas nestačili před majorem Dubem uprchnout z roty, se mlčky klepaly v rozích ložnic. Z chodby jsem nenápadně přihlížel tomu divadlu, a tak mě najednou napadlo, jaká to vlastně panuje mezi furtáky perverzita, jak se dokáží dokonale ukájet na strachu svých podřízených, kteří před nimi utíkají, seč mohou, a když už nemohou utéci, tak jen stojí, mlčí a klepou se. Furtáci s povahou majora Duba si museli přece uvědomovat, že všichni, kteří se jich bojí, je také nenávidí. A ukájet se na nenávisti druhých, to je věru zvrácené. Řekl jsem si, co by to asi s majorem Dubem udělalo, kdyby se našel někdo, kdo místo aby před ním utíkal, radostně by k němu přiběhl, místo aby se před ním třásl, dával by najevo radost z jeho přítomnosti, místo aby se mračil pln nenávisti, láskyplně by se na něj usmíval. Odebral jsem se na svou ložnici, kde zůstala jen asi polovina osazenstva, která včas nestačila opustit rotu, a ta se mezi sebou hádala, kdo podá hlášení. Mazáci byli najednou tak podělaní, že nikdo z nich nechtěl podat hlášení za žádnou cenu. „Já podám hlášení,” řekl jsem bez váhání. Všem mazákům spadl kámen ze srdce, běželi se schovat do koutů nebo si zahráli na marody a schovali se pod peřiny. Nikoho nenapadlo přemýšlet o tom, že bych mohl mít něco za lubem, když jsem to hlášení vzal dobrovolně na sebe. Poodešel jsem blíže k oknu a čekal jsem, až se otevrou dveře. Ty se za okamžik rozletěly a v nich se objevila hněvivá tvář majora Duba. Nahodil jsem blažený úsměv dítěte, které po měsíci opět vidí svého tatínka, rozběhl jsem se mu v ústrety a před ním jsem začal radostně vyskakovat. S dětsky rozzářenýma očima jsem ho pozdravil: „Ó, velký náčelníku, vy jste přišel mezi nás!” Obličej majora Duba, jenž už byl beztak dost rudý od alkoholu, zrudl ještě víc. Major Dub tu teď stál nehnutě opravdu jako dub, tolik zaskočen tímto naprosto neočekávaným incidentem, že nebyl schopen vypravit ze sebe ani slova. První se probral z mrákot major Kuriš a ve snaze zachránit situaci ze sebe vykoktal: „To... to... to bych si nedovolil ani já!” Po chvíli se vrátila řeč i majoru Dubovi. Několikrát zakroutil hlavou a tiše pravil: „Já vás dám zavřít.” Já jsem se stále radostně usmíval a s dětinskou nevinností jsem mu odpověděl: „Ale náčelníku, to byste přece neudělal. Vždyť jsme staří kamarádi z Vršovců!” Major Dub nevycházel z údivu. Bylo na něm sice patrné, že by rád rázně zakročil, avšak byl mým výstupem natolik dojat, že se zmohl už jen na dvě slova, pronesená tichým hlasem plným něhy: „Ale udělal.” Vesele jsem mu odporoval: „Neudělal, náčelníku! Dnes je neděle a v neděli si na vojáky nehrajeme.” To již bylo na majora Duba silné kafe. Když ale viděl, jak je zcela odzbrojen a naprosto bezmocný, jelikož jsem dočista překonal z něj strach, vrtěl ještě chvíli vyjeveně hlavou, pak pomaličku vycouval ze dveří a odcházel bez další zastávky rovnou z roty ven. Major Kuriš vykročil okamžitě za ním a pokoušel se majora Duba uklidnit: „Nebojte se, soudruhu majore, já to takhle nenechám. Já ho za to potrestám.” Co na to major Dub odpověděl, jsem už neslyšel. Jen dozorčí roty, který stál u vchodu, si všiml, jak major Dub mávl rukou a řekl: „A nechte ho. Copak nevidíte, že je to blázen?” Aby bylo přece jen majoru Dubovi učiněno zadost, nakázal mi major Kuriš setřít s dveří jedné ložnice nápis „Stáj býků plemenných”, nad nímž se major Dub při své inspekci tolik pohoršoval. Nápis jsem tedy smyl a měl jsem přitom pocit, jak je to docela zábavné být bláznem v očích tohoto světa.

Ted' už stály sympatie mazáků docela na mé straně. „Pamatuj si, že až my odejdeme, tak ty budeš na téhle rotě králem,” říkali mi mazáci, ale já jsem je musel zklamat, když jsem namítal, že na Lhotce už těžko budu králem, poněvadž má

intuice mi zřetelně napovídala, že pro velení praporu i roty je má přítomnost na Lhotce nanejvýš nežádoucí a že pravděpodobně v nejbližší době budu odvelen někam na samotu, co nejdál od Prahy. Tušil jsem správně. Zanedlouho mě zastavil nadporučík Šimonovský s nabídkou: „Mám pro vás výnosný obchod. Mohl byste si přijít na pěkné peníze.“ „Půjdu do Hýskova, co?“ řekl jsem rovnou najisto. „Jak to víte?“ „To se dalo čekat.“ V hýskovské panelárně se trochu více dělalo, ale taky tam byly vyšší platy, a i když pluk pro sebe shrábnul sedmdesát procent mzdy vojáků, zůstalo jim ještě dobrých sedm set až tisíc korun měsíčně.

Poslední dny před odchodem mazáků do civilu byla Lhotka nohama vzhůru. Selským rozumem posuzováno, zdálo by se, že pro toho, kdo už téměř dva roky vydržel v tom blbinci, přežití posledního týdne by nemělo být problémem. Skutečnost byla ovšem jiná. U valné většiny mazáků dosáhl pocitu frustrace v samém závěru vojny svého vrcholu. Není ani divu, neboť tito chudáci žili po dva roky v naprosté duševní i duchovní prázdnotě. Jedinou potravou jejich duší byly duchaprázdné citáty z bolševických brožur na politických školeních mužstva, kterými se rozhodně nikdo nenasytil. A tyto citáty obsahovaly v sobě pouze slova třídní nesmířitelnosti, nenávisti, militantnosti a totalitní diktátorské panovačnosti. Tak se mazáci při svém odchodu do civilu nemohli rozpomenout ani na jediné slovo lásky, pokoje, smířlivosti a pokání; tato slova za celou vojnu nikdy neslyšeli a ani z pochopitelných důvodů slyšet nemohli. Pacifismus musel být všemi furtáky veřejně odsuzován. Nikdo tedy nemohl vidět naši mládež Gottwaldovu, jášající a hrdou na to, že jí byla dopřána ona velká čest stát po dva roky na stráži vymožeností komunismu, jak by si to vojenská vrchnost přála a jak to často režimní propagandisté zobrazují ve vyumělkovaných televizních fraškách. Zato bylo možné vidět jiné věci, bohužel méně estetické na normální lidský vkus. Všude bylo nablito, co se dalo, bylo zdemolované, odevšad se ozýval zoufalý řev a častými se stávaly rvačky, v kterých se vyřizovaly staré účty. To všechno se odehrávalo jak v kasíně, tak i na pracovištích, při přepravě, i na vycházkách. Chudák řidič, jenž nás přepravoval ze Lhotky na Celetnou, musel s autobusem uhanět po pražských ulicích jak po závodní dráze, aby cestu urazil za co možná nejkratší dobu a aby tak podlaha autobusu byla co nejmíň poblitá a sedadel bylo co nejmíň zničeno při rvačkách. Vojáci spolehliví i nespolehliví, komunisti i nekomunisti, chovali se najednou všichni stejně. Jen ten, kdo se za celé dva roky nepoddal té zruďné vojenské mašinérii, kdo se s jemným úsměvem nad ni povzněl a kdo se snažil v sobě budovat stále vnitřní mír, ten se dočkal míru i v kritických dnech posledních.

Když to měli naši mazáci za dvanáct, my mladí jsme byli od nich povyšováni na mazáky. Dostal jsem řádných dvanáct ran holí na zadek. To se mazákům nedalo odmítnout, byla to dlouholetá tradice děděná z generace na generaci. Toliko s tím rozdílem, že všichni naši předchůdci mohli mít po výprasku dobrý pocit, že jsou z nich konečně mazáci, osvobození z otroctví sprosté vojenské buzerace. My mladí, právě čerstvě povyšeni, jsme už takovýmto pocitem rozjaření nebyli. Každému z nás bylo jasné, že skuteční mazáci nikdy nebudeme a že s odchodem našich mazáků do civilu odejde dočista i celá tradice mazácké vojny a místo ní nastoupí v celé parádě vojna furtácká. Mazácká vojna se provozuje v poklidných dobách, kdy se furtáci mohou oddávat světským radovánkám a mazáci jsou dobří k tomu, aby šikanací mladých udržovali základní minimum potřebné k chodu vojny. Pohodlné časy však nyní furtákům skončily. Polský vývoj se dostával stále více do popředí zájmů světové veřejnosti a u nás v Československu se horní překypělá smetánka začínala strachovat o svá výnosná koryta, ke kterým se prodrala mocnou explozí kariérismu za poslední léta. A kdo jiný může ukonejšit takový strach našich samozvaných feudálů, než armáda a policie. Aktivitu skutečnou, nebo alespoň domnělou, zahrnanou před ostatními, musel projevit každý furták, od prvního k poslednímu, od nejvyššího po nejnižšího. Vše již bylo připraveno k tomu, aby poté, co nás naši mazáci opustí, mohla vykvést furtácká vojna v plné kráse. Utěšovala mě jen naděje, že v Hýskově se jí snad vyhnu.

Jeden den před propuštěním do zálohy byla z Hýskova stažena stará várka. Místo ní tam přijelo asi patnáct nových vojáků ze Lhotky a z druhé stavební rotý ve Vršovicích, mezi nimi i já. Ocílil jsem se v polovině své pouti světem nevyzpytatelného zeleného myšlení.

5. Valčík na břehu Berounky

Obec Hýskov se rozkládala v malebném údolí řeky Berounky, asi čtyři kilometry od Berouna a třicet kilometrů od Prahy. Venkovské domky byly posázené na kopci na levém břehu řeky a ve středu obce na samém břehu dominovala panelárna, skýtající obživu většině místních obyvatel i mnoha pracovníkům z Berouna a okolních vesnic. Pro nás, vojáky, zde byla připravená ubytovna panelárny - velká, stará, ale zachovalá chalupa na okraji obce. V kontrastu s nehostinným, rozbagrovaným prostředím, v kterém nechali furtáci postavit lhotecké kasino, jsem cítil, jak najednou na mě působí blahodárně romantická krajina, rozprostírající se kolem řeky. Byla to vskutku velká proměna. Neviděl jsem dva měsíce na Kladně nic jiného než pochodující masy vyděšených nováčků na buzerplaci za víru bubnů, osm měsíců ve Vršovicích nic jiného než hluché, nic neříkající stěny mohutných kasárenských budov obepínajících nádvoří, dva měsíce na Lhotce nic jiného než ostnatý drát a za ním rozvaliny, bláto a prach. Nyní se mohla lidská duše konečně pokochat překrásnou hrou barev, které vymaloval nadcházející podzim na listech stromů zdejších bohatých lesů. Ze všeho nejblahodárněji působily klid a ticho prostředí, v kterém jsme tu žili. Spali jsme po dvou na pokojích, dokopy jsme byli jen malá parta, a to hlavní - nebyl tu s námi žádný furták.

Dohled nad námi měl pouze četař absolvent Schwarz. Zpočátku mě to celkem potěšilo, neboť jsem ho dobře poznal z Vršovic. Byl tehdy mým kolegou - výkonným praporčíkem na druhé stavební rotě. Měl sice na starost podstatně více vojáků než já, ale zato měl přidělených pár pomocníků. Přesto si stále stěžoval, jak je vyčerpaný a nemůže absolutně

všechno stíhat. Vleďačems měl manko a když tušil inventuru, prosíval mě, abych mu na kontrolu vždy půjčil chybějící materiál. Nakonec se zprostil všech povinností tak, že zahrál nervový kolaps a zašil se na několik týdnů na ošetřovně do té doby, než byl oficiálně odvolán z funkce. Dočkal se okamžitě přemístění na Lhotku. Jelikož stále furtákům tvrdil, jak je nervově labilní, dostal se nakonec do Hýskova jako velitel pracovní skupiny, aby si od vojny odpočinul. Měl zde pouze tři povinnosti: za prvé každou sobotu ráno provést politické školení mužstva, za druhé obstarat pro všechny vždy dopředu na celý týden stravenky a za třetí zapisovat vojákům vycházky do vycházkových knížek.

Pořádek na ubytovně udržovali domovník Koťátko s domovnicí Koťátkovou. Domovník Koťátko byl už starý pán, invalida. Holdoval ještě archaickým, naivním představám o vzorné vojenské službě, ale v jádru byl dobrý člověk. Domovnice Koťátková byla žena rázné povahy, avšak dalo se s ní výborně vycházet. Byla velmi upovídaná, a toho, kdo s ní ztratil denně alespoň chvilku v rozhovoru, si velmi rychle oblíbila. Nesnášela ale vzdělané lidi. Pravila, že už tu poznala za pár let řadu vojáků a že čím méně měl který voják škol, tím byl charakterově lepší a slušnější. Po ročních zkušenostech na vojně mi nezůstalo nic jiného než s ní plně souhlasit. Ještě snad ve výcvikáči mě jímali děs z pologramotných poddůstojníků, ale ten brzy ze mne vyprchal, když jsem na vlastní kůži pocítil, čeho jsou všeho schopní absolventi! Pokusil jsem se její představy o vzdělání jako takovém poněkud napravit: Právě vzdělání totiž člověka zušlechťuje, ale totalitní režimy vychovávají na svých školách nedouky k obrazu svému. Ti mají od pravé vzdělanosti hodně daleko, mohou jí dosáhnout pouze vlastní pílí, vzděláváním se v oblastech neoficiální kultury, nezávislým myšlením a intelektuální poctivostí. Většina studentů na školách si bohužel uvědomuje, že z pravé vzdělanosti jim kyne život plný utrpení, jako nedouci mají však před sebou nadozírné horizonty životních ambicí a tučných koryt. Tak mi domovnice Koťátková nakonec odpustila vysokou školu a jelikož si všimla, že mé sympatie jsou na straně prostého lidu, jak mě tomu uplynulý rok vojny naučil, měla mě nakonec ráda.

V panelárně se pracovalo na dvojsměnný až třísměnný provoz, podle zařazení na konkrétní pracoviště. Stáli zaměstnanci, kteří zde pracovali řadu let, měli už dokonalý přehled o tom, který flek je více výhodný a který zase méně, kde jsou normy únosnější a kde zase hůř stíhatelné, jaká práce je finančně rentabilnější a jaká méně. Pracovních sil se stále nedostávalo, takže už tu léta vypomáhali vojáci z Vršovického pluku a pak také pétépáci od armády. Bylo zvykem, že vojáci většinou zastávali práce, které civilisté nechtěli dělat. Já jsem byl přidělen do armovny. Výhodu jsem měl oproti ostatním pouze v dvojsměnném provozu, takže každou noc jsem mohl spát. Mou pracovní náplní bylo zhotovovat na bodové svářečce železnou armaturu na vyztužení panelů. Z připraveného polotovaru - nastříhané železné kulatiny - jsem svářel asi metr dlouhé žebříčky. Položil jsem nejprve dva dlouhé pruty rovnoběžně do drážek pohyblivého dřevěného vozíčku, kolmo jsem pak kladl krátká spojovací železa. Vozíček jsem posunul tak, aby se svařovaná místa nacházela přesně mezi čelistmi hydraulického lisu, v poslední okamžik jsem odsunul prsty a nohou šlápl na pedál, ovládající hydrauliku. Vypadalo to všechno úžasně jednoduché a snadné. A to i tehdy, když mi vedoucí armovny sdělil, že norma pro civilisty je asi osm set žebříčků za den, ale že od vojáků požadují tisíc žebříčků denně. Říkal mi to hned první den, a to jsem ještě nevěděl, kolik žebříčků mohu za den stihnout udělat, a tak mi ta čísla nic sama o sobě neřekla. Naznačil jen, že když normu nebudu stíhat, najmou si jiného vojáka, což by pro mě znamenalo odchod zpátky na Lhotku. A pro případ, že budu stíhat, mi slíbil každých čtrnáct dní opuštěák. S těmi opuštěáky mě poněkud zarazil, i když jsem si uvědomoval, že vojákům nemusí platit žádné prémie, ani peníze za překročení norem a že navržení opuštěáku ho vlastně vůbec nic nestojí. Ale zase jezdit každých čtrnáct dní na opuštěák - to se mi zdálo podezřelé. Vždyť i ti nejsilnější absolventi - bonzáci ve Vršovicích jezdili na opuštěák nejvýše jedenkrát do měsíce, když beru do úvahy pouze oficiální opuštěáky, to jest takové, které musejí řádně projít plukovním rozkazem, a neuvažují černoty, kterých bylo pochopitelně mnohem více a které se děly s vědomím i bez vědomí furtáků.

Během první pracovní směny jsem stačil udělat pět set rámečků. Byl jsem z toho dosti vyčerpan a přestal jsem naprosto věřit, že by jich bylo možné stihnout vyrobit celých tisíc kusů. Ale místní mě uklidňovali, že na první den je to dobrý výkon a že to prý každému nějaký ten den trvalo, než se zaběhl. Starší dělnice, které u bodových svářeček pracovaly, mi řekly, ať se nikam nehoním, že prý těch tisíc kusů za den je jen výmysl vedoucího armovny a takovou normu zatím nikdo přede mnou nestíhal kromě snad jednoho vojáka. Také jsem se od nich dozvěděl, že ty dlouhé žebříčky, co mám vyrábět já, nechce nikdo z civilistů dělat. Ženy proto, že je to fyzicky dost náročná práce a muži zase proto, že je to práce dosti nimravá a náročná na hbitost prstů, kde bývají ženy při rutinních pracích většinou zase o mnoho hbitější. Tak to zase jednou odnesli vojáci.

Všimnul jsem si pozorně pohyblivého dřevěného vozíčku a měl jsem pocit, že kdyby vozíček fungoval tak, jak by správně měl, dalo by se možná i těch tisíc žebříčků stihnout. Ale drážky pro uchycení železné kulatiny byly už tak vymleté, že se musely příčné články stále přidržovat, aby se neskutálely. To výrobu značně zpomalovalo. Dále bylo tudíž nutné si dávat velký pozor na prsty, aby se včas odsunuly před sevřením čelistí lisu. Každý žebříček měl tři příčky, znamenalo to tedy třikrát sešlápnout pedál lisu. Je očividné, jak velká byla pravděpodobnost, že prsty zůstanou v lisu, když se zváží, kolikrát byl za celou směnu sešlápnut pedál. Před tímto nebezpečím jsem byl od mistrů varován; pár lidí už prý tak přišlo o prsty.

Úrazy v hýskovské panelárně představovaly choulostivou záležitost. Civilista si ještě najde čas na běhání po soudech, voják už nikoliv. Takže pochopitelně v případě vojáka vyšel ze soudní bitky vítězně vždy podnikový právník. Vina se tedy svalila na pracovníka samého, který si prý úraz zavinil vlastní neopatrností či vědomým porušením bezpečnostních předpisů. Na tuto trpkou zkušenost mě upozornili už mazáci, kteří v Hýskově před námi pracovali.

Požádal jsem proto o nový voziček. „Nový nemáme,” řekli mistři. „Celé roky pracovali naši zaměstnanci na tomto vozičku, proč byste nemohl na něm pracovat i vy?” „Tak by se měl tento starý alespoň opravit,” namítl jsem. „Jo, to byste se musel zeptat údržbářů, ale ti se vám asi na to vykašlou,” zněla odpověď mistrů. Za pokus jsem nic nedal, a bylo vidět, že mistři měli pravdu. Žádný z údržbářů nebyl kompetentní vozičky spravovat, jeden mě posílal za druhým, tak to šlo dokola a nikde jsem nakonec neuspěl. Nabídl jsem se, že voziček spravím sám. „To přece sám nemůžete opravovat,” dostalo se mi odpovědi. Nechal jsem tedy každého mistra, ať si pracovní úkon vyzkouší sám a předvede mi bezpečnou manipulaci, aby člověk nedošel o prsty a zároveň stíhal stanovenou normu. Mistři byli aspoň tak dvakrát pomalejší než já. Každý z nich ale argumentoval naučenou frází: „To víte, to chce praxi. To chce cvik v prstech a manuální zručnost. Já ji nemohu mít, protože na svářečce nepracuji. Ale uvidíte, že si časem zvyknete. Zvykli si i ostatní před vámi.” Za tento optimismus jsem jim pěkně poděkoval. Kde jsou ty časy, pomyslel jsem si, kdy mistr musel být ve všech pracovních úkonech, které zadal svým dělníkům, alespoň tak dobrý jako oni, ne-li lepší. Ale chyba byla v něčem jiném. Uznávám, že umění je pomocí primitivních nástrojů jednorázově zhotovit nástroj důmyslný, složitý, dokonalý a bezporuchový, pomocí kterého by se již daly pohodlně sériově vyrábět požadované výrobky. Ale snažit se být virtuózem na svářečce vybavené starým, dosloužilým dřevěným vozíkem, přičemž pracovní výkon je určen z valné části právě jeho kvalitou, a takto si počínat směnu co směnu, den co den, to mi připadalo šílené. Mistři cítili totéž a poznali také, že jsem z těch, kteří si to uvědomují. Proto mě i litovali. To mi ale moc platné nebylo. Celý problém spočíval v tom, že mistři se bránili proti jakékoliv změně, dávali přednost raději vyšlapané cestičce, která jim zajišťovala bezstarostné živobytí. Obejdou v navyklou dobu pracoviště s klidným pocitem, že se nic neočekávaného nepříhodi, že zůstane vše při starém, tak jako včera, před měsícem, rokem, deseti lety a tak dále. Pak se vrátí do své kukaně a mohou si číst spokojeně noviny. Měl jsem tak poprvé možnost poznat, jak se projevují principy reálného socialismu ve výrobní praxi. A přitom jsem nechtěl nic moc, nedovolával jsem se žádné vědecko-technické revoluce ve výrobě, nešlo mi o nic víc, než o opravu dosloužilého dřevěného vozičku. Na takovou chybu i její odstranění by muselo přece dojít i desetileté dítě! Bylo k tomu zapotřebí jen kladiva, pilky, kousku prkýnka a několika hřebíků. Bylo mi řečeno, že kladivo a pilka na železo by se snad sehnaly, ale prkýnko a hřebíky bohužel nikoliv. Továrna je prý vybavena samým strojírenským zařízením, kde jsou zapotřebí nanejvýš náhradní šrouby a matice, ale na opravu dřevěných zařízení fabrika vybavena není. Krásné to pomýšlení, že v celém závodě se nenachází ani jeden hřebík! Vzpomněl jsem si při té příležitosti na jeden starý vtip, v kterém se praví o rozdílu mezi kapitalistickým a komunistickým peklem. V obou případech prý budou lidé mučeni na prknech pobitých hřebíky a přejíždění parním válcem. V komunistickém pekle nebudou k mání jedinou prkna, podruhé hřebíky a potřetí nebude fungovat parní válec. Tak aspoň nějaká útěcha, že po smrti teprve doceníme výhody našeho systému, proti kterému jsme reptali za živa.

Když jsem se v průběhu dalších dnů nedokázal přehoupnout přes laťku sedmi set kusů za směnu, ke které jsem dokonvergoval, mistr Dlouhý se nade mnou smíloval, voziček si vzal domů, investoval do něj jedno prkýnko a čtyři hřebíky a spravil jej. Neprovedl to nejideálněji, ale stačilo to k tomu, abych již druhý týden produkoval k velkému překvapení ostatních mistrů a dělníků celých tisíc žebříčků za směnu. To bylo slávy! Mistři mi chodili k úspěchu gratulovat a já jsem se stal druhým člověkem, který tuto normu stihl, po onom legendárním vojákovi.

Po práci jsme měli naprosté volno, žádná vojenská buzerace už na nás nečekala. Vztahy mezi vojáky byly velmi přátelské, cítil jsem se mezi nimi skvěle. Byli jsme tu pouze samí novopečení mazáci - vojáci, takže nikdo si nemohl nárokovat rozkazovačné postavení, odůvodněné číslem do civilu anebo hodností. Byli jsme si tu zkrátka najednou všichni rovni, což bylo poprvé po celém roce naší služby. Ani nevím, jak jsem k tomu přišel, všichni vojáci mě měli ve zvláštní úctě. Hned při prvním sezení v hospodě odhlasovali, že mi budou říkat „táto”. Často jsem přemítal o slovech domovnice Koťátkové, a shledal jsem, že vskutku mluvila pravdu. Vypozoroval jsem na vojácích, že čím kdo má menší oficiální vzdělání, tím je i lepší. Tak se mi jeví učni přátelštější, otevřenější a milejší než třeba středoškoláci. A na našeho absolventa četaře Schwarze platilo toto pravidlo tím více. Ani jsem ho nemohl poznat, jak se změnil. Přátelský vztah, který jsme spolu měli ve Vršovicích, tehdy jako rovnoprávní kolegové na stejných funkcích, se změnil z jeho strany v nadřazený, panovačný postoj vůči mně. A konec konců mě to ani tak moc nepřekvapilo, neboť už od několika absolventů jsem dostal pořádně za vyučenou, když jim najednou zachutnala moc a teplé místočko. Nechtěl mě pustit ani na jednu oficiální vycházku. Bylo to jediné, co jsem od něho milostivě žádal. Prý za to, že nechodím v sobotu na jeho politická školení. Připadalo mi to poněkud stupidní, hrát si na bolševiky ve staré chalupě na kraji vesnice, vzdálené třicet kilometrů od furtáckého doupěte. Na vymoženosti bolševismu jsem měl dostatek času pět chvalozpěvů od pondělka až do pátku v panelárně u svářečky a necítil jsem vůbec potřebu ještě o sobotách naslouchat kouzelným rozprávkám o ruské bolševické revoluci v provedení našeho soudruha četaře absolventa. Ten v sobě nedokázal ani navenek potlačit žárlivost, že za mnou všichni vojáci táhnou, a za ním nikdo. Pokusil se učinit mezi námi roztrž tak, že před ostatními vojáky na mě zaútočil působivou východňarštinou: „Čo si o sebe myslíš? Že si volačo viac ako ostatní vojaci, keď nechodíš na politické školenie?” Usadil jsem ho s tím, že jestliže z nás dvou je někdo „volačo viac”, tak je to právě on, neboť krom toho, že jednou týdně provede politické školení, napíše rozpis vycházek a nafasuje stravenky, nehne navíc ani prstem. A jestliže se mu něco nelíbí, ať jde s námi makat do fabriky.

Vycházek jsem se ho dále nedoprošoval. Když mi nechtěl dát vycházkovou knížku, nechal jsem si z domova poslat civil a celého soudruha absolventa jsem mohl mít na háku. Jezděl jsem pravidelně každou neděli odpoledne do Prahy, kde jsem se střetával se starými kamarády a večer jsme chodili pak do kostela. Rozsupěný četař absolvent Schwarz volal na Lhotku majoru Kurišovi, že prý mu načerno utíkám a ať si mě stáhne na Lhotku zpátky. Mohl jsem si být jist, jestli se

ovšem nepříhodí něco mimořádného, že major Kuriš raději trochu upustí ze svých železných zásad a bude mi černoty tolerovat, než abych se k plnému potěšení všech lhoteckých furtáků objevil zase v kasíně.

Na vojně jsem sloužil již druhým rokem a doma jsem nebyl ani jednou. Dovolenu jsem si šetřil co možná nejdéle, abych ji mohl využít až v posledních měsících vojny, které se projevují ve znamení největšího znechucení a vnitřní prázdnoty. A na opuštěák jsem dosud neměl nárok, protože donedávna jsem byl pouze vojákem prvního ročníku a v takovém případě, když jsem nebyl ani komunista ani bonzák, byl jsem evidentně bez nároku. Když nás v Hýskově již po dva týdny nikdo z furtáků nepočítal svou návštěvou, udělal jsem si na víkend opuštěák sám. Nemohu říci, zda šlo o čistou náhodu či ne, ale v neděli ráno v šest hodin se prý na ubytovně objevil sám major ing. Kuriš. Jeho obětavé zákroky jsem vždy obdivoval. Kolik slepé odevzdanosti té podivné hře na vojáčky v něm muselo jen být! Bylo mi ho líto při pomýšlení, v kolik asi hodin ten chudák musel v neděli ráno vstát, aby už v šest hodin byl v Hýskově. To by nedokázal nikdo jiný z furtáků, které jsem kdy poznal. Výmaky v tuto dobu jsem nepamatoval ani ve Vršovicích, kde přece byl dozorčí útvaru celou noc v kasíně ve službě. Major Kuriš býval vždy optimista a věřil, jak pod jeho velením vše dokonale klapne. Musel to být pro něj šok, když našel šest postelí prázdných. Celá záležitost se ale hezky v tichu ututlala, než abych já se octnul zpátky na Lhotce. Na druhé straně zase já jsem nechtěl zbytečně pokoušet osud a řekl jsem si, že s dalším výletem domů počkám, až se major Kuriš se svými výmaky navolí a dočista na nás zapomene. Beztak jsem měl slíbené opuštěáky od šéfa armovny každé dva týdny. Neodpustil jsem si pouze nedělní odpolední vycházky do Prahy do kostela.

V práci jsem se poctivě snažil plnit svou normu tisíc žebříčků za směnu v bláhovém domnění, že si vysloužím dohodnuté opuštěáky. Ale stálo mě to hodně námahy, byť jsem měl i opravený vozíček. Měl jsem neblahý pocit, že jestli se u té svářečky budu lopotit den co den až do konce vojny, zanechá to na mně při té vysoce nadsazené normě následky. Ostatní vojáci v Hýskově byli na tom poněkud lépe než já, protože byli přiděleni k pásové výrobě, a tudíž plnili normy jen takové, jako jejich civilní spolupracovníci. Zřejmě proto také nikomu z nich mistrí a vedoucí neslibovali opuštěáky, jako tomu bylo v mém případě. A i tam na páse, kde musely být normy stíhatelné, to nebyl žádný med, hlavně pro civilisty, kterým ona práce byla souzena na celý život až do důchodu. Pro mladého vojáka to asi nebyl příjemný zážitek, pozorovat, jak nějaký starší dělník, jinak slušně a seriózně vypadající, si hodinu co hodinu usává nenápadně z ukrytých lahviček tak, aby nebyl nadřizenými přistižen. „To víš,“ zněla obyčejně slova na vysvětlenou, „až budeš starší, tak to pochopíš. Musí to být, abych se z toho všeho nezbláznil. Když máš dělat celý život takovouhle jednotvárnou práci, nic jiného ti nezbejvá.“ Byla to hluboce pravdivá slova. Ubíjející nebylo vůbec fyzické vyčerpání, ale psychické. Přes všechno se rozprostírající věčná jednotvárnost a v některých případech přehnané normy, neúměrné zaostálé technice. Počítal jsem si své periodicky se opakující úkony. Za jednu směnu jsem dvatisícekrát naložil dlouhé železné pruty na vozík. Třitisícekrát jsem přiložil krátkou spojovací kulatinu. Třitisícekrát jsem posunul vozíčkem, abych dostal svařovaná místa mezi čelisti lisu. Třitisícekrát jsem šlápl na pedál hydrauliky. Třitisícekrát mi v uších zaduněl mocný rachot sklápnuvších se čelistí. Třitisícekrát mi zrak oslnily všemi směry se šířící jiskry z elektrického výboje. Tisícekrát jsem vysunul hotový žebříček a odložil na hromadu. Nedalo se přitom veškerou toto rutinní práci zatlačit do podvědomí, přičemž bych všechny úkony prováděl automaticky a myslel na něco úplně jiného. Jednak bych riskoval, že mi prsty zůstanou v čelistech lisu, a pak bych pracoval přirozeným tempem a normu plnil na pouhých osmdesát procent, což byla norma pro civilisty. Musel jsem se tedy na každý jednotlivý úkon nepřetržitě soustřeďovat a vnímat jej s plným vědomím. Rytmická práce mi pomalu přecházela do krve a začal jsem ji prožívat nejen svými smysly, ale celým tělem. Kolem mne pracující dělníci najednou zpozorovali, že jsem u svářečky začal tancovat valčík. Právý valčík na tři doby, jak se sluší a patří. Přiložit spojovací kulatinu - posunout vozík - sešlápnout pedál. Dělníci z toho měli pořádnou legraci a smáli se mi: „Vyser se jim na to! Hovno z toho budeš mít.“ Ale já jsem si nedal říct a makal jsem, hnán vpřed bláhovou představou o opuštěácích. Dobrovolně jsem si zkracoval přestávky na svačinu a na oběd, abych stíhal normu v případě, že jsem měl za směnu nějaké prostoje. Prostoje byly způsobené jednak včasným nedodáním buďto dlouhých, nebo spojovacích želez, jednak častým vypínáním elektrického proudu, k čemuž docházelo většinou na ranních směnách při energetických špičkách, a jednak nedostatkem prázdných železných postýlek, takže jsem neměl hotové výrobky kam ukládat. O postýlky byla v celé fabrice nouze a mistrí se vymlouvali, že není jejich povinností postýlky dělníkům shánět. Naznačili mi jen, že co se týká postýlek, platí ve fabrice zákon džungle. Jeden dělník je krade druhému. Kdo v tom už umí chodit, ten si postýlku vždycky najde. Třeba o přestávkách, kdy se většina zaměstnanců odchází najíst do kantýny. Dělníci v armovně mě litovali, a když se jim nepodařilo mě přesvědčit, abych na to hrozné tempo kašlal a pracoval jenom tak rychle, jako ostatní, začali po mně házet smotané hadry a kusy pneumatik, abych se aspoň na chvíli odreagoval od sváření a pobavil se s nimi. Oni si našli na pobavení čas, u mne to bylo zcela nemožné. Když jsem jejich útoky ignoroval, počali tyto hadry a pneumatiky zapalovat a tyhle hořící předměty po mně metali. Tentokrát jsem se už musel otočit, jestliže jsem nechtěl sám hořet. Nezbyvalo mi nic jiného než hru přijmout a hořící předměty po nich házet nazpět, a takovouto přestřelkou jsem vždy ztrácel čtvrt hodinu drahocenného času.

Již po čtrnáct dní v kuse jsem plnil v tanečním rytmu valčíku normu na sto procent. Valčík jsem tancoval nejen u svářečky, ale i po směně po cestě na ubytovnu. Míval jsem často obavy, když jsem se vracel v noci po odpolední směně zkratkou - úzkou pěšinou po břehu Berounky, že nakonec dotancuji dolů do hučících vln řeky. Po žádném opuštěáku nebylo ani slechu. Jenom mi jednoho dne mistr sdělil, že žebříčků, které jsem doposud vyráběl, mají už do zásoby dost, a že je třeba vyrábět zase jiné žebříčky. K tomu bylo ovšem zapotřebí zase jiného dřevěného vozíčku, jenž se nacházel v ještě bídňějším stavu než ten první. Svým návrhem na vylepšení a opravu vozíčku jsem protentokrát

vyvolal válečný ryk v řadách ženského osazenstva armovny. Ženám neuniklo, jak nápadně stoupila produkce po úpravě prvního vozičku. Mistři museli před dělnicemi kapitulovat, když se na ně sesypaly jejich ječivé výhrůžky: „Žádný takový! Nám mohly stačit tyhle vozičky celý léta, musely jsme na nich dělat a nikdo nám je nespravil a on nám tady bude zavádět náky novoty. Žádný vylepšování nebude! To by tak ještě scházelo, aby nám potom zase zvedli normy.” Pochopil jsem, že mají svatou pravdu. Opravy vozičku jsem se už více nedomáhal a plnil jsem proto jen normu pro civilisty, protože „vojenskou” normu jsem neměl šanci na rozbitém vozičku stíhat. V normách tedy ležel zakopaný pes! Místo aby pracující masy v reálném socialismu jásaly nad každým zlepšovacím návrhem a možnostmi větší produktivity, jak se to komunistický tisk snaží dennodenně natlouct svým čtenářům do hlavy, tak pojednou vznikl takový rozruch kolem úplné maličkosti, na kterou by upozornilo, a hravě se s ní vypořádalo i malé dítě. Místo budovatelského úsilí se v dělnicích zrodil docela prost'oučkový strach, aby snad nedošli pánové z normovacího úřadu, nezjistili, že se dá pohodlněji více vyrábět a nezvedli opět normy. Ženy daly proto přednost složitým ručním manipulacím na rozbitých starých vozičkách, kde se z nich za dlouhá léta opičího tréninku staly mistryně, před jednoduchou manipulací na správně fungujícím zařízení, kde by si mohli vést stejně obratně jako ony i členové normovací komise. Normy by se zvýšily, pupkatý ředitel a jeho poskoci by si obezpali kapsy tučnými balíky peněz, zatímco prostý dělník by otročil dál, za stejný peníz ještě vyšším tempem, a jen by se mohl honosit, jak stoupila jeho produktivita. Jak vidno, pracovní iniciativa se v totalitních režimech nevyplácí. Člověk může sice mnoho dokázat, ale sám sobě vykope hrob.

Pátou neděli jsem se večer vracel jako obvykle z kostela při černém výletu do Prahy. Kluci na ubytovně mě moc nepotěšili se zprávou, že po dlouhé době se zas uskutečnil v Hýskově výmak. Tentokrát to bylo v neděli odpoledne a přijel politruk roty podporučík Pavelka, kterého prý ale poslal major Kuriš. Četař absolvent Schwarz mě s chutí nabonzoval, přestože měl možnost mě zatlouct, že jsem třeba na jím povolené vycházce nebo že někomu v Hýskově pomáhám na stavbě. To se ostatně dalo čekat. A že podporučík Pavelka předal bonz písemně majoru Kurišovi, o tom jsem ani nepochyboval. Přítomní vojáci a domovnice Koťátková se mě snažili zachránit. Výmluvná řeč této starší paní musela vypadat důvěryhodně, když tvrdila, že mě ještě před chvilkou viděla a že musím být určitě někde poblíž, třeba na nějaké stavbě nebo v hospodě, a že určitě v Hýskově jsem. Ale podporučík Pavelkovi vyhovovala jasně lépe alternativa, jakou mu tvrdil četař Schwarz. Já jsem si nedělal těžkou hlavu; věřil jsem, že major Kuriš poté, co jeho zrak zakopne o mé jméno, hodí papír raději do kaše.

V pondělí jsem nastoupil na ranní směnu. Bylo to asi před polednem, když mě z rytmu klasického valčíku vytrhly dvě pochodující vojenské postavy. Tovární halou si to mířili pochodovým krokem přímo ke mně sám major Kuriš a v těsné vzdálenosti za ním četař absolvent Schwarz. Zastavili se asi na tři kroky od svářečky a upřeně na mě zírali. Nahodil jsem na majora Kuriše radostný úsměv, jaký se používá při neočekávaném příchodu dobře známého, váženého, milého a vzácného hosta. Major Kuriš nehnul však ani brvou a jeho tvář zůstala i nadále kamenná. Vytušil jsem, že se muselo nutně něco nepříjemného přihodit a že osud mi nebude rozhodně v nejbližších chvílích příznivě nakloněn. Unikající stlačený vzduch pohánějící hydrauliku nemožně syčel, a tak jsem předstoupil až před majora Kuriše. Něco ze sebe zlostně vychrlil, čemu jsem pro ohlušující sykot vzduchu dobře nerozuměl, udělal čelem zad a následován četařem Schwarzem, zase odpochoďoval. Z pohybu jeho úst jsem usoudil na tato slova: „Vy jste utíkal! Půjdete dneska zpátky na Lhotku.” Co nenadálého vyvedlo majora Kuriše tak z míry, jsem se tehdy nedozvěděl.

Dorazil jsem šichtu a rozloučil jsem se se všemi. Mistři lamentovali, že jsem se jim osvědčil a teď budou mít výrobní ztráty, než se zacvičí zase nový voják, a nechápavě kroutili hlavou nad jednáním četaře Schwarze. Prý mě nemusel udávat. Domovnice Koťátková mě chlácholila, že za ta léta pamatuje už mnoho vojáků, které znenadání stáhli a pak je zase po čase dovezli do Hýskova nazpět. Nebyl jsem ani smutný z toho, že odcházím. Věřil jsem, že jsem moudrou Prozřetelností povolán na další cesty plné dobrodružství a nového poznání. Má pesimistická nálada pocházela spíš z toho, jak jdou veškerá svoboda a volnost do háje. Ještě naši mazáci, kteří před měsícem z Hýskova odešli do civilu, měli v Hýskově naprostou svobodu pohybu bez jakýchkoli fyzických kontrol. Rýsovala se tu krásná paralela: Tak jako při budování komunismu pociťují občané nové a nové, a stále pevnější a těsnější utahování opasků rok od roku, pociťují vojáci totéž ve vojenských dimenzích při stabilizaci furtácké vojny den ode dne. Snad tatáž myšlenka přeletěla v hlavách i ostatních vojáků ve chvíli, kdy jsem se s nimi loučil. Jakoby je ovládla zvláštní předtucha, pravili: „Neboj se, co nejdřív se zase spolu všichni sejdem na Lhotce.”

Sbalil jsem si věci a čekal. Kdy si pro mě přijedou, nevěděl nikdo. Mělo to být však ještě téhož dne. Hodiny ukazovaly už deset hodin a já jsem se hodlal uložit pomalu do postele. Asi dnes už nemohli přijet, pomyslel jsem si, snad se tu staví ráno. Ale zase jsem si říkal, když jde o nějakou nepříjemnou záležitost, přijdou si pro člověka v noci, vždy v noci. A skutečně. Za chvíli zastavilo před ubytovnou auto. Přivezli nového absolventa - svobodníka Nejedlého. Byl to můj bývalý spolužák z gymnázia. Nečekaně byl stažen na Lhotku i četař Schwarz, že nedokáže prý v Hýskově udržet pořádek a vojáci mu utíkají. Takže tím, že mě nabonzoval, si vůbec nepomohl. Kdyby byl mlčel, nemuselo se nic dít a oba jsme mohli v Hýskově zůstat. Teď dostal za úkol do tří dnů předat novému absolventovi funkci velitele pracovní skupiny a po této lhůtě měl být odvezen na Lhotku. Napadlo mě, že kdyby odešel jenom četař Schwarz a ne já, mohlo by to tu být s novým absíkem - bývalým spolužákem docela fajn. Potřásl jsem si ještě naposledy s kamarády rukou a musel jsem se tiše smát, když mi pro povzbuzení zarecitovali kousek ze slavné Krylovy písně: „Bratříčku nevzlykej, to nejsou bubáci, jsou to jen vojáci...”

6. Zdeňkovy lázně a konec netvora Rudy

Na Lhotce zavládlo mezi furtáky zděšení, když domysleli důsledky mého návratu. Proto bylo ještě před tím, než jsem na Lhotku dorazil, dohodnuto, že budu přemístěn do Vršovic na druhou stavební rotu. Jakmile jsme na Lhotku v noci dojeli, bylo mi oznámeno, že tu jen přespím do rána a pak se odstěhuji do Vršovic. Furtáci se rozhodli k výjimečnému řešení, neboť, jak známo, ze Lhotky neexistovaly žádné jiné únikové cesty, kromě dočasného převelení na detašovaná pracoviště a do pankrácké věznice.

Také jsem se dozvěděl důvod nečekaného obratu v jednání majora Kuriše. Na odveleném pracovišti v Horních Počernicích, které též patřilo lhoteckému praporu, došlo k mimořádné události. V sobotu večer se vracel podnapilý voják Gašparík z vycházky. Zřejmě zakopl, spadl někam do příkopu vedle silnice a tam usnul. Ve spánku se udusil na vlastních zvratkách. Major Kuriš jako velitel praporu byl hnán k zodpovědnosti a jednal rázně, jak to u něj bývalo zvykem vždy, když vycítil vážnost situace. Voják Gašparík byl naneštěstí pro všechny své pozůstalé spolubojovníky toho večera na vycházce načerno. Navíc to byl poslední dobou již druhý případ. Před necelými dvěma měsíci za podobných okolností srazil jednoho vojína ze strážního praporu na Kladně nákladák. Tehdy pluk vyslal na Lhotku nadporučíka Sklenáře, aby nám provedl při politickém školení protialkoholickou kampaň.

Logický úsudek, proběhnuvší v zeleném mozku majora Kuriše, zněl prostě: Každý, kdo utíká načerno, vydává se všanc třídním nepřítelům armády - alkoholu a smrti. Za takových okolností se staly všechny argumenty pro nutnost mého odvelení coby živla s morálně-politickými rozkladnými tendencemi docela malicherné oproti jednoznačnému argumentu pro mé stažení nazpět. Starý dobrák major Kuriš, než aby mě viděl na marách, raději se rozhodl mě opět schovat pod svá ochranná křídla, představující stálý zostřený dohled.

Ráno jsem vyčkával, co se bude dít dál, kdy mě odvezou do Vršovic. Ostatní vojáci odjeli na svá pracoviště a já jsem zůstal na rotě sám. Nikdo se o mne nestaral ani nezajímal. Šel jsem se tedy zeptat majora Kuriše. Ten setrval stále v bojovné náladě a nedozvěděl jsem se od něj nic chytřejšího, než že půjdu do basy. První útěk, při kterém mě sám nachytil, předal k řešení, jak bývalo zvykem, do kompetence velitele roty. V moci velitele roty bylo udělení nejvýše tří dnů vězení. Od nadporučíka Šimonovského jsem dostal proto podmínku a své pravomoci využil, co se týče počtu dnů, naplno. Horší to bylo s druhým útekem, neboť ten měl řešit už velitel praporu. Výsadu udělovat tresty na praporu si však i nadále držel náčelník štábu jurisdoktor kapitán Ruda. To je konec, pomyslel jsem si, jak se tomu netvorovi jednou dostanu do spárů, bude to jen otázka času, kdy počnou mé kající meditace v jedné z pankráckých cel. Kapitán Ruda podmínku od nadporučíka Šimonovského okamžitě proměnil na ostrou sazbu a připočetl k tomu ještě sedm ostrých navrch, čímž i sám využil své pravomoci na maximum. Ne snad proto, že by mě tak dobře osobně poznal jako ostatní furtáci, ale spíše při udělování trestu se mu v této souvislosti zjevoval na mysli voják Gašparík. To mu muselo dost znepríjemňovat jeho i tak stále pochmurnou náladu, jelikož byl určen jako delegát za velení praporu na pohřeb nebohého vojína. V návalu zuřivosti přihodil pět ostrých i četaři absolventu Schwarzovi. Major Kuriš zažil poslední dobou na vojně ledacos, avšak jeho fantazie byla i doposud slabší, když si měl představit absolventa v base. Zasáhl raději do kázeňské pravomoci kapitána Rudy a ostrou sazbu proměnil na podmínku.

Jakmile mě spatřil poručík Pavelka, čerstvě ošperkovaný další hvězdičkou na náramenících, začal hned ječet, proč nejsem v práci. Tvářil se přitom nanejvýš důležitě, jednak pro své povýšení, a pak i proto, že byl právě přeložen zpátky do Vršovic na druhou stavební rotu. Toto byl jeho poslední týden politrukování na Lhotce. Bylo na něm vidět, jak i na furtáckou duši doléhají osvobozující pocity při odchodu ze Lhotky. Logický argument, že toho dne jsem měl být přece přemístěn do Vršovic, mu vůbec nepostačoval. „To si myslíte, že se tu budete celý den na rotě flákat?“ zapištěl zuřivě. Jedna hvězdička navíc dokázala pozvednout poručíka Pavelkovi sebevědomí natolik, že každému základákovvi začal vykat. Ode mne byl mladší asi o pět let, takže ve svém věku těžko nacházel ještě u našich mazáků autoritu. Ti mu občas rušili záložku vzadu na saku a tím mu dávali najevo, že z mazáckého stanoviska ho považují za mladého vojáka, který musí poslouchat je a ne oni jeho. Z lidského hlediska mi to připadalo nenormální, abych mu zase vykal, když jsme si ještě před měsícem spolu tykali. Nebránil jsem mu však v tom, když mi vykal, ale sám jsem mu dál tykal. „Pokud je mi známo, tak my dva jsme spolu husy nikde nepásli. Proto nechápu, jak to že si dovolujete mně tykat,“ bránil se poručík Pavelka. „Z toho si nic nedělej, Stando!“ uklidňoval jsem ho. „Podívej se, takový nadporučík Šimonovský podnikal všechno možné, jen aby mě zlikvidoval, zařídil mě přemístění na Lhotku, a netrvalo dlouho a jeho poslali na Lhotku za mnou. Stal jsem se stínem jeho svědomí a tak mi raději dobrovolně zařídil Hýskov. Ty jsi se podílel na mém stažení z Hýskova, na Lhotce mě tu zpátky už nechtěli a poslali mě raději zase do Vršovic. A tebe naschvál se mnou. Budu tam na tvé rotě a stanu se stínem tvého svědomí. A ty se mě budeš snažit zase zbavit, stejně jako nadporučík Šimonovský.“ Poručík Pavelka bral má slova zřejmě vážně a pravil: „Však já už se postarám, aby vás do Vršovic vůbec nepřevelovali. Zůstanete tady na Lhotce!“ Pak se šel poradit za kapitánem Rudou, co má se mnou dělat.

Kapitán Ruda si mě zavolal do své kanceláře. Seděl za psacím stolem a jen líně pootočil hlavu, aby si mě přísně změřil svými kalnými očima, zatlačenými pod husté žluté obočí. Nevzrušoval se, nezačal vůbec na mě řvát. Mluvil pomalu, nepřidával na hlase ani neubíral. Spustil jen svým známým, monotónním hlasem, jenž mi připomínal nějaký tajuplný hlas ze zahrobí, pronášející kletbu: „Už jsem dostal hodně lidí na Pankrác. Nesral jsem se s jinejma, nebudu se srát ani s váma. Jestliže do půl hodiny nebudete na zaměstnání, předám vás ihned prokurátorovi.“ Poté se kapitán Ruda uráčil ještě jednou pootočit hlavu, tentokrát na poručíka Pavelku: „A vy máte úkol mu tu práci najít, jasný? Hleďte mu ji, kde

chcete, ale do půl hodiny mi přijdete zahlásit splnění rozkazu, že vojín pracuje." Poručík Pavelka se snažil, seč mohl, ale nikdo z mistrů na stavbách mě nechtěl vzít do práce uprostřed směny. Zůstal jsem tedy na rotě a do večera jsem vrtal díry do betonu a přitloukal dřevěné prahy ke dveřím.

Do Vršovic jsem nakonec přemístěn vůbec nebyl. Poručík Pavelka se ve vlastním zájmu zaangažoval v oné věci jistotně na patřičných místech. Následujícího dne zrána jsem byl přidělen k Pozemním stavbám Plzeň, které měly v úkolu výstavbu furtáckých bytů na Lhotce. Pracovní doba zde byla nejdelší za všech pracovišť, které lhotecký útvar zásoboval pracovními silami: od rána od sedmi do večera do šesti. Kopal jsem kanály, asfaltoval jsem nové silnice vedoucí k furtáckému sídlišti, vozil jsem cihly a maltu, vyklízel jsem nové byty od svinstva zanechaného po řemeslnících. Ponejvíce jsem pracoval se skupinou, která prováděla výkop kanálu pro vodovodní potrubí, jež mělo zásobovat vodou vysokou školu SNB. Potrubí již dávno v zemi leželo, jen se při jeho kladení zapomnělo na jednu maličkost: na mrazuvzdornou izolaci. V zimě potrubí popraskalo, takže se teď na podzim do příchodu další zimy kanál znovu vykopával a dávala se izolace. Já jsem došel zrovna ve fázi opětovného zahazování. Pracoval jsem klidným, pomalým tempem, stejně jako ostatní vojáci. Na stachanovské tempo, jaké jsem nasadil v Hýskově, jsem se rozhodl jednou pro vždy až do konce vojny zapomenout. Sliby jsou chyby, to je heslo celého socialismu a celé vojny obzvlášť. Ze slíbených opuštěků v Hýskově nevyšlo zholá nic. A navíc trestní zákon na pracovních rotách byl obohacen o jeden dodatek: Voják potrestaný vězením ztrácí nárok na peněžitou odměnu za činnost při pracovním nasazení. Nadporučík Šimonovský si tento zákon, co se mne týkalo, interpretoval velmi svérázným způsobem: Za měsíc říjen, kdy jsem byl v Hýskově, jsem nedostal ani korunu, protože jsem byl potrestán vězením. Za měsíc listopad jsem nedostal taktéž ani korunu, neboť v tomto měsíci jsem měl vyměřený trest nastoupit. Výplaty za srpen rozděloval už nadporučík Šimonovský. Zde nenašel důvod, jak by mě o celou výplatu obral, neboť tehdy byl velitelem roty ještě nadporučík Svoboda. Tak mi alespoň ze čtyř set korun, které mi náležely, dal jen polovinu. Nešlo o peníze samotné, jako spíš o princip. Stejně, co bych dělal s penězi, když jsem měl opět všechny vycházky zaražené. Navíc, nebyl jsem ani hospodský typ, žal jsem v alkoholu neutápěl, takže jsem byl i zproštěn kalkulací, zda si za svou žoldáckou almužnu mohu na jedné vycházce osladit život dvěma či čtyřmi rupy.

Můj nástupní termín do vězení se začal podezřele oddalovat. Tradičně se jezdilo na Kladno do věznice místního strážního praporu. Ale od října přestal tento prapor náležet k útvarům vojsk ministerstva vnitra a byl přiřčen k hradní stráž. Mamutí velkododavatel zákazníků kapitán Ruda byl jistotně dobrým přítelem náčelníka kladenské věznice nadpraporčíka Jošta. Naneštěstí nadpraporčík Jošt v létě zemřel a nový náčelník basy už nechtěl vnitřácké vojáky přijímat. Kapitán Ruda proto usiloval o navázání kontaktu s věznicí pražské posádkové správy. To se mu sice podařilo, ale smůlu měl v tom, že tato věznice byla zásobována útvary celého Středočeského kraje včetně Prahy a byla neustále přeplněná. Cely se musely objednávat skoro až na měsíc dopředu, což byla krajní lhůta pro nastoupení trestu. Podle vojenských řádů musel být vojákovi trest vězení prominut v případě, že tento trest nemohl být nastoupen do jednoho měsíce od jeho udělení v denním rozkaze. Náčelník posádkové basy nadpraporčík Zdeněk měl klientů stále přebytek a mohl si proto vybírat. Ne každý uchazeč mohl vstoupit do řad vězňů, jelikož nadpraporčík Zdeněk vévodil velmi striktnímu přijímacímu řízení.

Kromě jiného vytácel furtáky na Lhotce můj zevní zjev. Major Kuriš rozkázal, abych si bleskem oholil knír, který jsem si nechal v Hýskově narůst, a nadporučík Šimonovský usoudil, že není možné počkat ani čtrnáct dní do příchodu útvarového holiče a že se musím nechat ostříhat v nejbližším holičství. Útraty se mi měly hradit z rotního fondu po předložení stvrzenky. Stříhat jsem se nedal, jen jsem si vyprosil u holiče zbytečnou stvrzenku, kterou tam zanechal nějaký zákazník. „To vám to moc nezkrátili," bručel nadporučík Šimonovský. „Tuhle stvrzenku vám neproplatím. Půjdete k holiči ještě jednou a necháte si vlasy pořádně zkrátit!" Když pořádně zkrátit, tak pořádně zkrátit. Dal jsem se ostříhat do hola. Holička nejprve myslela, že jen tak žertuji, a než mi zajela strojkem do vlasů, ještě se mě pro jistotu třikrát zeptala, jestli to míním vážně. Na rotě zavládlo mezi furtáky zděšení a můj čin byl kategorizován jako provokace. Nadporučík Šimonovský ulekaně zavrtil hlavou: „Tak tohle vám teda rozhodně nezaplatím. To přece není předpisový vojenský účes." „Ale zato byl nejlevnější. Pouhé tři koruny," dodal jsem nato a podával jsem mu stvrzenku. „Nechtěl jsem zbytečně ždímat útvarovou pokladnu a tak jsem ze skromnosti zvolil ten nejlevnější účes." „Tak to uznávám," přikývl nadporučík Šimonovský. „Kolik že to stálo? Tři koruny? Nu dobrá, to vám dám ze svého." Sáhl do kapsy a velkoryse vytáhl tři koruny.

Chvilí jsem před zrcadlem trénoval mimiku, až se na mě šklebil pod holou lebkou krásný zločinecký obličej. Měl jsem dobrý pocit, že jsem si do basy nechal udělat docela slušivý účes. Na Kladně bývávalo zvykem, že nebožtík Jošt dával všechny své klienty z recese stříhat do hola. Ale na pražské posádce bylo stříhání do hola přísně zakázáno. Tak jsem si řekl, že aspoň tam zanesu novou módu. Klukům na Lhotce jsem se rozhodně líbil, můj účes přejímali postupně další a další. Netrvalo dlouho a celá třetina vojáků byla holohlavá. Major Kuriš řádil jako tur, že jde o hromadnou provokaci, ale dokázat nemohl nic. Každý většinou tvrdil, že při stříhání do hola nezamýšlel nic jiného, než aby mu zhoustly vlasy.

Kapitán Ruda řádil vzteky, když se dozvěděl, že na pohřbu vojína Gašparíka bude muset pronést smuteční projev. Jeho rodiče se obrátili na útvar, aby se to nějak zařídilo, jen aby se příbuzní a známí ve vesnici nedověděli, jakou smrtí odešel ze světa jejich syn. To by prý byla potupa celé rodiny na řadu let. Podplukovník Kotyza sesmolil patetický projev, opěvující hrdinnou smrt vojína. Padl při plnění bojových úkolů naší československé lidové armády, padl za naši drahou socialistickou vlast. Jen tu nejvyšší poctu museli nebožtíkovi odepřít: povýšení na svobodníka in memoriam.

Takové gesto by rozhodně k protialkoholické kampani na vojně blahodárně nepřispělo. Podplukovník Kotyza zajel osobně za kapitánem Rudou na Lhotku a celý pohřební rituál narežiroval. Poučoval kapitána Rudu, co má v projevu říkat, nacvičil s ním, kam se má dívat, kdy do sálu, kdy na rodiče, kdy zase na rakev, a připomněl mu, kdy má zvýšit hlas, kdy zase ubrat, kdy se má tvářit důstojně a rázně a kdy zase má truchlit s ostatními. Nebylo pochyb, že podplukovník Kotyza, tento virtuóz vršovického politrického orchestru, hrál vždycky první housle v koncertech, ve kterých šlo o působení na lidské city a o nasměrování „pobloudilých“ osob nenásilným způsobem na žádoucí cestu. Zato výběr kapitána Rudy do role řečníka na pohřbu byl projevem nejhrubšího cynismu. Těžko si mohl kdokoliv z nás vojáků tehdy představit, jak takový bezcitný hrdlořez, ukájející se na utrpení svých obětí, bude najednou okázale ronit slzy nad jedním mrtvým vojínem.

Neuplynul ani měsíc a tři čtvrtiny vojáků z Hýskova se postupně ocitly zpátky na Lhotce. Svobodník absolvent Nejedlý zavládl železnou rukou. Dnem i nocí prováděl neustále fyzické kontroly a kdo se jen jedinkrát vytratil bez jeho milostivého svolení, mohl si hned sbalit kufr. Nečekal, až major Kuriš dojde na kontrolu osobně nebo někoho do Hýskova za sebe pošle. Rovnou mu telefonoval, aby si dotyčného vojína stáhl. Co bylo zvláštní, telefonoval i v případech, kdy některého vojína sice nepistihl při absenci, ale pohádal se s ním o nějakou maličkost. Takového pak označil do telefonu jako potenciálního desertéra a nechal ho taky stáhnout. Major Kuriš mu vždy vyhověl, poněvadž z jeho horlivé aktivity měl radost. Všude po zdech na chodbách a na schodišti ubytovny věšel rudé plakáty nebo vyráběl nástěnky s názornou agitací, docela spontánně a dobrovolně, aniž by dostal shora k tomu příkaz. Major Kuriš z toho usoudil, že má v Hýskově konečně absolventa, jak se patří, a který dokáže navíc na mužstvo kladně politicky působit. Svobodníku Nejedlému se tak podařilo vytvořit mezi vojáky správnou bonzáckou a patolízalskou atmosféru, jelikož noví vojáci, kteří sem přijeli na místo stažených, se mu museli chtít náležitě podbízet, jestliže chtěli v Hýskově vydržet. Tohle všechno prováděl s naprostou samozřejmostí a sebedůvěrou. Po čase, když byl jednou na služební cestě na Lhotce, zavedl jsem s ním hovor na toto téma. Hovořil docela klidně, jako by se nic nedělo: „V Hýskově nemám žádnou vojnu, nemusím tam dělat nic a můžu si spát, do kolika chci. Mám před sebou ještě jedenáct měsíců vojny a byl bych blbej, kdybych si to nedokázal zařídit, abych tam vydržel až do konce.“ V atmosféře egoismu a všeobecného morálního úpadku, jaká vládne dnes v komunistickém světě, se dá ospravedlnit naprosto všechno. Měl to do civilu za celých jedenáct měsíců, takže by se jeho počínání ještě dalo pochopit. Ale o co se tehdy před ním snažil četař absolvent Schwarz, když to měl do civilu už za pouhých pětadvacet dní?

Stejně jako v civilní oblasti, tak i ve vojenské se začaly stále více rozmnožovat korupce a protekce. Z civilního života je patrné, jak se při dnešní nezaměstnanosti stále hůře shánějí místa. Bez známostí se nepofidí nic. O která místa nebyl v minulosti vůbec zájem, časem se naplnila, nových uchazečů začínalo přebývat a začala být potřebná protekce, a to stále z vyšších a vyšších míst. Podobně tomu bylo i u armády, zvláště u vojsk ministerstva vnitra. V dřívějších letech spadaly do okruhu prominentních míst pro základáky pouze zašívácké fleky na vojenských správách nebo fleky generálských řidičů, kde vojáci vůbec nevěděli, co je vojna. Ještě by se sem daly řadit sportovní rotý na Rudé hvězdě. Později už to byl kdejaký flek v kanceláři, ve skladu nebo v kuchyni. Nakonec snad celé Vršovice vůbec. Nebylo sice o co stát, ale Pražákům to vyhovovalo, že mohli zůstat v Praze a nemuseli se třepat v nějaké zapadlé pohraniční oblasti u bojových útvarů. Toho roku bylo tlačenek z Prahy a Středočeského kraje tolik, že se všichni ani do celého vršovického kasína nevešli. Furtákům na pluku, kteří o umístění vojáků rozhodovali, šly z toho hlavy kolem, jak jen všem prominentním požadavkům vyhovět. Řekli si, že Pražákům musí konec konců stačit, když zůstanou v Praze, a posílali je na Lhotku! Byl to zajímavý paradox: My mazáci jsme se dostali na Lhotku většinou za trest, naši hadi sem přicházeli pro změnu z protekce. Snad i z tohoto důvodu byla dosazena do velení praporu naše slavná akademická trojka, aby trestní rotu přeměnila na rotu elitní.

Náš příjimač trval bez jednoho týdne celé dva měsíce. Po základním výcviku následoval pro všechny povinný výcvik pro strážní službu, která tvořila základní pilíř veškeré činnosti vojsk ministerstva vnitra za doby míru. Strážní prapor na Kladně však připadl hradní stráž a proto se nyní podle nových směrnic omezovaly počty vojáků cvičených pro strážní službu. Naším hadům se tedy poštěstilo, neboť jejich příjimač trval už jen měsíc a pak byli hned přemístováni na určená místa. V listopadu už tvořili hadi asi jednu pětinu všech vojáků na Lhotce. Samozřejmě, většina z nich bydlela přímo v Praze nebo aspoň ve Středočeském kraji.

Důsledky totální realizace furtácké vojny na nás dolehly celou svou vahou. Hadi si zpočátku poměry na Lhotce pochvalovali. Nebylo ani divu, vždyť výcvikáč měli zkrácený a tady na Lhotce mohla většina z nich chodit při každé vycházce domů. Další velmi příznivou okolností pro naše hady bylo úplné potlačení mazácké vojny. Nemuseli poddůstojníky zdravít, na ložnicích se zařazovat a odřazovat, ve skříňkách skládat prádlo do komínků, dělat mazákům osobní sluhy, a samozřejmě si s mazáky od začátku tykali. Každý z mazáků pocíťoval v tak prudkém zvratu ve vztazích mezi oběma ročníky hlubokou křivdu. Byť se mu zdálo veškeré takové zacházení s hady sebenesmyslnější a lidskou důstojnost sebeponižující, byl tu přece jenom jeden celý uplynulý rok trpkých zkušeností, rok bohatý na zoufalé chvíle, přicházející ve dne i v noci a překonávané někdy s největším sebezapřením a se zaťatými zuby. Nelze pochybovat o tom, že dlouhodobě se opakující nepřijemné zážitky v primitivním a stupidním prostředí vyvolávají v každém člověku vždy následky: u někoho dočasné, u jiného bohužel trvalé. Po tom všem dívat se na mladého vojáka především jako na sobě rovného člověka a ne jako na méněcenného hada, to vyžadovalo popravdě ohromnou dávku morální ušlechtilosti. Jen málokdo to z upřímnosti dokázal. A kdo to nedokázal z upřímnosti, dokázal to z nutnosti. Vloni se sice už stíhala šikanace mladých, ale mazáctví zůstalo zachováno. Teď se začalo postihovat i mazáctví samotné. Z

pochopitelných důvodů se slovo „mazáctví“ oficiálně nemohlo používat. Nedalo se přece připustit, že by v komunistické společnosti, kde je člověk člověku soudruhem, mohlo něco podobného vůbec existovat. Proto furtáci vymysleli lepší výraz, který by se dal používat i v písemných projevech: staromazáctví. Na politických školeních nám byl tento nový termín přednesen i s patřičným vysvětlením. Jde přý o přežitek z buržoazní republiky, který nemá v naší beztřídní společnosti co dělat a musí být proto zcela vykořeněn.

Mně osobně boj proti „staromazáctví“ vůbec nevadil, poněvadž konec konců měl jsem, co jsem chtěl. Naplnily se tak konečně mé utopické ideály o svobodě, rovnosti a bratrství, které jsem loňského roku hlásal, a to ještě i tehdy, když jako výkoňák jsem už svobodu od mazáků sám měl. Věděl jsem naprosto jistě, že příliš hlasitá propagace těchto ideálů byla tehdy hlavní příčinou toho, proč jsem se dostal na Lhotku. Mazáctví bylo v těch časech ještě nepostradatelnou součástí vojenské subordinace. Pochopitelně jsem si poštval proti sobě mazáky, a tím pádem i absolventy, protože mazáci plnili funkci prostředníků mezi absolventy - rozkazovateli a hady - vykonavateli. Byla už to jen otázka času, aby četař absolvent Grivalský zrežiroval za asistence nadporučíka Šimonovského můj pád. Smutné bylo, že mazácké zvyky likvidovali největší měrou právě ti furtáci, kteří byli v minulosti sami jejich zastánci, a že to nečinili vůbec z popudů humanitárních, nýbrž z popudů obłudné vojenské mašinérie, jež se uvedla do pohybu v důsledku revolučního vývoje v Polsku.

Pak přišlo něco, na co jsem ani ve svých loňských utopických snech nepomyslel. Furtáci rozkázali, aby rajóny prováděl jak první, tak i druhý ročník. To už bylo i na ty nejmírnější mazáky trochu příliš. Vždyť svoboda od rajónů byla jediná výsada našich mazáků trvající až do posledního dne, než odešli do civilu. Všichni staří teď svorně reptali, jaká že je to nespravedlnost. Za to, co museli prožít minulý rok, jim nakonec z mazáctví nezůstalo zhora nic. Ale kapitán Ruda učinil všem protestsongům přítrž. Stoupl si při rozkaze před nastoupenou jednotku a táhlým hlasem zabručel: „Tak komu se to nechťejí dělat rajóny, co? Jen ať zvedne ruku! Já mu zařídím, že rajóny dělat nebude. Ale bude je dělat jinde, a to na Pankráci!“ Pak pomalu přešel přísně očima přes celý vyplašený dav a ještě dodal: „No, vidím, že se nikdo nehlásí. To teda znamená, že všichni chcete dělat rajóny rádi a dobrovolně!“ Tušil jsem, že tohle musí špatně skončit. Staří zatím zatínají zuby a polykají vztek do sebe, ale přijdou chvíle, kdy třeba v alkoholovém opojení propukne davová hysterie a mladí budou od starých rozsápáni jako ovce od vlků.

Místo mazáků zplodila furtácká vojna novou privilegovanou vrstvu mezi základáky. Stali se jimi poddůstojníci. Byli osvobozeni od rajónů a s hady měli nařazeno si vykat. Pár jedinců se zpočátku dalo bláhově unést svým nadřazeným postavením. Pokoušeli se dokonce vyskakovat na svůj ročník. To už byla příliš velká bomba, něco takového nebylo v dějinách mazácké vojny vůbec známo. Každý voják, který byl druhým rokem na vojně, měl v kolektivu vždy stejná práva, ať byl četař nebo voják. Naši poddůstojníci museli ale s kariérou brzy přestat, neboť u furtáků si sice šplhli, ale hrozilo nebezpečí, že budou úplně vyřazeni z kolektivu a ostatní se s nimi přestanou bavit. Jen jediný poddůstojník - svobodník Pavlata byl zaslepen leskem své jedné pecky natolik, že se nemilosrdně drápal za svou kariérou, navzdory totální exkomunikaci z kolektivu svých spolubojovníků. Řval na nás, jak jsou špatně provedené rajóny. Věci, které jsme si nezamkli do skříněk, vyhazoval bez váhání z okna ven. Při nástupech měl vždy tendence předvádět se před furtáky v nejlepším světle. Obcházel nás jednoho po druhém a ječel, že máme špatně vyčištěné kanady, utržené knoflíky či neutažené opasek. Svobodník Pavlata vůbec nedbal toho, že každou chvíli měl od ostrých hochů hubu rozbitou, lákala ho jen vidina opuštěných, na které jezdil každý měsíc, a zvýšeného peněžního honoráře za oddanou službu od nadporučíka Šimonovského. Nemohli jsme pochopit, jak někdo může podstoupit kvůli těmto pochybným výhodám raději úplnou samotu a izolaci od ostatních, ale v jeho případě šlo nejpravděpodobněji o mentální poruchu.

Nadporučík Šimonovský se po dvou měsících na Lhotce už dokonale zabydlel. Věděl už, co si na koho může dovolit a kam daleko až může zajít se svými čachry. Byl zas natolik inteligentní, aby pochopil, jaká je to tu pakárna, a tak si řekl, že si tu otevře byznys, aby si z té pakárny vyřežoval aspoň něco pro sebe. Dal se do kopy s výkonným praporčíkem svobodníkem Dufkem, zfalšovali spolu výkazy o stravování a nakradené stravenky, určené jinak pro rotu na stravování v civilní jídelně pozemních staveb Plzeň, rozprodávali s menší slevou stavebním dělníkům. Další z kumpánů, kterého vzal nadporučík Šimonovský do party, byl voják Kyncl. Jako zkrachovalý policajt trpěl komplexem svého nedocenění a na rotě prováděl přímo exhibici svého bonzáckého umění, jen aby byl po vojně znovu přijat do policejní školy. Za chvíli si získal přízeň nadporučíka Šimonovského a ten mu svěřil na rotě funkci armáře. Za vojína Kyncla sloužila arma mužstvu jen druhořadě. Určoval si otvírací hodiny, jak se mu zlíbilo, a když armu náhodou otevřel, tak většinou na dobu ne delší než pět minut. Poslání army bylo úplně jiné. Poměry na Lhotce doléhaly na psychiku nadporučíka Šimonovského daleko víc než ve Vršovcích, a tak u něj rapidně stoupla i konzumace alkoholu. V armě se alkohol oficiálně prodávat nemohl, neboť uvnitř armádních útvarů je jeho požívání přísně zakázáno; kdo se chce ožrat, klidně může, ale vně kasína. Nicméně v noci, když už normální smrtelník kromě nadporučíka Šimonovského a jeho vyvolenců neměl do army přístup, rozmnožily se v chladničce lahve s pivem a šňapsem jako houby po dešti. Spolu s rotními bonzáky vojínem Kynclem a vojínem Černým, výkonným praporčíkem svobodníkem Dufkem a skladníkem vojínem Jamrichem přemáhal nadporučík Šimonovský světobol za uzamčenými dveřmi army v nočním lihovém opojení u biliárového stolu. Málokdy se stávalo, že by na své pitky tahal absolventy. Trpěl nadměrnou samolibostí, a proto si k zábavě vyhledával zásadně ještě větší blbce, než byl on sám, aby se měl stále kdo obdivovat jeho moudrostem.

Absolventi pochopili, že cesta ke kariéře a blahobytnému životu na Lhotce vede přes nadporučíka Šimonovského, a tak se mezi sebou předháněli, kdo lépe zahraje na strunu jeho ješitnosti. Nejlepším platidlem k získání jeho přízně byl

teplý bonz. V tomto směru se stal nepřekonatelným svobodník absolvent Novák. Nadporučík Šimonovský se mu revanžoval ve formě častých opuštěných a velkých peněžních odměn. Tyto zvláštní odměny pro bonzáky, komunisty a absolventy získával krácením peněžních odměn za stavební činnost u ostatních vojáků. Nepohodlné lidi, k jakým jsem patřil třeba já, okrádal úplně o všechno nebo jim milostivě někdy nechal almužnu nepřesahující sto korun. Předpokládal, že se asi těžko někde dovoláme, a oficiální důvod na zrušení odměn se vždycky našel. Nemuselo jít vůbec o nástup do basy, stačilo uvést jen například ústrojovou nekázeň nebo neplnění vojenských povinností. Nadporučík Šimonovský si byl svým počínáním natolik sebejistý, že bez okolků vylepoval listiny s rozdělenými odměnami veřejně na nástěnku. Snad proto, aby všem jasně ukázal, jaké je ovoce jeho přízně. A skutečně: svobodník absolvent Novák exceloval nad ostatními absolventy tisíci korunami měsíčně a hausnumero, představující odměnu pro svobodníka Pavlatu, vévodilo bez konkurence všem číslům na celé nástěnce: rovných dva tisíce dvě stě korun za jeden měsíc. Bývalo zvykem, že na stavebních rotách, kde zavládla korupce tohoto druhu, to jest kde docházelo k značným výkyvům ve výškách rozdělovaných odměn, sledoval velitel, jemuž bylo rozdělování svěřeno, kromě jiného vždy tentýž cíl: Od těch svých miláčků, kterým přihrával větší obnosy, očekával, že část se mu vrátí nazpět do kapsy. Nadporučík Šimonovský byl dost velký gauner na to, aby v tomto triku našel své zalíbení. Avšak i když jsme ledacos věřili, konkrétní důkaz ani svědectví nikoho z vojáků jsme tentokrát neměli.

Major Kuriš zpočátku neměl tušení, co provádí nadporučík Šimonovský za jeho zády. Pokládal ho za velitele přísného a ve své naivitě si udělal úsudek, že přísný velitel musí být zároveň i spravedlivý a důvěryhodný velitel. Nadporučík Šimonovský jeho naivitu prokoukl a o to více se snažil navenek předvádět jako přísný velitel. Mnohdy jsem míval dojem, že se právě ocitám podruhé v přijímači. Nekonečné nástupy, fyzické kontroly, vyrovnané pochodové tvary při cestě do jídelny a nazpět, kontroly na pokojích, věčné rajóny a tak dále. Klid nebyl ani po večerce, když jsme museli často stávat na chodbě v pyžamech, každý před svou ložnicí, s vyblýskanými kanadami v ruce. Lesknout se musely i podrážky. Seběmenší nečistota a znamenalo to odchod ven před budovu a čistit znovu. Na pokojích, chodbách a šatnách bylo čištění bot zakázáno. Takovou buzeraci jsem kromě přijímače ještě nezažil. Tehdy ji provádělo deset poddůstojníků, nyní stačil na všechno sám nadporučík Šimonovský. Tak jako si dokázal získávat své kumpány, tak se také dovedl jistit proti zbytku roty, která ho nenáviděla teď už stejně jako kapitána Rudu. Věděl dobře, jaká je síla v jednotné partě mazáků. Proto se nám snažil znepříjemnit život dalším nesmyslným výmyslem. Stěhovali jsme se všichni v nepravidelných třídních až týdenních intervalech z jednoho pokoje na druhý. Tím chtěl zabránit, aby se na jednotlivých pokojích nevytvářely stabilní party, které by se nakonec mohly spojit v jednu jedinou. Potřeboval vnést zmatek a nejistotu do našich řad, a tak na každé stěhování sestavoval stále nové a nové rozpisy vojáků na jednotlivé ložnice. O dalším stěhování jsme se dověděli vždy až na poslední chvíli při rozkaze. Řeč o stěhování navodil obyčejně biblickým citátem: „Nezůstane kámen na kameni!“ Přitom se zlomyslně usmíval a s pozvednutou hlavou se samolibě rozhlížel po nastoupeném davu, aby všichni docenili jeho vtipně pronesená slova.

Nejvíce své energie investoval nadporučík Šimonovský do soustavných pokusů o morální a fyzické zlomení opoziční špičky, na jejímž vrcholu jsem měl tu čest stát já. Uvažoval, že jakmile zlomí ty nejpevnější, ti slabší se podřídí automaticky. Celá atmosféra jeho pokusů o inscenování druhého přijímače pro mazáky mi připadala tak kouzelně neuvěřitelná a neskutečná, že jsem stále více a více začal propadat představě, že tvrdá realita všech světských událostí není ničím jiným než pouhým přeludem, pouhou Fata Morganou. Věděl jsem jenom, že mají k dispozici mé tělo, ale můj duch jakoby tohle všechno pozoroval s úsměvem odněkud z povzdálí. Ke svému dobru jsem zjistil, že při této představě se mi vojna přežívá nejlíp. Jako jsem kdysi v přijímači za trest plazíval v terénu, teď jsem pro změnu za trest pochodoval po buzeráku. Já jsem se smál a nadporučík Šimonovský zuřil. Čím víc jsem musel potom dupat a zvedat výš kolena, tím hlasitěji jsem se chechtal a o to víc on pěníl. V noci bývala celá rota moje, když mi uložil dělat rajóny celou noc až do rána ve všech prostorách roty kromě ložnic, kde pochopitelně ostatní už spali. Ty největší mazácké krysy z Vršovic byly k nám mladým před rokem milosrdnější: proháněli nás nejdéle do jedné hodiny v noci a pak nás poslali spát. Rota bývala po večerních rajónech ještě čistá, tak jsem se jen procházel po chodbě, smeták jsem formálně šoupal o podlahu a vesele jsem si pobrukoval. Opilý nadporučík Šimonovský se občas vypotácel z armý, aby mě zkontroloval, a jakmile se delší chvíli neukazoval, zalehl jsem do postele. To už býval většinou opilý natolik, že usnul sám, a když byl náhodou v bujaré náladě a při pití spánek přemohl, to se zase tak roz dováděl s láškou rumu v ruce, že na mě úplně zapomněl.

Vycházky jsem měl zaražené, takže jediným prostředníkem, jenž mě spojoval s okolním světem, bylo transistorové rádio. V mezerách mezi malými plechovými skříňkami byl celkem slušný příjem západního rozhlasu. Nikdo z kluků proti jeho poslechu nic neměl, ba právě naopak, a tak jsme všichni večer pravidelně usínali se závěrečnou znělkou Hlasu Ameriky. Dokonce i když jsem se dostal při věčném stěhování na pokoj ke svobodníku Pavlatovi, tento nenechal na sobě znát ani sebemenší náznak nespokojenosti. To bylo vskutku zarážející: přestože byl tento ubožák tolik zelený, nebyl vůbec rudý. A opravdu, vyjma furtáků a několika absolventů nebyl na Lhotce rudý nikdo! Dokonce ani bonzáci a komunisti. Bonzáci bonzovali jen z prospěchu a nikoli z přesvědčení a co se týče komunistů, část z nich vůbec litovala, že z mladické nerozvážnosti do strany vstupovala, jiní zase zbaběle těžili ze své legitimace, ale přesvědčení neměl z nich nikdo, bez ohledu na to, zda vůbec kdy nějaké měl či neměl. Lhotka uštěďřila každému z nich takovou výchovnou lekci, že i ti, kteří ještě rukovali s těmi nejrůzovějšími ideály o komunismu, se za pár neděl na Lhotce probudili ze všech strašných bolševických snů.

Jednoho večera, když jsem jako obvykle v půl osmé místo povinných televizních novin poslouchal Londýn, byl jsem

nemile zaskočen kapitánem Rudou. Byla to opravdu nečekaná náhoda, neboť kapitán Ruda se velmi zřídka snižoval k tomu, že by procházel ložnice. Popadl hned rádio, ale jakmile ho zvedl z plechové skříňky, zeslabil se příjem natolik, že takřka nebylo vůbec rozumět. Chtěl přidat na hlas, avšak popletl si knoflíky a přeladil kmitočet. Chvilí si ještě s laděním pohrával, ale původní stanici už nedokázal najít. Zlostně na mě vyvalil bulvy a poznamenal přitom: „Takže vám nestačí, že jdete do basy, co?“ Rádio si odnesl do kanceláře a zamkl ho do trezoru. Náš pokoj byl pak na krátký čas bez přijímače.

Furtákům se nedařilo mě psychicky zlomit jen díky zvláštnímu zákonu, kterým se řídila proporcionalita mezi dobrem a zlem. Nikdy jsem nebyl úplně osamocen a opuštěn. Čím větší bylo utrpení, tím větší byla útěcha. Čím ohnivěji do mě bily blesky od furtáků, tím větší morální podpory se mi dostávalo ze strany prostých vojáků. Nabýval jsem u nich na popularitu, až došlo nakonec k tomu, že mi mnozí z nich začali otvírat své duše, a já jsem se najednou ocitnul v roli zpovědníka. Kolik jen prapodivných lidských osudů jsem tak vyslechl. Přesvědčil jsem se, jak morální úpadek dnešní společnosti má svůj nejtragičtější dopad v rodinách a v rodinné výchově. Celá jedna třetina vojáků pocházela z rozvrácených a rozvedených rodin. Mnozí svého otce ani neznali, jiní zase o sobě říkali, že mají dva otce a dvě matky. Některé dokonce vychovávali příbuzní, známí nebo i docela cizí lidé. Našly se i případy, že chlapci změnili v dětství své příjmení nebo křestní jméno, a to i několikrát. Postřehl jsem, že nejvíce ke mně tíhli právě ti kluci, kteří měli pocit, že si s nimi osud v mládí nebo i v dětství nějak divně zahrál.

Kapitán Ruda mocně zařadoval a zajistil mi nástupní den do basy na 20. listopad. Trvalo to od vynesení rozsudku skoro celé tři týdny, ale jinak to byl nečekaný úspěch, neboť pražská posádková věznice byla stále přeplněná a my jsme neměli u jejího náčelníka nadpraporčíka Zdeňka žádnou protekci. Dostalo se mi cti stát se prvním lhoteckým klientem nadpraporčíka Zdeňka poté, co se přestalo jezdit na Kladno. Proto ještě nemohl mít kapitán Ruda na pražské posádce jméno, a tedy ani protekci. Nechtěl si hned na začátku pokazit reputaci a proto se rozhodl, že mě osobně do basy doprovodí. Hodlal tak zabránit riziku, abych náhodou něco nepředvídaného nevyvedl a nebyl jsem tudíž hned jako první voják ze Lhotky z basy vykázán. Já jsem se živil stále představami, že mi byla svěřena herecká role poutníka, kterému je dáno procestovat všechny končiny prapodivného začarovaného království. K velkému překvapení všech mě přepadla neobyčejná veselost, byl jsem plný humoru a před vojáky i furtáky jsem se s radostí chlubil, že se jdu kurýrovat do Zdeňkových lázní. Tuto eufemii pro pražskou posádkovou věznici jsem zavedl podle žargonu kladenských vojáků, v kterém se místní basa označovala ještě v časech, kdy byl nebožtík nadpraporčík Jošt naživu, jako Joštovy lázně. Furtáci se usklíbalí, že v base mě smích přejde, ale já jsem pevně věřil, že tomu bude právě naopak.

Kromě tváří jsem si každý den holil i lebku, aby byla krásně holá, až budu nastupovat do lázní. Ráno v den nástupu jsem si ji po oholení ještě natřel indulonou a vyleštil do vysokého lesku, až se mi blyštěla jako čerstvě vypucované boty. Skladník vojáků Jamrich mě potom do basy vystrojoval v přítomnosti velitele automobilní čety praporčíka Tomka, který byl pověřen kapitánem Rudou, aby na mé vystrojení osobně dohlížel a zkontroloval nakonec, jestli mám s sebou všechny předepsané věci, jejichž soupis byl uveden na tiskopise, obdrženém z posádkové věznice. Dostával jsem všechny možné nesmysly, ale na pyžamo se zapomnělo. Všimnul jsem si toho okamžitě, neboť mé první myšlenky ohledně činnosti v base se zastavily hned na problému, v čem tam budu vlastně spát. Měl jsem smůlu, protože pyžamo v seznamu zapsáno nebylo a praporčík Tomek si plnil jen svou povinnost plynoucí z rozkazu. „Pyžamo?“ zasmál se na můj dotaz. „Nebojte se, v base dostanete pruhovaný.“ Přemýšlel jsem rovněž o tom, že bych si do lázní mohl vzít s sebou také něco na čtení, kdybych se během těch deseti dní náhodou začal nudit. Brát si do basy jiné věci, které nebyly uvedeny v soupisu, bylo pochopitelně přísně zakázáno. Řekl jsem si, že v plné polní mi každou knížku najdou, tak jsem se pokoušel ukrýt aspoň něco malého do vnitřní kapsičky saka. Přesně se mi do ní vešlo kapesní vydání Kralické bible.

Spolu s kapitánem Rudou mě do lázní doprovázel i praporčík Tomek. Už samotná cesta mi připadala docela příjemná. Vezli jsme se v služební dvanáctsettrojce a zcestovali jsme řádný kus Prahy, neboť kapitán Ruda, jako by docela zapomněl na pravé služební poslání jízdy, objížděl kdekaké prodejny k soukromým účelům. Po třítydenní internaci za ostnatým drátem bez vycházek jsem si zase mohl z okna auta prohlédnout Václavák a centrum Prahy. Když kapitán Ruda spokojeně v autě posnídal, vzpomněl si konečně také na své odsouzence a otočil se dozadu na vojína Vereše, který se se mnou jel rovněž do lázní kurýrovat. Jako kdyby mu náhle vypadla paměť, proč vlastně jedeme do basy, byť nad námi sám vyřkl ortel, překvapil vojína Vereše otázkou: „Za co jdete do basy?“ „Pre úteky.“ „Hmmm, no a kolikrát jste utíkal?“ „Tri razy.“ „Cože?“ vyletěl kapitán Ruda vzteky málem ze sedadla. Otočil se bleskově na nic netušícího praporčíka Tomka, který seděl vedle něj, a zařval mu do ucha: „Praporčík Tomek!“ Ten sebou škubnul, co se děje, a v dalších okamžicích byl již bombardován běsnícími slovy, jež kapitán Ruda vystřeloval z úst jako koule z kanónu: „Jak to, že jste se nepostaral, aby byl předán prokurátorovi? Třetí útěk už má přece jasně řešit prokurátor! Nechápu, proč se s ním ještě takhle sereme a vezeme ho do basy. Ten měl už být dávno na Pankráci!“ Praporčík Tomek, třebaže byl o rovných deset let starší než kapitán Ruda, se roztrásl jako nováček v přijímači a jen odevzdaně přitakával: „Ano, soudruhu kapitáne! Spolehněte se, já to zařídím.“ Kapitán Ruda reagoval na to o trochu spokojeněji: „Tak, správně! A k prokurátorovi půjde hned, jak se vrátí z basy. Potom chci slyšet, že jste mu to zařídil.“ Pak se kapitán Ruda obrátil na mne se stejnou otázkou, jako předtím na vojína Vereše: „A vy jdete do basy za co?“ „Taky za úteky.“ „Hmmm, a kolik těch útěků máte?“ „Přiznali mi dva.“ „Hmmm, tak jenom dva. Ale co se budeme s váma srát? Praporčík Tomek! Slyšíte? Až se vrátí z basy, tak taky s ním na Pankrác. Jasný?!“

Konečně jsme dorazili na náměstí Republiky, kde se nacházelo sídlo pražské posádkové správy. Projeli jsme branou do nádvoří, na jehož konci se ve sklepních prostorách jedné nízké budovy jako poklad ukrývalo idylické prostředí posádkové věznice. Prošli jsme dovnitř zamřížovanými dveřmi do malé chodbičky a odtud jsme vstoupili do recepční místnosti, kde nás uvítal sám náčelník věznice nadpraporčík Zdeněk, bývalý bachař na Pankráci. Byl to starší človíček menší postavy, kymácející se při chůzi nápadně ze strany na stranu a rozhazující přitom mocné rukama. Ve stavech zuřivosti, které prožíval prakticky permanentně, se jeho hlas měnil ve zvláštní ječení, podobné opičímu vřeskotu. Pro svou chůzi a hlas byl již po léta mezi vojáky známý pod přezdívkou Pavián. Spolu s nadpraporčíkem Zdeňkem mě v prvních okamžicích neméně okouzila i jeho recepční místnost - malý, tmavý čtvercový kumbál bez jediného okna, vybavený pouze židlí a dřevěným stolem, za nímž lázeňský direktor úřadoval. Trávil tu ale jen hodinu denně, od osmi do devíti ráno, kdy přijímal nové pacienty. Ve zbytku pracovní doby, pokud se zrovna neangažoval na zvyšování morálky vězňů na jednotlivých celách, dlel obyčejně ve své kanceláři na kázeňském oddělení.

Nebylo vůbec zapotřebí, aby ani kapitán Ruda, ani praporčík Tomek a ani já jsme promluvili jediné slovo. Nadpraporčíka Zdeňka pojal děs okamžitě, jakmile v jeho temné recepční místnosti zazářila moje holá, indulonou vyblýskaná lebka. V tu ránu se rozječel: „Co to má znamenat? Kdo ho tak zřídil? Vemte si ho zpátky! Já ho tady nechci. Tohle přece není účes podle vojenské normy.“ „To my za nic nemůžeme,“ bránil zoufale prestiž lhoteckých furtáků ve strachu před kapitánem Rudou praporčík Tomek. „My jsme s ním nic neudělali, to on se tak zřídil sám.“ „No dobrá. Jdeme na to,“ uklidnil se Pavián a dal se do práce. Vztekla se na mě podíval a zavelel: „Vyndejte všechno z kapes, co máte u sebe, a položte to tady na stůl. A hodinky odevzdejte taky.“ „Proč zrovna hodinky?“ podivil jsem se. „Abyste se nám tu náhodou nepodřezal,“ odsekl Pavián. Odevzdal jsem mu tedy hodinky a pak jsem musel všechny kapsy u kalhot i u saka převracet naruby, aby se Pavián ujistil, že mi v nich už nic nezůstalo. „Tak a teď si rozepněte sako a ukažte, co máte ve vnitřních kapsách,“ bylo Paviánovo další přání. To byl průšvih, neboť tam jsem měl zrovna ukrytou bibli. Co se dalo dělat, vytáhl jsem ji tedy z kapsy a položil před Paviána na stůl. Ten dostal ze mne poté, co se zahleděl na zlatý nápis „BIBLE SVATÁ“ na hřbetu knihy, už druhý šok. Snažil se však ovládnout, chvíli mlčel a pak bibli odsunul po stole ke kapitánu Rudovi se slovy: „Tady čteme jen vojenskou a politickou literaturu. Odnesete to pryč!“ Kapitán Ruda si s ironickými úšklebky začal v bibli listovat. Pavián se zatím vzpamatoval a pokračoval v činnosti. „Teď vybalte všechno, co máte ve velké polní,“ rozkázal. Kromě toho, že bedlivě slídl, zda nepašují do jeho lázní další nežádoucí věci, si také odškrtával postupně věci, které byly uvedeny v seznamu a které jsem měl s sebou mít. Došla řada na holení. Vytáhl jsem svůj elektrický strojek. „Tak tohle ne,“ zavrtěl Pavián hlavou. „Musíte mít buďto bateriový strojek nebo holení se žiletkou.“ „Copak nemáte v base zavedenou elektriku?“ otázal jsem se. „Zásuvky nemohou být ve vězení instalovány z bezpečnostních důvodů,“ trval na svém Pavián. Kapitánu Rudovi pak řekl: „Nedá se nic dělat, nemohu ho přijmout. Tady v trestním záznamníku vidím, že voják má u nás být deset dní. A aby se mi vězeň deset dní neholil, to nedovolím.“ Už to zase vypadalo, že asi neprojdou přijímacím řízením. Praporčík Tomek se pokusil situaci zachránit: „Soudruhu nadpraporčíku, my to dáme do pořádku. Ještě dnes mu nějaké holení dovezeme.“ Pavián s navrženým řešením souhlasil.

Byla to ale pitomá komedie. K nejčastějším metodám sebevrahů na Lhotce patřilo podřezání se žiletkou nebo věšení. Jak žiletku v holení, tak tkaničky v kanadách jsem si mohl, ba dokonce i musel v base ponechat. Zato jsem se za celou vojnu nestřetl se sebevrahem, který by se podřezával sklíčkem od hodinek nebo by strkal hřebíky do zásuvky.

Pavián se prodíral seznamem věcí stále kupředu, až pojednou došel na pyžamo, které u nás na rotě v seznamu neměli s také mi ho proto nedali. „Tak to teda nemám,“ odpověděl jsem rázně s klidným pocitem jistoty, že tentokrát vinu rozhodně nenesu. „Jak to, že nemáte pyžamo?“ rozkřikl se Pavián. „A v čem chcete v noci spát?“ Nezbyvalo mi proto nic jiného než citovat praporčíka Tomka: „Náčelníku, nezlobte se, ale na Lhotce mi řekli, že u vás dostanu pruhované pyžamo.“ Pro chudáka Paviána už to byl třetí šok. Nezmoohl se ani na jediné slovo. Praporčík Tomek se ho snažil zase uchlácholit, že pyžamo mi ještě týž den spolu s holením dovezou. Poslední slovo si vzal kapitán Ruda: „Pruhovaný pyžamo dostanete, ale až na Pankráci. Tam půjdete ihned, jak se vrátíte z basy!“ Přitom vsouval bibli do své kabely a ďábelsky se uchechtával. Nezůstalo mi tedy nic jiného než smířit se se svým osudem. Řekl jsem si, že si aspoň tu dovolenou ve Zdeňkových lázních pořádně užiju, protože na Pankráci už to jistotně taková sranda nebude. Pavián douřadoval, zavolal stráža a ti mě odvedli do jedné z cel.

Ve věznici bylo celkem osm cel, z toho sedm společných a jedna samostatná, zvaná samotka. Pokud na trestním záznamníku nebyla potvrzena speciálně samostatná cela, což se stávalo zřídka kdy, umísťoval nadpraporčík Zdeněk vězně do společných cel. Společné cely měly různou velikost a jejich kapacita se pohybovala od tří do sedmi vězňů. Cela, do které jsem se dostal já, byla určena pro sedm vězňů. Zájem o pražskou posádkovou věznici byl veliký, takže kapacita všech cel byla využívána skoro vždy naplno. Cely byly dosti tmavé, neboť tmavě šedý latexový nátěr sahal do poloviny výšky zdí. Těsně pod stropem vnikalo denní světlo do cel jedním nebo dvěma malými zamřížovanými okénky, ústíci na úrovni země na nádvoří kasína. Podlaha byla vydlážděná. Ve dveřích býval zabudován dírkovaný plech kruhového tvaru o průměru asi deseti centimetrů, kterým bachaři museli v pravidelných intervalech z chodby sledovat, jak si vedou v celách jejich svěřenci. Na vybavení cel byly stanoveny normy, takže v každé cele nesmělo být nic více a nic méně než jeden kovový stolek, na něm jedna bakelitová nádoba na vodu a plechové hrnečky na vodu v počtu udaném kapacitou cely. V tomto počtu byly kolem stolu rozestavěny malé kovové sedačky. Povinností vězňů bylo buďto v cele stát nebo sedět rovně na sedačce s rukama za zády. Bylo zakázáno se podpírat, položit si hlavu na stůl nebo dokonce ležet na podlaze. Takováto nemožná nařízení se ovšem nikdy nedodržovala. Musela se však

nezbytně dodržovat v okamžicích, kdy nadpraporčík Zdeněk prováděl dopolední vizitu. Na Paviánovu přítomnost nás bachaři vždy včas upozornili výstražným křikem nebo kopnutím do dveří. Jinak nám pak většinou dovolovali válet se po zemi nebo chrápat za stolem. V celách jsme nesměli mít při sobě žádné věci, vše muselo být uloženo v dřevěných skříňkách na chodbě. Před vstupem do cel jsme se museli přezouvat z kanad do pantoflí a sundat si kravatu. Kanady a kravatu jsme odkládali také do skříňek. V kanadách byly totiž tkaničky a vojenská kravata je upevněná na gumě, což se pokládalo za nástroje k oběšení. Pro sebevrahy by ovšem nebyl žádný problém si tkaničky i kravatu pohodlně propašovat do cely v kapse.

Večerka se pískala v base v deset, budíček o páté. Celou noc muselo na celách podle předpisů svítit světlo, aby na nás bachaři viděli. Nikdo z bachařů si nedovolil světlo na noc zhasnout, jelikož dozorčí útvaru nebo operační důstojník posádkové správy by si v noci při obchůzce po nádvoří mohli všimnout, že se v oknech basy nesvítí. Spali jsme na dřevěných pryčnách, které jsme si před večerkou přinesli ze skladu a po budíčku jsme je zase odnesli. První noc, než jsem si zvykl, jsem dlouho nemohl usnout, neboť při plném světle a ještě k tomu na holém dřevě jsem rozhodně nebyl zvyklý zaspávat. Další noci jsem pak již klidně spal.

Z cel se mohlo vycházet jen hromadně, a to na nástup do zaměstnání, na stravování, na rajóny, na vycházku a na ranní a večerní toaletu. Individuálně mohl vězeň opustit celu jen ve výjimečném případě, pokud třeba nutně potřeboval jít na záchod. Bušovalo se obvykle na dveře a bachař, pokud zrovna sám nespal, přišel otevřít.

Strava se nosila do věznice ve várnících a bachaři nakládali vězňům na chodbě jídlo do esusů. Problémy nastaly jen v nástupní den a v den propuštění z basy. Nadpraporčík Zdeněk kvůli zjednodušení kalkulace ve stravovacích záznamnicích objednával vězňům pouze celodenní stravu. To znamenalo, že první den vězni nedostávali oběd a večeri a poslední den zase snídani. Proto měl každý vězeň nárok donést si s sebou na první den svoji vlastní stravu, kterou zkonzumoval v době, kdy ostatní vězni obědvali nebo večereli. Do té doby musela být strava uložena ve skřínce na chodbě. Chytré vězeňské myši měly však vyhlodaný celý kordon chodbiček, který jim umožňoval přístup do každé skříňky. Žádná skříňka nového vězně neunikla jejich pozornosti. Jídlo, které zrovna nebylo konzervováno v plechovce, bylo jimi buď sežráno nebo alespoň ohlodáno. Až hlad mě donutil, že jsem se první den večer zakousl do ohlodaných rohlíků.

Podle denního řádu se v base prováděly dvakrát denně - ráno a večer - rajóny, stejně tedy jako u útvarů. Zde mi ale připadaly jako čistě formální záležitost. Jelikož jsme se museli přezouvat, nezanesli jsme do cel tolik špíny, a pak na celách nebyly žádné postele a žádné skříň, pod kterými by se ukrýval prach. Kdo dostal rajóny na celách, svou činnost jen improvizoval, neboť logicky dvakrát denně nebylo vlastně co umývat. Na chodbu a umývárnu se záchodem stačilo vylít jen pár kbelů vody, protože na kraji chodby byl odtokový žlab a v umýárně zase odtokový kanál, a rajóny byly hotové. Jen občas nás někdo z bachařů vybuzeroval. Ve službě se totiž střídali příslušníci tří strážních rot. Třetí rota obdržela čerstvý odznak vzorné roty a našlo se v ní shodou okolností pár pitomců, kteří mívali v naivní služební horlivosti tendence si na věznicích zgustnout. Prohledávali nám kapsy nebo do nás kopali, když jsme leželi v celách na podlaze. Při rajónech nám na podlahu chodby strouhali mýdlo, a my jsme ji potom museli kartáčem bugovat. Mysleli si o sobě, kdoví jak nejsou důležití, když mohou nad námi stát s nabitým samopalem. Takových individuí bylo naštěstí mezi bachaři málo. Většinou to byli rozumní kluci, kteří se s námi normálně kamarádili. Nic jiného jim ani nezůstávalo, protože si dobře uvědomovali, že každý chvilku tahá pilku. Šlo o naprosto rozdílný případ ve srovnání s mazáckou vojnou, kdy si je každý mazák jist, že svým mladým bude mazákem až do konce vojny, role se nikdy nevymění, a mladí proto nebudou mít nikdy příležitost mu všechno vrátit. Zdejší hoši ze strážních rot služebně podléhali kázeňskému oddělení, kterému vládli železnou rukou jeho náčelník podplukovník Vígulka a náčelník věznice nadpraporčík Zdeněk. Hlavní pracovní náplní kázeňského oddělení bylo vychovávat vojáky, a to především vězením. A ani sami bachaři nebyli ušetřeni těchto výchovných metod a lehko se jim stávalo, že za nějaký menší přestupek ve službě nebo mimo ni se sami ocitli v base. Pamatuji si na několik případů, kdy bachař, který nás jeden den hlídal, seděl na druhý den s námi jako spoluvězeň v jedné cele.

Každou neděli odpoledne se všichni vězni zúčastňovali povinně jednohodinové vycházky, stanovené v denním řádu. Nejednalo se o žádné vycházky do města nebo po nádvoří kasína. K vycházkám vězňů bylo vyhrazeno miniaturní obdélníkové prostranství, jehož delší strana nepřesahovala deset metrů a kratší strana byla asi poloviční. Prostranství přiléhalo jednou svou stranou k vězeňské budově a po zbývajících třech stranách bylo obeháno třimetrovou zdí, do níž byl ještě vsazen plot z ostnatého drátu. Asi půlhodinu jsme střídavě chodili a běhali do kolečka, jak se to tradičně ve věznicích dělává, zbývajících půlhodinu jsme mívali osobní volno, v kterém jsme se mohli bavit, procházet se na čerstvém venkovním vzduchu nebo si s kusem kamínku zahrát fotbal.

Tvrdým životem na Lhotce jsem byl otrkán natolik, že v base jsem se cítil jako na dovolené v lázních. Ostatní vězni stále skuhrali a nemohli se dočkat, až vylezou z basy ven. Já jsem se těšil zvláštní milosti vnitřního klidu a vyrovnanosti, a mnozí vojáci se mě ptali, jak to dělám, že mi ta basa vůbec nevadí, že se jen směji a dělám si z celého vězeňského prostředí legraci. Tak jsem si rychle své spoluvězně získal a stejně jako na rotě se mi dostalo té cti naslouchat v roli zpovědníka nevyzpytatelným lidským osudům. Kluci si také neobyčejně cenili, že si nic nedělám z furtáků a hlavně z nadpraporčíka Zdeňka, který byl postrachem všech vězňů i bachařů.

Nadpraporčík Zdeněk se rád předváděl se svým hrůznahánějícím vřeskotem při dopoledních vizitách, když obcházel jednotlivé cely. Jednoho rána přišel mezi nás jeden voják od pohraniční stráže, který si zřejmě o pár hodin prodloužil dovolenou nebo opuštěák. Měl velký hlad, a proto si do cely s sebou vzal pečené kuře, které mu zůstalo ještě z domova. Na cele nebyl žádný odpadní koš, a tak odhazoval ohryzané kosti do svého plechového hrnečku s tím, že při nejbližším vycházení z cely je vyhodí do koše na umývárnu. Vtom došel zrovna na vizitu nadpraporčík Zdeněk. Rozletěl se dveře cely, všichni jsme povstali ze židlí a já jako starší cely jsem podal hlášení, což bylo v mé povinnosti. Byl jsem z vojáků nejstarší a na Paviána jsem svou ořazeností působil zřejmě dojmem zkušeného kriminálního, tak mě zvolil do funkce staršího cely. K mé funkční náplni náležela kromě podávání hlášení i odpovědnost za hmotný inventář a chování spoluvězňů na cele. Dostal jsem se tak po dlouhé době, co jsem opustil Vršovice, opět na nějakou funkci. Kdysi jsem býval staršina čtyry, nyní jsem byl pro změnu starší cely.

Paviánově pozornosti neunikly kosti trčící z hrnku. Uviděl v tom okamžité záminku, jak si na mně jako na starším cely může konečně vybouřit svůj hněv, a hned na mě zařval: „Jak to, že jsou v hrnečku kosti?“ „A kde by měly jinde být?“ odpověděl jsem mu schválně, protože jsem dobře věděl, že mu nejde vůbec o fakt, že kosti se nacházejí v hrnečku, ale o kosti samotné. Bylo dosti pravděpodobné, že jako dlouholetý zkušený profesionální bachař měl za ta léta působení po věznicích v sobě již vypěstovaný podmíněný reflex, který v něm vyvolá okamžitou reakci, jakmile spatří nějaký nežádoucí nebezpečný a nepředpisový předmět u vězňů. Trčící kosti, z nichž některé měly ostré konce, v něm vybudily podvědomou představu vražedného nebo sebevražedného nástroje. Svou odpovědí a klidným vzezřením jsem ho pořádně nabudil, takže začal zběsile poletovat po cele sem a tam, jako kdyby měl vzteklinu, a vřeštěl jako sto opic zplna hrdla stále dokola: „Kdo tam dal ty kosti? Proč jsou v hrnečku kosti?“ Místo další odpovědi se dočkal ode mne jen hlasitého smíchu. „Soudruhu vojíne, nesmějte se!“ okřikl mě rázně. Přestat se smát, to zkrátka nešlo. Naopak na mě došel takový záchvat smíchu, že jsem se skoro sesypal na bobek a zoufale jsem se držel za břicho. Pak se začali smát i ostatní spoluvězni. Pavián cítil, jak je úplně bezmocný, jak ho nikdo z nás nebere vážně. O to větší cítil touhu někomu se pomstít, jedno komu, ale muselo to být na místě a hned. K tomu však potřeboval nadřazenou pozici, před sebou musel mít člověka poníženého, třesoucího se strachem, škemrajícího o milost. Na nás se ale v tom smyslu vůbec nechtal. První, co ho napadlo, bylo zavolat k sobě všechny službu konající bachaře. „Strážé! Strážé! Strážé!“ zaječel zoufale několikrát za sebou. „Strážé! Všichni ke mně!“ Bachaři se na ten hrozný pokřik seběhli jako hasiči k požáru a Pavián na ně hned zaútočil: „Strážé! Jak to, že jsou v hrnečku kosti? Kde se tu vzaly kosti?“ Stupidní Paviánova otázka uvedla bachaře v takový úžas, že tu všichni zůstali stát dokola s otevřenou hubou, neschopní argumentovat jediným slovem. Teď teprve nastala pro Paviána vhodná chvíle. Využil jejich momentu překvapení a přešel ihned do ofenzivy: „Kosti! Já vám dám kosti. Dám vás vystřídát. Všechny! Okamžitě vystřídát!“ S velitelem stráže to trhlo, poněvadž si dobře uvědomoval kázeňské následky z vystřídání ve službě, za což mnohdy bývala i basa. „Soudruhu nadpraporčíku,“ pokoušel se uprosit Paviána, „nedělejte to. Nám už stejně za pět minut služba končí.“ „To mě vůbec nezajímá. Za pět minut nebo třeba za dvě hodiny. Už jsem řekl vystřídát, tak vystřídát!“ odbyl ho Pavián hlasem, který nápadně přibral na sebevědomí, když se opět dostavil ten tajuplný pocit moci a možnosti pokořit druhé. „Soudruhu nadpraporčíku...“ „Mlčte! Už jsem řekl!“ Čím více škemral velitel stráže o milost, tím byl Pavián neústupnější. Jeho řev se pomalu ztrácel v dálce, když vyšel z cely a odebral se do své recepční místnosti, aby zapsal hlášení o vystřídání stráží. Bachaři Paviána dobře znali a vystřídání vzali sportovně. Tak už to ve Zdeňkových lázních chodívalo: jeden den bachař a druhý den vězeň. Hotová demokracie!

Při zařazování na různá zaměstnání si nadpraporčík Zdeněk rozdělil vězně do tří kategorií. V první kategorii byli podle jeho vkusu ti slušnější vězni, o kterých se domníval, že mají předpoklady pro dobré chování i mimo věznic. Ti byli v pracovní dny odvázeni na dobu od osmi do čtyř mimo kasino jako brigádníci do prádelen, na úklid do furtáckých ubytoven, na stavby a podobně. Pochopitelně v doprovodu jednoho furtáka - velitele pracovní skupiny vězňů a alespoň jednoho bachaře se samopalem. Kdo se v Paviánových očích jevil jako výtržník nebo nespolehlivý vězeň, přecházel automaticky do druhé kategorie. Nesměl nikdy opustit kasino a byl dán k dispozici hospodářské správě budov. Po třetí kategorii sahal Pavián jenom výjimečně, a to v případech, že vězeň byl určen na samostatnou celu, anebo když usoudil, že by mu vězeň mohl morálně-politicky narušovat převýchovu ostatních. Takový vězeň pracoval naprosto sám, izolován od ostatních, za dozoru soukromého bachaře.

Já jsem byl zařazen do druhé kategorie. Většinu pracovní doby jsme trávili na cele. Vycházeli jsme jen příležitostně, když si pro nás někdo přišel z hospodářské správy budov. V naší pracovní náplni pak bylo skládat právě přivezený koks do kotelny nebo uhlí a pytle brambor do sklepa, ze všech místností posádkové správy a strážního praporu vynášet popel a přinášet tam zas uhlí. Budovy kasína byly již dosti staré, ústřední ani plynové topení tam zavedeno nebylo, takže se ve všech místnostech topívalo kamny na uhlí. Výtahy tam také nebyly, stropy byly nadmíru vysoké, a tak jsme se pořádně zapotili, než jsme všechny budovy zásobili uhlím, které jsme vynášeli ze sklepa až do pátého patra. Používali jsme většinou velké putny na záda. Vězni slabší tělesné konstrukce, kteří by plné putny tak vysoko nevynesli, nosili uhlí jen v uhlákách. Podle předpisů nás vždy hlídal jeden bachař se samopalem a práci organizovali rotný Ravasz a jeden starý penzista - brigádník, kterému se říkalo prostě dědek.

S rotným Ravaszem bylo vždy o zábavu postaráno. Byl to maďarský cikán, hovořící lánanou slovenštinou. Nikdy jsem se nestačil obdivovat jeho velkolepé vojenské kariéře. Znal jsem ho už z Vršovic. Byl tam tehdy ještě jako civilista - četař v záloze povolán na cvičení. Spal jsem s ním na jednom pokoji spolu s absolventy. Pamatuji si, jak se jeho cikánská náture nikdy nesmířovala s vojenským drilem. Nejednou se nás mladých tehdy zastával, když se stal náhodou

svědkem nějaké šikanace ze strany mazáků. Na druhé straně ale - jak už to u cikánů bývá - čím menší měl inteligenci, tím více se mu nechtělo dělat. Naštěstí pro lidi, kteří na školu nemají a ručičky mají přitom dozadu, východisko existuje - mohou se upsat k armádě nebo k policii. Několik příbuzných z Ravaszovy rodiny tak již učinilo, rozhodl se tedy stát se furtákem i on sám. Zkoušel to nejprve na vojenské akademii, ale nedokončil ani jeden ročník, neboť byl vyloučen za neprospěch. Jako záložák byl ve Vršovicích přidělen do proviantního skladu. I tu se mu znovu zastesklo po zelené uniformě, když po celý den kromě toho, že se soustavně krmil masem, nemusel dělat vůbec nic, protože na výpomoc do skladu zařadili už jednoho základáka. Usmyslí si, že vykoná zkoušky na rotného z proviantního oboru a vojnu podepíše. Očekával, že taková flákárna, jakou měl na cvičení, mu vydrží potom na celý život. Své předsevzetí si vzal pilně k srdci a vydržel se po řadu hodin procházet sem a tam s otevřenými vojenskými řádami po ložnici, která byla prosycená zápachem z alespoň pěti voňavek, jimiž se každodenně mazal v domnění, že sklídí úspěch na velkoměstských tanečních zábavách a diskotékách. Předčítal si přitom nahlas jednotlivé paragrafy z řádů, občas i řády zavřel a snažil se odříkávat paragrafy z paměti, ale nezmohl se nikdy na víc než na tři slova, tak sprostě zaklel, řády zase otevřel a četl si hlasitě celé pasáže znova. Nakonec se mu jeho velký sen přece jen splnil: Zkoušky vykonal a oblékl na sebe furtáckou uniformu s hodností rotného. Ve Vršovicích se ho ostýchali zaměstnat, tak ho raději doporučili pražské posádce na náměstí Republiky. Svou kariéru tam pak započal jako pomocník proviantního náčelníka. Na starost měl správu proviantních skladů. Na posádkové správě si přece jen nakonec uvědomili, že udělali kozla zahradníkem, když se začalo ztrácet maso i jiné potraviny ve velkém. Funkčně jej degradovali a přeřadili jej na kázeňské oddělení k podplukovníku Vigulkovi. Nejprve jezdil jako velitel vozu s vězni na pracoviště. Mimo kasino se rotný Ravasz dostával do svého živlu. Zřejmě mu došli na pár černých jízd nebo nadměrné požívání alkoholu ve službě, a už zase degradoval. Chodil potom po městě jako velitel pořádkové hlídky. Začal si konečně uvědomovat, jak to s ním jde s kopce, a tak se snažil napravit svou pověst u furtáků přehnanou horlivostí. Na ulicích stavěl do pozoru i četaře absolventy se svým oblíbeným: „Prečo ste ma nepozdravili? Nevidíte, že mám vyššiu hodnosť?“ Vojáky, které kontroloval, odváděl za každou maličkost v ústředí nekázni na záchytnou místnost do basy. Pavián si na něho začal stěžovat, že mu zbytečně přepílňuje už beztak dost obsazené lázně. Rotného Ravasze vykopli i z kázeňského oddělení a poslali ho na hospodářskou správu budov. Zde začal působit jako vodohospodářský správce. Kanály byly stále zacpané, sprchy netekly, tak musel chudák postoupit další degradaci. Na velení posádky byli už z něj zoufalí a nevěděli, co s ním. Tak mu dali nakonec za úkol organizovat roznášku uhlí, prováděnou vězni, a přitom dohlížet na počet puten a uhláků, které mají přijít do jednotlivých místností, dále na vynášení popelu a na úklid nádvoří, zejména v prostoru kolem popelnic. Byla to brigádnická práce na dvě - tři hodiny denně, kterou před ním zastával onen důchodce, zvaný dědek. Nyní dědek docházel jen ve dnech, kdy měl rotný Ravasz volno. Nebyla to vlastně ani žádná funkce, tak jsme tomu říkali alespoň „správce popelnic“.

Při roznáškách uhlí běhal rotný Ravasz po schodech ztřeštěně nahoru a dolů a nemohl se nikdy dopočítat ani vězňů, ani puten a uhláků. Když zůstal na patrech, vězni se mu po sklepech poschovávali a kašlali mu na nošení. Seběhl tedy do sklepa a vykřikoval na všechny strany do všech sklepních chodeb a koutů, kde tušil, že se někdo schovává: „Kde ste všetci? Teraz robte, preboha! Lebo ma zavrú. Nezašívajte! Potom zašijete.“ Byl z toho celý nervózní a ustrašený. Ulevoval si pravidelně v půlhodinových intervalech močením na haldě uhlí, ze které jsme nakládali. Vždy si přitom pro sebe něco mumlal, nejčastěji to bylo: „Do piči! To ma to štipe. Asi budem mať kapavku.“ Pak vyběhl zase do pater a zjistil, že se zatím půlka puten a uhláků vytratila. „Kde sú putníky? Kde sú tie uhliaky?“ hulákal zoufale. „Nájdite ich, rýchlo do piči! Lebo ma zavrú.“ Nakonec ztratil úplně přehled, kolik čeho má do jednotlivých místností vlastně přijít. Furtáci z kanceláří si stěžovali, že se jim ztrácejí uhláky, a rotný Ravasz zase upadl v nemilost.

Jednou nám dědek, když ho zastupoval, povídal: „Víte, ten to ale dopracoval. Odevšad ho už vyhodili a takhle skončil. Vždyť co je to za perspektivu pro mladého člověka, dělat takovouhle práci. To je už pro takový důchodce jako jsem já. Ale on, mladý člověk! To je hrozný. A věřte, oni ho vykopnou i tady odtud. On neumí počítat ani do tří a nepamatuje si, kolik uhláků má kam dát.“ Aby řeč nestála, tak jsem dědkovi na to řekl: „Vy to máte ještě dobrý, že si můžete na penzi ještě takhle přivydělávat jako brigádník. Máte štěstí, že jste tu vojnu nepodepsal jako on.“ Dědek se na mě blbě podíval a neřikal nic. Později jsem se dověděl, že dědek je podplukovník ve výslužbě a před důchodem sloužil na místní posádce.

Komplexy z pracovních neúspěchů se snažil rotný Ravasz kompenzovat v mimopracovní době. Uniforma mu na ulici dodávala zvláštního sebevědomí; cítil, že má na sobě něco, co většina ostatních nemá. Namlouval si, že se za ním musí každá děvka otočit a že je králem diskotek. Když ho číšníci jednou vyhazovali ze zábavy v Národním domu, bránil se ještě ve dveřích: „Čo to robíte? Čo nevíte, kto ja som? Ja som dôstojník našej československej ľudovej armády!“ V obchodech obtěžoval prodáváčky a když poznal, že uniforma nezabírá, rozhodl se, že jim předvede svou moc. K tomu účelu jsme mu měli my, basmani posloužit. Brávil si nás s sebou většinou čtyři. Jednomu dal do ruky kýbl, druhému lopatu, třetímu koště a čtvrtému nabodávač na odpadky. Vyvádění vězňů z areálu kasína bylo ovšem hrubé porušení předpisů. Rotný Ravasz nicméně oklamal dozorce u vchodu, když mu tvrdil, že jdeme uklízet nepořádek na ulici před kasínem. Před vchodem jsme jen tak dvě minuty improvizovali úklid, aby to dozorcům nebylo nápadné, pak jsme zmizeli za roh, jako že jdeme uklízet i tam, a nakonec vydal rotný Ravasz rozkaz k pochodu. Vyráželi jsme přes náměstí Republiky do všech možných ulic, které do něj ústily. Připadal jsem si jako vystavovaná opice. Lidé na ulici se zastavovali a otáčeli za námi, cestující v tramvajích překvapeně hleděli na nás z oken. Pohled na nás musel být fascinující. V čele našeho metařského procesí pochodoval cikán - rotný Ravasz, za ním v řadě čtyři vězni s metařským náčiním v ruce nebo na ramenu, a průvod uzavíral bachař se samopalem, oblečený do maskáčů. Aby se mi nepotila

hlava, měl jsem lodičku jen zlehka nasazenu na temeno a má holá lebka poutala pozornost do dalekého okolí. Lidem, kteří nás spatřili, udiveně přeskakovaly oči střídavě na cikánovu tvář, mou lebku a hlavěň bachařova samopalů. Když jsme došli k prvnímu obchodu, který byl na cestě a kam rotný Ravasz zamýšlel zavítat na námluvy, vydal další rozkaz: „Všetci teraz půjdete so mnou do obchodu.“ Do dveří jsme vcházeli za sebou v pořadí, jak jsme po ulici pochodovali. Když bachař, který šel poslední, zavřel dveře, rotný Ravasz se uctivě poklonil prodavačkám, pak se otočil a okřikl nás: „Čo si to dovoľujete? Kto vam to dovolil, aby ste išli dnu? Rychlo vypadnite von!“ Jakmile jsme opustili obchod, pohlédli vítězoslavně na prodavačky, jako by jim chtěl říci: „Vidíte, aku ja mam moc?“ Smáli jsme se před výlohou a pozorovali rotného Ravasze, jak snaživě gestikuluje nebo se podpírá o pult a pokouší se přitom o rozhovor s prodavačkami. Vyvalené prodavačky nevědouce, jak by se cikána co nejdříve zbavily, vymlouvaly se na množství práce a věnovaly se dalším zákazníkům nebo zmizely ve skladu. Rotný Ravasz odcházívá s nepořízenou, a tak jsme pochodovali do dalšího obchodu. Celá fraška se pak opakovala znovu. Konec konců takovéhle vycházky byly rozhodně zábavnější než oficiální nedělní vycházky do vězeňského dvora.

Dovolená ve Zdeňkových lázních mi utekla, ani jsem nevěděl, jak, a 30. listopadu si mě odvezli zpátky na Lhotku. První jsem se ptal pochopitelně na kapitána Rudu, neboť ten už definitivně předeštel mou budoucnost, jak ostatně jasně vysvitlo z jeho posledních slov, když mě doprovázel do basy a předával Paviánovi. K mému velkému úžasu se přihodilo něco neočekávaného, co nikdo nemohl tušit, a i kdyby, tak rozhodně ne, že to přijde tak náhle. Tak dlouho kapitán Ruda pečtil osudy druhých, až jednoho dne osud ukázal prstem na něj. Tehdy jsem ještě nemohl vědět, že chvíle, ve které se mi kapitán Ruda zmiňoval o pruhovaném pyžamu, které obdržím na Pankráci, a s pekelným chichotem házel přitom bibli do kabely, byla navždy tou poslední chvílí, kdy jsem stál před ním jako před svým nadřazeným. Kapitán Ruda se náhle a za podivných okolností ze Lhotky vypařil. Nikdo krom několika furtáků zprvu nevěděl, proč a kam vůbec zmizel. Furtáci pravdu říci nechtěli a každý z nich tvrdil něco jiného: že je kapitán Ruda na dovolené, nebo že je v lázních, nebo zase v sanatoriu, kde se léčí na astma a podobně. Právě příčina se dlouho neutajila a brzy vylezlo na povrch, že kapitánu Rudovi najednou selhaly nervy. Bylo to prý krátce po tom, co mě odvedl do basy. Z ničeho nic začal běsnit před ostatními furtáky na praporu, že prý už té zelené pakárny má až po krk, že se na to může vysrat, aby furt někoho buzeroval, že z toho všeho má hovno a půjde se raději žít do civilu. Na pluku mu promptně vyhověli a poslali ho ze Lhotky pryč, ale bohužel ne do civilu, nýbrž do blázince. Jeho funkce náčelníka štábu praporu zůstala z vyčkávacích důvodů neobsazená; to proto, kdyby ho náhodou v blázinci vyléčili a navrátila se mu opětovně láska k vojenské službě, tak aby mohl znova nastoupit. Bohudík, pro blaho všech k naplnění této alternativy nikdy nedošlo.

Praporčík Tomek o mně roznese fámu, že jsem to byl já, kdo oddělal kapitána Rudu. Na jedné straně mi pak furtáci spílali, jen ať si nemyslím, že odrovnám podobným způsobem i je, na druhé straně ale zase povyrosla má autorita u řadových vojáků, kteří mě považovali za svého osvoboditele od nejhoršího tyрана na Lhotce, a potom mi to otevřelo cestu k nové možnosti, že budu v nejbližší době odeslán opět na nějaké odvelené pracoviště. Takové řešení by teď rozhodně furtáci rádi uvítali, i přes riziko, že jim budu zase utíkat, jak se domnívali.

Já jsem si ale nikdy nenamlouval, že bych měl na psychickém zhroucení kapitána Rudy nějaké výhradní zásluhy. To muselo jednou přijít. Zárodky zhroucení musely v něm už delší dobu bujet. Mohlo to docela obyčejně začít různými komplexy méněcennosti a pocity nicotnosti a strachu, způsobenými jednak neutěšenými rodinnými poměry, a pak zklamáním nad nesmyslností vojenského života a olitováním, že to vůbec k armádě podepsal. Celá ta okázalá komedie s brutální přísností, spartánskou výchovou a neúměrnými tresty měla navenek budit dojem jeho síly a moci, uvnitř duše pak zatlačit do pozadí, nebo aspoň přehlušit ony nepříjemné pocity. Zamotal se tak do začarovaného kruhu, z kterého nebylo už normálního východiska. Čím více projevoval svou moc a svévolně posílal vojáky na Pankráč, tím více ho ve slabých chvílích uchvacovaly pocity strachu a nesmyslnosti všeho, co činí. Musel to být hrozný strach. Strach z doby, až to tu jednou všechno praskne a jeho bývalé oběti se na něj sesypou a rozsápu ho. Bylo dosti pravděpodobné, že dostával čas od času i nějaké výhružné anonymy, v kterých mu bývalí vězni slibovali, jak s ním jednou zúčtují. Musel nevyhnutně přijít okamžik, kdy se při oběhu po svém začarovaném kruhu dostal do kritického bodu, kde stačil už jen maličký vnější stimul, aby se kruh rozletěl. A jako tato maličkost mohla posloužit právě moje bible.

7. Kontrarevoluce v kadaňských dolech

Věru, po návratu z basy jsem dlouho na Lhotce nevydržel, jak jsem očekával. Bylo to 3. prosince večer, když jsme jako obvykle nastoupili na denní rozkaz. Rozkaz se tentokrát poněkud protáhl. Četla se jména asi pětadvaceti vojáků, kteří mají být okamžitě odveleni do dolů. Padlo samozřejmě i moje jméno. Šlo o naléhavou akci, o které byli lhotecí furtáci spraveni toho dne odpoledne, a nadporučík Šimonovský dostal rozkazem bleskově sestavit jmenný seznam. Bylo nabíledni, že v seznamu figurovala jména těch nejnepohodlnějších vojáků, s kterými si nevěděl rady. Nevěděli jsme vůbec, do kterých dolů pojedeme, jen nám bylo řečeno, abychom si sbalili všechny věci, protože autobus nás odveze hned ráno. Ještě večer jsme se městskou dopravou rozjeli na svá pracoviště, abychom si tam v šatnách vyzvedli pracovní maskáče.

Abych nebyl úplně odříznutý od okolního světa, potřeboval jsem si na cestu sehnat rádio. Štěstí mi přálo, neboť možnost, že by se kapitán Ruda v dohledné době vrátil z blázince, byla velmi málo pravděpodobná, a tak se písař vojín Koláček, kterého jsem často vytáhl z nouze, pomáhaje mi při psaní na stroji, dostal ke klíčům od Rudova tresoru a mé

rádio bylo zase na svobodě. Skrze západní rozhlas jsem tak mohl znovu navázat spojení se světem. Jen bible se v tresoru nenacházela a nikdo z furtáků neměl ponětí, kde by mohla být.

Ráno po snídani pro nás přijel autobus a odvezl nás nejdříve do Vršovic, prý na politické proškolení. Shromáždili jsme se v kinosále v budově správy vojsk jako na nějaké slavnosti. Přidali se tam k nám vojáci z dalších rot, které stihl stejný úděl. Byli to buďto zbyteční nadpočetní vojáci nebo vojáci s bohatšími trestními záznamy. Celkem nás bylo asi padesát, Lhotka však dominovala svou nadpoloviční většinou.

Asi po hodině čekání jsme se stali svědky podivného úkazu. Na pódium kinosálu nastoupili sami nejvyšší náčelníci z Vršovic: náčelníci štábu a politrucci správy vojsk a pluku. Co nejsrdečněji nás pozdravili a promluvili k nám v pořadí podplukovník Krumpl, podplukovník Kotyza, plukovník Pečenka a plukovník Soukup. Sešli jsme se tu na kinosále ve složení, které hovořilo už samo za sebe, a tudíž jsme očekávali, že z úst náčelníků na nás poletí hromy a blesky a že si nás sem pozvali proto, aby nad námi s konečnou platností oficiálně vyřkli ortel. Propaganda však zapracovala a náčelníci záměrně změnili taktiku. Místo armádních desperátů se z nás najednou podle líbezných slov náčelníků stali pomalu noví očekávaní spasitelé, na jejichž bedrech leží záchrana celého komunistického režimu i s jeho požehnanou ekonomikou a všeúspěšnou politickou mocí před zlomyslnými imperialisty a revanšisty, kteří ohrožují odevšad, zvenku i zevnitř, samotné pilíře posvátných a nesmrtelných marx-leninských idejí. Každý z náčelníků měl k nám asi dvacetiminutovou přímluvu. Vypadalo to, jako kdyby nás chtěli zasvětit do podrobností naší práce v dolech. Ale kromě toho faktu, že budeme odvezeni do severočeského hnědouhelného revíru do Mostu, jsme se konkrétního nedoslechli vůbec nic. Všichni čtyři kázali naprosto stejné fráze, a každý z nich omílal pro jistotu všechny fráze několikrát dokola, jako kdyby měli v úmyslu dokázat nám pravdivost starého přísloví, že stokrát opakovaná lež se stává pravdou. Avšak projevy všech náčelníků byly zvláštním způsobem zastřeny do roucha tajuplnosti navzdory frázovitému vyjadřování. Záhadné nebyly fráze samy o sobě (ty ostatně byly každému notoricky známé), nýbrž jejich spojování do neobvyklých kombinací. Padala tu hesla jako světová socialistická soustava, proletářský internacionalismus, mezinárodní imperialistická reakce, zhoršení mezinárodní situace, politické napětí, polská Solidarita, pokusy revanšistů o narušení jednoty mezinárodního dělnického hnutí, polští horníci pracující v československých dolech, výzva strany a vlády naší socialistické republiky k vojskům ministerstva vnitra o pomoc, nepříznivé povětrnostní podmínky, těžké a náročné pracovní podmínky v dolech, nároky na naše pracovní a morálně politické uvědomění, naše očekávaná pomoc horníkům i civilním obyvatelům města, bojový úkol dělat čest vnitřním vojskům před civilním obyvatelstvem a tak dále a tak dále. O našem pracovním nasazení v dolech se vyjadřovali jako o vlastenecké povinnosti a velmi náročném bojovém úkolu, který mohou zvládnout jen tvrdí chlapi. Na revanš zase slibovali, že nám zařídí, že dostaneme opuštěčky, kdykoli a jak často je budeme sami chtít, že nás budou pravidelně navštěvovat a morálně-politicky povzbuzovat. Připomínali nám, že jestliže přese všechna tato opatření narazíme přece jenom na sebemenší problémy, máme o svých potížích telefonovat skrze své nadřízené okamžitě a bez ostychu do Vršovic, a každý z náčelníků se osobně zavazoval, že sám za námi přijede a pokusí se všechny potíže ihned na místě vyřešit.

Kupodivu při těchto sáhodlouhých proslovech nikdo z vojáků neusnul, neboť jednak byl každý zaražen záhadností projevů, pronesených navíc s vysokou vážností a vlasteneckým patosem, a jednak celá atmosféra - kinosál správy vojsk, přítomnost nejvyšších náčelníků - byla neobyčejně slavnostní na to, že šlo o nečekanou a neplánovanou akci, na rozdíl od předem plánovaných celebrací na slavné dny podle komunistického kalendáře, jakými jsou třeba první máj nebo sedmý listopad. O čem to vlastně mluvili, uvažoval každý z nás. O jakých problémech a potížích? O jakých těžkých a náročných pracovních podmínkách? Co s tím mají co společného revanšisti, Solidarita nebo civilní obyvatelstvo? Jak to všechno souvisí třeba s mezinárodní situací nebo proletářským internacionalismem? Bylo jasné, že náčelníci nám konkrétního už nic neřeknou, a tak po skončení jejich kazatelského vystoupení jsme se jeden druhého ptali, jestli někdo náhodou z těch zmatených řečí nepochopil, co se to děje, co se v těch dolech v Mostě probíhá vůbec stalo. Došlo snad k nějakému důlnímu neštěstí, při kterém zahynulo několik horníků, další horníci odmítají ze strachu nastoupit do práce, a my máme nastoupit na jejich místa? Nebo snad došlo ke stávkce a od vojsk ministerstva vnitra se očekává, že stávkující horníky rozeženou? Nebo snad mostečtí horníci založili první československou Solidaritu? Nebo snad začali stávkovat polští horníci, jak na to byli zvyklí z Polska? Nebo snad mají naši páni strach z nebezpečného spojení, které mohlo vzniknout mezi polskými a místními horníky? A nebo snad došlo v dolech naopak k národnostním třenicím, s kterými si také nikdo neví rady? A nebo dokonce na Mostecku vypukla kontrarevoluce? V každém případě naše nastávající poslání v Mostě se ocitalo v propletenici záhad.

Dva autobusy plně naložené naší výstrojí nás pak odvážely po mostecké výpadovce pryč z Prahy. Několik kilometrů před Mostem dostali řidiči náhle pokyn, aby odbočili doleva. Nesplnil se tak ani jeden konkrétní výrok, který náčelníci proklamovali, jelikož jsme nedojeli do Mostu, nýbrž do Kadaně. Autobusy nás zavezly až do kasína kadaňské posádkové jednotky, kde jsme měli být ubytováni. Trochu nás to zklamalo, neboť jsme se alespoň těšili, že budeme vegetit na nějakých civilních ubytovnách, jako tomu bylo třeba v Hýskově, a teď přišlo zklamání, že se kasárenskému životu bohužel nevyhneme. Každá rota tu měla jednu přízemní budovu a v jedné takové budově jsme se ubytovali, neboť místní vojáci byli zase odveleni na práce do jiného místa. Museli jsme se ale uskromnit se dvěma ložnicemi, takže na každé z nich nás spalo asi pětadvacet. Ložnice byly sice prostorné, ale vlhké a chladné. Ústřední topení tu ještě nebylo zavedeno, takže se muselo topit v kamnech na uhlí, která musela být podle nových řádů po večerce už zcela vyhaslá, aby se mužstvo v noci náhodou neudusilo. V místní kuchyni vařili tak odporně, že i ten nejsmradlavější blaf

ve Vršovcích byl pochoutkou ve srovnání s těmi pavýtvory, co vařili tady. Navíc se tu jídlo nedávalo do talířů, ale každý si musel přinést svůj ešus. Voda tekla jen studená, a to byla vsutku radost po jídle ešus umývat. Kdyby tomu tak bylo v polních podmínkách, nedivil bychom se, ale byl tento způsob stravování normální v kasíně?

V den příjezdu jsme se po obědě všichni zúčastnili povinné lékařské prohlídky, zda jsme schopni nastoupit do dolů. Prohlídka byla pouze formální, žádné vyšetřování se neprovádělo a absolvent - lékař, sloužící na posádkové ošetřovně, pouze nahlédl do našich zdravotních knížek na zdravotní klasifikaci a každému, kromě snad dvou případů, dal razítko „schopen“.

Druhý den dopoledne jsme se shromáždili v kulturním sále za účelem dalšího politického proškolení. Kulturní sál se nacházel v jednom domě na náměstí a patřil dolům. Přišel mezi nás nějaký odborový předák a započal svůj proslov. Mluvil už trochu konkrétněji, než náčelníci ve Vršovcích, ale přesto jsme se nepřestávali divit potrhým výmyslům stranických aparátčků města Kadaně, které on nám musel reprodukovat. V zkrácené verzi zněl jeho projev asi takto: „Soudruzi, vítám vás v našem městě. Jistě víte, proč jste sem přišli. Je proměnlivé počasí, není ani zima, aby mrzlo, a ani teplo, aby bylo sucho. Stále prší a v dolech je plno vody. Takové počasí nám dělá hodně potíží a proto potřebujeme vaši pomoc. Pro vás to bude úkol velmi náročný, protože si alespoň myslím, že většina z vás se ocitne v dolech poprvé, ale pevně věřím, že to všechno zvládnete, i když se to možná neobejde bez potíží. Ale nejenom pracovním potížím budete muset čelit, ale i mnohým jiným. Buďte velmi opatrní, protože neznáte specifikum našeho města. Na dolech pracuje hodně cizinců, a to nikdy nebývá dobře. Z toho vznikají vždycky třenice. Nejvíce je tu Poláků, a na ty si dávejte obzvláště pozor, protože se pokoušejí propagovat svou Solidaritu i mezi našimi horníky. Stává se často, že nabízejí odznaky Solidarity, a na tohle vás přísně upozorňuji: Když se vám něco podobného přihodí, odznaky nikdy od nich neberte! Snažte se raději polským horníkům vyhnout a nedávejte se s nimi do řeči. Varuji vás také před návštěvou místních hostinců, protože v tomhle městě armáda není vůbec populární, a ještě k tomu si jistě dovedete představit, co to bude znamenat, až se civilní obyvatelstvo dozví, že vy jste vojáci ministerstva vnitra. Nechci vám hospody vysloveně zakazovat, ale pokud vám mohu poradit, když už budete do nějaké putyky mermomocí chtít zavítat, ať vás jde raději víc, sedněte si někde sami a nedávejte se vyprovokovat od civilistů k zbytečným rozhovorům, protože by to nemuselo pro vás dopadnout dobře. Po městě se potuluje plno kontrarevolučních živlů a ne jeden voják z místní posádky už na to doplatil životem nebo aspoň těžkým zraněním. Dále nám povinnost vás varovat před prostitutkami a jeptiškami, protože ve městě se velmi rozmohly pohlavní choroby, zejména syfilis. Tento fakt zdaleka nepodceňujte, protože onemocnění syfilidem je zaznamenáno u velkého procenta žen, a to vysloveně říkám, že u žen každého věku: od patnácti až třeba do šedesáti. Proto se raději ženám vyhýbejte, protože byste se mohli nakazit a dovedete si představit ty následky. A jeptišky, ty by vás zase mohly nakazit nějakými protistátními letáky, co ilegálně vydávají. Proto vám kladu na srdce: jeptiškám se všichni budete vyhýbat zdaleka a nejen jeptiškám, ale i kadaňskému klášteru. Kdyby se náhodou stalo, že potkáte jeptišku a ta by na vás něco promluvila, nemluvte s ní, ani se na ní neotáčejte a vůbec jí neodpovídejte. Jděte rovně dál, jako byste vůbec nikoho neviděli ani neslyšeli. Místní klášter je totiž reakcionářské centrum na Kadaňsku. Není tomu tak dávno, před pár měsíci tam naše státní bezpečnost zabavila neoprávněně držené rozmnožovací stroje a při důkladné prohlídce našla i plno protistátních a ilegálních letáků a knih, které tam jeptišky tiskly a rozšiřovaly. Proto vám nemusím ani zdůrazňovat, jaké by z toho pro vás vylýnuly důsledky, kdyby vás někdo viděl, jak se třebas jen chvilku bavíte s jeptiškou. Takže svůj úkol jsem splnil, řekl jsem vám to nejpodstatnější, neřikal jsem to ale zbytečně, abyste si někdo nemyslel, a proto vám ve vašem vlastním zájmu radím, abyste si dobře zapamatovali všechno, co jsem tady řekl, a abyste se podle toho také chovali a nedostali se tak do zbytečných nepříjemností.“

Konec projevu. O co přibýlo víc konkrétních pokynů, o to víc přibýlo i záhad. Ach, ta prapodivná specifika města Kadaně, o kterých nikdo z nás nikdy předtím nic neslyšel! Jedině o místním klášteru jsem se mohl doslechnout ze Svobodné Evropy, co se tam skutečně stalo. Ale o syfilitické epidemii, kontrarevolucionářích, jeptiškách, rozdávajících protistátní letáky, a Solidaritě na Kadaňsku jsem neslyšel nic z žádných veřejných sdělovacích prostředků, a ani mezi lidmi se nic o tom nešušalo.

Než jsme se rozešli, nechal si odborový předák vyhotovit celý náš jmenný seznam a připsat ke jménům i naše civilní profese, abychom prý byli co nejoptimálněji zařazeni na pracoviště. Já jsem měl štěstí, neboť jako absolventa matematicko-fyzikální fakulty mě prý potřebovali ve výpočetním centru, kde jim scházel jeden pracovník. Jako jediný z celé skupiny jsem tedy nemusel nastoupit na práci přímo v dolech. Vojáci mi povídali: „No ty máš ale kliku. Ty jsi s tím pěkně vymřdal.“ Ale přitom mi nikdo nezáviděl a kluci svorně prohlásili, že si takový veget konečně už zasloužím, poněvadž to, co mám všechno za sebou a co jsem všechno prožil, to by vydržel málokdo z nich.

V kasíně to nebylo nakonec tak zlé, jak se na první pohled zdálo. Po stránce ubytovací a stravovací to bylo sice otřesné, ale všechny nedostatky byly vykoupeny naší naprostou svobodou, vztaženo samozřejmě na vojenská měřítká. A to, myslím, stálo rozhodně za to. Člověk může spát třeba pod mostem, hlavně když je svobodný. Přijeli sem s námi z Prahy jen dva furtáci - bývalý velitel lhotecké roty nadporučík Svoboda a podporučík Beneš. Oba se k nám chovali velmi tolerantně a benevolentně, jak měli nakázáno od náčelníků z Vršovic. V kasíně s námi na noc nezůstávali, ale přespávali mimo kasino na furtácké ubytovně. Absolventa jsme našťastí s sebou žádného neměli, aby nás buzeroval a bonzoval na nás, a místní furtáci, kteří za nás nenesli žádnou odpovědnost, se o nás vůbec nestarali. Dozorčí útvaru si nás ani nevšímal, když jsme procházeli hlavní branou dovnitř nebo ven. Jen jeden nadrotmistr se

pokoušel stále do nás vyrývat a řvát na nás. Ale toho jsme ignorovali a nic jsme si z něj nedělali, protože ten nešťastník už ani nevěděl, co činí. Byl to zoufalec, který se kdysi jako voják základní služby vyboural s autem a měl dostat Sabinov, tak to raději podepsal. Od té doby nesnesl pohled na bezstarostného základáka, který to už má do civilu za pár a celou vojnu na háku.

Po volné neděli jsme nastoupili v pondělí poprvé do práce. Byli jsme rozděleni na dvě pracovní skupiny: jedna dojížděla do dolu v Tušimicích, druhá do Prunéfova. Kluci z toho byli celí nešťastní, že na ně čeká asi pořádná makačka a nejspínavější práce v rozbahněném prostředí, když doly žádaly vojsko tak naléhavě o bleskovou pomoc. Jakmile se dostali na určená pracoviště na dolech, zjistili k svému velkému překvapení, že je tam vůbec nikdo nepotřebuje. Mistři a partáci si sice stěžovali na nepříhodné počasí, ale takové prý bývávalo touhle dobou každoročně, a tvrdili, že s těžbou se dokážou vypořádat sami i bez cizí pomoci. Takový nenadálý zástup vojáků je uvedl do rozpaků a první den vůbec nevěděli, co by vojákům vlastně dali za práci. Celou první šichtu tedy kluci proseděli s prázdnými rukama a druhý den se rozhodlo, že by mohli zatím čistit zaneřádné pásy transportérů a důlních kombajnů. U této práce pak vydrželi i po další dny. Nedalo se říci, že by se přitom nějak předřeli.

Já jsem nastoupil do výpočtového oddělení. Nešel jsem k počítači, jak jsem se domníval, ale vedoucí oddělení ing. Wild mě zařadil na funkci referenta pro racionalizaci práce. Jedna referentka podala před několika dny výpověď, náhrada se nenašla a druhá referentka prý sama práci nestíhala. Jako člověk odchovaný školou a neznalý praxe jsem užasnul nad tajemstvím, které se skrývalo za oním vznešeným funkčním označením „referent pro racionalizaci práce“ a do kterého jsem byl zasvěcen. Z jednotlivých provozních úseků docházely denně hlášenky o množství narubaného uhlí. Uvedené údaje měl pak zpracovávat počítač. Háček spočíval ale v tom, že vyhodnocovat přímo tyto údaje bylo z jistých důvodů nežádoucí. Bylo proto nutné počítač oklamat vyretušovanými vstupními údaji. A to byla právě moje práce. Kontroloval jsem všechny hlášenky, jestli si každý důl splnil svou normu za směnu, s uvážením všech nenadálých poruch a výpadků na těžebních a transportních zařízeních a s nimi spojených prostojů. Kde něco nesesedlo, musel jsem si vymyslet nějaké jiné, vhodnější číslo, a to takovým způsobem, abych splnil tři požadavky. Předně za prvé se musel splnit plán v těžbě uhlí. Za druhé jsem musel hlídat, abych novými fiktivními údaji nezpůsobil nějaké disproporce v sériově řazených provezech, to znamená, aby mi náhodou nevyšlo, že se třeba v jedné směně vyvezlo na vagónech z nějakého dolu třikrát více uhlí, než ho bylo za tu dobu vytěženo. A za třetí, jako kdybych vymýšlel křížovku, v hotových tabulkách mi součty nových hodnot musely navlas sedět, ať jsem sčítal vodorovně nebo svisle. Pečlivou retuší jsem dostával nové imaginární údaje, které se posílaly na počítač. Potom už jen tiskárna počítače chrčila neomylné výsledky, neboť žijeme přece ve věku kybernetiky, člověk se může pomýlit, počítač nikoliv. Ale na druhé straně žijeme také ve věku, kdy prý člověk ovládl zákony přírody a stal se jejím pánem, co by si tedy počítač počal bez obyčejného člověka - referenta, který dokáže tak geniálně zracionalizovat práci počítače. Tak jsem náhodou zase pronikl do mystéria jedné ze socialistických eufemií: racionalizace práce. A jaký je společenský dosah celé této slavné racionalizace? Na televizních obrazovkách se předáci brigád socialistické práce bijí v prsa, že zase jako vždy (neboť jinak by to být ani nemohlo) splnili plán v těžbě uhlí vysoko nad sto procent a soudruzi ředitelé a náměstci koncernových dolů si maží kapsy tučnými prémie.

Ani jsem se nedivil referentkám, které podávaly výpověď, aby od takovéto pochybné práce utekly. Na tuto funkci se většinou dostávala z nouze mladá děvčata, která skončila střední školy těch nejružnějších směrů a nemohla najít práci v oboru nebo aspoň slušnější zaměstnání. Byla to však nudná práce i pro ženy, přestože jejich cit pro seberealizaci v zaměstnání není tak vyvinut jako u mužů. Komplexy zbytečnosti a děsivé perspektivy, že by se měly celý život žít sériovou výrobou podvodů, nutily přímo tamější ženy, aby podávaly výpověď, jakmile se jim naskytla lepší příležitost. Ale problémem zůstávalo, že takovýto zaměstnání je v dnešní době v Československu na tisíce, takže si ani příliš vybírat nešlo. Když už nic jiného, aspoň mají naši mocipáni univerzální patent na řešení nezaměstnanosti pro absolventy škol. Zase jednou vyhrává 1 : 0 socialismus nad kapitalismem.

Já jsem si ale naprosto nemohl stěžovat. Nehrozilo mi přece, že bych tuhle práci musel dělat po celý život. Převelení bylo jen dočasné a po tu dobu se mi nijak nevedlo špatně, ba přímo naopak, měl jsem nevýslovný veget. Veget, který se vůbec nedal srovnávat s takovým, jaký jsem měl v Hýskově nebo jako začínající staršina ve Vršovicích do doby, než se nad jasnou oblohou pokojných časů začala stahovat mračna furtácké vojny. Zaměstnával jsem se výrobou podvodů, ale co na tom? Vždyť na obyčejné vojně provádí voják samé zbytečnosti od chvíle, kdy se ráno probudí, až do chvíle, kdy zase večer zaspi. V kontrastu se Lhotkou mi připadala má činnost zde ve výpočtovém středisku přímo jako univerzitní činnost. Hravě jsem si vymýšlel numera a vůbec mě netrápilo, jaký jsem podvodník. Ale nejen v zaměstnání, ale i po zbytek dne jsem měl parádní veget. Nikdo si nás nevěšmal, měli jsme volný pohyb po městě, do kasína jsme chodili jen přespávat, opuštěný dostával každý, kdy a na jak dlouho chtěl, pokud si ovšem zameškané směny nadělal. V administrativě se v sobotu a neděli nepracovalo, měl jsem možnost tedy jezdit na každý víkend domů. Navíc jsem to měl domů do Karlových Varů z Kadaně velmi blízko. Co jsem si více mohl přát? Za těchto okolností jsme všichni i velkoryse přehlíželi promrzlé ložnice, v kterých se v noci nesmělo topit, a odpornou stravu v kasíně. Na dolech naštěstí vařili slušně.

V Kadani jsme si brzy zvykli a přáli jsme si, hlavně my lhotečtí, aby nám převelení vydrželo co možná nejdéle, třeba i do konce vojny. Přejít od kasárenské buzerace k pohádkové volnosti, jakou jsme zde měli, byl tak prudký a nečekaný, že se mi začaly v hlavě rojit pochybovačné myšlenky, že taková pohoda nemůže dlouho vydržet, alespoň v mém

případě. Na pluku se politrucci a kontráši dříve nebo později doslechnou, jak si tady užívám svobody - říkal jsem si - a budou hledat záminku, jak mě bleskem vrátit tam, odkud jsem přišel: na Lhotku. Oni to přece byli, kteří mě poprvé na Lhotku z Vršovic poslali, utěšující se přitom, že je jen otázkou času, kdy se jako neduživý tvor ve smyslu vojenském dostanu do spárů kapitánu Rudovi, jenž se již postará o mou převýchovu na Pankráci. A zatím dopadlo všechno jinak. Kapitán Ruda sám skončil na převýchově, ovšem v blázinci, prý údajně z velké části mou zásluhou, a já jsem Pankráci unikl, byť jen o chlup, a dokonce jsem si dovolil tu drzost, zaměnit krumpáč, lopatu a kolečka s betonem na Lhotce za tužku a papír v kadaňském výpočtovém středisku, svobodně se pohybovat a žít a jezdit si na každý víkend domů. Zřetelně jsem cítil, že s tím se přece plukovní vrchnost nemůže smířit, vždyť to by byla rána jejich celé autoritě!

A skutečně, netrvalo to dlouho a z Prahy nás přijel osobně potěšit a povzbudit sám podplukovník Kotyza. Tvářil se jako nějaký náš velký ochránce a dobrodinec a mluvil jménem všech hlavních náčelníků správy i pluku, kteří nám před odjezdem tak dojatě slibovali, že budou v myslích neustále s námi, a pokud to jen půjde, budou nás i navštěvovat. Podplukovník Kotyza zavítal i do dolů, aby viděl vojsko při práci a aby je mohl vyzpovídat ze všech radostí i strastí, spojených s pracovním nasazením v neobyčejných podmínkách. Přestože jsem pracoval v administrativě úplně sám a zcela oddělen od ostatních, dal si podplukovník Kotyza tu námahu a obětoval část svého drahocenného času na to, aby si mě ze zvědavosti v labyrintu chodeb administrativní budovy osobně vyhledal. Jaké to bylo překvapení, když se nenadále objevil ve dveřích kanceláře, kde jsem seděl. Doprovázel jej zbrojní náčelník pluku podporučík Tichý. Překvapila mě jeho podivná hodnost, neboť jsem ho pamatoval z Vršovic jako nadpraporčíka. A praporčíci obvykle na důstojníky nepovyšují. Prý to byl zase jeden z geniálních nápadů plukovníka Cardy, povýšit všechny nadpraporčíky, kteří si už po léta drželi svoji hodnost. Nadpraporčík Tichý měl už každou chvíli jít do penze, a tak se musel cítit dost trapně - tak starý, a podporučík. Přitom dostává už dneska podporučíka kdejaký osmnáctiletý výrostek - absolvent vojenské střední školy nebo učeň, který to podepsal a vychodil dvouletou důstojnickou školu v Holešově. Podporučík Tichý byl starý dobrák a poznal jsem na něm, že mi po tom všem, co jsem si doposud užil, můj únik z vojenského drilu od srdce přál. Zato jízlivě lichotivé narážky podplukovníka Kotyzy ve mně vzbudily nedůvěru. „To si tady žijete, co?“ podotkl podplukovník Kotyza s úsměvem. „Dostal jste se do kanceláře ke své práci, sedíte si tu pěkně v teple, všude kolem jsou samá mladá děvčata, nemáte na sobě ani uniformu, tak co vám tu schází?“ V uniformě jsem se cítil vždycky nesvůj, tak jsem si na nadporučíku Svobodovi vymohl, že budu nosit aspoň do práce čisté, dosud nenošené modré montérky, které jsem nafasoval ještě v Hýskově. Před odjezdem do Kadaně jsme museli odevzdat pracovní uniformu a jako záminku jsem si proto vzal, že vycházkovou uniformu bych si zbytečně ušpinil a ve vojenských zelených montérkách, které byly vesměs potřhané a špinavé, se mezi slušně oblečené lidi chodit nepatří. Abych aspoň částečně utlumil závist podplukovníka Kotyzy, pečlivě schovávanou za mírným úsměvem, musel jsem vyčísliť i několik těch negativních stránek našeho pobytu v Kadani, jako špatnou stravu a nevytopené ložnice, zvláště pak, když v půli prosince udeřily tuhé mrazy, a byrokratické průtahy s vydáváním svačin, které nám vedení dolů mělo zajišťovat. Ale i tak mi bylo jasné, že nyní, když už na pluku budou mít konkrétní obraz o tom, jak si zde žijí, záminka k mému stažení na Lhotku se musí v nejbližší době objevit. Začal jsem nahlížet na svůj pobyt v Kadani jako na krátký odpočinek, který mi byl dopřán, abych načerpal čerstvých sil do nových bojů proti vojenské totalitě na Lhotce.

Stále jsme ale nevěděli, proč jsme byli tak náhle do Kadaně převeleni. V pracovním nasazení jsme nebyli vůbec tak nezbytně potřební, jak to hlásali vršovičtí náčelníci, a na těch strašidelných chimérách, o kterých básnil při našem příjezdu onen odborový předák, nebyla též ani špetka pravdy. Žádná zasyfžená prostitutka nás nevábila na rozích ulic, žádná jeptiška na nás nevolala s balíkem letáků v podpaží, žádný polský horník nám nenabízel odznaky Solidarity, žádný kontrarevolucionář nám v hospodě nevyhrožoval - ba naopak, klukům se často stávalo, že jim místní obyvatelstvo platilo útraty v hospodách, když se doslechlo o našem převelení do dolů, které bylo zamýšleno původně jako trest. Kadaň prostě vypadala jako každé jiné město. A přece bylo zajímavé, že všechny tyto čtyři zdánlivě spolu nesouvisející pojmy - jeptiška s letáky, prostitutka se syfilidem, polský horník s odznaky solidarity a kontrarevolucionář s tvrdými pěstmi - měly něco společného. Pokrývaly totiž celou vrstvu civilního obyvatelstva. Každému žijícímu občanu v Kadani, ať už domácímu - muži, ženě, nebo příslušníku kléru, nebo cizinci se dal potenciálně přiřadit jeden z těchto názvů. A navíc s tím souvisely i všechny možnosti míst střetnutí mezi civilisty a vojáky k delšímu rozhovoru: soukromý byt, cizinecká ubikace, hospoda a nebo v krajním případě klášter či kostel. Celá ta vymyšlená komedie měla sloužit k tomu, abychom se po dobu odvelení s nikým důvěrněji nestýkali. Tento nápad tedy rozhodně nevzešel z hlav kadaňských pánů radních, jak jsme se původně domnívali. Možná ani onen odborový předák neměl hlubšího ponětí o tom, co nám říkal. A zrovna tak možná i vršovičtí náčelníci! Rozkaz musel přijít přímo z těch nejvyšších vládních míst. Rozkaz k našemu urychlenému převelení i s podrobnými instrukcemi, jak se máme chovat. Jestli se doposud nic nedělo, muselo se v brzké době rozhodně něco stát. Jinak by otázka, proč jsme sem byli vůbec převeleni, zůstala naprosto nezodpovězená.

Zajímavé bylo, že do neděle 13. prosince jsme se nemohli z Kadaně vzdálit. První hromadné opuštěčky byly plánovány až na tuto neděli, a pak už jsme mohli domů jezdit, kdy jsme chtěli. Probuzení v onu neděli ráno bylo velmi optimistické, zvláště pro nás, kteří jsme nemuseli nastoupit na šichtu a mohli jsme se rozjet do svých domovů. Naše veselí bylo náhle přerušeno, když se po budíčku u nás objevil nadporučík Svoboda s tváří neobyčejně vážnou, jako by se něco mimořádného stalo. Nadporučík Svoboda neříkal nic, jen si nás nechal nastoupit do vyrovnaného tvaru na chodbu. To už samo sebou bylo zvláštní a neobvyklé, poněvadž za celou dobu pobytu v Kadani jsme si ještě na vojáky nehráli. Když nám velitelé chtěli něco sdělit, říkali nám to vždy volně, bez jakékoliv vojenské ceremonie, jako když průvodci hovoří k hloučku turistů. Zprvu jsme očekávali, že s opuštěčky bude asi amen. Ale ne, šlo o úplně něco jiného. V Polsku

bylo přes noc vyhlášeno stanné právo. Na první pohled to vypadalo, že se nás to přece nemůže nijak týkat. Ale nadporučík Svoboda hovořil přízvukem plným důrazu, vážnosti a aktuálnosti, jako by stanné právo mělo být vyhlášeno právě v Československu. A přece to znělo v našich uších tak exoticky, že je něco takového vůbec možné v časech míru. Nikdo z nás tehdy jasně netušil, co všechno se za takovým stanným právem skrývá, vždyť kromě několika útržkovitých vzpomínek na období po Heydrichiádě z hodin dějepisu jsme ani nic víc o stanném právu vědět nemohli. Nakonec nás nadporučík Svoboda varoval, že situace je velmi vážná a abychom se proto při cestě domů a zpět nikde neopili, neprovedli žádnou výtržnost a včas se vrátili zpátky.

Takže se nakonec celá záhada našeho urychleného převelení do Kadane vyřešila. Důvod byl přece tak směšný - strach našich úřadů před několika sty polských horníků, pracujících v dolech severočeské hnědouhelné pánve. Strach, aby náhodou do vyhlášení stanného práva v Polsku i k nám, nedejbože, nějaký úštěpek aktivity polských pracujících nepřeletěl. Teď si konečně mohla vrchnost mnout ruce uspokojením, že stanným právem je hlavní nebezpečí již zažehnáno. A pro nás to znamenalo, že v Kadani už přestaneme být potřební a za pár týdnů jistotně skončí náš zdejší blahobytný nadobro zpětný odvelení do Prahy.

Co se týče složení ročníků, mazáci tvořili naprostou většinu. Bylo mezi námi i několik mladých, nebyli to však naši hadi, neboť rukovali půl roku po nás v dubnu, říkalo se jim proto dubňáci. Mezi námi mazáky bylo však i několik supráků, kteří byli zase o půl roku déle na vojně než my. Brzy došlo k něčemu, co se dalo dávno předvídat jako důsledek prudké změny, při které se z mazácké vojny stala v průběhu necelého roku vojna furtácká. Násilně zavedená rovnost mezi oběma ročníky základáků, která byla tvrdě prosazována furtáky na rozkaz z vyšších míst a nebyla naprosto budována na žádných humánních podkladech, se úplně minula svým cílem, a namísto usmíření se v mazácích začaly hromadit potenciální zásoby hněvu, připravené se ve vhodnou chvíli hřmotně vybit. Bohužel jen málo mazáků nacházelo v sobě tolik ušlechtilosti, aby se mohli vymanit z pout zákona odplaty. Většina kluků, kteří žili celý první rok vojny v neustálém kolotoči buzerace, bez jakékoli vnější pomoci, zastání a pochopení, po roce už úplně srostla s vojenskou džunglí a jejími nízkými biologickými zákony, kde silnější a mocnější požere svoji oběť. Po celá léta takto mazáci vraceli všechno své ponižování z prvního roku zase svým mladým, až najednou furtáci učinili tomuto věčnému koloběhu přítrž. Je jasné, jakou tato umělá „rovnost“ vyplodila vzájemnou nenávist mezi starými a mladými, což vedlo mnohdy i k takovému zhoršení mezilidských vztahů, jaké nemělo v dřívějších letech období. Navíc pochopitelně potlačovaná, avšak hromadící se zášť bděle číhala na každý vhodný okamžik, aby se proměnila v otevřenou šikanaci.

Taková příležitost se naskytla právě v Kadani, kde jsme měli dostatek volnosti a nebyli jsme pod neustálým dozorem jako třeba ve Vršovicích nebo na Lhotce. Stačila troška alkoholu a potom už jen malé přeházení mezi supráky a půlročáky, které zapůsobilo stejně jako malá nečistota vhozená do nádoby s přehřátou vodou. Důsledek je jednoznačný. Celý obsah nádoby začne prudce vřít, a to až do té doby, než se celý systém uvede do rovnovážného stavu. Supráci a mazáci se sjednotili a společnými silami udělali všem půlročákům přes noc na ložnici takové kongo, dokud ze sebe nevystříkali všechnu nahromaděnou nenávist a nepadli únavou na postele, kde okamžitě usnuli. Na první pohled celá tato akce, ke které došlo už asi po dvou týdnech našeho pobytu v Kadani, vypadala poněkud drasticky, ale to snad jen proto, že nás staré už dělily dlouhé měsíce od dob, kdy jsme něčeho podobného byli svědky, a půlročáci ještě vůbec neměli příležitost se s něčím takovým setkat. Ale jinak musím přiznat, že z vojenského hlediska se nedělo nic mimořádného, neboť co se přihodilo mladým za onu jedinou noc, to my jsme museli prožívat se zaťatými zuby den co den, v přijímači a v prvních měsících ve Vršovicích. Nic víc, nic méně. Zařazování a odřazování na ložnici, dřepy, kliky, několik vylitých kýblů vody na podlahu, bugování bendžem a mazlákem, komínkování prádla ve skřínkách do pozdní noci, pucování bot, drhnutí ešusů, předřikávání básniček a významných článků z vojenských řádů. I ti mazáci a supráci, kteří se výdusu půlročáků přímo nezúčastnili, alespoň tiše s celou akcí souhlasili. Cítil jsem se najednou jako nějaký anachronický přízrak, když jsem to všechno považoval za nesmysl a snažil jsem se hochy přesvědčit, aby toho nechali. Přestože v tu chvíli vládla vůkol nevídaná atmosféra vybijející se zuřivosti, nikdo si mě netroufl poslat do prdele, jak by tam někoho jiného na mém místě za dané situace rozhodně poslali. Každý uznával, že ze strany vojenské a politické moci jsem byl ze všech vojáků nejvíce perzekuován, a podle jakéhosi nepsaného zákona jsem se těšil u prostých vojáků zvláštní úctě. Organizátoři výdusu mi zdvořile vysvětlovali, že si mě velice váží, ale že prý se pohybují v úplně jiném světě a věci proto posuzují jinak než oni. Výdus je prý jejich záležitostí, oni vědí, co je třeba, a já to prý ze svého stanoviska nemohu pochopit. Ale já jsem je moc dobře chápal. Neměli na to, aby se duchovně pozvedli nad morální bahno vojenského světa, a stali se tak otroky karmického zákona příčiny a důsledku. To ovšem vůbec neznamenalo, že by to byli kluci špatní, zlí nebo škodolibí; naopak ve svém jádru byli dobří. Ani se všechno nedalo svést na alkohol. Jejich zlo nebylo předem promyšlené, rafinované a zákeřné, ale propuklo spontánně jako nějaký biologický instinkt. Byl to doslova v divokém vojenském pralese vypěstovaný podmíněný reflex. Zkrátka co se stát muselo, se i stalo.

Dva z půlročáků pocházeli z provozní čety z Vršovic. Ti zažili tu noc opravdové šoky, a to z jednoho prostého důvodu: Nebyli na něco podobného vůbec zvyklí. Tvrdili, že napjaté vztahy mezi ročníky existují v celých Vršovicích, na všech rotách i na všech četách velitelské roty, jediné s výjimkou právě provozní čety. Tam podle jejich líčení vládla prý hotová demokracie. Velice mě tím potěšili, neboť jsem mohl vypustit z hlavy všechny výčitky, že mé snahy o urovnání mezilidských vztahů za pobytu ve Vršovicích byly úplně marné. Nejvíce jsem se vždycky obával, že z mých oveček, kterých jsem se zastával, se stanou jednou draví vlci. Zastávat se oveček, to zní docela prostě a nevinně, ale byl jsem si vždy vědom toho, jakou oběť za to musím položit. Zastávat se veřejně otroků, to znamenalo v každé společnosti

rebelii proti jejímu hierarchickému uspořádání a charakterizovalo se jako nejhorší politický přečin. Kdo by jinak na pány dělal? Toto pravidlo platilo za všech dob, a hlavně v armádě, a tím spíše pak v armádě totalitního režimu, která je ještě totalitnějším státem v už tak totalitním státě. Pošťval jsem tehdy proti sobě mnoho mocných tohoto světa, od furtáků až po absolventy, a ti mě nakonec nepřímo donutili, abych z funkce odstoupil a z Vršovic odešel. Tito mocní mi pak dávali různá jména, v jejich očích jsem byl blázen, idiot, kreten, vůl, psychopat, a ještě mnoha dalšími jmény mě nazývali, nevyjímaje jmen odvozených od genitálií.

Ted' jsem až plně pochopil, jaký je pravý smysl oběti. Předtím jsem se vždy na oběť díval jako na něco, co je sice čestné a chvályhodné, ale není to nezbytně nutné, a dá se to obejít. Ale to je největší omyl! Žádné přetvářky, uhýbání, kličkování nebo kompromisy nemohou posloužit jako náhražka. Každá oběť musí přinést své ovoce, i kdyby se mělo urodit až po tisíciletích.

Mazáků, kteří byli se mnou v Kadani, se v prvním roce vojny nikdo v ničem nezastal. Byli ponecháni sami sobě tváří v tvář svému osudu. Nikdy neměli možnost na vojně zakusit jakýkoli projev milosti. Když měli před sebou své mladé, vždy si vzpomněli, kolik zkusili od svých starých, a podle toho i nakládali se svými mladými. A proto jednali ze zákona. Moje ovečky ve Vršovicích se také dočkaly svých mladých. Když je měly před sebou, taktéž si vzpomněly, kolik zkusily od svých starých, ale zároveň stejně tak si musely i vzpomenout, kolik zkusil ten, který se je pokoušel tehdy bránit, a podle toho i nakládaly se svými mladými. A proto jednaly z milosti.

Půlroční v Kadani byli však po tomto překvapivém nočním řádění mazáků a supráků natolik tolerantní, že pochopili, že starým asi zase jednou povolily nervy, a o celé záležitosti pomlčeli. Jenom vojin Pochman - namlsaný z vršovické provozní čety - nemlčel. Ve hře v jeho případě nebyl jen silně pociťovaný kontrast mezi vršovickým a kadaňským prostředím, ale také ta okolnost, že byl Pražák a ve Vršovicích si mohl chodit na vycházky domů. Z důvěrných pramenů jsem se později i dozvěděl, že ještě před příchodem na vojnu se dostal do party narkomanů a stal se závislým na kouření zvláštního druhu marihuany, který se do Československa pašuje a v narkomanské hantýrce je známý pod jménem „tráva“. Je samozřejmé, že v Kadani si takovou pochoutku dopřávat nemohl. Dopřál si ji zřejmě opět až v Praze, kam odjel na dovolenou vzápětí po onom nočním výdusu. A potom se mu zpátky do Kadaně asi už vracet nechtělo. Z vypočítavosti sepsal šestistránkový elaborát, který předal novému náčelníkovi správy vojsk plukovníku Šabatovi, který nastoupil na místo plukovníka Cardy. Celou událost bezostyšně zveličil, popsal ji jako brutální šikanaci, která se nedá vydržet, ze sebe udělal mučedníka a žádal o zpětné převelení do Vršovic. Pravděpodobně kalkuloval s tím, že i kdyby furtáci neviděli dostatečný důvod pro zpětné převelení v samotné stížnosti, tak by ho aspoň jistotně převeli už jen proto, aby jej vojáci po návratu z dovolené v Kadani nezlyčňovali a aby tak nedošlo k další mimořádkce. A vůbec ho už nezajímalo, jakou aféru vyvolá svou stížností podanou na nejvyšších místech, jaký kolotoč výsledků roztočí a kolik lidí tam může přivést do neštěstí. Hlavní pro něj bylo zůstat v Praze při zdroji marihuany.

Odezva byla okamžitá. Vyšetřováním celé záležitosti byli pověřeni za správu vojsk člen politického oddělení podplukovník Kopis a za pluk podplukovník Kotyza, kteří se neprodleně za námi do Kadaně vypravili. Měl jsem tušení, že se vršovičtí politruci budou snažit stížnost vojína Pochmana proti mně zneužít a vyrobit si tak záminku, aby mě mohli z Kadaně odelet. Taky že to učinili. Jenže narazili na menší problém. Vojin Pochman jim musel po pravdě přiznat, že nejenže jsem mladé nešikanoval, ale dokonce jsem byl i jediný, který se jich zastával. Nicméně politruci se svého záměru dostat se mi na kobyliku nevzdávali. Zastávat se mladých, to jim bylo najednou málo. Jako nejstarší ze základáků a navíc jako člověk s vysokoškolským vzděláním jsem měl prý dokonce rezolutně zasáhnout nebo zavolat neprodleně furtáckou pomoc. Vojenské řady hovoří sice něco o zodpovědnosti poddůstojníků a funkcionářů roty, ale o zodpovědnosti starších a vzdělanějších nehovoří nic. A já jsem byl jen obyčejný vojin bez funkce i hodnosti. Slaboduchost tohoto argumentu si však uvědomovali i politruci a proto si ho ponechali jako psychologickou zálohu pro případ, že bych u výsledku nechtěl mluvit podle jejich představ. Zvolili proto rafinovanější taktiku: Chovali se zpočátku ke mně neobyčejně přátelsky a slibovali mi i jisté výhody, když se u výsledku budu chovat podle jejich přání.

Podplukovník Kopis si mě nechal zavolat na chodbu, kde jsme spolu zůstali sami, objal mě přátelsky kolem krku a zvolna se přitom se mnou procházel sem a tam. Dokonce mi i tykal a oslovoval mě křestním jménem, což se na vojně při jednání vysokého důstojníka s obyčejným vojínem jen tak pro nic za nic nestává. Promlouval ke mě takto: „Jistě víš, co se tady před pár dny stalo a proč jsme přijeli.“ Nechápal jsem se na něj podíval. „Já vím,“ zareagoval hned podplukovník Kopis, „ty s tím nemáš nic společného, ty jsi přece inteligentní chlapec a něco takového bys neudělal. A vidíš to, musíš tady žít mezi takovými primitivy. Já tě chápu, že vojna ti prostě nesedí, ale teď jsi měl štěstí, že jsi se dostal aspoň k počítači mezi inteligentní lidi. Tam jsi jistě spokojen, vidíš?“ V Kadani se mi vskutku dařilo dobře, a tak mi nezbývalo nic jiného než na slušné jednání podplukovníka Kopise poslušně přikývnout hlavou na znamení souhlasu. „Tak vidíš,“ pokračoval, „a takovýhle život bys mohl mít až do konce vojny. Podívej se, za pár týdnů tady určitě vaše pracovní nasazení skončí, všechny vojáky odveleme zase zpátky do Prahy, ale tobě bychom to mohli u vedení dolů vybavit, abys tu zůstal po celou dobu, než půjdeš do civilu. To by přece nebyl žádný problém zařadit. A ty bys potom přestěhoval na civilní ubytovnu, tam bys byl sám, s vojnou už bys neměl nic společného, mohl by sis dělat, co bys chtěl, a domů bys mohl jezdit, jak bys potřeboval.“ Nestačil jsem ani z těch lichotivých slibů vyvalovat oči a podplukovník Kopis okamžitě využil momentu mého překvapení. „Tak buď přece rozumný,“ pokračoval dál, „za chvíli si postupně s každým z vás pohovoříme a ty nám pěkně řekneš, jak to všechno bylo. Aby ses nedivil, proč zrovna jen s tebou tady o samotě mluvím, tak ti na rovinu říkám, že si tě vážím a taky se na tebe spoléhám, protože tě jednak poznám

z Vršovic a potom jsi taky starší než ostatní a jsi dokonce i absolvent vysoké školy, proto předpokládám, že máš nad celou věcí nadhled a posuzuješ všechno na vyšší úrovni než ostatní vojáci. My to dobře víme, proto taky nemůžeme brát tolik na váhu výpovědi ostatních vojáků a doufáme, že ty nám všechno dopodrobna vyličíš a nezklameš naši důvěru. No a teď už jdi a promysli si všechno, co nám za chvíli řekneš. A hlavně nezapomeň na to, co jsem ti před chvílí říkal. Všechno se dá zařídit, když budeš rozumný." Po těch slovech mě propustil.

Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění. I kdybych byl takový naivka, že bych těm slibným řečem věřil, a ještě k tomu takový slaboch, že bych odkýval všechno, co ode mne budou chtít slyšet, nakonec bych se dočkal jen toho, že by mě stejně odveleli zpátky na Lhotku, a navíc bych se jako bonzák ocitl v izolaci od prostých vojáků, což by v mém případě znamenalo totální izolaci. A o to politrukům přece šlo! Všechna má převelování a přemísťování nebyla motivována ničím jiným než právě mou popularitou mezi těmi obyčejnými, bezmocnými chlapci, která ležela furtákům pěkně hluboko v žaludku.

Politruci se poradili a pustili se do své práce. Začali jednotlivě vyslýchat každého vojáka, který byl kritického večera v kasíně přítomen, a mne si zavolali hned jako prvního. Byl jsem i mile překvapen přátelsky nakloněnými gesty podplukovníka Kotyzy, jenž na sebe strhl hlavní iniciativu při vyslýchání. Svůj přátelský postoj ke mně musel ale naaranžovat v trochu jiné podobě, než tak učinil podplukovník Kopis, jelikož si byl vědom, že na vyřčení ortelu, který předznamenal můj pozdější úděl na Lhotce, musel mít i sám podíl. Proto nasadil profesionální diplomatický úsměv, jaký se používá, když dvě nepřátelské strany zasednou k přátelským jednáním kolem kulatého stolu. „Tak my dva se nemusíme představovat," pokusil se podplukovník Kotyza o navázání dialogu. „Už jsme spolu párkrát hovořili, i nějaké to posezení jsme spolu ve Vršovicích měli, že? Už se tedy dobře poznáme, já vím o vás, že jednou jste idealista, podruhé zas materialista, ale vždycky jsme se spolu nakonec dohodli. A proto doufám, že i dnes si budeme rozumět." Jednal velmi vlídně a hlavně opatrně, aby se mě něčím náhodou nedotkl, co by mohlo zapříčinit z mé strany neochotu a zdráhání se při vypovídání.

Politruci se chovali ke mně slušně, i já jsem se proto choval k nim slušně. Stále po mně chtěli, abych něco pochopil, takže i já jsem začal po nich vyžadovat, aby něco pochopili i oni. Namísto toho, abych jim líčil příhody oné noci, rozhovořil jsem se široce o životních podmínkách základáků, kteří na vojně tráví celé dva roky, o celé kulturní úrovni tohoto prostředí, o všemožných faktorech, které se podílejí na utváření mezilidských vztahů na vojně, o prudkých a násilných změnách v koncepcích výchovy vojáků za poslední rok a o zákonitých příčinách náhlých konfliktů mezi oběma vojenskými ročníky.

Zprvu mi politruci na všechno kývali a byli docela rádi, že jsem se tak rozpovídal. Když uplynulo už dost času, a politruci stále neslyšeli to, co chtěli slyšet, podplukovník Kotyza mě taktně upozornil, že to, co jim povídám, je sice pravda, o které oni ale také vědí, takže je zbytečné, abych jim to znovu připomínal. Jedná se tu prý o dávno přede mnou zkoumané a již vyřešené otázky marxistické výchovy a starostí politruků je prý tuto výchovu náležitě propagovat. Potom mě podplukovník Kotyza vyzval, abych popsal konkrétně, co se onu noc stalo. Tomu jsem se snažil vyhnout a pokoušel jsem se proto politruky přesvědčit, aby od vyšetřování upustili, neboť cílem takovéhoto výslechu je vždy najít nějakého viníka a tomu pak exemplárně pro výstrahu napařit několik měsíců nebo i let v Sabinově, a to jen kvůli nějaké malé nerozváženosti. „Viníky potrestáme podle vlastního uvážení, to už není vaše starost," projevil podplukovník Kotyza svůj nesouhlas. „A od vyšetřování upustit nemůžeme, protože musíme náčelníkovi správy předat výsledek šetření."

Když jsem se i nadále zdráhal podvolit, podplukovník Kotyza vytáhl svou psychologickou rezervu: Předhazoval mi můj starší věk a vysokoškolské vzdělání a ptal se, proč jsem z této pozice nezasáhl. Nenechal jsem se svést ke konkrétní odpovědi, ale na obecné rovině jsem mu vysvětlil, že se v takových případech jedná o spontánní akce, za které už ani jednotliví vojáci nenesou odpovědnost, jelikož chyba se stala někde dávno už ve výchově. Jakmile podplukovník Kotyza vycítil, že se v hovoru těžiště zodpovědnosti nebezpečně posunuje směrem k politrukům, ihned znervózněl, dal podnět k zastavení celé diskuse a přešel k přísné konfrontaci. Vytáhl fascikl s rukopisem stížnosti vojína Pochmana a začal předčítat vybrané pasáže o ukrutné šikanaci, deseticentimetrové povodni při mytí podlahy ložnice a podobně. Potom se mě otázel, jestli souhlasím s tím, že přečtený text je pravdivý. Nechtěl jsem lhát, tak jsem jednoduše odpověděl, že text je přehnaný. To vyvedlo podplukovníka Kotyzu ještě víc z míry, protože v právním slova smyslu přehnaný znamená nepravdivý. „Tak nám aspoň řekněte jména!" „To si přece všechno nemohu pamatovat," odpověděl jsem. Oba politruci ve snaze dopomoci mé paměti předříkávali postupně všechna jména, která uvedl vojin Pochman do stížnosti. Když jsem na žádné z nich nepřikývl, podplukovník Kotyza se nakonec otázel: „Ale iniciátora celé akce si přece musíte pamatovat! Organizoval to jeden voják, nebo snad dva, či tři? A kteří? Jejich jména!" „Spontánní akce nemusejí mít iniciátora. Chyba je někde jinde," byla má odpověď.

Podplukovník Kotyza se podíval na hodinky a nervózně pravil: „Už hodinu tu s vámi zbytečně ztrácíme čas a nic konkrétního jsme z vás nedostali." Pak dal pokyn plukovnímu písaři, kterého si přivezli s sebou, aby na psacím stroji se mnou sepsal výpovědní protokol. „Máte poslední možnost si na všechno vzpomenout a nadiktovat to písaři do protokolu o vaší výpovědi," varoval mě naposledy. Písař nejprve sepsal všechny moje nacionálie, pak předčítal jednotlivé otázky a mnou diktované odpovědi zapisoval. Na otázku, k jakému sporu došlo osudného dne mezi vojáky, jsem odpověděl, že jediné, čeho jsem si všimnul, bylo, že se vojáci vrátili z vycházky trochu podnapilí a došlo mezi nimi

k menší slovní roztržce. „Vy lžete!“ vykřikl podplukovník Kotyza. „Já vám to dokážu, že lžete. Půjdete za to do Sabinova! A to se nebojte. Já, když budu chtít, tak vás do Sabinova dostanu. To vám slibuju!“

Ejhle, jaké prašivé bolševické intriky! Zůstal jsem ale naprosto klidný. Neměl jsem se proč vzrušovat. Za prvé jsem nebyl při výsledku pod přísahou a za druhé - to hlavní, bylo tu přece nějaké morální hledisko. Mé působení na prvoročáky ve Vršovicích mělo za následek, že i když se z nich pak dalšího roku stali mazáci, vytvořilo se na provozní čestě svobodné prostředí, kde už nikdo z nově přichozích vojáků neměl možnost zažít takovou nenávist a šikanaci, jaká tam vládla za časů, když jsem se do Vršovic dostal jako mladý had. Půlroční, kteří sem do Kadaně přišli z Vršovic, se museli ten osudný večer cítit jako ve snách a nemohli pochopit, že ti, kteří je dusili, zažívali před rokem stejný výdus, a navíc každý den. Jenže jich se tehdy nikdo nezastával a nikdo se nenašel, kdo by je pozvedl z duchovní bídy a přivedl je ke smíření. Takže když už by někdo do toho Sabinova přece jenom měl jít, neměl bych to být rozhodně já, ale v první řadě celý vršovický politrucký ansambl na čele se svým sbormistrem podplukovníkem Kotyzou. Někdo by mohl namítnout, jak by politruců k tomu přišli, vždyť oni přece všechno uhlídat nemohou. To je sice pravda. Ale také je pravda, že pobírají pohádkové platy, o kterých se normálním smrtelníkům ani nezdá. A v sebeospravedlňování se snaží druhým namluvit, že jejich tučné příjmy odrážejí jejich společenskou důležitost. Kdo vedl řeči o velké zodpovědnosti při výchově mladých lidí? Kdo vedl řeči o plačících maminkách, nevědoucích si rady se svými nezbednými výrostky a obracejících se s prosbou na vedení armády, aby jejich nepodaření synové byli co nejdříve povoláni do armády, kde se z nich mají stát po velení našich zdatných důstojníků pořádní chlapi? Stačilo mi jen, když jsem si vzpomněl na svůj první výslech před plukovní komisí, ke které mě dovedl nadporučík Šimonovský. Politruců postavili sami sebe do zákonické pozice samospasitelů. Proto si i jednou sklídí, co si zaseli. Pravá podoba těch „pořádných mužů“, které si naši politruců údajně vychovali, se rysuje ale velmi jasně: v oslabení ustrašení, zakřiknutí, bezmocní, zato v přesile krutí, bezcitní, dávající všem slabším najevo svou moc. Přesně k obrazu svých politických mistrů! Ale mělo smysl tohle všechno někomu vykládat? Je vůbec schopen někdo z mocipánů v totalitní komunistické diktatuře a k tomu ještě v armádě toto pochopit?

Když politruců nepochopili, nebo - lépe řečeno - nebylo vůbec v jejich osobním zájmu, aby pochopili, tak jsem alespoň pochopil já. Pochopil jsem, že jsem zřejmě udělal chybu, že jsem se s nimi vůbec pouštěl do rozhovoru. Proto na další otázku, co jsem v kritické době dělal, jsem odpověděl nejjednodušeji, nejbezpečněji a nejjistěji, jak se jen za daných okolností odpovědět dá: „Nic jsem neviděl, nic jsem neslyšel, protože jsem spal.“ Kdybych řekl tuto větu hned na začátku, ušetřili bychom si já i politruců celou hodinu a čtvrt zbytečného výsledku, jehož resumé tvořila stejně jen tato jediná věta. Časová ztráta šťvala samozřejmě politruců ze všeho nejvíce a podplukovník Kotyza metal ještě chvíli do éteru plamenná slova o krivém svědectví a sabinovské věznici, než mě propustil.

Ke své smůle mě podplukovník Kotyza do Sabinova nedostal, a ani vlastně nemohl. Po návratu z výsledku jsem zainstruoval ostatní vojáky, takže nakonec nikdo nic neviděl, nikdo nic neslyšel, každý spal. Dokonce i všichni mladí pochopili vážnost situace, na nic si nestěžovali a odpovídali stejně jako mazáci. A nakonec i sami politruců byli rádi. Vždyť přece nebyli do Kadaně posláni proto, aby z vojáků vytloukali přiznání, ale aby sepsali výpovědní protokoly. Výpovědi všech vyslýchaných se shodovaly, takže svůj úkol politruců splnili vlastně na výbornou. Na vině musel být tedy někdo jiný - vojín Pochman se svým krivým obviněním.

Vojína Pochmana postihl největší trest, jaký ho jen postihnout mohl. Když viděl, že se svou písemnou stížností adresovanou přímo náčelníku správy vojsk furtáky moc nepotěšil, dostal najednou strach, aby ho náhodou furtáci na revanš neposlali zpátky do Kadaně, kde cítil nebezpečí, že by ho vojáci mohli zlynčovat. Za žádnou cenu se nechtěl do Kadaně vrátit, přál si zůstat ve Vršovicích. To se mu také splnilo. Zůstal ve Vršovicích, jenže navždy. Podepsal vojnu a stal se z něj rotný Pochman. Tak se potrestal sám.

Den před štedrým dnem jsem odjel domů na dovolenou. Byla to moje první dovolená na vojně, kterou jsem si v prvním roce nevybral. Jako svobodný jsem neměl nárok si ji rozdělit, takže jsem dostal celých deset dní v kuse. Nakonec se mi to ale protentokrát hodilo, neboť jsem mohl být doma jak na vánoce, tak i na Nový rok, což se jinak na vojně zřídka kdy stává. V Kadani jsme však měli to výsostné privilegium, že jsme si vybírali opuštěný i dovolené, kdy jsme chtěli.

Přes vánoční svátky jsem onemocněl silnou angínou. Byl to důsledek stálého procházení v Kadani, jelikož v noci se na ložnicích nesmělo topit a v prosinci udeřily ještě k tomu silné mrazy. V blízkosti okna jsme ani nemohli odkládat věci, neboť jinak jsme je ráno nemohli ani uchopit a zvednout - byly přimrznuté. Myslel jsem, že se z toho sám dostanu, ale kdepak. Po třech dnech jsem měl již čtyřicetistupňové horečky a nemohl jsem vůbec polykat, a tedy také ani jíst, ani pít. Stěží jsem mohl vstát, abych se alespoň dobelhal na záchod. Rodiče museli proto volat vojenského lékaře. Protože nebyla naděje, že se uzdravím do konce dovolené, předal lékař o tom zprávu na místní posádkovou jednotku, ze které pak telefonovali k mému pluku VÚMV 2220 do Vršovic. Dovolená mi měla končit 2. ledna o půlnoci. Do té doby jsem se měl za normálních okolností, kdybych neonemocněl, vrátit do Kadaně. Při kontrole mi lékař nařídil, že ještě alespoň týden musím ležet v posteli. Doufal jsem, že vršovičtí snad nezapomenou uvědomit o mém onemocnění nadporučíka Svobodu v Kadani, aby se o mě zbytečně nestrchoval, když jsem se v sobotu večer nemohl vrátit.

Bylo úterý, 5. ledna ráno. Ještě jsem spal. Podivné probuzení. Nad mou postelí se skláněli dva muži v uniformách. Protřel jsem si oči, abych viděl pořádně. Byli to strážmíři od veřejné bezpečnosti. Prý je všechno v pořádku. Viděli mě,

tak mohou zase jít. Zprvu jsem si myslel, že na karlovarské okresní oddělení veřejné bezpečnosti volali z Kadaně, protože zřejmě o mně nebyli informováni. Avšak soudruzi od VB tvrdili, že pátrání po mně vyhlásila Praha. Byl jsem z toho trochu překvapen, ale soudruzi mě ujistili, že zavolají do Prahy, že jsem nemocen a připomenou ještě, že musí jít o nedorozumění, když hlášení o mém onemocnění bylo již dávno předtím podáno do Prahy karlovarskou posádkovou správou. Celá věc prý tak bude vyřízena.

Bylo úterý, 5. ledna večer. Už jsem usínal. Kolem desáté hodiny mě probudil zvonek. Matka šla otevřít. Že by zase muži v uniformách? Ano, nemýlil jsem se. Jenomže nebyli to policajti. Do pokoje, kde jsem spal, vstoupil muž s knírkem, oblečený do furtácké uniformy s třemi zlatými hvězdičkami. Nechtěl jsem věřit svým očím. Nebyl to nikdo jiný, než sám nadporučík Šimonovský. Za ním pak vstoupil řidič, který ho z Prahy do Karlových Varů dovezl.

„Tak se oblikej, pojedeme,” pravil nadporučík Šimonovský se smíšeným výrazem ve tváři. Byla na něm vidět jednak zlost, že se kvůli mně musel třepat takovou dálku, ale i potěšení nad tím, že se mohl osobně stát vykonavatelem pomsty. „Kam by jezdil? Vždyť je nemocnej, musí ležet,” bránila mě matka. „Pani, já za to nemůžu,” podotkl nato ironicky nadporučík Šimonovský. „Já musím splnit jen rozkaz, který vydal velitel pluku.” Takže podplukovník Fabián, řekl jsem si. Že by mu snad přeskočilo? Matka se nedala a pokračovala: „Ale on má na to papíry od lékaře, že má těžkou angínu, a musí ležet. Z posádkové správy vám to přece museli do Prahy oznámit!” „Neoznámili nic.” „A dneska ráno se tu byli na něj podívat od policie. A ti říkali, že je všechno v pořádku. Copak ti vám nevolali?” „Podívejte se pani, velitel pluku dal příkaz k okamžité deportaci a já ho musím ještě dnes v noci odvézt.” „Ještě teď v noci? A kam, prosím vás, vždyť má horečku,” zděsila se matka. „Do Prahy na Lhotku.” „Proč na Lhotku?” vyrazil jsem ze sebe s podivem. „Já jsem přece odvelený do Kadaně!” „Už nejste odvelený do Kadaně! Byl jste převezen zpátky na Lhotku.” Ve mně hrklo. „A kdo mě převelel na Lhotku?” „To já nevím, asi na pluku,” zasmál se škodolibě nadporučík Šimonovský.

Takže přece jenom pomsta! Když mě podplukovník Kotyza nemohl dostat do Sabinova, tak se aspoň postaral, aby mě co nejdříve viděl zase už zpátky na Lhotce. Musel jsem se zkrátka odebrat tam, kde mi v dnešní totalitní společnosti náleží místo, kde tužku a papír opět zaměním za krumpáč, lopatu a kolečka s betonem, kde život se svobodným pohybem, vycházkami a opuštěnými zaměním za život za ostnatým drátem bez jediné vycházky, bez možnosti opustit vojenský prostor s výjimkou doby pracovního nasazení, kde život s výhodami přilepšit si na finančních odměnách zaměním za život s prázdnou peněženkou, neboť gauneři, kteří ovládali na Lhotce finanční kapitál, byli schopni obrátit obyčejného vojáka o poslední haléř a neštíteli se vojákům sahat i na ten devadesátikorunový almužnový žold, jen aby nacpali kapsy sobě a svým kumpánům.

Ale pak mi došlo, co budu na Lhotce jen tak dělat, když přece celou svou výstroj mám v Kadani. „To už se nějak zařídí. Někdo ty věci z Kadaně přiveze,” ujistil mě nadporučík Šimonovský. Zatímco jsem se oblékal, matka mu podstrčila láhev rumu, aby mě v pořádku na Lhotku dovezl. Hned si ho otypovala, že je to opilec a rumem rozhodně nepohrdne.

Vyšli jsme z domu a zamířili jsme k parkovišti, kde mělo být zaparkované auto. Na parkovišti nestálo nic, jen jedna stará sklápěcí tatrovka. „Tímhle snad nepojedeme,” řekl jsem s obavami, poněvadž jsem si všimnul policejního béčka na čísle tatrovky. „Jiné vozidlo jsme neměli. Co bys ještě nechtěl?” ušklíbl se nadporučík Šimonovský a vybědl mě, abych si nastoupil. Lhotka měla sice stabilně k dispozici jeden automobil Škoda 1203, ale ten se prý v mimopracovní době nesměl používat, neboť sloužil jako pohotovostní vozidlo pro náhlý svoz furtáků v případech vyhlášení bojové pohotovosti. Major Kuriš dostal až pozdě odpoledne od podplukovníka Fabiána rozkaz, že musím být do Prahy převezen ještě téže noci. Major ing. Kuriš byl ovšem vzorným kolečkem vojenské mašinérie, a zmobilizoval proto veškerou svou inženýrskou moudrost k tomu, aby rozkaz splnil. Neměl po ruce žádné osobní auto, tak se odebral do autoparku a poohlédl se po ženijních vozidlech. Všechna pojízdná vozidla byla ale až do večera v pracovním nasazení na stavbách, kromě jediného vozidla. Mezi těmi několika málo vozidly, která v autoparku zůstala, stálo jen jediné pojízdné vozidlo - bagr značky UDS. Byl to celkem nový bagr, který Lhotka nedávno obdržela, a major Kuriš uznal, že by nebylo celkem na škodu, kdyby se bagr zajezdil na dvěstěosmdesátikilometrové trase do Karlových Varů a zpátky. A co se mě týče, zřejmě major Kuriš usoudil, že stočtyřicetikilometrová cesta bagrem ze mne asi vytřeše všechny bacily, takže na Lhotku docestuji zdravý jako rybička. Kolem sedmé hodiny večerní se naštěstí vrátil z pracovního nasazení první nákladák a major Kuriš se odhodlal k taktické změně ve svém operačním plánu. Když už nic jiného - přece jen bylo pohodlnější cestovat do Prahy sklápěcí tatrovkou než udeeskou.

Nejdříve jsme zajeli na karlovarskou posádkovou správu, kde se nadporučík Šimonovský mínil osobně přesvědčit o tom, že jsem zde skutečně hlásil své onemocnění. Příslušný písemný záznam se po chvíli přehrabování v úředních knihách našel, a našel si i záznam o telefonátu do Vršovic i se jménem nějakého absolventa, kterého jsem už neznal a který tehdy jako pomocník dozorcího útvaru telefonickou zprávu ve Vršovcích přijal. Nadporučík Šimonovský způsobil s vyšetřováním záhad kolem jednoho telefonátu na posádkové správě velký rozruch, jelikož bylo už asi jedenáct hodin a v této noční době jsme museli celou půlhodinu čekat, než jeden furták našel druhého, druhý zase třetího, a tak dále, než se konečně našel někdo, kdo mohl tušit, v které úřední knize bude hledaná zpráva asi zaznamenána a kde tu knihu asi hledat. Když nakonec uviděl jméno vršovického absolventa, který zprávu přijal, napsané černě na bílém, omluvil se a s potupou odešel, neboť cítil, že hanba padla na jeho útvar a že se on tak stane terčem posměchu cizích furtáků, kteří se jistotně budou bavit na tom, jaký bordel vládne u pražského vnitřáckého útvaru.

Vyjeli jsme ku Praze. Cesta ubíhala rychle, protože silnice byla v noci prázdná a řidiči si proto řádně dupnul na pedál. Nadporučík Šimonovský se nudil a nadával, že si kvůli mně zkazil celý večer, a kdyby to byl prý býval všechno věděl, mohl by si ten zbytečný výlet odpustit. „Když si tak představím, že jsem touhle dobou moh bejt pěkně doma v teple a ležet už v posteli se ženou..." znechuceně ještě dodal a pak už mlčel. Vtom z ničeho nic pookřál. Vzpomněl si totiž, že si veze v tašce láhev rumu, kterou mu moje matka dala. Moc dlouho odolávat nevydržel a hned za Karlovými Vary ji otevřel. Mocně nasál a pak láhev přistrčil ke mně. „Tu máš, napij se," řekl přátelsky. Ano, skutečně tohle byla první věta, kterou ke mně pronesl za celou dobu, co jsme se spolu poznali, a která zněla doopravdy lidsky. A dokonce mi i tykal, což jinak za žádných okolností nedělal. Jestli tenhle nešťastník měl vůbec nějaké přátele, tak pojitko přátelství bylo v jeho případě jednoznačně definované: buďto půllitr piva nebo láhev rumu. Tak tomu bylo ve Vršovicích, kdy ve službě dozorčího útvaru konfiskoval vojákům navracejícím se z vycházek alkohol a ten pak konzumoval s vyvolenými absolventy po nocích ve své kanceláři, tak tomu bylo i na Lhotce, kde se se svými kumpány zamykal v noci v armě a tam holdoval nevázaně lihové zábavě za biliárovým stolem. Zkrátka kdo s ním pil, byl i jeho přítel, a kdo byl jeho přítel, ten s ním i pil. Zavrtěl jsem hlavou a odmítl jsem: „Děkuji, nechci." „Ty nemůžeš pít?" podivil se. „Mohu, ale není mi teď dobře." Vickrát mě už nepobízel a místo toho si dal sám dalšího loka. „Tvoje škoda," řekl pak. „Kdyby si pil jako já, tak by ti hovno bylo. Žádný bacily by se na tebe nechytaly a nebyl by si vůbec nemocnej. Koukni se na mě. Já piju a jakej jsem zdravěj!" a dal si hned dalšího loka. Obsah lahve ubýval a nálada mu přibývala. Jen kumpán ke chlastu mu scházel. „Nebud' tak smutnej," řekl mi. „Nejsem smutnej," pravil jsem mu nato, „jen mě štve, že musím zpátky do tý pakárny na Lhotku." „Na Lhotce je to teď tvrdý," poznamenal nadporučík Šimonovský. „Z pluku i správy nám teď chodí samá kontrola." „To se zas něco děje?" „Nic se neděje, ale je nověj náčelník správy - plukovník Šabata. Jó, už to není to, co bejvávalo za Cardy. To byl kytičkovej náčelník." „Proč kytičkovej?" zeptal jsem se. „Ten se staral o své kytičky na správě, a nám dal pokoj." „A plukovník Šabata nemá rád kytičky?" „Ten je nechal všechny z chodeb vyházet, a místo toho teď zavedl ve Vršovicích novinku, že nejenom vojáci, ale i sami důstojníci musejí nacvičovat bojovou pohotovost." „A co novinky plukovníka Cardy, přezívají ještě?" „Kdepak, Šabata zrušil úplně všechno: průchody mezi kancelářemi, kuchyňku v budově správy, sprchovací kout v jídelně, barevné značky, na kterých museli v pozoru stát dozorčí útvaru s pomocníkem a dozorčí u vchodu, když ráno Carda přijížděl do kasáren. Zrušil všechno, i ty kytičky." Při posledním slově si nadporučík Šimonovský nostalgicky povzdechl. Vzpomněl si zřejmě přítom i na ty zlaté hvězdičkové kytičky, které mu plukovník Carda osobně připíchl na nárameníky.

Okolo jedné hodiny po půlnoci jsme dorazili do Prahy. Zajeli jsme nejdříve do Vršovic, protože nadporučík Šimonovský byl hrozně zvědavý, kam se poděla zpráva o mém onemocnění. Zápletka se konečně rozuzlila: Telefonickou zprávu tehdy přijal jeden absolvent - pomocník dozorčího útvaru, který byl nový a nepoznal mě, a jelikož bylo ještě k tomu po telefonu špatně slyšet, zkomolil první dvě hlásky mého příjmení. Takto zaznamenané jméno potom hledali furtáci na pluku v abecedním seznamu příslušníků pluku, a když žádné takové jméno nenašli, hlášení hodili do koše.

Pak už jsme jeli rovnou na Lhotku. Nadporučík Šimonovský metal nadávkami na dotyčného absolventa, ale o furtácích z pluku, kteří hlášení jednoduše vyhodili a vůbec nepočkali, jestli náhodou někdo nebude doopravdy scházet, se ani slovem nezminil. „Jak můžou vůbec poslat do služby takovýho idiota, kterej neumí ani pořádně zapsat jméno! Mohli jsme si ušetřit jednu zbytečnou cestu. Asi mu dáme zaplatit cestovní výlohy. Ten si hezky zacvaká za naftu, protože jsme museli jet nákladákem. A kdo měl potom vědět, že jsi nemocnej? My jsme si už mysleli, že jsi dávno za kopečkama, někde v Mnichově."

8. Klasičtí bratři celebují čiko-služby

Ráno mi lhotecký lékař četař absolvent Trč napsal ještě na dva dny klid na lůžku. Víc si mi chudák ani napsat netroufal, protože si dobře uvědomoval, že jestliže chce i nadále využívat štědré přízně nadporučíka Šimonovského, projevující se ve formě opuštěáků, musí u svých pacientů respektovat osobní poměr, který se ustálil mezi nimi a nadporučíkem Šimonovským.

Dopoledne si mě zavolal do své kanceláře major Kuriš. Pouhý pohled na mě ho nečekaně rozzuřil a hned na mě spustil: „Vy jste Švejk! Ale já už mám toho vašeho švejkování až po krk. Jestli budete takhle dál pokračovat, tak skončíte co nejdřív u prokurátora." Neměl jsem nejmenšího tušení, kam major Kuriš svým ostrým výstupem míří, tak jsem si dovolil jen skromný dotaz: „A proč myslíte, soudruhu majore, že jsem Švejk?" „Co?! Ještě se ptejte!" vybuchl major Kuriš. „Stal jste se tu idolem roty. Vojáci se ve vás vzhlídlí. Všechno, co děláte vy, oni se snaží dělat po vás. Kazíte nám tady morálku mužstva!" V čem se však vojáci ve mně konkrétně vzhlídlí, to už major Kuriš nevyslovil. Pravděpodobně měl mimo jiné na mysli i příhodu, která se nedávno udála a o které se mezi furtáky povídalo. Dva vojáci z Vršovic prý byli posláni do Joštových lázní, jak se ze setrvačnosti říkalo kladenské věznicí, a ve velké polní jim našli při vstupní prohlídce schované dvě lahve rumu. Také se pochopitelně hodně povídalo o mé příhodě se zkonfiskovanou biblí, kterou jsem se pokoušel propašovat do Zdeňkových lázní na náměstí Republiky. Nějaký duchaplný vršovický politruk si ke svým geniálním úsudkům vzal zase jednou na pomoc marx-leninskou dialektiku a z toho pak povstal kauzální vztah mezi oběma příhodami. Při četbě klasiků onoho nesmrtelného učení zřejmě narazil na citát „náboženství je opium lidstva", a po mnohaletých zkušenostech na vojně s mimořádnými událostmi, zapříčiněnými požíváním alkoholu, aplikoval tentýž Marxův citát o náboženství i na alkohol. Můj zdravý rozum mě sice stále uváděl do pochybností, jak spolu souvisejí bible a rum, ale nic naplat, kde končí moc zdravého rozumu, tam teprve začíná moc nepřemožitelné

marx-leninské dialektiky. Takže na vině jsem musel proto být zase jednou já!

Horlivý major Kuriš neustával ve svých výtkách na adresu mého nekalého švejkování, ale doposud nebylo vůbec jasné, o co mu vlastně jde a proč mě vytáhl z postele. Tohle kázání si přece mohl nechat na dobu, až se uzdravím. „Proč mi tohle všechno říkáte?“ přerušil jsem ho. „Proč bych vám to asi říkal? Vy si klidně doma na dovolené onemocníte, nám o tom nepodáte žádnou zprávu a já musím pro vás posílat nákladák.“ „To není pravda, soudruhu majore,“ bránil jsem se, „já jsem o svém onemocnění podal zprávu na karlovarskou posádkovou správu a dokonce dva příslušníci veřejné bezpečnosti si byli u nás doma ověřit, že jsem skutečně nemocný.“ „Tak vy si chcete ještě dělat ze mne blázný?“ osopil se na mě major Kuriš. „To bych musel přece něco o tom vědět!“ „Tak víte, co?“ řekl jsem mu. „Zeptejte se nadporučíka Šimonovského. Ten vám to všechno vysvětlí, když mi nevěříte.“ Zavolal si tedy nadporučíka Šimonovského a nechal si od něj celou záležitost vysvětlit. Major Kuriš se sice vyučil vojenskému umění již v komunistické éře, ale jen díky jeho nezměrné naivitě se v něm zachovala na dnešní dobu pro furtáky zcela anachronická vlastnost: oficiírská čest. Učinil něco, s čím jsem se u jiného furtáka zatím ještě nesetkal. Jménem svým i jménem celého útvaru se mi co nejzdvořileji omluvil za toto menší nedopatření a slíbil mi, že v nejbližší době mě pošle na zbylých pět dní dovolené, které jsem doma promarodil. Na náhradní dovolenou jsem měl podle vojenských řádů nárok. Jen cestu do Kadaně mi nikdo nezaplatil; mé věci mi odtud pochopitelně nikdo nepřivezl, tak jsem si pro ně musel sám zajet, a cestu autobusem tam a zpátky jsem si musel hradit ze svého.

Z Kadaně se zatím vrátila víc než jedna polovina vojáků. Vrchnost se domnívala, že vyhlášením stanného práva v Polsku je hlavní nebezpečí zažehnáno, a plný stav přivleného počtu vojáků do Kadaně se jim zdál proto zbytečný. Zbytek vojáků, který ještě dokázalo vedení dolů dočasně zaměstnat, se vrátil v březnu.

Jak jsem si ulevil, když jsem na Lhotce nenašel kapitána Rudu. Bylo mi řečeno, že se stále léčí ze své averze k vojenské službě, do které tak nenadále upadl. V jednání byla ještě stále jeho žádost o propuštění do civilu, ale nikdo mu nedával šanci, že by se mu tohle podařilo.

Všichni, kteří jsme se z Kadaně vrátili, jsme se měli nastěhovat na ložnice, na kterých jsme spali před našim odvelením. Pro mne to znamenalo vrátit se na ložnici k desátníku Pavlatovi. Úplně mi stačilo, že budu muset poslouchat zhovadilé řeči toho ubožáka celý den na pracovišti i na rotě. Trávit s ním ještě k tomu zase večery i rána na společné ložnici, na to jsem moc chuti neměl. Aniž bych se někoho dovoloval, drze jsem se sám přestěhoval na jinou ložnici, kde bylo ještě volné místo. Nadporučík Šimonovský mi k tomu neřekl nic.

Postupem času se na Lhotce urovnaly vztahy mezi mazáky a hady. Mladí zaobstarávali veškeré rajóny a starým to stačilo ke spokojenosti. Po počátečních prudkých rozporech, vzniklých násilným ustanovením furtácké vojny, přicházela nyní éra usmíření mezi oběma ročníky, neboť staří i mladí začali konečně chápat, že je třeba se sjednotit a vytvořit společnou frontu proti narůstajícímu furtáckému zlu. To byla skutečně zázračná změna ve srovnání s atmosférou mezilidských vztahů, jež panovala ještě před rokem. Tehdy třeba existovalo mnoho třenic mezi mazáky, týkajících se například hodnot, funkce, protekce, civilního vzdělání a podobně, ale při konfliktu s mladými vystupovali všichni mazáci jako jeden muž. Nyní se ale všechno změnilo. Vytvořily se dva nové tábory. První tábor byl tábor menšiny. Sem patřili furtáci a z vojáků základní služby funkcionáři rot, aktivní komunisti a bonzáci. Bohužel sem patřila i většina absolventů. Druhý tábor byl tábor většiny. Sem se řadili všichni ostatní, mazáci i hadi, kteří pocíťovali zjevnou nespravedlnost a neholdali přitom zaprotat svoji duši za drobné výhody před ostatními. Do našeho tábora většiny náležela i řada komunistů, kteří do strany vstoupili z neuváženosti či nevědomosti a kteří teď, když konečně spatřili pravou tvář nafouklé komunistické obludy, litovali, jakému čertu se to upsali, a říkali, že si to kdysi všechno představovali úplně jinak - jenom ne probíha tak, jak to teď na vlastní oči užířeli a na vlastní kůži prožířili!

Buzerace, kterou na Lhotce zavedli kapitán Ruda a nadporučík Šimonovský, nepolevovala. Navíc se lhotecké poměry nevidaně zhoršovaly v důsledku růstu korupce. Nadporučík Šimonovský se cítil chráněn naivitou majora Kuriše a rozhodil své korupčnické síť do všech oblastí činnosti na rotě, všude tam, kde jen koukala nějaká možnost kořistnického zisku. Vesele prodával s výkonným praporčíkem desátníkem Dufkem civilistům vojenské stravenky, na které jsme se stravovali v jídelně pozemních staveb Plzeň. Chybějící stravenky vykryli vždy buď mrtvými dušemi, nebo se Šimonovského kumpáni živili našetřenými přídávky či dostávali od kuchařů stravu zdarma bez stravenek, a tak jim volné stravenky zůstaly. Jednou prodali více stravenek, než stačili momentálně vykřýt, a vtom jim znenadání proviantní oddělení učinilo inventuru. Nadporučík Šimonovský neváhal a hodil okamžitě desátníka Dufka přes palubu. Ten musel mlčet, nechtěl-li zle skončit. Takto ho jen major Kuriš sesadil z funkce a nadporučík Šimonovský mu za mlčení slíbil nějaké ty výhody a zašívácký flek v novém zaměstnání. Major Kuriš si o nadporučíku Šimonovském dále uchovával dobrou mínku jako o přísném, ale spravedlivém veliteli, a chybu spatřoval v tom, že se za funkcionáře rot volí z řad základáků neprokádrovaní, a tudíž nespolehliví vojáci. Umínil si, že si nového výkoňáka vyhledá sám. Na Lhotce už všechny dobře poznal, tam podle jeho gusta nebyl kádrově na výši nikdo. Pro nového výkoňáka si tedy zajel do Vršovíc na druhou stavební rotu. Tamní vojáky sice osobně nepoznal, ale prolistoval si jejich kádrové materiály. A nový výkoňák byl na světě: komunist, aktivní svazácký funkcionář vojin Merta. Jinak malá, pupkatá, poloplešatá, v kolektivu neoblíbená zrůdička. Ve Vršovících se prý stále jen krčil za skříní jako malé, ubohé jehňátko, kterému chtějí ublížit, a plačtivým hlasem volával: „Nechtě mě, nechť mě, já za nic nemůžu.“ Kdyby tehdy major Kuriš věděl, jakého hada si to hřeje na prsou! Za několik týdnů poté, co toto malé, ubohé jehňátko dostalo moc, začalo cloumat samotným

majorem Kurišem. A s nadporučíkem Šimonovským vytvořil vojin Merta takové duo, že kam se na něj hrabal desátník Dufek!

K majoru Kurišovi se odněkud také doneslo, k jakým účelům slouží arma. Provedl nečekaný výmak a objevil bohatou skrýš alkoholu, který po nocích nadporučík Šimonovský konzumoval se svými kumpány. Teď nezbývalo nadporučíku Šimonovskému nic jiného, než hodit přes palubu armáre vojína Kyncla, rotního bonzáka. Vojín Kyncl pochopil, byl hodný a mlčel, a nadporučík Šimonovský mu zprostředkoval funkci kotelníka. Aby ale tuto funkci pro vojína Kyncla uvolnil, musel z ní nejprve sesadit vojína Kaluse, kterého už nepotřeboval. Kdysi se nadporučík Šimonovský zmínil před svým gangem o tom, že shání v Polabí barák do čtyřiceti tisíc korun. Vojín Kalus, ačkoliv nebyl přímo člen jeho gangu, se mu nabídl, že mu koupí zprostředkuje, a tím si vydobyl kotelnický flek. Žádal stále na něm opušťáky se záminkou, že jezdí s prodávajícími majiteli smlouvat cenu. Když se po několika měsících nedostavoval žádný výsledek, nadporučík Šimonovský se domníval, že jej vojin Kalus vodí za nos a při nejbližší příležitosti, když potřeboval uvolnit místo pro vojína Kyncla, jej z tohoto prominentního fleku sesadil.

Kdo nastoupí na uvolněnou funkci armáre po vojínu Kynclovi, bylo všem jasné. Bude jím vojin Černý, další rotní bonzák a člen Šimonovského gangu, který předtím už byl beztak prvním asistentem vojína Kyncla při nočních pitkách s nadporučíkem Šimonovským. Aby však tajné rozdělování funkcí mezi členy Šimonovského gangu nebylo příliš nápadné, rozhodl se nadporučík Šimonovský, že naoko zinscenuje svobodné volby nového armáre, k čemuž využil nejbližší veřejné schůze roty, která se konala vždy jednou za měsíc v pondělí večer v jedné zasedací místnosti vysoké školy SNB a které se povinně museli účastnit všichni vojáci ze Lhotky. „Koho byste navrhovali na nového armáre? Kdo by to měl být?“ otázel se nás nadporučík Šimonovský. „Bohatý,“ zakřikl jsem jako první z davu. Vojín Bohatý byl považován za blázna a vedení Lhotky se ho už přes rok marně pokoušelo zbavit. Z blázince jim ho dvakrát vrátili a podobně jako já na žádném odveleném pracovišti nevydržel. Jenže s tím rozdílem, že ho nestěhovali nazpět furtáci, ale lifrovali ho zpátky na Lhotku sami mistři, protože když neměl nad sebou žádný dozor, tak pil. Pil všude, i na pracovišti, dával to na sobě dost znát, a to mu v civilní výrobě nikdo netoleroval. Jakmile jsem nadhodil jeho jméno, každý hned pochopil, že když už máme tu možnost demokratických voleb, tak vojin Bohatý bude ten pravý adept, který se i demokraticky zhostí projevu. Alkohol přestane být výsadou pro vyvolené, ale budou mít na něj stejným právem nárok všichni vojáci roty. Davem se začalo nadšeně ozývat: „Bohatý! Bohatý! Bohatý!“ Nadporučík Šimonovský zřejmě mou narážku hned pochopil a vztekle mě okřikl: „Držte tam hubu! Vás se nikdo na nic neptal.“ Pak svůj zrak upřel na vojína Bohatého, sedícího v první lavici. Vojín Bohatý se spokojeně a šibalsky usmíval a tím ještě víc rozdmýchal zuřivost, která v nadporučíku Šimonovském vzkypěla. „Nesmějte se tak blbě, Bohatý! A vstaňte, když s váma mluvím.“ Vojín Bohatý se postavil. „Vloni jste se nám tu podřezával. A letos je z vás najednou velkej mazák, co? Ale na mazáka si můžete jenom hrát, Bohatý, protože vy ve skutečnosti žádné mazák nejste! A ani se z vás mazák nikdy nestane, i kdybyste byl na vojně čtyři roky.“ „Tak dlouho tu našťestí nebudu,“ ozval se vojin Bohatý. „Ale přes dva roky tu budete určitě. S tím počítejte,“ dodal ostře nadporučík Šimonovský a to byla i jeho poslední slova k volbě armáre. Armárem se stal, jak bylo určeno předem, vojin Černý - bez toho, že by ho někdo volil.

Přidávky ke stravě, které jsme měli zdarma dostávat při pracovním nasazení, se nyní prodávaly za peníze v armě, točila se tam sudová limonáda, přesně stejná jako v jídelně pozemních staveb, jenže o padesát až sto procent dražší. Mnoho vojáků si raději při cestě z večere kupovalo lahvovou limonádu v nejbližší samoobsluze a nosilo s sebou na rotu. Nadporučík Šimonovský, aby zabránil konkurenci, vydal zákaz o navštěvování této samoobsluhy. Jako důvod uvedl, že se z jídelny musíme vracet všichni společně v pochodovém tvaru, a že se přece nebude na někoho čekat, než si zaobstará nákup. Za utržený zisk v armě se dál pořádaly lihové noci pro vyvolené, jenže protentokrát byl nadporučík Šimonovský opatrnější: alkohol lépe ukrýval, aby ho náhodou major Kuriš zase nevyslídlil.

Zima, jakou jsem zažil v druhém roce vojny, nebyla zrovna nejvládnější; teploty dosahovaly běžně minus dvaceti stupňů. Bohatě nám stačilo, jak jsme museli mrznout přes den na stavbách. Nikdo už neměl chuť mrznout potom večer a v noci na ložnicích roty. Kotelník vojin Kyncl se stále zašival a tak byl major Kuriš zasypáván stížnostmi, že se skoro vůbec netopí, a v takové zimě v dřevěných ubikacích přespávat nehodláme. Navíc, když se netopilo, netekla ani teplá voda a nebylo se kde po práci umýt. Za celý den jsme bývali dost promrzlí a pod ledovou sprchu se nikomu nechtělo. Major Kuriš zasáhl a vojína Kyncla nechal z funkce kotelníka sesadit. Co s vojínem Kynclem? S ostatními vojáky pracovat na stavbách rozhodně nemínil, a přitom už byl zasvěcen do mnoha podvodů.

Nadporučík Šimonovský se ho proto nemohl jen tak jednoduše zbavit. I tu se otevřela spásná příležitost. Nějakému zelenému mozku na pluku zřejmě nestačila síť pojišťovacích prostředků, jaká doposud existovala, aby vojáci nemohli chodit na černo na vycházky: sbírání vycházkových knížek a jejich vydávání jen před vycházkou, kontrola u brány, bonzácká síť na rotě, neustálé fyzické kontroly a přísné tresty od obyčejné basy až po vynesení rozsudku prokurátorem. Na každé rotě se podle nových předpisů musela zřídit šatna, která se zamykala a do které si museli vojáci po vycházce povinně odkládat vycházkový oděv. Měl jim být vydán k tomu účelu zvoleným šatnářem až těsně před další vycházkou. Tím šatnářem se stal z vůle nadporučíka Šimonovského vojin Kyncl.

Nadporučík Šimonovský dostal zase projednou ďábelský nápad: jak využít šatny k šikanaci nežádoucích vojáků na rotě. Ze šatny se nám začaly postupně ztrácet věci: někomu sako, jinému kalhoty, dalšímu zase celý plášť nebo jen plyšový límec, případně čepice. Mně konkrétně zmizely límec a čepice. Úvaha byla prostá: My, kteří jsme u vedení roty

a praporu neoblíbení, se zkrátka nikde pravdy nedovoláme. Nikdo nám nebude věřit. Spolehlivý voják Kyncl bude tvrdit, že jsme si ztracené věci na šatnu prostě nedali, a komunista musí mít přece pravdu! A nám se pak přišije na triko, že jsme ty věci ztratili sami někde na vycházce ve stavu opilosti a že odpovědnost neprávem házíme na nevinného vojína Kyncla. Všechny ztracené věci si hezky sami zaplatíme, dostaneme potom od skladníka nové a nadporučík Šimonovský bude tak mít další zdroj příjmů na rumové dýchánky. Tak se to skutečně ze začátku praktikovalo, avšak všichni poškození jsme se svorně zdráhali ukradené věci platit z vlastní kapsy. Stejně jsme ani neměli z čeho, neboť nadporučík Šimonovský nás pod různými záminkami okrádal o všechny peníze za stavební činnost, a tak nám zůstával vždy jen ten ubohý devadesátikorunový zold, a i z toho nám bylo občas strháváno. Nadporučík Šimonovský našťáhl na nás peníze okamžitě nevymáhal, jelikož si říkal: Nezaplatíte teď, budete muset stejně zaplatit, až budete odevzdávat věci při odchodu do civilu.

Lhoteckému gangu se tento trik po počátečních úspěších nesmírně zalíbil a začali ho provádět ve velkém. Za nějaký čas mezi poškozenými byli nejen nepohodlní lidé, ale většina příslušníků roty. Protesty adresované majoru Kurišovi se začaly hromadit. Nic netušící major Kuriš zprvu zastával stanovisko nadporučíka Šimonovského, že si vojáci údajně neprávem stěžují na ztráty věcí, za které si mohou sami. Jednal tak samozřejmě i proto, aby zachránil prestiž oficiálních funkcionářů roty a aby se tak vyhnul skandálu, který by mohl vést ke zrušení šatny na vycházkové oděvy, a to už by major Kuriš těžko někomu na pluku vysvětloval. Poměry však dospěly tak daleko, že se také začaly ztrácet ve velkém věci ze skladu bojové pohotovosti. Tento sklad byl zřízen na podzim poté, co dal náčelník týlu praporu senilní major Trs z chodeb vyklidit všechny skříně a ponechal vojákům jenom několik málo skříní, které se stačily vejít do dvou malých šaten. Jedna skříň pak připadla na čtyři vojáky, a tam se nám stěží vešly věci každodenního užívání; velké polní s věcmi na bojovou pohotovost už nebylo kam nacpat. Nový sklad měl zaručit, že se nám polní nebudou ztrácet, ale opak se stal pravdou. Z polních se začaly vytrácet především maskáčové kalhoty, saka i pláště, které se dají na civilním trhu dobře zpeněžit. Major Kuriš musel chtít změnit svůj postoj a rozhodl tedy, že se ztracený výstrojní materiál bude odepisovat. Odpis na státní útraty nebyl však možný, neboť chybějící materiál nebyl ani poničený, ani dosloužilý, ale prostě ukradený. Kde tedy vzít peníze na nový materiál? Zase jsme na to doplatili my. Major Kuriš rozhodl, že se k tomu účelu použijí peníze za naši stavební činnost. Hodnota ztrát nebyla rozhodně malá, šla do desetiitisíců. Takže už nejen nepohodlní příslušníci roty byli připravováni o své právoplatné finanční odměny, ale většina roty. Nadporučík Šimonovský se opět ukázal jako velmi vynalézavý, co se týkalo nejrafinovanějších záminek pro krácení či úplné rušení odměn maximálnímu množství vojáků, ale to se pochopitelně netýkalo jeho kumpánů. Ti si na své přišli vždy. Mně byla tahle komedie koneckonců naprosto lhostejná, poněvadž bych stejně nedostal nic tak nebo tak. Na denních rozkazech se nadporučík Šimonovský neopomněl předvádět výhrůžkami před nastoupenou jednotkou, jaký osud stihne náhodného zloděje, přistiženého při nějaké krádeži. Tomuto nešťastníkovi prý přišijí navrub všechny ukradené věci a prokurátor ho prý pošle na několik let do Sabinova. Znělo to z jeho úst nějak podivně směšně, přesně jako když zloděj křičí: Chyťte zloděje. Ukradené věci se dočasně skrývaly do prázdného prostoru mezi stropem výstrojního skladu a střechem. Tam byly nejbezpečněji ukryty, nikdo se k nim nemohl dostat a byla mizivá pravděpodobnost, že je tam objeví náhodná kontrola, provádějící inventuru ve skladě. Přesto zachovával nadporučík Šimonovský největší opatrnost. Když se nahromadilo větší množství materiálu, naložil jej se skladníkem vojínem Jamrichem do skříňové tatrovky a odvezl pryč, do nějaké skrýše mimo kasino - neznám kam. Vše se odehrávalo v největší tajnosti uprostřed noci, když celá rota spala. Jediným svědkem ilegálních transportů mohl být jen dozorčí u vchodu. K výjezdu každého vozidla z kasina bylo třeba zvláštního povolení. Nadporučík Šimonovský žádné povolení neměl. Jen tak mimochodem, skříňová tatrovka běžně sloužila na převoz špinavého výstrojního materiálu - osobního a ložního prádla, montérek a pracovních uniforem k výměně do centrálního výstrojního skladu ve Vršovcích. Kam se potom mohli ubírat velitel roty a skladník s naloženým výstrojním materiálem uprostřed noci? Dozorčí u vchodu, který se náhodou stal během své služby svědkem takových podivných úkazů, ze strachu raději mlčel a o svých viděních se svěřoval jen v úzkých kruzích. Konec konců co by sám dokázal proti celé mafii? Jenom by sám sebe úplně zničil.

Ze Lhotky se tak stal internační tábor. Základy k tomu položil kapitán Ruda, dílo pak skvěle dovršil nadporučík Šimonovský. Internační tábor, jenž byl ve své podstatě státem ve státě, měl tedy svou vlastní mocenskou strukturu, která se ve svých praktických důsledcích jevila svérázná, odcizená a odříznutá od okolního světa. Nadporučík Šimonovský zneužíval své velitelské pravomoci, a hlavně se uměl dokonale otáčet uprostřed zmatků, strachu, lidské slabosti, podlosti, patolizalství a udavačství. Shromáždil kolem sebe hrstku těch nejbezcharakternějších lidí, které na rotě našel - z řad prostých vojáků i absolventů - a s pomocí těchto grázlů vytvořil za účelem vlastního nezákonného obohacování a potlačování opoziční většiny na rotě korupční mocenskou kliku, na kterou jsme nenacházeli přiléhavějšího jména než „mafie“.

Celou zimu až do jara se to na Lhotce bez ustání hemžilo kontrolami z pluku i ze správy. V dřívějších dobách se kontroly zaměřovaly hlavně na kladenský strážní prapor, ale od října, kdy se tento útvar připojil k hradní stráni, vršovického náčelníci posílali skoro všechny kontroly na Lhotku. Kam taky jinak, když teď už pod vršovický pluk až na několik menších odvelených pracovišť a krajských zabezpečovacích rot patřila jenom Lhotka. Přesto se lhotecká mafie necítila nijak nebezpečně ohrožena. Všechny kontroly, byť byly pro lhotecké furtáky i někdy nepohodlné, se zakládaly na nepodstatných formalitách, jak to obvykle na vojně chodívá. V popředí zájmu všech kontrol bylo především dodržování denního řádu, ústrojové kázně a služebních formalit, a to výhradně v době ranní a večerní činnosti na rotě. Večer se kontrolovala účast všech vojáků na povinných televizních novinách, čistota chodeb a ložnic po provedených

rajónech, nástup na denní rozkaz, při rozkaze pak chování vojáků a ústrojová kázeň, kde hlavní pozornost byla zaměřena na vyleštění kanady a na to, aby mazáci nenosili záložky na lodičkách a vzadu na sakách. Ráno kontroly zase pravidelně přihlížely průběhu nástupu na poplach, jestliže byl nácvik bojové pohotovosti předem naplánován na pluku. Tam bývalo u kontrol zvykem, že se nějaká chyba vždy musela najít, třeba neobratná činnost dozorčího roty, špatné velení ze strany velitelů čet nebo družstev a nebo nesplnění časového limitu. Pro nás z toho plynulo, že si co nevidět poplach zase zopakujeme. Při pravidelném ranním režimu stávala kontrola obvykle už před pátou hodinou připravená na chodbě, aby přesně v pět mohla vyrazit na jednotlivé ložnice a sledovat, zda všichni vojáci jednotně vstali na zapískání budíčku. Někteří náčelníci měli ve zvyku si potom stoupnout před umývárnu s bonzblokem a tužkou v ruce a dělali si čárky, kolik vojáků se zúčastnilo na umývárnu ranní hygieny, kolik si jich vyčistilo zuby, kolik jich došlo v trenýrkách, kolik ještě v pyžamech, kolik jich mělo na sobě tílka či dokonce kolik jich přišlo na umývárnu již oblečených. Lhotečtí velitelé byli potom pokáráni, že se nestarají o to, aby činnost při ranní hygieně byla u všech vojáků jednotná.

K největším postrachům na Lhotce patřili majoři Dvořák, Rubeš a Havel, rozhodně ne však proto, že by byli nějak mimořádně prozíraví a bystří; takovými vlastnostmi tito tři starší senilní náčelníci rozhodně neoplyvali. Spíše to byly přehnané komisi vystupování a ješitná nadutost, které je činily neoblíbenými. Obzvláště pak major Havel, zvaný Dělobuch nebo Kapslík, se stal pro svůj pronikavý intenzivní řev postrachem všech - prostých vojáků i samotných lhoteckých furtáků. Smůla byla, že major Havel bydlel přímo na lhoteckém sídlišti, asi dvě stě metrů od našeho tábora, a proto ho vršovičtí náčelníci s oblibou posílali k nám na kontroly.

Jednou mě major Havel přistihl pět minut po budíčku, že ještě spím. Pamatoval si mě ještě z Vršovic, ale nemohl si vzpomenout na mé jméno. Na dozorčího roty se rozkřikl: „Jak se jmenuje ten bláznivý matematik?“ Do zápisu o kontrole běžel hned napsat teplý bonz a vedení Lhotky mi mělo domluvit, abych vstával přesně na budíček. Velitelé mi domluvili, každý podle svého stylu. Nadporučík Šimonovský ječel: „Já se k vůli vám přece nenechám jebat od takového zakrslého polointelidenta, jako je major Havel!“ Major Kuriš volil jinou taktiku: „S váma už to nejde ani po dobrém, ani po zlém. Ani basa na vás nezabírá. Vyřeším to tak, že si zavolám vaše rodiče na pohovor.“ „Ale soudruhu majore,“ přesvědčoval jsem ho, „moji rodiče jsou už důchodci. A to byste je sem chtěl do Prahy volat, až z Karlových Varů?“ „No dobrá,“ řekl major Kuriš, „ale vy si budete vzorně plnit své vojenské povinnosti a budete vstávat ráno ihned po budíčku!“ „To víte, pět hodin ráno, to je na mě moc brzo. Na jiných rotách se vstává aspoň v šest. Stejně se mi tady na Lhotce moc nelíbí. Nemohl byste proto zařídit, abych byl zase převelen na nějaké odvelené pracoviště? Třeba bych mohl pěstovat kytičky ve Škvorci, tam prý není žádný furták ani absolvent, žádná buzerace, tam by se mi líbilo.“ „To bych tedy nemohl,“ vyřkl rezolutně major Kuriš. „A proč to nemůžete udělat?“ „Protože musíte být stále pod dohledem.“ „Ale vždyť by to bylo jen k vašemu dobru. Zbavil byste se mě a nemusel byste se se mnou otravovat.“ „Jen se nebojte, zůstanete tady. My si vás tu rádi ponecháme.“ A mně už bylo jasné, že když se budu chtít dostat ze Lhotky zase pryč, nestačí mi k tomu přesvědčit vedení praporu jako v případě mých dřívějších odvelení, ale budu muset svůj záměr nekompromisně prosadit u vedení pluku.

Nadporučík Šimonovský mě přiřadil k pracovní skupině, která se podílela na dokončovacích pracích při výstavbě furtáckého bytového sídliště v Modřanech. Modřany pohltily relativně nejvíce vojenských pracovních sil, ale pro útvar to byl ztrátový podnik. Civilní dělníci si tu možná přišli na pěkné peníze, avšak vojáci byli vypláceni přímo směšnou sumou: dvě koruny na hodinu. Vršovický pluk si na nás tedy moc nevydělal, i když shrábnul celých sedmdesát pět procent z naší výplaty. Nám tedy zůstávala mzda ve výši padesáti haléřů na hodinu, která měla činit za měsíc něco kolem stokoruny. A i o tu mizernou stokorunu nás nadporučík Šimonovský obíral, aby mohl zaplatit věci, které se členy své mafie pokradl, a tyto své kumpány, aby mlčeli o jeho machinacích. Za takovýchto poměrů, když se nám zrovna nepodařilo někam zašít a museli jsme pracovat, pracovali jsme z čistého donucení, na rozkaz, s nechutí, odporem a nenávistí. Měli jsme k tomu tři konkrétní důvody.

Za prvé: Především nás furtáci obírali o všechny peníze. Měli na to sice jeden ze svých sofistických argumentů: „Buďte rádi, že jste tady u pracovního útvaru. Kdybyste rukovali k bojovákům, zakopávali byste se někde v lese a kromě služného byste nedostali ani korunu.“ V tom snad měli úplnou pravdu. Jenomže situace by asi vypadala docela jinak, kdyby se všem vyměřovalo stejným dílem. Když už okrádat o peníze, tak všechny vojáky bez rozdílu. Potom bychom si pravděpodobně na takové poměry zvykli a brali bychom to jako automatický důsledek vojenské pakárny, že děláme na stavbě a nedostáváme nic. Většinu vojáků ale pobuřovalo, že ti, co dělali, byli okradeni o všechno, a na těchto ukradených penězích se pak obohacovali kromě nadporučíka Šimonovského a jeho mafie i další rotní bonzáci, komunisti a absolventi, kteří sami nic nedělali. Měli jsme tu smůlu, že k nám na Modřany byl přiřazen desátník Pavlata. Měl tu drzost vetřít se do přízně mistrů takovým způsobem, že mistři si jen určili, co je třeba udělat, a desátník Pavlata sám určoval vojáky, kteří kam a na jakou práci mají jít. Mistrům se to líbilo, že se s námi nemuseli obtěžovat, desátník Pavlata za odměnu nemusel vůbec pracovat, posedával si pěkně v teplečku v kanceláři s mistry u kávička a čas od času vyběhl ven, aby nám vynadal, že jsme málo udělali, a šel hned nabonzovat mistrům toho, koho nenašel na svém pracovním stanovišti. Přitom neměl z civilu vůbec žádnou školu a v řemesle nebyl nijak zvlášť zručný, aby mohl mistrovat. Ale byl dobrý bonzák, to se vrchnosti líbilo, takže kromě toho, že s námi nemusel pracovat, se mohl těšit i z bohatých měsíčních finančních odměn, přesahujících někdy i dva tisíce korun. S tímto principem jsem se střetával v průběhu celé vojny, od začátku až do konce. Kdo musel něco sám oddřít, ten z toho nikdy nic neměl, jen urážky, nadávky, ponižování. Kdo poroučel, ten se měl dobře. Čím byl ještě k tomu drzejší, bezcitnější, bezohlednější a podlejší,

tím byl více odměňován. Mohli jsme být vskutku hrdí na výdobytky socialismu - zejména na nové socialistické dilema otrok versus otrokář.

Za druhé: Budovali jsme krásné, velké čtyřpokojové byty se dvěma záchody pro mladé pány a jejich rodiny, kterým se nechtělo ani dělat, ani studovat, tak se upsali k armádě nebo k policii. A to s vědomím, že těmto cizím darmožroutům byty stavíme, a sami jednou možná bydlet nebudeme. Kdo jiný může přece při dnešní bytové krizi dostat státní byt než furták, policajt a prokurátor? A jak může legální cestou získat byt ten, kdo nemá zbytečných dvě stě tisíc na nějaký starý domek nebo byt ve vlastnictví nebo na stavbu nového rodinného domku, kdo nemá možnost byt zdědit ani vyženit a kdo nemá ani možnost se přes známosti, úplatky a podvody dopracovat k družstevnímu bytu? Osud nevolníků prostě nikoho nezajímá. Ti jsou tu od toho, aby dřeli na panském.

Za třetí: Korupce vládla ze strany ředitelů a stavbyvedoucích i na samotné stavbě. Někteří z nich cítili potřebu si šplhnout přímo na ministerstvu vnitra, a tak se na černo odebíraly státní fondy, určené na bytovou výstavbu, a investovaly se do stavby soukromých vil pro soudruhy generály. Ale kde potom sebrat chybějící finance na dostavění plánované stavby? V podmínkách dnešní československé mohutné rozestavěnosti se podvodníkům nabízelo jednoduché řešení. Velká rozestavěnost přece znamená, že stavební výroba nepracuje na jedné stavbě, ale na několika stavbách současně. A jestliže se třeba i některá stavba nezapočala, byl už k dispozici finanční fond. Prakticky se tedy postupovalo tak, že se chybějící peníze na dostavění jedné stavby odčerpávaly z fondů na právě započatou druhou stavbu, nebo se dokonce otvíraly fondy na teprve plánované stavby. To bylo pochopitelně vždy jen dočasné řešení, když byla jedna stavba už dokončena a další se začaly dokončovat; problém se však řetězovitě šířil dál. Vtom ale přišla další nečekaná rána: Vyšlo vládní nařízení o snížení rozestavěnosti. Skončilo to tak, že na stavbu furtáckého sídliště v Modřanech se mohlo čerpat jen z fondů určených na výstavbu mateřské školky, která měla stát v sousedství přes silnici. Ale to jenom do té doby, než se tato školka začala skutečně stavět, protože další volné fondy k dispozici už nebyly a ze zbytku peněz se musely dostavět jak sídliště, tak i školka. Stavbyvedoucí byli postaveni před náročný úkol: Jak vybudovat z minima peněz maximum na obou stavbách. Peníze nebyly, tak se sáhlo k dalšímu podvodu: Přestaly se náležitě dodržovat technologické postupy. Stavělo se na efekt. Jen aby hrubá stavba vyrostla co nejdříve do výšky, to pro případ, kdyby přišla náhodná revize, tak aby se naoko zdálo, jak stavba roste a mohutní. Správný pracovní postup je ale ten, že se nejdříve buduje inženýrská síť a pak se teprve žene stavba do výšky. Inženýrská síť obnáší plynové, vodovodní a odpadní potrubí a elektrické vedení. Potřebné kanály se nejpohodlněji hloubí ještě před započítím vlastní stavby, jelikož na holých plánech se dá celá práce zmechanizovat za pomoci buldozerů a bagrů. Jenže to není ale stavba na efekt: Po položení potrubí a kabelů se kanály zase zasypou a žádná práce není na první pohled vidět. Přesně z tohoto důvodu měnili stavbyvedoucí technologické postupy. Samozřejmě s tím výsledkem, že hrubá stavba vyrostla sice podle jejich přání jako první, ale opomenuté kanály pod sklepy paneláků a v místech mezi paneláky, kam se nedostal bagr, se musely vykopávat i zakopávat ručně klasickými nástroji: sbíječkou, krumpáčem a lopatou. A taková práce nezůstala na nikoho jiného než na vojáky. Dopláceli jsme tak zbytečnou dřinou na korupční kejkle magnátů stavební výroby federálního ministerstva vnitra. A nejen to: Celkové narušení průběhu stavby přinášelo s sebou další zmatky, například nesprávné množství siporexových desek, vynesných jeřábem na každé podlaží, ještě než se vybudoval příslušný strop. Na chyby se přišlo až po dokončení hrubé stavby, a to už jeřáb nemohl zasáhnout. Zůstalo zase na nás, abychom desky ručně přenášeli z patra na patro, z budovy do budovy, vždy z místa, kde přebývaly, na místo, kde se jich nedostávalo. Siporexové desky sloužily jako stěny mezi pokoji v jednom bytě a nebyly zrovna nejlehčí. Čtyři jsme měli co dělat, než jsme se s takovou jednou deskou vytočili po úzkých schodech. Stavbyvedoucím šlo tedy o získání co největšího množství levných pracovních sil - vojáků, kterým by platili minimální mzdu, a tak zatloukli zoufalý nedostatek finančních prostředků. Proto muselo nejvíce vojáků ze Lhotky pracovat právě na Modřanech a proto se platilo dvěma korunami na hodinu, tedy asi čtyřikrát méně než na Celetné, kde korupce podobného druhu neexistovala. Vršovický pluk pochopitelně do tohoto podvodu vyrýval, protože si na nás Modřanských nemohl moc vydělat. Ale s největší pravděpodobností nějaký ten soudruh generál, který přišel zadarmo k soukromé vile, nechal o sobě ve Vršovicích vědět, a potom už se nikdo veřejně nepozastavoval nad tím, proč se někde vyplácí vojákům mzda dvě koruny na hodinu a jinde zase osm.

Za právě vyličených okolností se nikomu rozhodně pracovat nechtělo. Pracovní morálka upadala den ze dne a v únoru se nám dařilo v některých dnech i na celou šichtu se zašít. I desátník Pavlata se stával stále bezmocnější, protože když by chtěl bonzovat, musel by bonzovat rovnou na všechny, a ne na jednotlivce jako dříve. A také mu začalo docházet, že nemůže celou vojnu přečkat v samotě, v úplné odluce od kolektivu. Mistr Muzikář, jenž měl vojáky na starost, neměl nijak v úmyslu na nás naléhat, abychom se nezašivali. Dokonale chápal místní poměry, a tím pádem i naši situaci. Proto se rozhodl raději odejít od válu a podal výpověď. Mne osobně velmi litoval a jednou, když byl opilý, mě chytil kolem krku a povídal: „Podívej, já vím, že to nemáš lehký. Vyhodili tě z vojenských katedry, a teď seš tu na vojně na dva roky. Máš vysokou školu, seš fyzik nebo co, a musíš tu manuálně makat a každý tě tu buzeruje. Hele, víš co? Nebuď blbej a podepiš to k nám k počítači. Mám jednoho známého, ten to taky tak udělal a nelituje toho. Jestli chceš, tak tě s ním seznámím. Von ti řekne víc. Já vím jen, že má čtyři tisíce na ruku, dostal byt a je spokojenej. Rozmysli si to a pak mi řekneš. Ale měl bys to dobrý, chodil bys v civilu a nemusel by ses tady otravovat.“ Poděkoval jsem mistru Muzikářovi za ochotu a jeho návrh jsem zdvořile odmítl. Po dlouhé vojenské pouti jsem dospěl k jasnému poznání, že ďábel nikdy nezapomíná na dluh, který poskytl ve formě falešného počátečního dobrodiní člověku, jenž se mu ve své nevědomosti upsal. Vezme si ho časem zpátky i s desateronásobným úrokem.

Mistr Muzikář odešel a vedení stavby uvažovalo, koho dosadit na jeho místo, aby se učinila našemu flákání přítrž. Povolalo na nás obávaného mistra Světlíka, bývalého bachaře z Pankráce. Než dostal na starost nás, hlídal předtím vězně při pracovním nasazení na stavbách na Břevnově. Bachař Světlík byl nesympatický zjev už od pohledu. Tučné, břichaté tělo a na něm posazená kulatá prasečí hlava. Odtud si vysloužil přezdívku „Prase“. Mluvil se o něm jen ve středním rodě, popřípadě v ženském, když se použilo modifikované přezdívky „Prasečí hlava“. Pokoušel se nasadit ostrý kurz hned od prvního dne. Sledoval, kdo o pět minut přetáhl přestávku nebo o stejnou dobu z práce dříve odešel, a kdo byl zašitý, když ho hledal na jeho pracovním stanovišti. Za každý prohřešek okamžitě strhával ze mzdy a dával o tom hlášení na rotu. Pak se o tom dozvěděli na pluku a bylo zle. Ne ovšem pro nás, ale pro bachaře Světlíka. Pluk uznal, že by z toho nic neměl, kdyby nás trestal. Potřeboval si pouze na nás vydělat. Už beztak museli na pluku se zaťatými zuby nečinně trpět, že z modřanských vojáků mají jen dvě koruny na hodinu. A ještě k tomu aby teď přicházeli o zbylé peníze kvůli nějakému vězeňskému bachaři! Pluk zasáhl a řekl své ne! Ze mzdy se srážet nesmí. Ať si to bachař Světlík zařídí, jak chce, třeba ať nad námi stále stojí s holí, ale ze mzdy nesmí nikomu srazit ani haléř.

Bachař Světlík tedy změnil taktiku boje. Pracovalo se zrovna na úpravách terénu kolem nově postavených bytovek a on vydržel po celou směnu stát s rukama v kapsách mezi námi. Hulákal přitom, že pracujeme pomalu a ať zvýšíme tempo. Chvilími jsme se museli uhýbat buldozeru, který zrovna projížděl kolem a valil před sebou velké kameny, úlomky siporexových desek a odřezky železných traverz. „Co tu stojíte a čumíte?“ rozeřval se na mě jednou bachař Světlík. „To vás nemůže napadnout, že byste tamhleto traverzu mohl odhodit stranou? A to vám není vůbec líto toho buldozeru, co?“ S traverzou jsem nejenže sám ani nepohnul, ale čtyři jsme potom měli co dělat, abychom ji vůbec odtlačili. Odsunout ji stranou by pro buldozer byla hotová hračka, záležitost několika vteřin. Ale ke cti bachaře Světlíka budiž řečeno, že když neměl soucit s lidmi, tak ho měl aspoň s buldozerem. Jako uvědomělému straníkovi mu to správně politicky myslelo a proto i chápal, že v rozvinuté socialistické společnosti se spotřeboává na daný pracovní úkon víc prodraží než práce otroků. A podle toho taky s námi jednal. Pokusil jsem se zasvětit bachaře Světlíka do místních poměrů. Řekl jsem mu: „Přece od nás nechcete, abychom se vám tu předřeli za dvě koruny na hodinu. A to nám ještě pluk uvalil na naši mzdu pětasedmdesátiprocentní daň a o zbytek nás okrádá velitel rot. Pracujeme tedy zadarmo.“ Bachař Světlík dal najevo, že je o místních poměrech dokonale obeznámen, když mi odpověděl: „To mě vůbec nezajímá. Já se řídím závěry XVI. sjezdu Komunistické strany Československa, kde se praví, že se musí snižovat rozestavenost. Dříve se promrhávaly peníze na nejrůznější účely a práce na stavbě se udělalo málo. Mým úkolem je zvednout pracovní morálku, protože máme k dispozici už jen málo peněz a z toho musíme stavbu dokončit, tedy dokoupit stavební materiál a zaplatit dělníky i vojáky. Aby nám to vůbec vyšlo, nemůžeme vám dát víc jak dvě koruny na hodinu. A že z toho nic nedostáváte, to už je vaše věc. To si vyřídíte s vaším velitelem. Sem jste byli přiděleni na práci a co já vám budu mistrovat, tak za mne dělat budete, a nechci slyšet žádné připomínky.“

Jednoho dne, když byl bachař Světlík mimořádně otravný, vojínu Cepkovi došla trpělivost a se střechy paneláku po něm hodil cihlu. Bachař Světlík měl štěstí, když jej cihla minula jen o chlup. Ale poučil se z toho a propříště byl opatrný. Nikdy se už k panelákům, u kterých jsme pracovali, nepřibližoval, hlídal nás jen z dálky. Když potreboval přijít až k nám, díval se přitom nahoru, jestli zase něco po něm neletí, a vzápětí se opět uklidil do bezpečné vzdálenosti. Ale i tak nás měl stále pod dohledem. Jak to tedy zařídít, aby se o nás přestal po celou směnu zajímat? Provedli jsme pokus. Kdykoliv se bachař Světlík objevil na obzoru, někdo se schoval za roh nebo v okně paneláku, a bachař Světlík slyšel jen výkřiky své přezdívky - Prase! Prase! Prase!, aniž by ale viděl toho, kdo křičel. O své přezdínce navíc pochopitelně nevěděl, tak si zpočátku myslel, že se ho nadávky netýkají. Při stálém opakování mu to později začalo být nápadné, ale navenek se choval, jakoby s tím neměl nic společného, a neotáčel se nikdy k místu, odkud křik slyšel. Často chodíval po stavbě i s ostatními mistry a ti také postřehli, že výkřiky jsou slyšet jen tehdy, když je mezi nimi bachař Světlík. Sami si pak z něj začali tropit žerty a jeden z mistrů mu dokonce nalepil na dveře jeho kanceláře karikaturu vzteklého tlustého buldoka. To už bachař Světlík nevydržel, zavolał si nás a pravil: „Zakazuji vám, abyste na mě pokřikovali „Prase!“ Koho přistihnu, poženu ho před vojenského prokurátora za urážku představeného.“ O to více a hlasitěji se tato nadávka rozléhala po celé stavbě. Bachař Světlík nás naháněl, ale pro své velké břicho nemohl nikdy nikoho dohonit. Byla to jen otázka nervů, kdo z nás - zda on nebo my - to déle vydrží.

O tom, jak negativně působil lhotecký internační tábor na výchovu mladých lidí, není třeba vůbec pochybovat. Ne každý voják byl na takové výši, aby dokázal vzdorovat návalům morální špíny a bahna a nad to vše se s nadhledem povznést. Nejhuře na tom byly děti komunistů, které neměly možnost zažít stav duševního pokoje ani ve vlastním domově předtím, než narukovaly na vojnu. Narušená výchova ze strany jejich pokryteckých rodičů a degenerovaného školského systému započala na nich dílo zkázy, kterému vojna nasadila zlatou korunu. A výsledek? Totální znechucení z celého života, nihilistické názory, cynická povaha, alkoholismus, drogy a nakonec - pokusy o sebevraždu. Na některé z nich byl nadporučík Šimonovský tak alergický, že po nich řval, jakmile je jen spatřil. Jednou ho v návalu vzteku napadla myšlenka, že by tito vojáci prý nemuseli být na obtíž ostatním, kdyby se podařilo zařídít, aby se žrali sami mezi sebou. Tak se v lednu z popudu nadporučíka Šimonovského zrodil „klasický pokoj“ - ložnice, na kterou se museli tito chudáci přestěhovat. Říkali jsme jim „klasičtí mužové“, nebo prostě jenom „klasici“.

Duchovním otcem klasiků se stal voják Bohatý. Měl za sebou již dva pokusy o sebevraždu. V obou případech se podřezával žiletkou na zápěstí a léčil se za své přečiny vždy jeden měsíc v blázinci. Dále nominoval nadporučík Šimonovský na klasický pokoj vojína Kubce. Ten absolvoval jeden sebevražedný pokus, taktéž podřezáním, a šest měsíců na Pankráci a v Sabinově jako jedna z obětí kapitána Rudy. Měl smůlu a byl několikrát přistižen, že odešel na

černou vycházku. Vojín Hrouzek byl zase nenapravitelný notorik. Ve velkém začal pít sice až v druhém roce vojny, ale za těch pár měsíců ztratil úplně schopnost artikulované řeči. Krom neartikulovaných skřeků byl schopen souvisle vyslovit jen některá samostatná slova. Celé věty u něj nepřicházely vůbec v úvahu, až na dvě věty, které měl dobře natrénované. Když mu bylo v opici veselo, vykřikoval: „Já jsem svině z jeskyně!“ Když mu bylo při vystřízlivění pro změnu zase smutno, plativě sténal: „Jiřika nemá nikdo rád.“ Vojín Žat'ko byl dědičně zatížený cholerik. Jinak to byl moc dobrý kluk, jen se nesměl napít, jinak vyváděl do nepříčetnosti, za což pak často navštěvoval basu. Vojín Cepek a Límán byli zkrachovalí policajti, kterým se nadporučík Šimonovský mstil. Nicméně vojín Límán nebyl typickým klasikem, neboť neupadl do nihilismu, zachoval si zdravý rozum a měl v sobě vzácný dar pokoje a lidskosti. Vojín Michálek nebyl sice žádným velkým klasikem, zato však byl ze všech obyvatel klasického pokoje největší postavou. Na Švejka se podobal nejen svým jednáním, ale i svou fyzickou postavou. Absolvoval v civilu jen učňovskou školu, přesto však byl velmi inteligentní, tak jako málokdo na Lhotce. Nebyl to žádný teoretik, ale se svými praktickými životními znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi neměl na rotě konkurenta. Přes všechny jeho poklesky jsem si ho neobyčejně vážil pro jeho charakter. Svému slovu vždy dostal, své zásady nikdy neporušil a nikdy se nepoklonil před diktátorským bičem lhotecké mafie. Za normálních okolností by se členem klasického pokoje bezpochyby stal vojín Zavadil, nebýt toho, že politruky a kontráše přešla trpělivost se soustavným přesvědčováním, aby si přestal polévat tělo kyselinou sírovou a pít čisticí prostředky na okna. V době založení klasického pokoje bohužel již odpočíval vojín Zavadil na Pankráci ve vyšetřovací vazbě, kterou na něj prokurátor uvalil pro úmyslné ublížení na vlastním zdraví.

Říká se, že voják, který nebyl v base, není ani voják. V tomto smyslu byli klasičtí muži vojáci, jak se patří. Neseděli sice všichni na Pankráci, ale v base byl každý z nich alespoň jednou, a mnozí měli tu čest střetnout se v osobním pohovoru s podplukovníkem Kozákem, vojenským prokurátorem pražským.

Mnohé překvapovalo, že jsem se já na klasický pokoj nedostal. Nadporučík Šimonovský by mi tenkrát takovou společnost milerád dopřál. Neučinil to však z jednoho důvodu: Obával se, abych nezneužil klasických mužů, kterým už beztak bylo všechno jedno a kteří toužili jen po nějakém vnějším vzrušení, k otevřené revoltě proti jeho mafii.

Na klasickém pokoji bývalo stále rušno. V noci, kdykoliv jsem přišel naše zbloudilé klasické bratry navštívit, nestačil jsem vycházet z údivu nad výjevy a skřeky, jichž jsem byl v tu chvíli svědkem. Na pořadu býval vždy jeden ze dvou programů: buď alkoholová nebo fetišácká seance. Při alkoholické seanci jsem obvykle zastihl klasické muže, sedící vůkol až do stropu plápolajícího táboráku, popíjející lihoviny a mocně přitom ječící. Ani v nejmenším jim nevadilo, že celá ubikace je dřevěná a že se všichni povalují na podlaze ve střepech pivních lahví, které po dopití okamžitě třískali o stěny, postele, nebo o podlahu. Jen vojín Michálek sedával na posteli, kolem těla měl omotané prostěradlo, jako kdysi Římané nosovali tógu, a hrál na kytaru k dobré náladě ostatních bratří.

Když se pro změnu konala na klasickém pokoji fetišácká seance, vyjadřovali jsme se o tom v eufémii: „Klasičtí bratři celebrují čiko-slůžby.“ To proto, že nejposvátnějším obřadním médiem hlavního koncelebranta vojína Bohatého bylo právě čikuli. Vlastní skutečnost však nebyla vůbec tak eufemická jako ona věta. Byl to hotový děs, pozorovat klasiky při akci. Celý obřad se započal tím, že se klasičtí natáhli na postele a přes obličej si položili kus hadru, namočeného předtím do nějakého sajraju. Tak jako vojín Bohatý zbožňoval čikuli, vojín Cepek dával pro změnu přednost toluenu, vojín Kubec acetonu, jen vojín Michálek nebyl rozmlsaný a nasával se stejným gustem cokoliv. Většinou ale neměli klasičtí po ruce takové zásoby, aby si mohli servírovat celou paletu obřadních médií, takže se museli všichni nakonec podřídit a spokojit se s tím, co právě bylo k mání. Po chvíli se začaly ozývat divoké výkřiky: „Kino! Kino! Kino!...“ To bývalo znamením, že se naši klasičtí nacházejí již před branami ráje. Pak přicházel trans, divoké mrskáni na postelích, blouznění, další děsivé výkřiky a nesrozumitelné žvatlání. Nakonec se pomalu dostavovalo vystřízlivění, doprovázené nevolnostmi a enormně zvýšenou agresivitou, která obvykle vyústila ve rvačku. Klasikům bylo hrozně zle, a proto toužili znovu po rajsčím kinu. V tu chvíli bývala lahvička s pochoutkou už prázdná, a tak se klasičtí začali v návalu agresivity mezi sebou řezat o to, kdo se ještě naposledy načuchá posledních výparů z prázdné lahvičky.

Vojín Kubec byl unesen svými zážitky natolik, že se je rozhodl zvěčnit na plátně. Začal malovat obrazy pod dojmem svých rajsčích snů. Tahem jeho štětce vzniklo množství prazvláštních výtvarů, sestávajících pokaždé z nějakých divokých, abstraktních útvarů, posazených na krvavém pozadí a obtažených křiklavými pestrobarevnými konturami. Vojín Kubec byl vypočítavý a napadlo ho, že by svého umění mohl využít a zbavit se tak aspoň části nasluhování Sabinova. Obrazům dal ideové názvy, jako třeba „Atomová válka“ a podobně, a přihlásil je do soutěže vojenské umělecké tvořivosti. Jeho dílu se dostalo ze strany furťácké komise velkého uznání, takže i sám nadporučík Šimonovský se o obrazy začal soukromě zajímat. Vojín Kubec se nakonec stal jeho oblíbencem, když pro něj musel po večerech malovat obrazy na zakázku. Nadporučík Šimonovský nebyl rozhodně takový blb, aby se dal nachytat na ideové názvy, které musel vojín Kubec povinně svým dílům dávat, aby je vůbec do soutěže dostal. Jednou mi vojín Kubec ukazoval svoji sbírku a poukázal na ty obrazy, o něž jeví nadporučík Šimonovský zájem, šlo vesměs o ty nejkrvavější obrazy, takže bylo jasné, na čem se náš velitel roty ukájel. Vojína Kubce za to jmenoval velitelem klasické ložnice, tím pádem i velitelem celého klasického družstva, a umožnil mu tvořit jeho veledíla v jedné místnosti, jež doposud sloužila jaká kabinet pro schůzky členů Šimonovského mafie. Z první odměny vojín Kubec velkou radost neměl. Funkci totiž přebíral po vojínu Michálkovi, který měl po několika týdnech celé klasické společnosti až po krk, a tak se svévolně z klasické ložnice vystěhoval a odmítal se tam vrátit. Zato druhá odměna se vojínu Kubcovi neobyčejně zamlouvala. Za rotní peníze si nechal nakoupit nejrůznější ředidla k olejovým barvám, jimiž maloval. Z

acetonu, fermeže a dalších olejových ředidel pak namíchal tak lahodné směsi, že mu i sami klasici odpouštěli, že se stal rotním bonzákem a členem mafie. Tak našel voják Kubec, bývalý sebevrah a psychicky zruinovaná oběť kapitána Rudy, v životě zase svoje místo. Místo, kde ho konečně zase někdo potřebuje. S chutí usilovnou maloval ve svém novém ateliéru stále krvavější obrazy a z ředidel namíchal stále lahodnější pochoutky. Mohl si to dovolit. Jeho mecenášem přece nebyl nikdo menší, než sám nadporučík Šimonovský.

Příslušníci klasického pokoje nebyli ovšem jedinými „klasiky“ na rotě. Měli jen tu smůlu, že si nadporučík Šimonovský kdysi na ně zasedl a ve své škodolibosti vymyslel koncepci „klasického pokoje“. Kuchařské družstvo nebylo o nic méně „klasické“. Jen s tím rozdílem, že kuchaři jsou na vojně vždycky páni. Kdo si je rozhněvá, dostane na talíř flaxu, ať je obyčejný voják nebo furták. Kdo si je předchází, může se těšit z dobrých porcí masa. Takže si naše kuchaře předcházeli i nadporučík Šimonovský, neboť nebylo na vojně ničeho, z čeho by tento lichvář nedokázal vytlouci pro sebe zisk. A nosit si domů plné tašky masa, to pro něj rozhodně nebylo k zahoezení. Kuchaři se naopak potom mohli těšit z jeho přízně, a lecjaký průšvih jim hladce prošel. Vojenské životopisy našich kuchařů hovořily samy za sebe: Velitel družstva kuchařů voják Lažek - dva pokusy o sebevraždu. Skákal z okna kasína ve výcvikovém středisku ve Frýdku-Místku. Voják Tatraj - rovněž dva pokusy. Jednou se podřezával a jednou se věšel. Voják Boháč byl nervově vyřízený. Když sloužil ještě prvním rokem, utrpěl úraz a byl převezen do vojenské nemocnice. Menším nedopatřením na útvar nedošlo o něm z nemocnice žádné hlášení, takže byl pokládán za dezertéra a bylo po něm vyhlášeno celostátní pátrání. Jeho matka dostala při policejním výsledku srdeční záchvat. Když se nakonec vše objasnilo a on se dozvěděl, co se stalo s matkou, nervově se z toho zhroutil. Škoda ho, jinak to byl výborný kluk. Nejzvláštnější, ale taky nejpolitovanější byl případ vojína Prelovského. Případ, který se stal vykřičníkem za celou humanitou vojenské lékařské a soudní praxe. Voják Prelovský byl slabomyslný. Záznam o tom měl i ve svém osobním spise, kde byl podle lékařského posudku označen za oligofrenika. Na první pohled byly patrné jeho opožděné, na jeho věk nepřiměřené duševní reakce. Navíc měl chatrnou fyzickou konstrukci a anatomie jeho lebky a vůbec celého těla jevila rovněž patologické příznaky. Zkrátka vypadal jako mrzáček a bylo proto s podivem, že takový chudák vůbec prošel odvodovou komisí. Na vojně na něj nikdo nebral ohled. Musel stíhat všechno, co jeho zdraví spolubojovníci. Nejvíce to pocítil už v přijímači na Kladně. Když nestačil v běhu s polní a samopalem při několikakilometrových přesunech, poddůstojníci ho dokopali na zemi tak, že se nemohl ani ze silnice zvednout. Čtyři jsme ho pak museli nést a přitom běžet s ostatními, až se podařilo stopnout auto, jež ho odvezlo na ošetrovnu. Často plakával jako malé dítě a volal všechny svaté o pomoc. Po přijímači byl přemístěn do Vršovic, kde první nápor mazácké šikanace byl už vysoko nad jeho síly. Několikrát utekl. Nešťastná maminka ho pak vždycky vozila zpátky až z Trnavy, kde bydleli. Na pluku si nevěděli se slabomyslným vojínem rady, tak ho předhodili jako bonbónek kapitánu Rudovi. Přemístili ho na Lhotku. Tam ať si s ním nordický kapitán poradí. Voják Prelovský utíkal dál. K mamince už ale ne, ta ho vždycky zradila. Přespával v modřanských lesích, živil se lesními plody a kořínky. Až ho tam jednou našli. Kapitán Ruda si na něm smlsnu a zaobstaral mu spartánskou převýchovu. Ubohá maminka, tu to muselo stát peněz a doprošování, že mu podplukovník Kozák vyměřil nakonec jen čtyři měsíce. Převýchova ale dokázala své. Voják Prelovský byl po svém návratu ze Sabinova pochopitelně dál slabomyslný jako předtím, jenom s tím rozdílem, že byl obohacen o nové praktické poznatky: jak uštědřit pořádnou ránu rukou i nohou, jak správně vrhat žiletku a zacházet s nožem, a tak dále. Navíc ztratil poslední zbytek důvěry v lidské přátelství, ztratil charakter a stal se z něj egoistický samotář.

Sestavu kuchařů vybíralo velení praporu s úmyslem, aby vybraní jedinci byli stále pod kontrolou, a to i na pracovišti. Jídlna pozemních staveb Plzeň se nacházela jen asi tři sta metrů od kasína, takže pro furtáky nebyl žádný problém kdykoliv odskočit do jídelny na kontrolu. Ale jak se říká, pod svícem bývá největší tma. Čiko-sluzby klasických mužů s lahvičkami číkulí a podobných prevítů byly jen nevinnou dětskou hrou proti obřadům, jaké se odehrávaly v zákulisí jídelny. Tyto obřady byly však přísně utajované a věděli o nich jen jejich přímí účastníci. Nikdo jiný. Pro nezasevěné tak zůstalo tajemstvím, kdo obřady pořádá a kdo všechno se jich účastní, a také, zda se při nich používá morfium, hašiš či LSD. Z úzkých kruhů se jen proslýchlo, že se používá injekčních stříkaček a že na účasti má podíl zhruba třináct lidí, tedy asi deset procent lhotecké roty. Koneckonců při takové sestavě, jaká se na Lhotce shromáždila, a při příkladných výchovných metodách, jakými se předváděli naši furtáci, takové číslo nebylo nijak překvapující. Zato však bylo překvapující, že nadporučík Šimonovský býval v jídelně častým hostem, cítil se tam skoro jako doma. Zda mu šlo pouze o tašky s masem, nebo snad i o víc, netroufám si říci.

Nadporučík Šimonovský jevil takovou starostlivost o svůj zdravotní stav, že v únoru uznal za vhodné poslat mě po dlouhé době aspoň na krátkodobý třídní léčebný pobyt do Zdeňkových lázní. Rozhodl se tak jednoho pátečního večera kolem šesté hodiny, když mě právě přistihl spícího v posteli. Podle denního řádu se tou dobou měl provádět hospodářský den a na programu zrovna bylo čištění samopalů. Mnohé hlavně byly již rezavé, neboť na střelby se už dobrý rok nejezdilo. Pluk totiž v dnech střeby přicházel o peníze z pracovního nesazení, takže se povinné střelby nařizovaly všem rotám, jenom ne stavebním. A potom o střelby nejevil nejmenší zájem ani nadporučík Šimonovský. Jestliže se ještě jako velitel velitelské roty ve Vršovicích choval na střelbách jako milé neviňátko, ke každému byl nejvš laskavý a přátelský a sršil samým humorem, jen aby to nějaký výtečník z pomsty do něj náhodou nenašil, tak na Lhotce by se určitě na případné střelby neodvažoval už ani jet. Stačila jen obyčejná fáma z pluku, že by se v některém týdnu měly konečně pořádat střelby, a hned se na tu dobu hodil marod. Zbytečně ovšem, jelikož střelby se stejně nikdy nekonaly. Lhotce zbylo jen skladiště rezavějících samopalů.

Nadporučík Šimonovský zřejmě usuzoval, že jsem asi nemocný, a v jeho hlavě ihned zableskl nápad o lázeňské kůře.

„Tři dny basy,” pravil a tvářil se přitom, jako kdyby mi chtěl dopřát daleko víc dní, v čemž mu bohužel jeho pravomoc zabraňovala. Nebral jsem ho vůbec na vědomí a spal jsem dál, až při druhé návštěvě ložnice mě vytáhl z postele s příjemnými slovy k probuzení: „Všechny hajzly na rotě jsou vaše.” Věděl moc dobře, že na záchody jsem alergický. Ale se vším všudy raději jsem drhnul záchodové mísy než hlavně samopalů. Nadporučík Šimonovský chodil za mnou, strkal hlavu do mís a pečlivě se rozhlížel kolem, jestli jsem v některém skrytém záhybu nebo na částech mísy, které se nacházejí již pod vodou, neopomněl náhodou seškrabat usazeniny vodního kamene. Když zpozoroval nějakou skvrnu, zavolal mě a ukázal mi na ni s napomenutím: „Všechny hajzly musej bejt bílý jak alabastr.”

Nástupní den do lázní mi určil nadporučík Šimonovský po dohodě s nadpraporčíkem Zdeňkem. Bylo to přesně za týden. Ráno jsem si sbalil všechny potřebné věci do velké polní a čekal jsem, až mě odvezou. Střetl jsem se ještě s nadporučíkem PhDr. Fáberou a ten se s povzdechem podívoval: „Tak vy už zase cestujete do basy?” Potom mi ještě chvíli jako feldkurát promlouval politicky do duše. Dával mi rady, jak se mám na rotě chovat, abych nebyl věčně v base. „Vždyť my přece po vás toho tolik nechceme,” pravil. „Vyžadujeme od vás jenom to úplné minimum. Nepotřebujeme nic víc, než udržet na rotě morálku. V případě vyhlášení mobilizace bychom museli opustit kasárna a obsadili bychom polské hranice. A dovedete si představit ten průser, až budeme stanovat někde v lesích při polských hranicích, kdyby se nám tam celá rota rozutekla? Proto jistě chápete, že pořádek na rotě musí být.”

Při převozu do lázní na náměstí Republiky jsem byl v neobyčejně dobré náladě. Po mnohatýdenní internaci na Lhotce bez jediné vycházky jsem zase mohl spatřit čilý ruch na ulicích Prahy, i když jen z okna auta. Bylo před osmou hodinou a brána věznice byla ještě zavřená. Na nádvoří před věznicí stála už pěkná fronta uchazečů o léčebnou kúru a já jsem usoudil, že přijímací výběr bude toho dne pro tak velký počet zájemců velmi přísný. S úsměvem zkušeného basmana jsem pozoroval vystrašené pohledy mnohých vojáků, na kterých bylo znát, že jsou v lázních teprve poprvé. Vzpomněl jsem si přitom na onu památnou chvíli, když mě před dvaceti lety vedla babička poprvé do školy. Před bránou školy tenkrát čekal v doprovodu svých tatínků, maminek, dědečků, babiček, strýčků a tetiček dav vyplašených dětí, které ještě pořádně netušily, co se bude ve škole dít, avšak podvědomě cítily, že stojí na prahu velké životní změny. A za dvacet let se stávám svědkem analogického úkazu: Před bránou věznice tu v doprovodu svých velitelů rot a čet, absolventů a výkonných praporčků čeká dav vyplašených vojáků.

Udeřila osmá hodina a pozornost všech se upřela na postavu náčelníka pražské posádkové věznice nadpraporčíka Zdeňka, který se právě přikymácel svým klasickým paviáním pochodem. Všichni členové doprovodu se o překot hrnuli k bráně, aby byli se svými svěřenci co nejdříve odbaveni. Nadpraporčík Zdeněk dal najevo, že ještě nepřijímá, poněvadž musí ještě vybavit pracovní záležitosti s rotným Ravaszem. Za tu dobu, co jsem byl naposledy v base, rotného Ravasze zatím suspendovali z funkce správce popelnic. Některého vysokého oficíra zřejmě přešla trpělivost, když se stále ztrácely kýble s uhlím a kanceláře se nedaly při silných mrazech vytopit, a tak v patřičném směru zaintervenoval. Z vojny ho vyhodit nemohli, sic by to určitě rádi udělali, protože to už jednou podepsal, sám odejít nemínil a nic zlého neprovedl, co by stálo za záminku propustit ho do civilu. Tak mu projednou zase svěřili funkci velitele vozu a dostal na starost převoz vězňů na pracoviště mimo kasárna. Nadpraporčík Zdeněk mu zrovna předával pět vězňů, které měl odvézt na určené místo. Když vyšli všichni ven, rotný Ravasz si všimnul, že jeden voják nemá na hlavě beranici. „Kde mate čapicu?” okřikl ho. „Někdo mi ji v base ukrad,” ohradil se dotyčný voják. „Bez čapice nemožte so mnou isť. Zoženťe si ju, kde chcete.” Vězeň byl pochopitelně bezradný. Rotný Ravasz sebral beranici z hlavy jednoho kolemjdoucího vojáka a nasadil ji věžňovi. Situace by se vyřešila, kdyby se okradený voják neohradil a nesebral si beranici nazpět. Rotný Ravasz se tedy vrátil a bušil na bránu věznice: „Jeden vázeň nema čapicu!” „Co je mi do toho?” ozval se nadpraporčík Zdeněk. Potom následovala příkladná hádka dvou vězeňských zřízenců. Rotný Ravasz se nenechal odbýt: „Tak mi dajte voľaaku čapicu lebo vymenťte väžňa!” „Nic vám dávat nebudu!” „Musite dať. Lebo tu mam iba štyroch väžňov!” „Máte jich pět!” „Nie! Sú iba štyria. Tohto piateho mi bez čapice nezoberu. Dajte druhého!” „Nasrat! Máš jich pět!” „Štyri!” „Pět!” „Štyri!” „Pět!” „Taký kokot päť!” zahudral ještě naposled rotný Ravasz a tento svůj výrok doprovodil názornou gestikulací: Uchopil si pravou rukou levé předloktí, kterým pak mocně na nadpraporčíka Zdeňka zakýval. Musel odejít s nepořízenou se čtyřmi lidmi, nebo snad s pěti - to už záleželo na tom, pro koho byl vězeň bez čepice také člověk a pro koho ne. Já jsem byl z jejich delikátního rozhovoru mrtvý smíchy. Rotný Ravasz se otočil ke mně a zabručel: „Čomu sa tak smežete?” Pak na mě ukázal prstem, pohlédl na shromážděný dav a povídal: „Pozrite sa všetci naňho. Vidíte ho? Toto je vysokoškolak. A je večne v base. Čo to preboha robíte, že vas len do basy posielaju?”

Vtom vyšel ven nadpraporčík Zdeněk a dal najevo, že recepce právě začíná. Davy se vhrnuly dovnitř, jako když se otevře krám, kam právě přivezli zboží. Vystáli jsme si hodnou dobu ve frontě, až na nás konečně došla řada. Od samé radosti, že se s nadpraporčíkem Zdeňkem po dlouhé době zase vidím, jsem na něj hned ve dveřích jeho recepční místnosti zvolal: „Čest práci, náčelníku!” „Co si to dovolujete?” zavřeštěl Pavián. „Vy nevíte, že vězni nesmějí pozdravem „Čest práci!” zdravit? Vypadněte ven! Já vás tu ve vězení nechci. Už minule jsem měl s vámi samé problémy.” „Já nikam nepůjdu,” bránil jsem se, „protože jsem k vám na dnešní termín rádně objednan.” „To mě nezajímá. Já vás tu nechci!” Pak si pojednou všimnul, že mám na sobě vycházkové polobotky. Měl jsem totiž předepsanou lehkou obuv kvůli plísním, které jsem dostal na nohy ještě v kadaňských dolech, zřejmě ve sprchách. Pavián na mě zařval: „A to jste si ještě dovolil přijít do vězení v polobotkách? Jak to, že nemáte na nohách kanady?” „Mám plesnivý nohy!” „A ven! Rek sem ven! Okamžitě vypadněte!” „Ale náčelníku, smilujte se přece. My jsme k vám přicestovali z takové dálky, až ze Lhotky.” „Tak vy nechcete jít? Stráž! Stráž! Ke mně! Chopte se tady vojína a

vyved'te ho až za bránu, ať ho tu už nevidím!" Strážce splnily svůj rozkaz a bývalý výkonný praporčík desátník Dufek, kterého nadporučík Šimonovský pověřil jako velitele mého převozu do basy, mě s nepořízenou odvezl zpátky na rotu.

Na Lhotce nastal velký rozruch. Furtákům se nestávalo tak často, že by byl jejich odsouzenec vyhozen z basy. A už se vůbec nestávalo, aby k tomu došlo podobným způsobem jako u mne. Vojsko jávalo, nadporučík Šimonovský zuřil od vzteku. Nakázal četaři absolventu Trčovi, aby mi okamžitě zrušil lehkou obuv. Ten nemohl nic jiného dělat než veliteli rozkaz splnit, neboť jako komunista si zvolil širokou, vyšlapanou a pohodlnou cestu pro životní pout. Nemínil kvůli mně přijít o dobré vztahy s nadporučíkem Šimonovským, a tím pádem i o opuštěný. Nadporučík Šimonovský komentoval všechny zásahy do pravomoci lékaře svým oblíbeným pořekadlem: Lékař uzdravuje, ale velitel uschopňuje. Stěžovat si někde bylo v podmínkách lhotecké mafie nemyslitelné.

Asi po dvou týdnech se podařilo nadporučíku Šimonovskému domluvit pro mě nový nástupní termín. Neuvedl pochopitelně přitom, o koho jde. Večer před nástupem mě zachytil na chodbě a s vítězným posměškem mi oznámil radostnou zprávu: „Tak se pořádně vyspěte, ať jste ráno čerstvěj. Vybalil jsem vám další termín. Sbalte si všechny věci, abyste byl na ráno připravený. A hlavně si nic s sebou nezapomeňte. To jsem vám udělal radost, co?" V odpovědi jsem zachoval tentýž ironický tón, jaký on nasadil. „Samozřejmě, jsem velmi nadšen. Jenom mám obavy, aby mě náčelník věznice zase nevyhodil." „Nemusíte se bát," usmál se nadporučík Šimonovský, „o to se my už postaráme." „Ale přece si jenom myslím, že to tak lehké nebude. Věznice se nachází v samém centru Prahy, je o ni obrovský zájem a konkurence je velká. Všude vládne korupce, zadarmo ani kuře nehrabe a bez úplatků se člověk dneska nikde nepohne. Podle mého názoru bych měl nadpraporčíku Zdeňkovi něco podstrčit." „Nic mu dávat nemusíte. Vezme vás i tak," dodal ještě nadporučík Šimonovský, tentokrát ale s vážným obličejem. Určitě mu došlo, že narážím na jeho mafiánskou činnost. Věděl taky, že jsem schopný všeho, a nechal mě proto ráno před odchodem do basy celého prohledat. S tím jsem ovšem dopředu počítal a podle toho jsem se i zařídil. Jen jsem rozmýšlel, co pěkného bych měl Paviánovi zakoupit.

Ráno při cestě ze snídaně jsem se nenápadně vytratil z pochodujícího šiku a zamířil jsem si to k nejbližší trafice. Vybral jsem pro Paviána symbolický dar - doutníky značky Kora za 5,50 Kčs. Po příchodu na rotu jsem doutníky spolu s knihou, kterou jsem v base minil číst, ukryl u dozorčího roty. Pak následovala pečlivá osobní prohlídka ještě na rotě, jak jsem správně předpokládal. Prohlídkou byl pověřen výkonný praporčík - čerstvě povýšený svobodník Merta. I když neabsolvoval poddůstojnickou školu, nadporučík Šimonovský mu navrhl mimořádné povýšení za jeho neobyčejnou, ale hlavně spontánní aktivitu. Svobodník Merta mě také prohledal celého, jak se patřilo, od kapes uniformy až po jednotlivé součástky výstroje ve velké polní. Byl jsem vzorně připraven, všechno sedělo podle předpisů a svobodník Merta na mě nemohl najít ke své smůle nejmenší chybičky. Služební dvanáctsettrojka nebyla zrovna k dispozici, takže jsem musel cestovat se svobodníkem Mertou do basy městskou dopravou. Nasadil jsem si polní na záda a když jsme už byli na odchodu, řekl jsem svobodníku Mertovi, že si musím ještě odskočit na záchod. Dozorčí mi bleskově podal doutníky, které jsem si vložil do vnitřní kapsy saka, a knihu mi zasunul do polní. To byla nejvíce nápadná, ale také nejbezpečnější skrýš. Po zkušenostech z první návštěvy lázní jsem věděl, že Pavián prohlíží všechny kapsy oděvu a nechává si rozprostřít spací pytel. Tedy místa, o kterých si lázeňští nováčkové mysleli, že jsou nejméně nápadná, a zde měl také Pavián největší úspěchy se zabavováním pašovaných věcí. Obsah polní se sice musel celý vybalit, ale do prázdné polní už Pavián nenahlížel, neboť správně psychologicky předpokládal, že nikdo nebude takový blbec, aby strkal pašované věci jen tak volně do polní.

V přijetí do Zdeňkových lázní nebyla toho dne žádná velká konkurence, takže jsme se dostali bez fronty hned na řadu. Jakmile mě Pavián spatřil, zkrivil se mu obličej hrůzou při pomyslení, že ho opět čeká vzrušující interakce se mnou. „Co vy tu zase děláte? Vždyť nejste vůbec na dnešek objednaní," sápal se na mě. „Jak to? My jsme ho přece objednali," ozval se svobodník Merta. Pavián zavrtěl hlavou: „To bych o tom musel něco vědět. Kdy jste ho objednávali?" „Včera. Určitě jsme sem volali včera, soudruhu nadpraporčíku," dušoval se svobodník Merta, omráčený děsivou představou, jak by asi přišel o svou prestiž před nadřízenými, kdyby se nedejbože musel se mnou vrátit na rotu. „Včera byla neděle," okřikl ho Pavián. „A to já jsem tady nebyl. To jste tedy museli asi mluvit s velitelem stráže. Propřítě si pamatujte, že všechny objednávky vyřizují zásadně já, a tak do vězení v neděli laskavě nevolejte!" „Náčelníku," vpadl jsem jim do hádky, „když mě teď zase vyhodíte, budou mě k vám posílat znovu, dokud mě nepřijmete." Pavián se chvíli zamyslel a pak přikývl: „Tak dobře. Pojdte dál. Vybalte si všechny věci a ukažte, co máte s sebou." Svobodníku Mertovi spadl kámen ze srdce.

Vybalil jsem si z velké polní všechny věci, kupodivu k velké Paviánově spokojenosti, protože všechno sedělo na chlup s předepsaným seznamem věcí. Pavián pečlivě prohledal celý spací pytel a do velké polní se samozřejmě nepodíval, co v ní ještě zbylo po vyložení. Pak přišla má chvíle. Pavián se pustil do prohledávání kapes. Vytáhl jsem ze saka krabičku doutníků a s jemnou zdvořilostní poklonou jsem ji podával Paviánovi: „Tady jsem si dovilil menší pozornost, náčelníku." Pavián mě ale špatně pochopil a domníval se, že jsem se snažil doutníky propašovat do basy pro vlastní potřebu, a když jsem o ně měl přijít, tak jsem z recese zahrál komedii, že doutníky nesu jemu. Tvářil se, jakoby nic neslyšel, přesunul krabičku po stole na druhý konec ke svobodníku Mertovi a řekl mu: „Odneste to zpátky na rotu." Já jsem doutníky ihned popadl nazpět a znovu jsem je Paviánovi podával: „Náčelníku, ty doutníky jsem opravdu přinesl jen pro vás." Pavián krabičku vztekla od sebe odstrčil a se zvýšeným hlasem pravil: „Víte vy co? Takovýhle pozornosti si nechávejte laskavě pro vašeho velitele roty, kterej vás sem furt do vězení posílá, a ne pro mě!" Do třetice všeho dobrého jsem svůj pokus neodbytně opakoval. Doutníky jsem cpal Paviánovi přímo do ruky s vrcholným úplatkářským

gestem: „Náčelníku, prosím vás pěkně, vemte si ty doutníky! Vždyť já přece dobře chápu, jak se při dnešních složitých poměrech v centru Prahy těžko shání ubytování.” Jak se doposud snažil Pavián ovládat, teď najednou ztratil veškerou kontrolu nad sebou. Vstal ze židle a spustil na mě šíleným jekotem: „Vojíne, vy jste recidivista. To vám garantuju, že jestliže k něčemu dojde, tak vy půjdete první ke zdi a budete pro výstrahu odstřelen.” Pak dal najevo, že přijímací řízení už nemíní se mnou dále prodlužovat, a dal proto pokyn bachařům: „Strážte! Strážte! Do cely s ním. Cela číslo osm.”

První den jsem strávil na společné cele. Změna je život s já jsem nahlížel na svůj pobyt v base jako na aktivní odpočinek po dlouhých týdnech monotónní a únavné buzerace na Lhotce. V base jsem nemusel dělat nic, tak jsem si četl propašovanou knihu nebo vedl volnou zábavu. Pavián dokonce nařídil, že se nesmím zúčastňovat společných prací s ostatními vězni. Pravděpodobně zvážil dosah společenské škodlivosti mé recidivistické osobnosti na pracovní morálku vězňů. Změna prostředí mi také dopomohla k probuzení ze životního stereotypu, který jsem si na Lhotce vypěstoval. V temných prostorách vězeňské cely jsem stále více pociťoval obludný klam, jakým je ve skutečnosti celý vnější svět. Prakticky jsem začal poznávat, že veškerý úspěch v překonání této materiální iluze tkví jen v síle víry, vůle a představitivosti. Stačilo docela, abychom si ve své fantazii přeměnili temné cely na útulné prostředí intimních vináren. Přitukávali jsme si plechovými hrnečky s vodou a tváře se nám rozzářily, jako kdybychom v ruce drželi skleničky s vínem. Pili jsme obyčejnou vodu a přitom jsme si pochvalovali, jaký výborný ročník vína zrovna ochutnáváme. Přenesli jsme se tak do vynikající nálady a bylo nám moc fajn.

Jedinou prací, kterou jsem za svého třídního pobytu v lázních vykonával, bylo mytí chodeb, umývárny a záchodů na kázeňském oddělení v budově posádkové správy. Nebylo to nic moc, zabralo mi to jen jednu až dvě hodiny denně. Pracoval jsem sám pod dozorem jednoho určeného bachaře, abych nepřenášel svou nákazu na ostatní Zdeňkovy pacienty. Zde jsem hned druhý den narazil na menší problémy: Musel jsem současně vyhovět třem neslučitelným požadavkům svých nadřízených. Bachař musel při mně stát a stále salutovat kolemjdoucím furtákům. Nudil se a proto na mě naléhal, abych sebou pohnul a byl s umýváním co nejdříve hotov. Pavián byl zase hrozný křeček a na celý rajón mi neposkytl více než třetinu krabičky Esa, s čímž jsem musel vystačit. A konečně na kvalitu provedené práce puntičkářsky dbal náčelník kázeňského oddělení podplukovník Vigulka. Bohužel z těchto tří požadavků nebylo nikdy možné současně splnit více než dva. V blízkosti mého rajónu se ještě k tomu náhodou ochomýtal náčelník posádkové správy generálmajor Bunzák. Podplukovník Vigulka byl zelený až do morku kosti a vojenskou kázeň si představoval jako dokonalé soukolí hodinového stroje. Od stoletých prošlapaných dlaždic na chodbě očekával, že se po umytí musejí lesknout jako nové, bez jediného černého zrnka. Ve snaze ukázat se v plné síle před posádkovým generálem se na mě zpupně rozeřval, nechal mě chodbu mýt čtyřikrát a nařídil Paviánovi, aby mě přestěhoval na samotku. Udivený generálmajor Bunzák pak hodnou chvíli nade mnou stál, nepromluvil ani slova, jen si mě prohlížel, co jsem to vlastně za zjev.

Na samotce jsem sice postrádal živý diskusní klub, zato jsem tam měl dostatečný klid na čtení. Samostatná cela plnila své trestní poslání až při několikátýdenním věznění, kdy vězeň začínal z dlouhé samoty šílet. V mém případě však šlo pouze o dvě noci, a taková krátkodobá samota byla pro mě po nesčíslných dnech bouřlivého napětí a divokého vzrušení hotovým balzámem na nervy. Co se jídla týkalo, také jsem se neměl zle. Mnozí bachaři mě již poznali a z kamarádství mi nosili ze své roty potravinové přídavky, když obvyklá dávka vězeňských porcí nestála zrovna za nic. Ostatně byli to prostí vojáci jako my, znali místní poměry, a proto chápali, že nemá cenu se nad nás povyšovat, neboť jeden den nás hlídají, a druhý den s námi mohou sedět v jedné cele. Tak se to také častokrát skutečně stávalo.

Jedinečná příležitost, jak poděkovat nadpraporčíku Zdeňkovi za jeho obětavou lázeňskou péči, se mi naskytla při propuštění z vězení. Když jsem poslední den v osm hodin ráno vycházel z vězeňské brány, Pavián nebyl ještě přítomen. Zato mi bylo dopřáno, abych se s ním potkal na veřejnosti, přímo uprostřed náměstí Republiky v tramvajovém trojúhelníku. Už z dálky jsem k němu napřáhal svou pravici a volal jsem na něj: „Děkuji vám, náčelníku, a loučím se s vámi. Bylo to u vás vynikající!” S napřáženou pravicí jsem došel až k němu. Pavián zhnuseně schoval ruku za záda, aby mi ji nemusel podávat. Svou ruku jsem mu však neodbytně podával z rozzářeným úsměvem dál. Pavián chvíli stydlivě otáčel hlavou po kolemjdoucích lidech, kteří našemu neobyčejnému setkání přihlíželi, a pak mi konečně s velkým ostychem ruku podal. Pořádně jsem mu s ní třásl a pokračoval jsem ve slovech důkuvzdání: „Náčelníku, s pokojem číslo osm jsem byl nadmíru spokojen. A ten samostatný pokoj byl taky báječný. Až do vašich lázní zase někdy zavítám, mohl bych si rezervovat jeden z těchto pokojů?” Třásl jsem mu stále rukou a pevně jsem mu ji svíral. Pavián by se mi byl nejraději vytrhl, ale překvapivé pohledy přihlížejících lidí kolem nás ho obíraly o veškerou aktivitu. Ve snaze se mě co nejrychleji zbavit mi proto přikyvoval: „Nu dobrá, dobrá.” „A náčelníku, jak dlouho se musím u vás předem objednat, abyste mi mohl rezervovat pokoj podle mého přání?” „No tak aspoň tři dny předem,” zafrflal nervózně. „To jste mě potěšil, náčelníku! Díky moc! Nashledanou zase ve vašich lázních,” řekl jsem mu nakonec a pustil mu ruku. Pavián se otočil a opičím krokem rychle prchal ode mne pryč.

Odpoledne přišel za mnou na ložnici major Kuriš. Usmíval jsem se na něj, že ho po třech dnech zase vidím, ale tvář majora Kuriše zůstala ledově vážná. Přísným hlasem na mě udeřil: „Jak jste se to choval v base?” Nahodil jsem nevinný obličej. Major Kuriš tedy pokračoval: „Dneska mi telefonoval náčelník věznice, že prý jste v base strašně vyváděl a pokoušel jste se ho dokonce podplatit doutníky. Vás už nechce v base ani vidět a dokonce mi řekl, že ze Lhotky už nepřijme ani jediného vojáka. Kvůli vám abysme teď dojednávali pro naše vojáky basu až na Kladno.” „Ale to není možné, soudruhu majore,” divil jsem se. „My jsme teď s náčelníkem nejlepší kamarádi. V dobrém jsme se spolu

rozloučili a on mi navíc slíbil, až prý půjdu příště zase do basy, tak že mi bude rezervovat celu, jakou si jen budu přát.” „Vy už příště do basy nepůjdete,” pravil major Kuriš s takovým tragickým patosem, že jsem se až nalekal. „A proč už nepůjdu nikdy do basy, soudruhu majore? Vždyť tam bylo tak krásně!” Major Kuriš na mě upřeně hleděl a po chvilce odpověděl: „Protože příště už půjdete k prokurátorovi.” Poté se chystal z ložnice odejít, když vtom se ještě ke mně otočil: „S váma je to hrozné. Žádné tresty na vás už nezabírají. Tak abyste věděl, volám si sem vaše rodiče na pohovor. Když vás my nedovedeme přesvědčit, tak ať vás přesvědčí oni o tom, jak se máte chovat.”

Major Kuriš k mému překvapení svému slovu dostál. Rodiče si písemně pozval. V mých očích se jevil rozhodnutí majora Kuriše dosti komické. Mí rodiče - již důchodci - se museli třepat z Karlových Varů až do Prahy jenom proto, aby si vyslechli krátké kázání o hanebném činu jejich syna, jenž si se sebevědomou drzostí dovolil podplácet náčelníka věznice krabičkou doutníků. Zato v očích nadporučíka Šimonovského se tento nápad zdaleka tak komický nejevil, spíše z něho dostával strach. Co kdyby mě major Kuriš přizval ke konfrontaci a vyzval by mě uprostřed napjatého pohovoru s rodiči, abych své počínání zdůvodnil? Co kdybych se rozhovořil a řekl něco nežádoucího, a dotkl se tak náhodou otevřeně činnosti lhotecké mafie? Z toho důvodu naléhal nadporučík Šimonovský na majora Kuriše, že celou záležitost s mými rodiči vyřídí on sám. A potom taky předpokládal, že rodiče jistě nepřijedou s prázdnou, a takovou lahvinku rumu, tu si rozhodně nechtěl nechat ujít. Major Kuriš tomu svolil v blažené naivní představě, že ho chce jeho obětavý podřízený odbřemnit od tíhy náročných operačních úkolů. A nadporučík Šimonovský, převlečený do beráňčího roucha, mým rodičům pokrytecky básnil o svém spásném výchovném poslání, o svých dobrých úmyslech se mnou a o tom, že prý si svou hrubou vojenskou nekázní nevážím jeho přízně a že jsem mohl celou vojnu prosedět v klidu v teplém kancelářském místečku ve Vršovcích, kdybych si to prý sám svým špatným chováním nepokazil. Plácal páté přes deváté a ani nerozmýšlel nad tím, co říká, neboť v myšlenkách se nacházel úplně někde jinde; viděl se už, jak v noci se svými kumpány chlemtá darovaný rum.

Koncem ledna jsem dostal dovolenou v délce pět dní plus jeden den na cestu jako náhradu za část řádné dovolené, kterou jsem o vánocích promarodil. Na Lhotce bylo oproti jiným útvarům nemyslitelné, aby si vojáci, vyjma několika málo prominentů, vybírali sami termíny řádných dovolených. Nástupní dny na dovolené určoval všem nadporučík Šimonovský. Pak vyšlo dokonce z pluku nařízení, že vojáci ze stavebních rot nesmějí dostávat dovolené v létě. V tom období si prý čerpají dovolené civilisti a vojsko musí být proto přítomno na stavbách v plném počtu. Zbývalo mi ještě deset dní řádné dovolené za druhý rok vojny, kterou jsem nastoupil koncem února. Když jsem byl doma šestý den, dostal jsem telegram překvapivého znění: Dostavte se okamžitě k útvaru. Podpis: velitel. Z vojenských konspiračních důvodů nebylo tedy ani uvedeno, o jakého velitele jde. Podezřívám jsem nadporučíka Šimonovského. Ale kdepak, nebyl to on. Sám major Kuriš se protentokrát zase jednou vyznamenal ve svém vojenském šachovém umění. Přijel jsem na Lhotku vzrušený, co se to zase děje. K mému překvapení se mi major Kuriš hned na uvítanou omluvil jménem celého útvaru, že prý došlo k omylu. Svobodník Merta mi prý vypisoval do plukovního rozkazu dovolenou a myslel zprvu, že jsem ženatý, čímž bych měl nárok na půlení dovolené, a tak mi napsal pět dní plus den na cestu. Pak zjistil, že jsem svobodný, a zápis pět plus jedna pozměnil tedy na deset plus jedna. Když pak major Kuriš schvaloval příspěvky do plukovního rozkazu, povšiml si přepsané pětky na desítku. Domníval se, že v přepsání mám prsty já, a že se tak chci nezákonně obohatit o dalších pět dní dovolené. Jakmile se o mne jednalo, nevěřil ani svobodníku Mertovi, který se mu snažil marně vysvětlit, proč k přepsání došlo. Při prověřování nastaly zmatky. Major Kuriš proto na poslední chvíli, když mi právě běžel šestý den, dal příkaz k odeslání telegramu. Několik minut po jeho odeslání se konečně přesvědčil, že číslo deset v rozkaze je správné. Uvažoval, jak postupovat dál. Zprvu zamýšlel poslat druhý telegram, jenž by rušil platnost prvního, ale vzápětí od této koncepce upustil. Začátkem dubna jsem dostal náhradní dovolenou pět plus jedna za omylem přerušenu řádnou dovolenou. Kluci se mě vyptávali, jak to dělám, že stále jezdím na dovolenou. Pro mne to byla jediná možnost, jak se aspoň na pár dní dostat ven za ostnatý drát internačního tábora, když mi nebylo dopřáno ani opuštěnků, ani vycházek.

9. Politruk Fábera a eskorta na Pankrác

Nastal duben. Pro mě to znamenalo přežít už poslední půlrok vojny. Rota ochudla asi o deset dubňáků, kteří právě odešli do civilu. Jejich počet byl relativně nevelký, zato rozruch, jaký v posledních dnech před odchodem na rotě způsobili, byl maximální. Jako když naši mazáci vítali civil, i nyní se klasicky opakovaly výtržnosti, řev, rvačky, vyřizování účtů, opilecký vandalismus a podobné věci. Naše rota nebyla ušetřena ani od návštěv kriminální policie, neboť odcházející dubňáci byli podezříváni ze dvou zločinů. V jednom případě šlo o znásilnění nezletilé dívky a v druhém zase o přepadení místní poštovní doručovatelky. Byla jí za bílého dne uloupěna brašna se sumou sto osmdesáti tisíc v hotovosti.

S odchodem dubňáků se uvolnila pracovní místa na mateřské školce v Modřanech. Bachař Světlík dané situace okamžitě využil a zbavil se všech pro něj nežádoucích elementů. Ponechal si jen hady, kteří si v prvním roce vojny netroufali ještě tolik rebelovat jako my staří, a z mazáků si podržel jen svého kolegu četaře Pavlatu. Nás ostatní poslal na stavbu mateřské školky k mistru Herlíkovi.

Budovatelské úsilí na stavbě mateřské školky nebylo o nic větší než předtím na stavbě furťáckého sídliště. Znělo to sice nevině - stavět mateřskou školku pro děti. Bylo však jasné, že pro normální děti školka sloužit určitě nebude. Jednou sem budou chodit děti z místního nového sídliště - děti policajtů a oficírů.. Mistr Herlík byl rozumný a do práce

nás nehonil. Sám byl ve výpovědní lhůtě a za tři měsíce po tom, co jsme přišli, odešel ze stavby pryč. Měl velké problémy s omezenými financemi, s nedodržíváním technologických postupů i s dělníky. Při výstavbě furtáckého sídliště se načerno odčerpávaly fondy určené pro školku, a na školku pak nezůstalo dost peněz. Začala se stavět také jen na efekt - rostla do výšky, aniž byla předem vybudována inženýrská síť. A tahle práce teď čekala na nás. Kam se nedostaly bagry, tam jsme ručně kopali kanály do dvoumetrové hloubky. Mistr Herlík byl ze všech těch korupčních machinací tak znechucený, že polevil v aktivitě a stal se flegmatický. Situace využili zedníci parťáci a stali se skutečnými vládci celé stavby. Mistr Herlík se jednou o tom vyjádřil slovy: „Co se dá dělat, dělnická třída si tu dneska vládne.“ Jeho výrok se pochopitelně nedal aplikovat na dělnickou třídu jako celek. O postavení dělnické třídy v Československu není snad třeba činit žádné komentáře. Ale byl nanejvýš výstižný, pokud šlo o dělnickou aristokracii, k níž zedníci na preferovaných stavbách federálního ministerstva vnitra bezpochyby náleželi. Občas jsem vypomáhal mistru Herlíkovi s počítáním výplat. Neprováděly se žádné exaktní kalkulace, vysčítávaly se jenom imaginární položky. Byla mi tak zase jednou dopřána čest nahlédnout do podvodnické kuchyně. Vycházelo se z neměnného pětitisícového měsíčního platu a na papíře se vymýšlely nejrůznější práce takovým způsobem, aby se požadovaných sum dosáhlo s nějakými zanedbatelnými desetikorunovými odchylkami oproti předešlým měsícům. Co se nevešlo do časové mzdy, doplnilo se záhadným způsobem úkolovou mzdou, přidaly se tučné prémie, cifry naskočily a platy byly hotové. Kroutíval jsem často nad těmi magickými početními úkony hlavou, ale mistr Herlík mě uklidňoval: „Z toho si nic nedělejte. Já to tak musím dělat. Časová mzda je nízká a sazby za úkolovou práci ještě menší, a proto kdybych počítal mzdy podle skutečnosti, tak by si nikdo nevydělal a já bych to potom se zedníkama nevydržel.“ Zato nám mistr Herlík neplatil o nic víc než bachař Světlík, ale měl pro to rozumnější a lidšjší vysvětlení, když mi jednou řekl: „Uznejte sám, na co bych vás platil, když vás na rotě stejně o všechny peníze okradou.“ A měl svatou pravdu. Byl dokonce i v tom korektní, že když toto přiznal, ani nás do práce nehonil. Rozkazovat se nám pokoušeli zedníci parťáci, protože na jejich vysoké platy jsme vlastně dělali. Jejich snahy bohužel nenarazily na zdárnou odezvu v našich řadách, neboť naše číslo se znatelně krátilo, začal se stříhat metr a každý měl vojny plné zuby. Pokud to jen šlo, utíkali jsme ze stavby a zašivali jsme se. Buďto jsme se schovali někde na okraji stavby za hromadou panelů, raději jsme se však opalovali na blízké louce, odpočívali v třešňové aleji nebo chodili na procházky do okolního lesa. To záleželo na okolnostech, kolik času jsme si vyměřili a jaké hrozilo v ten čas nebezpečí vyzrazení.

Major Kuriš pomalu procítával ze sladkého opojení nevědomosti a iluze, že pod jeho vedením všechno ideálně klapě. Konečně poznával, co jsou nadporučík Šimonovský a jeho mafiáni zač, a jakého hada si hrál na prsou, když si z Vršovic na Lhotku povolal vzorného komunistu vojína Mertu. Desátník Merta se teď už mocně držel svého výkoňáckého žezla, využil všech možností, které skýtá kariéra vedená po stranické línii, a opovažoval se kývat samotným majorem Kurišem. Břicho mu rostlo den ze dne, jak se nenasytně vykrmoval nakradenými přídávky. Do léta nabylo takových obludných rozměrů, že se na celé Lhotce nenašel pupkatější muž, a desátník Merta se mohl se svým břichem měřit jen s majorem Havlem. Když ti dva někdy stáli vedle sebe na rozkaze před nastoupenou jednotkou a šeptali jeden druhému do ucha svá tajemství, celá rota pozorovala nápadnou spřízněnost jejich těl i duší, a občas se ozývaly i výkřiky: „Otec a syn!“ Asketický major Kuriš se nad obžerstvím desátníka Merty dosti pohoršoval a soutil na něj: „Vy mě nešťvete s tím vaším jídlem. Kdykoli k vám přijdu do kanceláře, neděláte nic jiného, než jíte.“

Mafie zatlačila majora Kuriše do úzkých. Nemohl proti ní nic podnikat. Kdyby zasáhl ještě v jejím zárodku krátce poté, co loňského roku na Lhotku přišel, možná by se s ní vypořádal. Ale teď bylo už příliš pozdě k jakýmkoli zásahům. Major Kuriš by předně odrovnal sám sebe, protože by se mu vytýkalo, co dělal celých půl roku, že si ničeho nevšimnul, a jaký je to tedy velitel. Pak by se mohl definitivně rozloučit s nadějí, že se jednou vrátí v oslaveném stavu zpět na správu vojsk. A vrátit se na správu z toho prokletého lhoteckého lágru v co nejbližší době, to byl Kurišův sen. Zmobilizoval všechny své síly k tomu, aby zkonsolidoval morálku rotu podle šablonového vzoru, jaký vytyčili jeho představení na pluku. Očekával slova uznání od svých nadřízených, že ze Lhotky vychoval řádný vojenský útvar. Tak by splnil na Lhotce své poslání a mohl by z ní odejít. Aktivita majora Kuriše bohužel otravovala celou rotu, ale mafie jí zůstala nedotčená. Tato aktivita se neomezovala pouze na věčné kontroly naší činnosti na rotě. Mnoho furtáků si ve své pýše zakládalo na tom, že jsou všemohoucí a vševědoucí. Ale málokdo z nich by se mohl chlubit třetí božskou vlastností - všudypřítomností. Kromě majora Kuriše ovšem. Ten jediný to dokázal. Nezůstalo jediné místo, kde bychom se před ním ukryli. Slídl, čmuchal, prováděl výmaky, kde jen mohl. Zjevoval se někdy jako duch na místech, kde ho nikdo nečekal. Kde mu nestačily jeho atletické nohy, používal bicykl nebo auto, aby stihl všechno. Jednal jako pominutý.

Vycházíme z kasína směrem k jídelně. Major Kuriš stojí u brány a dohlíží, jestli pochodujeme všichni ve dvojicích seřazených do jednotného zástupu. Pak se vrací do kasína. Všichni se radují, že zmizel a bude tedy od něj klid. Dojdeme k hlavní silnici a zpoza panelů vyskočí na nás major Kuriš. Kde se tu vzal, když nás nepředběhl? Jediná možnost: Vrátil se zpátky do své kanceláře, vyskočil oknem do staveniště, mohutnými skoky přeskákal přes jámy, kanály, haldy panelů, cihel a potrubí, ukryl se a počkal si na nás, než dopochodujeme.

Jindy kráčíme pod okny obytných domů, jsme již kousek od jídelny. Jsme sami a je nám dobře, major Kuriš má ten den zrovna volno. Jak s větrem o závod se kolem nás přetíhává Favorit a na něm sedí - major Kuriš. Zabrzdí a jede těsně vedle průvodu. Šlápne do pedálů a už je v čele průvodu a vede jej. Opět zastaví, počká, až průvod přejde, pak se pomalu rozjede a průvod skromně uzavírá.

Občas dostáváme povolení k běhání v místním lese v menších skupinkách na dobu jedné hodiny. Jsme uprostřed lesa. Běžíme. Nějaký vytrvalec si nás nepozorovaně nadbíhá. Není to nikdo jiný, než sám major Kuriš. „Tak je to správný, tak to má být!“ chválí nás, když se konečně zbavuje podezření, že někdo z nás snad utekl do hospody.

Za mateřskou školkou jsme schovaní v haldách stavebního materiálu a nerušeně spíme. Tichá skryš, kde by nás nenašel ani mistr ani partáci. Náhle nás probouzí postava v zeleném, stojící nad námi. Zase major Kuriš. Zameškané hodiny za trest nahrazujeme v mimořádných směnách o sobotách a nedělích. Ale co, lepší na stavbě než v kasině. Mistr i partáci jsou s námi bezmocní. Major Kuriš se jediný nevzdává. Nečekaně se zjevuje na stavbě a vyhledává usilovně skryše chybějících. Když má konečně celý ovčinec pohromadě, vyleze si na nejvyšší bod stavby a ostřížím zrakem sleduje pracovní tempo každého z nás.

Zázrakem dostanu jednou za tři měsíce vycházku. Samozřejmě nadporučík Šimonovský musí být nemocen a vycházky schvaluje jeho zástupce politruk rotý nadporučík Vosáhlo. Z toho zázraku se bohužel dlouho neraduji. Stojíme na zastávce autobusu uprostřed hloučku čekajících lidí. Vtom zaskřípou brzdy. Z červeného embéčka vyběhne přímo na nás major Kuriš. „Vaše vycházkové knížky,“ dí nekompromisně, odebírá nám je a poznamenává nakonec: „Můžete jít zpátky na rotu, když se neumíte na veřejnosti chovat. Viděl jsem vás všechny, jak máte ruce v kapsách!“ Zase jedno nafouklé gesto. Major Kuriš zřejmě náhodou zahlédl na zastávce nějakého vysokého potentáta - plukovníka nebo generála v civilu, jakými se to na Lhotce jen hemžilo. Potom uviděl nás, chtěl se ctižádostivě předvést a zakročil.

Ze lhotecké generality měl major Kuriš hotovou hrůzu. Když vojsko začalo při nástupech na denní rozkaz otevřeně vykřikovat „smrt komunismu“ nebo „komunisti jsou kurvy“, nebylo to ještě tolik tragické. Horší bylo, že tak činili večer opilí vojáci při návratu z hospod, a ještě k tomu zplna hrdla na celé sídliště. Soudruzi generálové se těmito výkřiky pohoršovali na nejvyšší míru a pozice majora Kuriše byla otřesena. Proto nešetřil ani vlastního auta, ani vlastního benzínu a objížděl po večerech všechny otevřené hostince v rajónu Lhotka - Krč - Modřany, tedy hostince, které se nacházely nejbližší a kam se stahovalo na vycházkách nejvíce vojáků. Tam prováděl nepříjemné kontroly, až to vojáky namíchlo a zalézali raději do bezpečnějších hospod v centru Prahy. Major Kuriš byl z toho celý nešťastný, když promrhal tolik benzínu a žádnou obět přitom nikde nenašel. Jednou jsem ho přistihl v kanceláři velitelů čet, jak tam sedí s hlavou ve dlaních, nevnímá vůbec okolí, jakoby byl v transu, a jen si pro sebe potichu žvatlá: „Kde jen všichni můžou bejt? Do Kozla, nešli, Na terasách nejsou, ve Skleníku taky ne. Přece se proboha nepropadli všichni do země! Do který hospody se to jen mohli zašít?“ Nebylo to poprvé. Kluci ho několikrát přistihli, jak o samotě dělá podivné obličejy a pěstuje samomluvu. Asi se ocitl s celým svým přehnaným snažením nervově na dně. Bylo mi ho tehdy líto a snažil jsem se ho uklidnit, aby si stav jednotky nebral tolik k srdci. Řekl jsem mu svůj názor na rebelující chování vojáků, kteří musejí trpět v otroctví lhotecké mafie. „Mnohé potíže by se urovnaly,“ navrhl jsem mu, „kdyby se na rotě ustanovily svobodné volby funkcionářů roty. Z Kolína nad Rýnem hlásili, že vojáci základní služby v Bundeswehru si budou moci volit své nejbližší nadřízené. Proč bychom něco podobného nemohli zkusit i u nás?“ „To by teda nešlo,“ zamítl major Kuriš rozhodně můj návrh. „Ale proč by to nešlo? Když to přece dokázali v Bundeswehru, tak proč to nedokážeme u nás? To by potom znamenalo, že v Československu neexistuje demokracie!“ Trochu jsem ho nalekal a chudák musel moc přemýšlet, než se zmohl na odpověď: „V Československu sice existuje demokracie, ale existuje taky demokratický centralismus. A to znamená, že všechna moc musí být soustředěna do jednoho centra, a z toho potom vyplývá, že jen orgány vyšší mají právo volit orgány nižší a nikdy ne naopak.“ Dál už odmítl diskutovat.

Na nic nebyl u mne major Kuriš tolik alergický, jako právě na pyžamo. Na obyčejné žluté vojenské pyžamo. Nikdy jsem nemíval uniformy v lásce a můj vztah k uniformě se na vojně ještě přiosťil. Pokud to šlo, nosil jsem místo zelené uniformy, v níž jsem si připadal příliš militantní, raději pyžamo nevinně žluté barvy. Oblékal jsem si ho hned, jak jsme došli z práce na rotu, a jen na denní rozkaz jsem si přes něj natáhl uniformu. Za největší drzost major Kuriš považoval, když jsem za ním přišel v pyžamu do kanceláře a pozdravil ho „Dobrý den“ nebo „Dobrý večer“. To se přičilo jeho duchu plnému neutuchající bojové vitality, a tak mě jednou okřikl: „Zanechte laskavě těch vašich kostelních manýrů a vypadněte!“ V neděli, když na rotě většinou nikdo z furtáků nezůstával, jsem se z pyžama celý den vůbec nesvlékal. Jednou v pondělí za mnou přiběhl major Kuriš a celý poblázněný od rotních bonzáků na mě spustil: „Už mě přestáváte bavit! Včera jste zase šel v pyžamu na oběd.“ „To zas někdo bonzoval, co?“ ozval jsem se na to a major Kuriš vypěnil: „Jaký bonzoval? Jak se to vy vůbec vyjadřujete? Tomu říkáte bonzování, když mi někdo řekne, že jste šel po ulici mezi lidma v pyžamu? Za trest okopete všechny záhonky u plotu, abyste si pamatoval, že nosit musíte uniformu a ne pyžamo!“ Zvyk je ale železná košile a já jsem se pyžamo nosit neodnaučil.

Měl to s námi zkrátka major Kuriš problémy. A nejen s námi. Měl je i se svou vlastní rodinou. Zvláště pak jeho manželka nechápala vyšší vlastenecké principy, do kterých byl zasvěcen jedině on a jímž byl ochoten obětovat celý svůj rodinný život. Nechápala proto ani, co je pohnutkou toho, proč její choť opouští svou rodinu v kteroukoli denní i noční dobu, a to ještě ve dnech své dovolené a zcela dobrovolně, nikým nepovolán, jen aby se mohl věnovat svému celoživotnímu poslání - šachování v kasínu. Telefonovala mu často do kasína, aby se vrátil domů. Dozorčí roty, byl-li zvědavý a odposlouchával-li hovory, jež přepojoval, měl možnost zachytit barvitý monolog paní Kurišové, doprovázený nadávkami do nejrůznějších zelených zvířat.

Major Kuriš nebyl sám, kdo zápasil s rodinnými trampotami. Nadporučík Fáberví hrozil dokonce rozvod. Dokud pracoval ještě na správě vojsk, sloužil jen ranní směny, a žena mu jeho zelenou kariéru tolerovala. Na Lhotku však

musel chodit i na odpolední a noční směny, soboty a neděle nevyjímaje, a to jeho ženu přestalo bavit. Nadporučík Fábera začal proto pít. Aby měl s kým, dal se do party s největším lhoteckým furtáckým opilcem nadporučíkem Šimonovským. Trávili spolu občas na Lhotce noci při hýřivých chlastanicích a bavili se tím, že v podnapilém stavu vyhlašovali rotě poplach.

Nadporučík Šimonovský se tak mohl cítit naprosto bezpečně, co se týkalo jeho přímých nadřízených. Naivní major Kuriš procitl z iluzí, ale nebyl vůbec nebezpečný. Jako velitel praporu nesl za Lhotku největší zodpovědnost a nemohl nic podnikat v tom smyslu, aby nezlikvidoval sám sebe. Nadporučík Fábera se stal dokonce spojencem nadporučíka Šimonovského skrze alkohol. Kapitán Ruda byl stále pryč a konečně major Trs byl už natolik senilní, že chudák vůbec nic nechápal. To byla jistě pozitivní bilance pro nadporučíka Šimonovského, ale přesto byl najednou nečekaně zatlačen do úzkých. Čím kdo zachází, tím také schází. Vybudoval si zkrátka kolem sebe početnou mafii, která mu sloužila při nezákonném obohacování na úkor společnosti, pomáhala mu zotročovat řadové příslušníky roty a v neposlední řadě představovala i kulisu při jeho zábavách, když týrán všelikými komplexy potřeboval zrovna přízvukovatele a obdivovatele svých frajerských duchaprázdných libových řečí. Jenže právě tato mafie se mu stala osudnou. Začala se mu nebezpečně prodrazžovat, neboť požadavky jejích členů rostly den ze dne. Všichni po něm chtěli co nejvíce opušťáků. Vycházel jim v ústřety, jak mohl, dokonce je i kryl, když o víkendech mizeli načerno domů. Ale na druhé straně se také potřeboval sám krýt před náhodnou kontrolou z Vršovic, protože na rotě muselo být přítomno sedmdesát procent vojáků. Nadporučík Šimonovský byl v těchto věcech velmi opatrný a bál se riskovat. Nepouštěl proto z roty ven více jak třicet procent lidí. Jenomže mafie s ním neměla žádné slitování a tvrdě ho začala vydírat. Donutila ho k zoufalým zákrokům. Aby se požadovaná procenta splnila, škrtal vycházky už nejen těm vojákům, na kterých seděl, ale nahodilým způsobem celé rotě, samozřejmě kromě mafie. Hrozil se představy, že by někomu z jeho mafiánů mohlo nenadále rupnout v kouli, a mohl by ho vydírat něčím, co už by bylo nad jeho síly splnit. Strach to nebyl nikterak malý, když kvůli tomu chtěl opustit natrvalo armádu. Měl smůlu, do civilu ho nepustili. Před absolventy se jednou nechal slyšet, že prý by se nejraději vrátil tam, odkud přišel. Prodávat zeleninu v kiosku na Kulatáku. Tam působil po skončení gymnázia, když se nedostal na vysokou školu, až do doby, než podepsal vojnu. A tam se zase toužil vrátit. Prý by si tam určitě při vážení zeleniny víc vydělal než ty ubohé čtyři tisíce, co pobíral jako velitel roty na Lhotce. Ale co naplat, zálsuk na zeleninový kiosk si mohl klidně nechat zajít. Za některé chyby se zkrátka draze platí, někdy i po celý život.

Ani kapitánu Rudovi se nepodařilo vybojovat si civil. Vyprosil si tedy alespoň na svých nadřízených, aby byl přemístěn pryč ze Lhotky a aby už nikdy nemusel pracovat s mužstvem. Po skončení povinného léčení se vrátil někdy v květnu na Lhotku, samozřejmě jen za tím účelem, aby odtud vyklidil všechny své věci a uvolnil kancelář náčelníka štábu. Jeho vzhled se změnil úplně k nepoznání. Dávno už to nebyl ten sebevědomý, udatný, hrůzostrašný smrtihlav, před kterým se třásl každý voják stavebního praporu. Zůstala z něj jen lidská troska - vyhublý, zesláblý, pobledlý, strhaný, nervově zničený, bezmocný válečný veterán. Potkali jsme se na chodbě. Paměť mu velice zeslábla, ale na mne se ještě pamatoval. Podíval se na mě nepřítelnyma očima a polohlasem zamumlal, jako když v dálce zvoní umíráček: „Vy jste tady ještě?“ „Jak vidíte, tak jsem. A kde bych měl podle vás být?“ „To já nevím,“ kroutil kapitán Ruda hlavou, zahleděl se do země a dlouze přemýšlel. Pak znovu zakroutil hlavou a pravil: „Já už si nic nepamatuju.“ Připomenul jsem mu bibli, kterou mi před půl rokem sebral v base a už jsem ji potom nikdy více nespasil. „Jakou bibli?“ divil se. „Dejte mi pokoj, já nic nevím, já žádnou bibli nemám.“ „Ale musíte ji přece mít,“ pokoušel, jsem se mu osvěžit paměť. „Odneseš ji si ji z basy ve vaší kabele. Musíte přece vědět, co jste s ní udělal.“ „Vždyť vám říkám, že já už nic nevím,“ trval na svém. Zase chvilku popřemýšlel, otevřel ústa a tupě civěl do stropu. V této pozici se začal pomalu ode mne vzdalovat a zmohl se ještě na poslední výrok: „A víte vy co? Když jste tak chytřej, zeptejte se boha!“ Pochopil jsem, že nemá cenu s ním dál diskutovat. Jen jsem ho litoval, jakými očistnými koupelemi v psychiatrickém podsvětí musel asi proplout, než ho řeka zapomnění zformovala do té podoby a stavu, v jakém jsem ho teď shledal.

Číslo do civilu se nám den ze dne krátilo. Stříhal se metr a rota podle toho taky vypadala. Na klasickém pokoji začalo být tak rušno, že vojnín Michálek, jinak muž pevných nervů, jenž s radostí vycházel vstříc všem možným i nemožným variantám života, znenadání klasický pokoj opustil. Bez dovolení nadřízených se přestěhoval do klidnějšího prostředí, na jinou ložnici, kde zůstala ještě jedna volná postel. Měl jen jednu slabost. Čiko-služby vysluhované pravidelně na klasickém pokoji se mu staly zvykem, jehož se nemohl zbavit. Uprostřed nocí, kdy celá rota tvrdě spala, vojnín Michálek vstával, nahý se balíval do bílého prostěradla a v tomto posvátném hábitu spěchoval na klasický pokoj, kde celebroidal čiko-služby s klasickým bratrstvem. Občas s sebou nosil i koupenu lahvičku čikuli, když vojnín Kubec vypožičoval ze skladu všechen příděl acetonových ředidel pro rotu. Vojnín Michálek byl můj dobrý přítel s já jsem považoval za svou morální povinnost odnaučit ho této neřesti. Jednou si zapomněl zamknout skříňku. Nepozorovaně jsem mu vytáhl lahvičku čikuli, obsah jsem vylil, do lahvičky jsem se mu vymočil a uložil jsem ji na původní místo, aniž by něco postřehl. V noci se jako obvykle, zamotán do prostěradla odebral na klasický pokoj. Nic netušící klasici se s nedočkavostí na lahvičku vrhli, polili si kapesníky močí, ulehli na postele, obličej se přikryli navlhčenými kapesníky a pěkně zhluboka dýchali. Když se ani po pěti minutách nikomu nedostavovalo kino, první se ozval vojnín Kubec na adresu vojína Michálka: „Ty vole, co si to dones za břechku? Dyť to nemá vůbec grády!“ Teprve teď si vojnín Michálek uvědomil, co se asi stalo, neboť jsem mu se svým záměrem už předtím několikrát pohrozil. Klasičtí bratři ho sborově vypískali ze své svatyně a on potom se mnou tři dny nemluvil.

Vojnín Hrouzek sice nefetoval, ale zato se z něj stal na vojně takový notorik, že mu již nebylo pomoci. Furtáci se radili a

zamýšleli jej poslat na protialkoholické léčení, ale on to tvrdošíjně odmítal, poněvadž takové léčení by potom musel nasluhovat. Ani major Kuriš, pořádající pravidelné zátahy do okolních hospod, s ním nic nesvedl. Když ho vyzval, aby zaplatil útratu a opustil hospodu, vojín Hrouzek ho v alkoholovém opojení vůbec nebral na vědomí a s vrcholnou blažeností na něj pokřikoval své oblíbené: „Já jsem svině z jeskyně!“ Celá hospoda mu potom začala sborově fandit, když šokovaný major Kuriš bezmocně pobíhal sem a tam. Na příští zátahy si s sebou brával raději vojína Kyncla, který už vykonal své. Na Lhotce se ocitnul proto, že byl vyloučen z policejské školy pro blbost. Jeho snem bylo však dostat se po vojné zpátky k policajtům. K tomu účelu si potřeboval polepšit kádrový profil, a tak se poslední půlrok na vojné snažil, až to nebylo hezké. Jako člen mafie si půjčoval od nadporučíka Šimonovského trabanta, a ze své vlastní iniciativy, aniž by mu to někdo rozkázal, jezdil po okolních hospodách, a koho tam nalezl v pracovní době nebo na černé vycházce, tomu nasadil za asistence dalšího člena mafie vojína Černého pouta a odvezl ho na rotu. Tam ho připoutal k jeho posteli a čekal, než se objeví někdo z furtáků, aby se mohl se svou kořistí pochlubit. Bylo to něco tak ohavného a lidsky nedůstojného, že kdo to náhodou viděl na vlastní oči, došlo mu zle. Jednou jsem byl svědkem, jak vojín Hrouzek s vojínem Žat'kem leželi připoutáni k postelím, a zachovalo to ve mně nesmazatelné vzpomínky. Oba řvali jak tuří, jelikož je mimo jiné také nesmlouvavě tlačily tělesné potřeby, ale nemohli se z postelí hnout. Vojín Hrouzek navíc brečel svým tradičním nářkem: „Jiřika nemá nikdo rád.“ Snažil jsem se jim pomoci a vyprostit je z pout. Jako výkonný praporčík jsem mívával ocelová pouta ve skladě správy vojsk a poznal jsem proto dobře jejich mechanismus. Bohužel jsem se svým vyprošťovacím pokusem neuspěl, protože se na celé rotě nenašel vhodný instrument na jejich otevření. Přes to všechno ale dopadli lépe, než kdyby na Lhotce působil ještě kapitán Ruda. Ten by je už dávno předal svému pankráckému kolegovi podplukovníku Kozákovi.

Klasičtí muži vstoupili raději do alkoholové ilegality. Pivo si tajně přinášeli ve várnících na rotu a přeléváli si ho do kýble určeného na rajóny, který náležel k inventáři každé ložnice. Kýbl strčili pod postel a nikdo nemohl na nic přijít. Špionážní vel mistr major Kuriš odhalil po nějaké době i tento trik. Klasici ukradli v jídelně pivní püllitry, do kterých se tam čepovala limonáda. Nechali se náhodou přichytit majorem Kurišem v nejlepším zábavě. Ten jim püllitry okamžitě vylil a prohledal celý pokoj. Nic nenašel, a tak odešel. Nedalo mu to a za pár minut se vrátil. Klasici s jeho opětovnou návštěvou nepočítali a nerušeně se veselili při plných püllitrech. Major Kuriš nevěřil svým očím a ložnici ještě jednou, tentokrát už důkladně prohledal. A tak objevil kýbl s pivem. Vojínu Žat'kovi poručil, aby ho šel vylít na záchod. Vojín Žat'ko byl cholerik, a jelikož se zrovna nejvíce ze všech na pivo těšil, a teď to měl být shodou okolností právě on, který ho měl jít vylít, neovládl se a vyštěkl na majora Kuriše: „Čo vám jebe? Ste pako zelené!“ Major Kuriš ho popadl, odvedl ho do své kanceláře, tam mu dal ránu pěstí a připoutal na celou noc k otomanu, kde měl do rána vystřízlivět.

Pak se začaly provádět kontroly u vchodu, aby se alkohol nepašoval do kasína. Velitel naší čety nadporučík Benedikt, kterého sem převeleli za trest z plzeňské zabezpečovací roty, přišel jednou vojína Hrouzka, jak pronáší na rotu pivo. Chtěl mu obsah zkonfiskovat. Vojín Hrouzek se táhl s pivem přes celý les až z Kozla a pořádně vyžíznil. Bránil se proto před konfiskací ze všech sil a v hádce na nadporučíka Benedikta zakřičel: „Ty čuráku zelené, já ti nic nedám!“ Ten se s ním přestal bavit a řekl mu, že ráno za to půjde k prokurátorovi. Po večerce objevil dozorčí rotu vojína Hrouzka v umývárně, jak tam leží ve vlastní krvi. Podřezal si žíly na zápěstí. Vzbudili okamžitě lékaře četaře absolventa Trče, který ho vzkřísil a obvázal. Dozorčí ho naštěstí objevil včas, takže ho zachránili bez nějakých následků na zdraví. Kdyby se však tento pokus o sebevraždu dal do hlášení, byla by z toho mimořádná událost. Taková alternativa vystrašila ovšem nadporučíka Šimonovského, který za současného stavu, kdy byl vydírán svou vlastní mafií, neměl na provalení mimořádné události a na vyšetřování s ní nevyhnutně spojených vůbec žádný zájem. Četař absolvent Trč se z jasných důvodů podvolil k mlčení a vojínu Hrouzkovi nadporučík Šimonovský slíbil, že když bude o sebevraždě mlčet, zařídí mu, že k prokurátorovi nepůjde. A tak se i stalo.

Vojenští velitelé dosahovali svých záměrů při udržování kázně mužstva obvykle řvaním, vyhrožováním a udělováním pestré palety kázeňských trestů. Oproti tomu politruci tvořili z tohoto souboru čestnou výjimku. Při masovém styku s vojáky na politických školeních a schůzích využívali zásadně oficiálních přesvědčovacích a agitačních taktik, načerpaných z nekonečných pomůckových brožur na politické školení mužstva, které byly sestaveny poslepkováním stále opakujících se a nic nového neříkajících nudných textů, proložených místy citáty klasiků marxismu-leninismu a nejvyšších stranických a vojenských potentátů, ruských i našich. V osobním styku s vojáky měli zase politruci ve zvyku předvádět se profesionálně hranými gesty přátelství, porozumění a uznání. Jejich jednání bylo v tomto ohledu někdy až přehnaně jemné a uhlazené na vojenské poměry. Nahrazovali tak plně funkci dřívějších feldkurátů. Snažili se pronikat do hlubin duší vojáků, tam s nimi navázat kontakt a pomalu si je získávat slibováním všelijakých drobných výhod, ovšemže za menší protislužbičky, jako například za vzorné chování v duchu představ zelených mozků. Moc rukavičkového jednání politruků začínala tam, kde končila moc hrubé buzerace jejich profesionálně politicky nevyškolených kolegů. Proces komunistické vojenské převýchovy se tedy skládal ze tří fází. V první fázi se voják, jenž se nehodlal podříditi oficiální moci, stával obětí buzerace ze strany obyčejných furtáků. Když první fáze nezabrala a voják se dále zdráhal být rozumný a pochopit, co se od něj žádá, nastala druhá fáze a v ní nastoupili na scénu politruci. A konečně při neúčinnosti druhé fáze přicházela fáze třetí. Zde už přicházeli ke slovu polointeligentní bachaři v pankrácké věznicí.

V atmosféře napjatých vztahů mezi furtáky a vojáky druhého ročníku, kteří se již nemohli dočkat civilu, se vedení Lhotky rozhodlo k výběru několika jedinců k převýchově ve druhé fázi. Furtáčtí psychologové totiž zastávali teorii, že v pozadí vši revolty stojí vždy jedinec nebo skupina jedinců, kteří šíří jako mor kolem sebe morálně-politickou nákazu, a

výsledkem jsou pak prý rebelie a totální morálně-politický rozklad mužstva před odchodem do civilu, tedy v době, když už to vojáci mají, jak se říká, za pár. Snahou furtáků bylo proto vytipovat si tuto nejopozitnější špičku mezi mužstvem a včas ji zneškodnit. Na tom měli eminentní zájem především major Kuriš, nadporučík Fábera a nadporučík Šimonovský, kteří byli z vyšších míst posláni na Lhotku proto, aby konsolidovali místní poměry. Po splnění úkolu se měli vrátit zpět do Vršovíc. Že všichni tři toužili zdrhnout ze Lhotky co nejdříve, o tom nebylo pochyb. S odchodem mazáků do civilu nastávaly každoročně problémy, takže měli oprávněné obavy, že ani v tomto roce tomu nebude jinak. Proto se pokoušeli zamezit podobným koncům stůj co stůj, aby nebylo vrženo zlé světlo na jejich už beztak zpochybněnou dosavadní normalizační práci, čímž by se jejich odchod ze Lhotky ještě více oddálil.

První na ráně byli klasičtí muži. Na rotě by se našlo mnoho radikálnějších živlů, jenomže klasický pokoj byl vykřičený a tak nápadný, že neunikl pozornosti žádného z furtáků, i když ostatně mnohé činy většiny klasiků nebyly nic jiného než zoufalými výkřiky životních ztroskotanců. Jinou otázkou už je, že tyto ztroskotance s nihilistickými představami o světě z nich vymodelovala právě vojna. Do řad klasiků jsem byl včleněn i já. Ne snad proto, že bych si s nimi zadával v nekalé a pohoršující činnosti, jakou prováděli. Měl jsem své pevné názory, s kterými jsem se netajil a jichž jsem se nehodlal za žádných okolností vzdát. A právě v tomto ohledu jsem se furtákům jevil jako nejnebezpečnější a nejnažlivější živel. S klasiky jsem měl společné jen to, že s námi neotřásla žádná forma furtácké buzerace.

Převychovat nás, to věru nebyl lehký úkol. Politruk rotě nadporučík Vosáhlo by si s námi asi nevěděl rady, proto byl oním úkolem pověřen politruk praporu nadporučík PhDr. Fábera. Počínaje dubnem konal s námi každý měsíc schůze, kterým jsme říkali klasická shromáždění.

První klasické shromáždění se konalo v duchu přátelství a neobyčejné tolerance. Nadporučík Fábera se k nám choval jako ke svým kamarádům, jen aby si získal naši přízeň, čímž by potom mohl s námi svými promyšlenými jemnými tahy pohodlně manipulovat. Na shromáždění do jeho kanceláře jsem přišel ve své oblíbené pyžamové ústroji a zdvořile jsem se ho otázel, jestli nemá náhodou proti pyžamu výhrady. Nadporučík Fábera učinil velkorysé gesto a pokynul mi, jen abych klidně vstoupil, že jemu pyžamo nevadí. Potom nám všem nejprve sdělil, jakou zlou pověst na Lhotce máme, a jaká je to pro nás škoda. Vyslovil se, že doufá v naše polepšení a skládá v nás velké naděje. Měli bychom prý překvapit ostatní a stát se do konce vojny vzornými vojáky a jít tak dokonce příkladem celé rotě. Poukázal na to, že každý z nás byl už několikrát v base a musí proto nějaký ten den, týden nebo i měsíc nasluhovat. Kdybychom se dali na pokání, postaral by se nám prý o zkrácení, či dokonce o úplné zrušení nasluhování. Hovořil s námi tak soucitně, jako bychom byli jeho vlastní synové. Nabídl se nám, kdybychom prý měli jakékoli problémy, můžeme kdykoli za ním přijít a poradit se.

Vojín Michálek hned využil nastoleného familiárního ovzduší a vyrukoval se svým problémem: „Soudruhu nadporučíku, co mám dělat? Nadporučík Šimonovský mi chce vzít náušnici.“ Vojín Michálek totiž nosil na levém uchu náušnici. Byl na ni velmi hrdý a choval k ní takovou posvátnou úctu, že odmítal s kýmkoli hovořit o jejím původu a významu. Když jsem se ho jednou zeptal, proč ji nosí zrovna na levém uchu, odpověděl mi, že na pravém uchu ji nosí buzeranti. Nadporučík Fábera byl jeho dotazem poněkud vyveden z míry, ale nedával záměrně na sobě nic znát, aby nenaboural pracně navázaný přátelský kontakt s námi. Řekl mu: „Vydřete to do civilu, tam si potom můžete nosit, co budete chtít.“ „Do té doby mi zatím zaroste dírká v ušním laloku,“ ohradil se vojín Michálek. „Já vás plně chápu,“ přikývl mu nadporučík Fábera, „ale vy také pochopte nás. Vždyť jste přece na vojně, a takové věci sem nepatří.“ „Když jsem byl naposled v base, tak mi ji tam několik důstojníků taky chtělo vzít, ale všem jsem to vysvětlil. Tak teda nechápu, když mi náušnici nechali i v base, kde jinak berou člověku všechno, i hodinky, řetízky a prsteny, tak proč by mi ji měl brát tady na rotě nadporučík Šimonovský?“ „Podívejte se, nedá se nic dělat, předpisy jsou předpisy. Ve vojenských řádech je jasně stanoveno, co voják musí a může nosit, a o náušnicích se tam nic neříká.“ „Když se o nich nic neříká, to teda znamená, že se taky nezakazují.“ „Nezakazují. To máte pravdu. Jenže toho, kdo ty řady psal, zřejmě nenapadlo, že se najde takový voják jako vy, který bude náušnici nosit.“ „Ale co je na tom špatného? Na rotě ani v pracovním nasazení mi náušnice nepřekáží. Nikoho s ní neohrožuju. A ani nenarušuje moji bojeschopnost. Při boji by sem si klidně moh nasadit na hlavu blembák i masku a taková malá náušnice by mi vůbec nepřekážela.“ „To je mi jasné. V tomhle s váma souhlasím. Ale nevím už, jak bych vám to vysvětlil. Ale vemte si to z jiného hlediska. Náušnice nosily odjakživa ženy. A vy jste přece chlap! Nebo doufám, že jím snad jste.“ Po těch slovech se vojín Michálek urazil a odmlčel se. Zasáhl jsem do jejich rozhovoru: „Já bych se rád zastal tady ve věci kolegy Michálka. Tak třeba mé počínání se zdá v očích důstojníků být nebezpečné a nakažlivé pro ostatní vojáky, ale tohle se přece nedá říct o počínání kolegy Michálka. Když mu dovolíte náušnici nosit, těžko se dá předpokládat, že se najdou na rotě další jedinci, kteří by náušnici začali taky nosit.“ „Když to berete takhle,“ zasmál se nadporučík Fábera, „tak jeho počínání nakažlivé přímo není. Ale vojáci by si potom mohli dovolovat jiné, podobné věci.“ „A jaké věci?“ zeptal jsem se. „Když nebudou nosit náušnici, kroužek do nosu si taky snad všichni nebudou, jak to dělají Papuánci. A co jiného potom?“ Nadporučík PhDr. Fábera se ocitl filosoficky v koncích a proto raději shromáždění rozpustil. Vojínu Michálkovi na závěr řekl: „Podívejte se, já osobně proti vaší náušnici nic nemám. Ale do pravomoci nadporučíka Šimonovského zasahovat taky nemohu.“ A taky nezasáhl. Vojín Michálek z rozkazu nadporučíka Šimonovského o náušnici přišel. Na protest držel tři týdny hladovku. Vůbec nepřijímal stravu. Pil jenom vodu, mléko a pivo. Tak si vybojoval navrácení náušnice.

Všechny snahy furtáků o zlepšení zoufalého politického stavu mužstva ztroskotávaly. Každý dostal na Lhotce

takovou životní lekci, že nadosmrti neměl nejmenšího důvodu milovat ani armádu, ani komunistickou stranu, ani Sovětský svaz - snad kromě furtáků a absolventů, ženoucích se za kariérou, a členů Šimonovského mafie.

Nadporučík Fábera jako politicky nejvzdělanější muž praporu byl proto stále častěji pověřován vedením politických školení. Televizních novin jsme se museli pravidelně zúčastňovat každý večer. Ty byly sice podle denního řádu povinné už dávno, ale jejich každodenní návštěvnost se striktně dodržovala pouze v příjímáči. Jinak jsme na televizní noviny chodili jenom v případě nějaké kontroly z pluku nebo správy. Nyní obcházel furtáci každý večer po půl osmé všechny ložnice, jestli se tam někdo náhodou nezařívá, místo aby na politickovychovné světlici pozorně sledoval televizní obrazovku. Mnoho času v osobním volnu jsme na Lhotce neměli, a tak mi bylo líto každé zbytečně zabité půlhodiny. Měl jsem vlastní transistorové rádio, a mohl jsem proto dění ve světě sledovat ze západního rozhlasu. Místo na televizní noviny jsem raději chodil na záchod, kde jsem si za tu dobu mohl něco užitečného přečíst.

Major Havel bydlel v těsné blízkosti kasína, takže mu nečinilo velké problémy k nám jednou až dvakrát týdně zavítat. Rád tropil kolem sebe nepříjemný rozruch, což mu dodávalo na sebevědomí. Stal se proto nevitáným hostem jak pro vojáky, tak pro furtáky. Při večerních kontrolách stála účast všech vojáků na televizních novinách v popředí jeho zájmu. Sám procházel všemi ložnicemi, aby mohl potom zapsat do hlášení, jaký je na Lhotce nepořádek a kolik provinilců se vyhýbá tak důležité součásti politického vzdělávání. Po skončení televizních novin jsme od něj mívali na půl hodiny pokoj, to chodíval otravovat furtáky do jejich kanceláří. Zjevoval se opět až v půl deváté při nástupu na rozkaz a o deváté po večerce mizel domů.

Při jedné jeho večerní kontrole jsem jako vždy proseděl televizní noviny na záchodě při zajímavé četbě a v osm jsem se vrátil na ložnici. Měl jsem za to, že se Dělobuch, jak jsme ho přezdívali, věnuje už plně našim furtákům, a tak jsem si v klidu pustil Vatikánský rozhlas. Vtom se otevřely dveře. Myslel jsem si, že se kluci vrací z televizních novin. Pro jistotu jsem se otočil. Vraceli se sice, ale nikdo z nich se neodvažoval vstoupit dovnitř. Do ložnice totiž nečekaně vstoupil Dělobuch. Vypnul jsem rychle rádio, položené na malé skřínce, postavil jsem se a zadkem jsem se snažil rádio zakrýt. Dělobuch si mě zneřil přísným pohledem. Zřejmě si stačil všimnout, že jsem před ním na poslední chvíli rychle něco schovával. Přišel až ke mně, odstrčil mě stranou a stanul u svého cíle. Otočil knoflíkem. Tehdy nebyl ještě Vatikánský rozhlas rušený. Navíc byl toho dne i na středních vlnách tak nádherný příjem, jako kdyby vysílala některá pražská stanice. Obsah vysílání byl ale jasný. Vyjevený Dělobuch se mě zeptal: „Co to posloucháte?“ „Vatikán.“ Dělobuch zavrtěl rozpačitě hlavou. „A proč to posloucháte?“ „Abych si rozšířil svůj kulturní a politický rozhled.“ Dělobuch nevěděl, co by mi na to řekl, tak mě okřikl: „Tak vy si tady posloucháte Ježíšky?!” Neodpověděl jsem mu na to nic. Dělobuch se asi na dvě minuty zaposlouchal do vysílání. Běžel zrovna pořad o vztahu křesťanů k pohanům. Pozoroval jsem, jak se mu tvář ohyzně nadouvaly od zpupného vzteku, takže jeho hruškovitá hlava byla ještě baňatější než normálně. Zaujal bojovný postoj. Vyvalil pupek, dal si ruce v bok a mírně rozkročil své krátké tenké nožky. Neměl jsem vůbec tušení, co zamýšlí tento zakrslý polointeligent, jak jej označil nadporučík Šimonovský, v nejbližších okamžicích provést. Zloba se v něm hromadila, až se naplnila po samý okraj. Dělobuch zařval zplna hrdla, že ho bylo slyšet po celé rotě: „Tak my jsme u vás pohané, co?!!!“ „To vám přece nikdo neřekl. Já osobně považuji za užitečné seznámit se se všemi ideologiemi.“ Dělobuch byl neodbytný, protože ve své ješitnosti musel mít vždycky vrch. „Pokud já vím, tak byste měl studovat jen jednu ideologii. Marx-leninskou ideologii!“ „Ale tu já už znám dobře z vysoké školy.“ „Tak ji studujte znovu, protože ji pořádně neznáte. Kdybyste ji znal, tak tohle nebudete poslouchat.“ Důležité se na mě podíval, vyšel z ložnice a práskl dveřmi. Pak si zřejmě uvědomil, že mi nezasadil patřičnou ideologickou lekci, šitou přímo na tělo, jak by se to na majora a ženijního náčelníka pluku slušelo a patřilo. Vstoupil ještě jednou do ložnice a dal mi radu do života: „Kdybyste místo těch vašich blbostí raději studoval Einsteina, udělal byste lip.“ Přitom se pyšně zatvářil, jako kdyby vyslovil kdovíjakou moudrost. Jak vidno, komunisti Einsteina bezostyšně adoptovali a nechávají si ho v záloze jako trumfově eso při ideologických karetních soubojích. „Soudruhu majore, já už jsem ho studoval. Ale musím vám říct, že Einstein byl také věřící člověk,“ řekl jsem mu a tím jsem ho úplně dorazil. Mračil se na mě, jelikož neodolatelně cítil potřebu mít poslední slovo, ale nevěděl, co by vhodného řekl. Po chvilce přemýšlení pronesl s důrazem tato výstražná slova: „Ale Einstein žil v jiné době. A vy si pamatujte, že jste vystudoval za socialistické prostředky!“ Poté vypadl ven a třískl za sebou dveřmi ještě mnohem silněji než předtím.

Ó, já malomyslný, že jsem nedokázal docenit tu velkolepou epochální dobu, do které jsem se narodil! Dobu, kdy noci nevědomosti už dávno pominuly. Dobu, kdy jednou provždy a na věčné časy zazářilo skvostně zlaté slunce nesmrtelných marx-leninských idejí nad diamantovými paláci socialistických vymožeností. Ach, ten politováníhodný Einstein, který se na nás šklebí z fotografií s dlouhými rozčuchanými vlasy jako nějaký lidoop. V které to jen době mohl ten nebožák asi žít? Ne-li snad v šerém dávnověku, kdy lidé v opičím stádiu vývoje - jak by řekli marxisté - lezli po stromech a věřili na zlé duchy?

Ten večer Dělobuch zuřil jako nikdy předtím. Po rozkaze vyhlásil nástup na mimořádnou pořadovou přípravu, která trvala ještě skoro hodinu po večerce. Sice jsme celou tu dobu nenacvičovali nic jiného, než reakce na dva základní vojenské povely pozor - pohov, nicméně Dělobuch celý nácvik tak hluboce prožíval, že se až zdálo, jakoby nám chtěl na oněch dvou povelích odhalit nějaké grandiózní zelené mystérium. Rozestavil si nás do velkého čtverce. Byla již tma a umělé osvětlení buzeráku bylo nedostatečné. Dělobuch nás při nácviku jednoho po druhém obcházel a svítil nám baterkou do očí. Po nějakém čase, když ho už omrzelo stále dokola velet „pozor - pohov“, pověřil čtyři poddůstojníky, aby se každý obrátil na jednu světovou stranu a zvlášť velel jedné řadě ve čtverci. Pak začal víc pcat tyto

poddůstojníky než nás, protože nebyli údajně schopni tak rázně velet jako on sám. „Když velíte,” řval na ně, „musíte se na vojáky pořádně dívat a všimnout si, aby cvičili všichni jednotně.” Ale ani tak nebyl Dělobuch spokojen, a proto se velícím poddůstojníkům snažil předat své drahocenné dlouholeté zkušenosti: „Nedívejte se na jednotlivé vojáky! To vidíte jen to, jak cvičí každý voják sám, ale uniká vám činnost družstva jako celku. Musíte se dívat do prázdného prostoru, vojákům za hlavy, a musíte vnímat jenom stíny jejich hlav, jenom siluety! Jedině tak můžete poznat, že vám vojáci naprosto jednotně reagují na povel.” Zatímco jsme se stále vypínali nahoru a dolů a vystrašení poddůstojníci nám k tomu veleli a přitom upínali svůj zrak nad naše hlavy v naději, že se jim zjeví nějaké siluety, Dělobuch se s vyvaleným břichem pyšně kolem nás procházel, jsa hrdý na svá pronesená slova, a utahoval nám přitom opasky a rušil mazácké záložky na sakách a čepicích.

Měli jsme z toho hroznou legraci, takže ani po skončení celé té večerní šaškárny nebylo vůbec patrné, že by Dělobuch svůj hněv dosyta ukojil. Ještě téhož večera napsal hlášení, posílané na pluk a na vojenskou kontrarozvědku. Zmiňoval se tam o nepořádku na rotě, špatně prováděných rajónech, ústrojové nekázni vojáků a nekázni na rozkaze a na jeho pořadové přípravě. Samozřejmě se nezapomněl zmínit o mně, že vlastním rádio, na kterém jsem poslouchal Vatikán. K tomu pak poznamenal: „Jako důvod poslechu radia Vatikán uvedl, že si chce rozšířit svůj kulturní rozhled. Nařizuji, aby mu rádio bylo odebráno a posláno domů proti předložené stvrzence!”

A tak se i stalo. Jen s tím rozdílem, že furtáci rádio neposlali domů, ale nechal si ho dočasně politruk roty nadporučík Vosáhlo. Měl jsem naštěstí v civilu dobré kamarády, kteří, jakmile se doslechli, co se přihodilo, mi ochotně donesli další transistorové rádio, které mělo navíc i krátkovlnný rozsah. I když se z nás furtáci pokoušeli vytlouct veškeré projevy individuality, lidství a zdravého rozumu, tak přes to všechno alespoň vysílání rozhlasových stanic se svobodného světa ve lhoteckém internačním táboře naštěstí neutichlo.

Nadporučík Šimonovský měl na základě hlášení majora Havla zase jednou lacinou záminku, jak mě při měsíčním zhotovování výplat obrát o všechny peníze. Jenom vznikla menší potíž, jak onen důvod písemně formulovat do denního rozkazu, když přece v Československu oficiálně existuje náboženská svoboda! Stoprocentní zrušení mé výplaty tedy odůvodnil tím, že poslouchám vlastní rádio, místo abych se zúčastňoval povinných televizních novin.

Nadporučík Fábera zase cítil, že zodpovědnost za poslech Vatikánu padne na něj jakožto na politruka praporu. Na druhém klasickém shromáždění, které se konalo v květnu, mi to nezapomněl dát najevo. Předně jsem již více nebyl vpuštěn v pyžamové ústrojí do jeho pracovny. „Okamžitě vypadněte s tím pyžamem!” osopil se na mne, hned jak jsem se objevil ve dveřích. Na shromáždění se potom nadporučík Fábera k nám choval podle starořímského politického hesla „rozděl a panuj”. Aby mezi námi vyvolal rozkol, některé klasické muže, namátkou vybrané, doslova svatořečil a sliboval jim odpuštění všech trestů a zrušení nasluhování. Na jiné si zase schválně zasedl, vyhrožoval jim prokurátorem a předhazoval a zveličoval všechny jejich dosavadní prohřešky. A hlavním terčem jeho útoků a výhrůžek jsem se stal samozřejmě já, protože jsem poslouchal Vatikán, a to byl sám o sobě už takový hřích, kterému na celé Lhotce nebylo rovno. Přesto dal nadporučík Fábera nám všem bez rozdílu naději - ale to bylo již naposledy - že se ještě můžeme zachránit, když budeme rozumní a budeme se vzorně chovat, a vybízel nás, abychom se zapojili do oficiální činnosti roty, třeba ve formě některého zájmového kroužku, zřízeného na rotě. Nato druhé klasické shromáždění rozpustil.

Na žebříčku nepohodlných lidí na Lhotce stál na druhém místě hned po mně vojín Michálek. Tak jsme se spolu radili, jak bychom se nejlépe nadporučíku Fáberovi „zavděčili”. Chce na nás, abychom vykárali činnost, vykážeme tedy činnost. Založíme charitní kroužek! Věděli jsme dobře, do čeho kráčíme, a ke cti vojína Michálka budiž řečeno, že byl jedním z mála vojáků na rotě, kteří byli schopni se naprosto obětovat věci pravdy. Řekl mi tehdy: „Se mnou můžeš počítat. Půjdu s tebou do všeho, ať to stojí, co to stojí, třeba prokurátora.” Nedalo se zrovna říci, že by vojín Michálek svým výstředním chováním měl jít právě ve všech směrech příkladem ostatním. Na rotě bylo dost slušnějších vojáků, a dokonce i několik „skrytých” křesťanů. Nikdo z nich však neměl odvalu se ke své víře otevřeně přiznat před politrukem praporu. Těžko bylo takto někoho posuzovat, a natož přesvědčovat. Každý jednal, jak sám nejlépe uznal za vhodné. Písmo však jasně hovoří: Kdo se ke mně přiznává, k tomu se i já přiznám. Kdo mne zapře, toho i já zapru.

Rozhodnutí padlo. Šel jsem s vojínem Michálkem do kanceláře k nadporučíku PhDr. Fáberovi. Trochu ho zarazilo, s čím jsme my dva spolu za ním asi přišli. „Rádi bychom vykárali nějakou činnost na rotě,” řekli jsme mu. „Vidím, hoši, že konečně přicházíte k rozumu,” zaradoval se nadporučík Fábera. „Tak co byste chtěli dělat?” „Tak jsme si všimli, že tu na rotě pracuje hodně kroužků,” šel jsem pomalu na nadporučíka Fáberu, „jako třeba fotografický, turistický nebo hudební.” „No dobrá. A v kterém kroužku byste tedy chtěli pracovat?” otázal se nás. „Víte, soudruhu nadporučíku,” poprosil jsem ho, „kdyby to bylo možné, my bychom rádi založili svůj vlastní, nový kroužek.” Nadporučík Fábera bral tuto řeč jako slova našeho pokání a ochotně nám vykročil vstříc: „No výborně, chlapci! To jste mě teda překvapili. Tak se pochlubte, co by to mělo být za kroužek.” S nadšením jsem pronesl: „Charitní kroužek!” a sledoval jsem zároveň jeho tvář, jak mu za okamžik zksyne úsměv, až mu plně dojde, co jsem řekl. Bohužel jsem se takového okamžiku nedočkal. Nadporučík Fábera se násilím přemohl a usmíval se dál, jakoby se nic nedělo, a pravil: „No to je skutečně zajímavý nápad. A můžete mi říct, jakou si představujete činnost v tom vašem charitním kroužku?” „Na rotě bychom pořádali modlitební večery, vedli bychom biblické hodiny spojené s četbou ze svatých knih a konali bychom kolektivní vycházky za účelem návštěv kostelů.” Nadporučík Fábera se nadále z plných sil přemáhal, aby se ovládl, a se strojeným gestem přitakávacího úsměvu odpověděl: „Samozřejmě, to je všechno v pořádku. Jenom si, prosím vás,

všechny vaše požadavky a stanovy charitního kroužku sepište, a já předložím vaši žádost ke schválení nadřízeným orgánům.” „A myslíte, že to všechno projde?” zeptal jsem se. Nadporučík Fábera zůstal naoko dále optimistou: „No, podívejte se, jsme sice vojsko ministerstva vnitra, ale myslím si, že i když třeba neprojde všechno, tak aspoň o některých věcech by se dalo uvažovat. Hlavně si všechny vaše nápady písemně zformulujte a odevzdejte mi to.” Zdvořile jsme tedy nadporučíku Fáberovi poděkovali a odešli jsme.

Aniž jsme stačili cokoli sepsat, již třetí den po našem rozhovoru s nadporučíkem Fáberou se přihnala z Vršovic na Lhotku vyšetřující komise složená z politruků správy vojsk a pluku. Předsedal jí podplukovník Kotyza a jejími členy byli major Rubeš, oba zastupovali pluk, dále nadporučík Steiner z politického oddělení správy vojsk a na Lhotce se k nim připojil nadporučík Fábera jako politruk praporu. Nadporučíka Steinera jsem si pamatoval ještě z Kladna. Byl tam převelen za trest kvůli machinacím s valutami a zastával tam funkci náčelníka týlu strážního praporu. Později byl zase rehabilitován a vrátil se zpět na politické oddělení správy vojsk do Vršovic.

První jsem byl předvolán na výslech já. Podplukovník Kotyza na úvod pronesl, že je rád, že mě po dlouhé době zase vidí, že my dva se přece spolu dobře poznáme ze situací dobrých i špatných. Těmito slovy spolu s profesionálním úsměvem a jemným, taktickým tónem řeči dal najevo, že půjde o „salónní výslech”, kde se bude jednat v rukavičkách. To bývala častá taktika politruků. Kdyby vedli výslech, jak se patří, mohl bych se zatvrdit a nepovědět ani slovo. Takto se politruc domnívali, že se ode mne dozvědí víc informací ze zákulisí Lhotky. Nevzali si s sebou ani písaře, který by protokoloval na psacím stroji každou výpověď. Výslech byl veden rafinovanou formou přátelského dialogu, nic se oficiálně neprotokolovalo, jen podplukovník Kotyza si každou moji větu pečlivě a hbitě zaznamenával do svého bonzáckého sešítu.

Očekával jsem, že mě politruc budou vyslýchat v souvislosti s charitním kroužkem. Ale mýlil jsem se. Přestože mi bylo sto procentně jasné, že na Lhotku všichni přijeli právě kvůli charitnímu kroužku, nepadlo o něm během celého výslechu jediné slovo. Rozhovor se vedl na úplně jiná témata. Podplukovník Kotyza ke mně takřka otcovsky promluvil: „Tak co, jak se vám vede? Máte nějaké problémy?” Pokusil jsem se jim tedy nastínit své problémy, a nejen své, ale vůbec z všeobecného hlediska postavení prostých vojáků na Lhotce. Politruc mě pozorně poslouchali, až mě najednou přerušili, když jsem se vyjádřil, že na Lhotce vládne mafie. „Jaká mafie? Víte vy vůbec, co je to mafie?” ozval se podplukovník Kotyza. „Mohli byste nám definovat pojem „mafie”?” přidal se k němu nadporučík Steiner. Měl jsem na vybranou, jestli budu mluvit obecně či konkrétně. Kdyby politruc o lhotecké mafii nic nevěděli, což bylo při jejich informovanosti málo pravděpodobné, stejně by mi nevěřili. Na druhé straně kdyby něco věděli, a podle mého úsudku toho věděli jistě dost - vždyť na Lhotce bylo vyčleněno několik bonzáků, kteří donášeli přímo na pluk - tak by neměli nejmenší zájem slyšet o těchto věcech právě ode mne a právě na tomto výslechu a překřičeli by mě. Proto jsem uvážil, že nemá cenu v dané situaci nic konkrétního uvádět. Hovořil jsem raději v obecných rovinách. I tak jsem byl přerušen posměchem podplukovníka Kotyzy: „Ale prosím vás, co nám to tu říkáte? Vždyť jste nám nedefinoval mafii, ale armádu. To by potom znamenalo, že podle vás je celá naše armáda mafia a vy byste nejraději celou armádu zrušil.” S poslední připomínkou - zrušením armády - jsem bez ostychu souhlasil a pokusil jsem se dále mluvit konkrétněji. Spočítal jsem jim na prstech jedné ruky, kolik vycházek jsem měl za celý rok na Lhotce. Naschvál se tvářili, že mi nevěří, a říkali, že si vymýšlím. Donesl jsem jim rotní vycházkovou knihu. Major Rubeš v ní listoval a když musel konstatovat, že mluvím pravdu, politruc celou záležitost zamluvili a převedli řeč jinam. Asi moc dobře věděli proč.

„Jak byste si podle vašeho názoru představoval, že by se situace měla řešit?” zeptal se mě podplukovník Kotyza a dodal: „Slyšeli jsme taky, že byste chtěl na Lhotce uspořádat svobodné volby funkcionářů roty.” „A co je na tom špatného?” ozval jsem se. „Mnoho problémů by se vyřešilo a mafie by přestala existovat.” Nadporučík Steiner se ušklíbl: „No to by tak ještě scházelo. To by to tu ale vypadalo, když si představím, že by si vojáci nás důstojníky mohli svobodně volit.” „V Bundeswehru se svobodné volby začínají praktikovat, tak proč bychom nemohli něco podobného zkusit i u nás?” řekl jsem mu na to. „Jen si nemyslete,” vrtěl odmítavě hlavou nadporučík Steiner, „to je všechno jen propaganda. Taková svoboda, jakou si vy představujete, neexistuje v žádné armádě na světě.” Poslední slovo si vzal podplukovník Kotyza, když prohlásil, že se žádné svobodné volby na Lhotce konat nebudou, protože by to prý odporovalo našim vojenským řádům.

Přešlo se na jiné téma. Politrukům se jaksi nezamlouvalo, že se o vojácích z povolání vyjadřuji jako o furtácích a že do protikladu k mazácké vojně stavím takzvanou furtáckou vojnu. Žádali ode mne, abych jim vysvětlil rozdíl mezi oběma pojmy. Provedl jsem jim srovnání z nejvýznamnějších aspektů a poukázal jsem na nejdůležitější rozdíly. Když jsem zrovna vzpomínal na klasickou činnost po večerce za mazácké vojny - komínkování, rajóny, přerušil mě major Rubeš: „Tak tohle se rozhodně nemohlo stát, když já jsem měl službu dozorčího útvaru. Já jsem vždycky prováděl po večerce kontroly na ložnicích.” Musel jsem majora Rubeše zklamat: „A právě za vašich služeb, jak si živě dodnes vzpomínám, se tohle také stávalo. Naši mazáci vás sice považovali za největšího šachistu na pluku, proto jsme museli všichni po večerce zalehnout a zhaslo se světlo. Jakmile jste ale nahlédl do ložnice a odešel jste, velitel ložnice vstal, rozsvítil a zařval: „A hadi z bidel!” A už jsme jezdili.” Major Rubeš se ocitl v rozpacích. Na jedné straně mu lichotilo, že v očích vojáků vypadá jako největší šachista a že jsem ho touto vysokou poctou vyznamenal nahlas před jeho kolegy politruků, ale na druhé straně se zase cítil uražen, že jsem k tomu účelu použil zrovna tak posměšného výrazu. Mlčel, jen tupě na mě civěl a tvářil se, jako když proti mně kuje pomstu. Ostatně, major Rubeš se během celého výslechu jen sporadicky ozýval. Asi měl komplexy z toho, že není tak pohotový a výmluvný mistr sofistiky jako podplukovník

Kotyza nebo nadporučík Steiner. Co se týkalo nadporučíka Fábery, ten se rovněž moc neprojevoval. Ne snad proto, že by na to neměl. Jen své nadřazené v klidu nechal, ať se se mnou sami trápí, a od srdce jim přál, aby se mnou nic nesvedli, stejně jako se mnou nic nesvedl předtím on sám. Domníval se, že takto jeho nadřazení aspoň pochopí jeho obtížnou práci na Lhotce, a odpovědnost za stále upadající komunistické uvědomění mužstva nepadne tak na jeho triko. Jeho záměr jasně vysvítil i z toho, že se v průběhu výsledku několikrát obracel k ostatním politrukům s připomínkou: „No vidíte, já jsem vám to říkal, že s ním je to marný. Toho nepřesvědčíte. Aspoň vidíte, jak to tu mám těžký, když mám politicky pracovat s rotou.”

Bavili jsme se dál o furtácké vojně a o problémech na Lhotce. Major Rubeš nečekaně přerušil můj hovor hláškou: „Vy máte velkou prdel.” Neměl jsem ponětí, kterak bych přišel k velké prdeli, a tak jsem si zprvu myslel, že jsem špatně slyšel. Nechápatě jsem se na majora Rubeše ohlédl. „Ano, je to tak! Máte velkou prdel,” opakoval ještě důrazněji a hlasitěji. Tentokrát jsem se dostal do rozpaků já. Nevěděl jsem, jestli major Rubeš vyslovil svůj výrok jako pomstu za toho šachistu nebo jako součást nějaké nové marx-leninské taktiky boje proti třídním nepřátelům. Buď jak buď, major Rubeš zůstal se svými hláškami zcela osamocen a ostatní politruki nejevili nejmenšího zájmu se k diskusi o prdeli přidat.

Podplukovník Kotyza započal nové téma: poslech západních rozhlasových stanic. Ptal se mě, proč je poslouchám. „Na tom přece není nic trestného,” zněla má odpověď. „Podle Helsinských dohod, článku o svobodném šíření informací mám přece právo poslouchat svobodně kteroukoli stanici evidovanou u mezinárodní telekomunikační unie.” Chvilí bylo ticho. Pak se opatrně ozval nadporučík Steiner: „Jó, víte, ono by to nebylo špatný, kdybyste si poslouchali západní rozhlas. Ale musel by tu být někdo, kdo by dokázal všechny ty zprávy správně ohodnotit, aby je mohl potom vojákům okomentovat z našeho politického hlediska.” „Pokud jde o mne,” pravil jsem, „tak si myslím, že jsem už dospělý a můj rozum i vzdělání jsou dostačující na to, abych rozeznal, co je pravda a co ne.” Podplukovník Kotyza navrhl kompromisní řešení: „Podívejte se, až budete v civilu, tak si tam dělejte, co chcete. Tam si můžete poslouchat západní stanice třeba celý den. Ale teď jste ještě na vojně, a tady nám to přece nemůžete dělat. Tak už to do toho civilu nějak vydržte.” „To má tedy znamenat, že jako voják mám menší občanská práva než civilista?” zeptal jsem se. „Menší práva nemáte,” řekl podplukovník Kotyza, „ale berte to tak, že na vojně je zakázáno vojákům základní služby vlastnit osobní radiové přijímače.” „A kdo takový rozkaz vydal? O ničem takovém jsem dosud neslyšel.” „Ministr vnitra, když to chcete slyšet. A potom už není o čem diskutovat,” uzavřel najednou rychle podplukovník Kotyza problematiku poslechu západních stanic.

Nakonec jsem ještě řekl politrukům své názory na vojenskou službu a vyprávěl jsem jim o tom, jak jsem byl podvodným způsobem vyloučen na matematicko-fyzikální fakultě z vojenské přípravy a tak jsem musel jít na dva roky na vojnu. Na politruky se dostavovala zjevná únava, až se konečně podplukovník Kotyza podíval na hodinky a zjistil, že už hodinu a tři čtvrtě se mnou ztrácí čas. Rozhodl se, že výslech ukončí, a na závěr řekl: „Už tu sedíme s váma moc dlouho. A stejně to nikam nevede. S váma je to opravdu marný, přesvědčit se nedáte. Myslím, že by sme to mohli skončit.” Podíval se na politruky, a když všichni pokývli hlavou, že už nic dalšího ke mně nemají, propustil mě. Vycházel jsem již ze dveří, a vtom na mě podplukovník Kotyza zavola: „A taky jsme slyšeli, že prý chcete založit charitní kroužek.” Řekl to s přátelským úsměvem, a jen tak na okraj, jakoby se to už samotného výsledku ani netýkalo. „Ano, ten bychom chtěli založit,” poznamenal jsem s rozveselenou tváří také jen tak na okraj. „Váš politruk vám, myslím, řekl, abyste si stanovy vašeho kroužku sepsal a písemný záznam abyste mu odevzdal. A hlavně nezapomeňte uvést seznam vojáků, kteří mají zájem do vašeho kroužku vstoupit,” připomenul mi podplukovník Kotyza, zase jen tak naokraj. „To víte, to máte těžký. Když u nás se lidi boje. Jó, kdyby to tu bylo jako v Polsku! Tam jeden řekne, že se jde stávkovat. Připojí se druhý, třetí, čtvrtý, a nakonec jich stávkují desetitisíce. Ale u nás vládne strach a každý se bojí veřejně vystoupit,” poznamenal jsem rovněž na okraj a odešel jsem.

Politruki vycházeli z přesvědčení, že na Lhotce údajně organizují spiknutí a že k tomu účelu jako pátou kolonu svých cílů využívám všech lhoteckých disidentů, bláznů a jinak psychicky labilních vojáků, zkrátka těch lidí, kteří jsou mi buďto názorově blízcí anebo jsou zase dobře ovladatelní. S pomocí takto vytvořené skupiny prý se pak snažím působit na celou rotu a provádět mezi mužstvem politický rozklad. Tuto domnělou skupinu politruki ztotožnili konkrétně se skupinou klasických mužů, neboť ta byla pochopitelně nejznámější a nejvykřičenější.

Po mně tedy naklusal k výsledku všichni klasičtí muži, hezky jeden po druhém. Ale jejich vyslýchání netrvalo déle než čtvrt hodiny na jednoho člena. To bylo způsobeno jednak únavou politruků a časovou tísni, do které se se mnou dostali, a potom i nechutí všech klasiků dávat se do otevřených slovních soubojů se zkušenými politrukami, zvláště když vyslýchali čtyři najednou. V takovém počtu se politruki u výsledku jen tak nesešli, a to naše klasiky zaráželo.

Štafetu klasiků zahájil voják Michálek. Společnost politruků se mu moc nezamlouvala, takže se zatvrdil a odmítl s nimi diskutovat. Byl častým hostem ve Zdeňkových lázních a před každou léčebnou kúrou si ze vzdoru nechal úplně vyholit lebku. Politruki z něj neměli zrovna nejlepší dojem, když seděl proti nim s holou hlavou, mračil se na ně a mlčel. V tu chvíli ho sborově odhadli za blba a přestali ho obtěžovat dotěrnými otázkami. Jen major Rubeš se ho pokusil vyvést z rovnováhy a řekl mu: „Vy jste nějaký moc tlustej. Neměl byste tolik jíst.” Majoru Rubešovi unikla zřejmě jedna maličkost. Neuplynulo totiž ani čtrnáct dní, co voják Michálek ukončil třítýdenní hladovku na protest proti odebrání náušnice.

Potom nastoupil na řadu vojín Kubec. Vzpomenul, že si už odseděl dva měsíce na Pankráci a čtyři měsíce v Sabinově, že nemá s ničím nic společného a že by byl hrozně rád, kdyby byl konečně propuštěn do civilu, neboť prý již třetí měsíc nasluhuje. Politruci ho u výslechu taky dlouho nezdržovali.

Vojín Hrouzek vycítil vážnost situace a pochopil, že by se svým pověstným „já jsem svině z jeskyně“ u politruků asi příliš neuspěl. Báł se, že mu politruci budou zase vyhrožovat protialkoholickou léčebnou, kam se mu vůbec nechťelo, protože by musel celou dobu léčení nasluhovat. Dal se proto do svého klasického sténání: „Jiřka nemá nikdo rád,” a skuhral, že na žádné protialkoholické léčení nechce jít. Politruci pochopili, že se od vojína Hrouzka mnoho inteligentního nedovědí a propustili ho.

Vojína Bohatého plná kancelář politruků zastrašila natolik, že jim začal sám o sobě tvrdit, že je blázen a že za nic nemůže, že má na to papíry a že už ho dvakrát odvezli do blázince. Politruci se smílovali a nechali ho rovněž odejít.

Výslech nezůstal bez odezvy. Politruci se mezi sebou radili a konstatovali, že když se mnou nedokázali pohnout oni, nechť si se mnou poradí podplukovník JUDr. Kozák, vojenský prokurátor pražský. Ani se nečekalo na písemně podchycené stanovky charitního kroužku, a už bylo pevně rozhodnuto, že budu předán prokurátorovi.

Ráno 2. června nastal můj velký den, v kterém vyvrcholila celá má dosavadní vojenská činnost. Politruk rotý nadporučík Vosáhlo mě doprovázel na Pankrác. Cesta mi připadala jako příjemná vycházka, protože jsme jeli městskou dopravou, a já jsem se dostal po dlouhé době zase na chvíli mezi civilní lidi. Vystoupili jsme z metra na stanici Pražského povstání, a odtud to bylo jen kousek k rozlehlé budově pankrácké věznice. Prošli jsme spletitým labyrintem chodeb, až jsme stanuli v čekárně před kanceláří podplukovníka Kozáka. Sedli jsme si na lavičku a čekali jsme asi půl hodiny, než se podplukovník Kozák dostavil. Prožíval jsem podobné pocity, jako kdybych seděl v čekárně před zubní ordinací. Čas ubíhal pomalu, a tak jsem si zatím četl svůj trestní protokol, který dostal za úkol vyhotovit nadporučík Fábera a nadporučík Vosáhlo jej měl spolu se mnou předat prokurátorovi. V trestním protokolu o mně nadporučík Fábera psal, že prý svým chováním narušuji morálně-politický stav mužstva, že zneužívám své inteligence k zesměšňování funkcionářů a vojáků z povolání a že jsem byl za své přestupky v minulosti mnohokrát kázeňsky trestán, a to všemi dostupnými kázeňskými tresty: důtkami, přísnými důtkami, zákazy vycházek v pořadí, vězením s podmínkou i ostrým vězením. Jelikož prý žádný z těchto trestů na mě nezabral, rozhodlo se velení Lhotky předat mě vojenskému prokurátorovi. Pak následovalo jako příklad pět konkrétních bodů mé trestné činnosti:

- Při nástupu výkonu trestu vězení v posádkové věznici se pokusil o zesměšnění náčelníka věznice tím, že mu nabízel doutníky značky Kora se slovy: „Náčelníku, v centru Prahy se přece těžko shání ubytování.”

- Byl již několikrát přistižen při poslechu radia Vatikán (mohou dosvědčit mj. Havel a čet. abs. Novák). Jako důvod uvádí rozšíření svého kulturního rozhledu.

- Mezi vojáky rozhlašuje, že poslech západních rozhlasových stanic není trestný v souladu s Helsinskými dohodami.

- Na rotě vede řeči o zbytečnosti armády a prohlašuje, aby byla armáda rozpuštěna.

- Mezi mužstvem agituje, aby byly uspořádány svobodné volby funkcionářů roty po vzoru západních armád.

A opět bylo zajímavé, že o charitním kroužku nebyla v trestním protokolu ani zmínka. Aspoň jsem podle toho teď už jistě věděl, za co mě vlastně odvedli na Pankrác.

Konečně dorazil podplukovník Kozák. Zavolal si nejprve nadporučíka Vosáhla a jednal s ním o samotě. Asi po čtvrt hodině přizval i mne. Zahlásil jsem se mu a čekal jsem, co se bude dít. Podplukovník Kozák spustil: „Tak heleďte se, slyšel jsem, že jste vysokoškolák. Proto si myslím, že by nemělo asi smysl, abych vám tu vykládal nějaký řečíčky jak nějakému primitivovi. Jste asi rozumnej, tak si jistě spočítáte, že by nemělo cenu teď před koncem vojny se sem na Pankrác dostat. Prostředí to tu není vůbec příjemný, to se stačí jenom kouknout z okna tady dolů na věžeňské dvůr.” Vzal jsem jeho poslední větu doslova a odešel jsem k oknu, abych mohl pozorovat prostředí na věžeňském nádvoří. Podplukovníka Kozáka to mírně vytočilo a řekl mi: „Tak podívejte se, ze mne si tu srandičky dělat nebudete, ty si můžete dělat u vás na Lhotce.” „Já si z vás srandičky nedělám,” bránil jsem se, „já si jen prohlížím věžeňský dvůr, jak jste říkal, že se stačí kouknout z okna.” „Tak dobře,” uklidnil se podplukovník Kozák. „Já vás chápu, že to tam na tý Lhotce nemáte lehký. Co mi sem vodí vojáky, tak jsou to většinou vojáci jenom ze Lhotky. Takže si to dovedu představit, jaký tam asi máte velení. A dovedu si taky představit vás, jak tam asi musíte trpět, když jste vysokoškolák a ještě k tomu vyhozený na dva roky. Ale prosím vás, jste přece inteligentní člověk, nehádejte se tam s nima, myslíte si co chcete, ale neodporujte jim a nedělejte si z nich naschvál srandu. Vždyť už to snad nějak do konce vojny vydržíte, ne? Za kolik to máte? Už za pár, co?” „Ještě čtyři měsíce,” doplnil jsem ho. „No vidíte, to už nic není, čtyři měsíce, to se dá vydržet. Hlavně vám říkám, že veškerá aktivní i pasivní resistance je úplně marná, tím nic nesvedete. To by vám přece nestálo za to, abych vás sem musel těsně před koncem vojny vzít.” „A kolik si myslíte, že bych mohl dostat?” zeptal jsem se. Podplukovník Kozák se zarazil a snažil se vyhnout tomu, aby musel uvést konkrétní číslo. „Podívejte se,

to já nevím,” odpověděl, „ale zatím se nic neděje, tohle je jen pohovor.” „Kdybyste vás mohl poprosit,” dodal jsem ještě, „mohl byste mi dát kopii z tohoto trestního protokolu?” „Ale prosím vás,” uklidňoval mě najednou podplukovník Kozák, „vždyť se nic neděje! Berte tohle všechno jenom jako přátelský rozhovor. No a teď už jděte!” Nadporučík Vosáhlo se za sebe i za mne odřadil a šli jsme zpátky na rotu.

Po obědě jsem nastoupil znovu do zaměstnání. Jakmile jsem se na stavbě objevil, nastal mohutný jásot, vítání a objímání. Kluci byli rádi, že jsem se z Pankráce vrátil. Přiznali se mi, že už skoro nikdo nevěřil, že se odtud ještě vrátím. Co se mně týče, já jsem se otázkou, zda se z Pankráce vrátím nebo ne, vůbec nezabýval. Ale jedna věc mě přece jenom překvapila. Podplukovník Kozák ke mně promlouval, jako kdyby mě plně chápal a se mnou sympatizoval. Kdyby jeho řeč byla skutečně upřímná, pak asi mé chování na Lhotce považoval za dobrou recesi. Avšak kdyby se náhodou přetvařoval, tak zřejmě ve mně viděl politický případ, s kterým nechtěl nic mít, a tak se mě snažil pod maskou přátelské domluvy odradit od další činnosti.

Na rotě jsem uviděl četaře absolventa Nováka. Problesklo mi hlavou, že byl v mém trestním protokolu uveden jako svědek poslechu radia Vatikán, a přitom jsem bezpečně věděl, že na naší ložnici nikdy nebyl, když jsem měl Vatikán naladěný. Zeptal jsem se ho: „Viš o tom, že jsi v mém trestním protokolu uveden jako svědek poslechu radia Vatikán a budeš tedy muset svědčit při případném soudu?” Zarazil se a zavrtěl hlavou: „O tom já nic nevím.” „Můžeš mi tedy vysvětlit, jak se tvé jméno dostalo do protokolu?” „Jo, už si vzpomínám. Jednou jsme šli v neděli z oběda, ty jsi měl rádio v tašce a něco jsi poslouchal. Večer se mě pak Šimonovskej ptal, co se dělo novýho, a tak jsem mu řekl, že nic, akorát že ty jsi zase poslouchal Vatikán. No něco jsem mu přece musel říct.” Tak zněla klasická odpověď bonzáka. „To nebyl Vatikán, ale Monte Carlo,” poopravil jsem ho. „No to já jsem ale nemoh vědět.” „Tak proč tedy roztrubuješ, že poslouchám konkrétně Vatikán, když vlastně vůbec nevíš, co poslouchám, a navíc to říkáš Šimonovskému?” „Ale Fáberovi jsem nic neřikal, tomu to musel říct Šimonovskej.” „A to tě nemohlo napadnout, že si to furtáci řeknou jeden druhému?” „Já jsem si myslel, že i když si to řeknou, tak to skončí nejvýš někde na kontrarozvědce. Ale to mě nenapadlo, že by to mohlo jít až k soudu. Tak to teda promiň.” Vskutku překrásná omluva bonzáka. Něčeho takového může být schopen jen duševně paralyzovaný absolvent. Konec konců, mně vlastně o nic nešlo. Co se mělo stát, se stalo. Kdyby na rotě nebyl četař absolvent Novák, našel by se místo něj třeba jiný bonzák, který by mě udal, případně bych mohl být náhodou přistižen přímo nějakým furtákem. Věděl jsem dobře, že za poslech západních stanic mě prokurátor nebude mít chuť soudit a kdyby přece, byl by z toho dobrý cirkus. Neměl jsem proto v úmyslu četaři absolventu Novákovi něco vyčítat, jen jsem si chtěl vyzkoušet jeho reakci. A ta za to stála!

Všechno zlé bývá nakonec přece jen k něčemu dobré. Panika v řadách furtáků, která vznikla v souvislosti s charitním kroužkem a vyvrcholila v mém předvedení před prokurátora, vzbudila u velké části lhoteckých vojáků najednou podivnou úctu k našemu charitnímu kroužku. Je sice pravda, že počáteční fáze tohoto nově orientovaného zájmu vojáků by se spíš dala charakterizovat příslovím „zakázané ovoce nejvíce chutná”. Vojáci dobře viděli, jak se jimi nenávidění furtáci všemožně snažili, aby z pozice své moci i s pomocí lsti zprovodili charitní kroužek ze světa. Ale netrvalo to dlouho a mnozí vojáci se začali opravdu probouzet. Cítil jsem najednou, že mám úplně volné ruce pro misi. Rota si mě vázala jako člověka vzdělaného a teoretika, a když se za mě ještě postavil jednomyslně vojín Michálek, jenž byl pro změnu považován za krále praktické dovednosti a životní zkušenosti, tak už na rotě nikoho ani nenapadlo nám odporovat nebo se pošklebovat. Mohli jsme vážně s vojáky diskutovat o náboženských věcech. Byl jsem všude přijímán, když jsem četl klukům z bible nebo ze svatých knih. Vskutku, až jsem se sám divil, jak se obracelo myšlení mnohých. Pouze na klasické ložnici vznikaly menší problémy. Někteří klasici, vyvržení ze společnosti, byli už prožraní nihilismem, cynismem a egoismem natolik, že jevíli větší zájem o spiritismus než o evangelium.

Pochopitelně se na rotě našli bonzáci, skrze něž se zvěst o mé činnosti dostala až k furtákům. Na pluku zavládlo pozdvížení. Co se mnou udělat, když se mnou nepohnul ani prokurátor? Podplukovník Kotyza viděl záchranu v komunistické buňce roty, které položil ze úkol dostat mě do izolace od ostatních vojáků. Na červnovou členskou komunistickou schůzi podplukovník Kotyza osobně přicestoval. Měl na ní hlavní projev, zaměřený na city řadových komunistů roty. Zmínil se jim o nebezpečné činnosti, kterou prý na rotě provádím. Vybarvil mě jako třídního nepřítele, zrádce pracujícího lidu, zaprodance imperialismu a posluhovatele tmářského klerikalismu. „Vidíte to, takhle se nám odvděčil!” pravil o mně. „Za to všechno, co do něj náš socialistický stát investoval, že mu umožnil vystudovat dokonce vysokou školu, tohle nám udělal. A vy, komunisté, byste měli jako předvoj našeho pracujícího lidu působit na ostatní vojáky, říct jim, aby ho neposlouchali, a vysvětlovat jim z pozice marxismu-leninismu vědecký světový názor, lásku k socialistické vlasti a k vojenské službě.”

Avšak ani toto opatření pluku nezabralo. Romantické ideály podplukovníka Kotyzy o komunistech coby předvoji pracujícího lidu se rozplynuly vniveč. Ti podlí komunisté, kteří do strany vstoupili z osobního prospěchu, se starali jen o vlastní blaho a zisk, a ideály strany jim byly úplně cizí. A aby agitovali rotu proti mně ve prospěch nějakých stranických doktrín, k tomu měli daleko. A zase těm poctivým komunistům, kteří vstoupili do strany ještě v dětské zaslepenosti, se otevřely ve lhoteckém internačním táboře oči natolik, že kromě papírové příslušnosti neměli už s komunismem nic společného. Ti se dokonce po skončení schůze na rotě chechtali tomu, co tam podplukovník Kotyza všechno nažvanil.

Jednou padl na majora Kuriše los a byl poslán za útvar ministerstva vnitra do služby na lítačku. I když se

nepochybovalo o jeho všudypřítomnosti, nikoho nenapadlo, že by se mohl v noci zjevit na Lhotce. Říkali jsme si, že při jeho zelené poctivosti bude mít v centru Prahy o práci postaráno až do rána: Opilců v hospodách, na nádražích a v podchodech je tam dost. Bylo asi půl jedenácté večer. Leželi jsme všichni na postelích a poslouchali Londýn. Referovali zrovna o papežově návštěvě v Británii. Vtom se znenadání rozletěly dveře a do ložnice vběhl major Kuriš. Než jsme se stačili vzpamatovat, bylo pryč i rádio i major Kuriš. Blesková akce! Jen z chodby bylo tlumeně slyšet, že rádio ještě hraje. Nechal si ho puštěné a odešel s ním do své kanceláře, zřejmě aby „dešifroval“ vysílač.

Na třetím - červnovém klasickém shromáždění se nadporučík Fábera odmítl se mnou a s vojínem Michálkem bavit a nemínil už o nás vůbec diskutovat. Odepsal nás jako beznadějné případy.

Na nejbližším politickém školení mužstva, které se konalo jednou týdně, se nadporučík Fábera ujal slova, a tam jsem se pro změnu stal hlavním námětem jeho proslovu. Nejprve veřejně odsoudil poslech západních stanic a osočil mě, že se falešně dovolávám Helsinských dohod. Pravidl: „V Helsinských dohodách je sice zakotven článek o svobodné výměně informací. Ale poslech štvavých vysílaček, to je imperialistická diverze, a žádná svobodná výměna informací. A my nikdy nepřipustíme, aby nám tu obyčejný voják diktoval, co máme dělat a co ne. Poslali jsme ho za to pro výstrahu k prokurátorovi. Podobný osud stihne každého, u koho od dnešního dne najdeme rádio, protože ministr vnitra vydal rozkaz, že vojáci základní služby vlastní rádio na vojně nesmějí mít. A co se týče rádia, které je instalováno u dozorčího stolku, na něm se smějí oficiálně poslouchat jenom tyto tři stanice: Praha, Hvězda a Vltava. Nic jiného.” Nakonec se pustil do odsouzení náboženství a mé náboženské aktivity, přičemž mimo jiné proklamativně zvolal: „Toho bohda nikdy nebude, aby nám tu někdo na Lhotce obracel vojáky na víru svatou. S takovým budeme brzo hotovi!” Chtěl jsem nadporučíku Fáberovi cosi říci, ale rozmyslel jsem si to. Nemělo to cenu. Před celou rotou by mě stejně nebral jako partnera do diskuse a umlčel by mě. Proto jsem raději sám mlčel a tiše jsem se usmíval.

Nadporučík Fábera mínil své slova vážně. Chodíval v noci na Lhotku a prováděl kontroly na ložnicích. Nevstupoval však dveřmi dovnitř. Byl zákeřnější. Procházel se potichu pod okny po úzké pěšině posypané štěrkem, asi metr široké, které se zezadu táhla těsně mezi budovou a plotem. Bylo léto a okna jsme nechávali na noc otevřená, takže zvenku bylo všechno slyšet, co se na ložnicích děje. Nadporučík Fábera krácel jen zvolna, opatrně a po špičkách v domnění, že ho nebudeme vůbec slyšet. Před každým oknem se zastavil, přikrčil se ke zdi a bedlivě naslouchal, jestli někde náhodou nehraje rádio, třeba jen potichu někomu u ucha. Jenomže mu to nebylo nic platná, i když chodil po špičkách, protože štěrk pod jeho nohama slabě skřípal, a tím se vždycky prozradil.

Zamyslel jsem se tak nad osudem naší akademické trojky. Vrchol filosofické práce doktora filosofie Fáberu spočíval v tom, že po nocích šmíroval pod okny a slídl po rádiích, na kterých se dala zachytávat „nepřátelská“ vysílání. Právnická činnost jurisdoktora Rudy blahé paměti kulminovala v tom, že šplhal po panelácích, odtud ze střeš a balkonů fotografoval ústrojovou nekázeň vojáků jdoucích z roty do jídelny, nebo za námi běžel, když jsme si v pracovním nasazení na Celetné zašli na svačinu do hospody, a nabíhal si nás potom po úzkých, klikatých uličkách Starého Města, a to všechno jen proto, aby mohl polapenou a usvědčenou obět předhodit prokurátorovi. Inženýrská činnost inženýra Kuriše se zase soustřeďovala na operační manévrování, kdy tento vitální nezmar, neznaje rozdíl mezi dnem a nocí, práci a svátkem, ve snaze po všudypřítomnosti před svou vysněnou ideální, vzornou jednotkou skákal přes kanály, přes panely, přes ploty a přes budovy, běhal za námi po silnicích i po lesích, a kde mu vlastní nohy nestačily, tam nás naháněl na kole nebo na autě. Říkal jsem si, dobře jim tak, našim akademikům! Oblékli se do zeleného a potkalo je proto, co jim patří.

Když se mnou nedokázali pohnout ani politrucci ani prokurátor, pokusili se o to ještě nadporučík Šimonovský spolu s desátníkem Mertou. Zvolili metodu, hodnou jejich úrovně: šikanaci. Kdykoliv přijel nákladník s uhlím, byli jsme to právě já a voják Michálek, kteří dostali rozkazem naházet padesát metrů na haldu do krytého uhelného skladu. Ne že by nám to nějak obzvlášť vadilo. Ba naopak, byla to příjemná rozcvička. Šlo jen o princip: My dva jsme oznámili nadporučíku Fáberovi založení charitního kroužku, a právě my dva jsme skládali každou várku přivezeného uhlí. Poprvé nám nadporučík Šimonovský přikázal před nástupem na denní rozkaz, abychom uhlí složili. Převlékli jsme se do svých oblíbených úborů: já do žlutého pyžama a voják Michálek do bílých podvlíkaček. Nadporučík Šimonovský sice ječel, ale nemohl nic dělat. Montérky jsme měli na stavbě a pracovní uniformu nám odmítal skladník vyměnit v případě, že bychom ji zašpinili od uhelného prachu. Jedině špinavé pyžamo a podvlíkačky bylo možno bez problémů vyměnit. Zatím rota nastoupila na rozkaz a my jsme se dali do nahazování. Třískali jsme lopatami, jak to jen nejvíc šlo, až jsme desátníka Mertu, čtoucího rozkaz, úplně přehlušili, a celá rota, místo aby sledovala rozkaz, upřela své zraky na nás, jak urputně zápasíme s haldou uhlí v elegantních pracovních úborech. Nadporučík Šimonovský v duchu pěnil, pobíhal nervózně sem a tam, ale nic neříkal. Pro příště se z toho s desátníkem Mertou poučili.

Asi za dva týdny dovezli další várku uhlí. Tentokrát nám desátník Merta z pověření nadporučíka Šimonovského nakázal hned po večeru, abychom uhlí okamžitě složili a nenarušovali tak průběh denního rozkazu. Bylo to zrovna v době osobního volna a nikdo z vojáků nebyl tedy právě zaměstnán. Popadli jsme lopaty a dali jsme se ihned do díla. Nenahazovali jsme ani celých pět minut, když příběhlo asi patnáct kluků s tím, že nás jdou vystřídat. Vytrhli nám okamžitě lopaty z ruky a ještě zašli do skladu, odkud pobrali všechny lopaty, které tam ještě byly. Voják Michálek a já jsme odstoupili stranou, abychom nepřekáželi, a jenom jsme dávali rukama pokyny, odkud kam je třeba házet. Vtom se znenadání vynořil za rohem nadporučík Šimonovský. Vytřeštil oči, když viděl, co se děje, a pustil se do mě: „Pokud vím,

tak jsem tu práci uložil jenom vám o vojínu Michálkovi. A koukám, že vy jste si sjednali brigádníky a sami tu jen stojíte a dirigujete ostatní.” Odpověděl jsem pohotově: „My jsme si nikoho nesjednali. To je akce solidarity charitního kroužku!” Nadporučík Šimonovský neřekl ani slovo a s kyselým obličejem zase odešel.

To už se nesly na Lhotce i ve Vršovicích o našem charitním kroužku hotové chimérické legendy. V hlavách furtáků se rozvířila obrazotvornost na plné obrátky. O tom svědčí i následující příhoda:

Vojín Michálek a já jsme měli tu vlastnost, že jsme zůstávali klidní při každé situaci. Rovněž u oběda, na který bylo počítáno deset minut času. Jedli jsme pomalu s klidem Angličanů. Četaře Pavlatu, jenž byl velitelem přepravy do Modřan, při pohledu na nás vždycky chytal běs. Měl totiž na minutu rozpočítaný příjezd a odjezd služebního autobusu, kterým jsme se převázeli z modřanského pracoviště na Lhotku na oběd a zpátky. Když se četař Pavlata občas zapomněl, tak se i stávalo, že nám autobus z oběda ujel. Nám to nijak nevadilo. Použili jsme městskou dopravu. Mimochodem to zase vadilo majoru Kurišovi, který v každé nejednotnosti nebo fyzickém roztržení jednotky intuitivně cítil jakýsi neestetický prvek a byl na něj až přehnaně alergický.

Jednou se nám stalo, když nám po obědě ujel služební autobus, že jsme už přes půl hodiny marně čekali na zastávce městského autobusu. Nic nejelo. Pěšky se nám jít nechtělo, to by trvalo další půlhodinu, tak vojín Michálek navrhl, že pojedeme stopem. Stoupl si na kraj silnice a začal mávat. Nikdo nám ale nehodlal zastavit. Řidiči nás vždy buď ignorovali anebo ukazovali prstem dolů, že jedou jen po městě. Vojín Michálek tedy střídavě mával pravou rukou a přibližoval obě dlaně k sobě na vzdálenost asi deseti centimetrů, čímž podle stopařského zvyku symbolizoval, že chceme odvézt jen na malou vzdálenost. Ani tak nám nikdo nezastavil, až jsme asi po čtvrt hodině stopování vzdali, neboť právě přijel na zastávku městský autobus.

Čirou náhodou se v době, když jsme stopovali, vracel autem z vršovického kasína na modřanskou svobodárnu pro vojáky z povolání rotmistr Nezbeda a samozřejmě nás oba poznal. Že nám nezastavil, to bylo vedlejší. Bohužel neznal, co v stopařském dorozumívání znamenají dlaně přiblížené k sobě. Asi se domníval, že ho prosíme, aby zastavil. To by rovněž nevadilo. Co se však odehrálo dál, bylo jedinečné! Rotmistr Nezbeda se zmínil někomu ve Vršovicích na pluku o tom, že nás viděl stopovat a že prý jsme ho prosili se sepnatýma rukama, aby nám zastavil. Pak začala hra na tichou poštu, kde divotvorné pověsti o charitním kroužku sehrály své. Jeden furták vykládal onu historku druhému furtákovi, a každý si ve své fantazii něco přidal. Ze stopování se sepnatýma rukama se nejprve vyvinulo stopování s modlitbou, aby nám někdo zastavil, potom stopování ustoupilo úplně do pozadí a vznikla verze, že jsme se na silnici prostě jenom modlili, až nakonec se vynořila ve své finální podobě velkolepá verze, že jsme s vojínem Michálkem v pravé poledne klečeli uprostřed silnice a modlili se. Budili jsme prý veřejné pohoršení a kolemjedoucí auta se nám musela vyhýbat. Celý pluk byl tímto hanebným činem pobouřen. Zpocený major Kuriš, na něhož padla celá odpovědnost za nás dva, měl co dělat, aby záležitost uvedl na pravou míru, když jsme mu vysvětlili, jak to doopravdy bylo.

Po této příhodě došla náčelníkům z pluku už definitivně se mnou trpělivost. Žádné tresty a výhrůžky nezabraly, z basy mě vyhazovali, prokurátor mě nechtěl, takže se rozhodlo, že musím stůj co stůj ze Lhotky pryč. Ale kam? Na jiných rotách a praporech mě už znali a předem mě odmítali, na běžná odvezení pracoviště jsem jít nemohl, protože bych tam znovu utíkal a kazil bych tím morálku ostatních, tak už nezůstávalo nic jiného, než mě vyhodit nejenom ze Lhotky, ale i z vojny. Zkrátka pryč od ostatních vojáků, abych nemohl kolem sebe šířit nebezpečnou nákazu. Poslali mě do samoty na venkov za Prahu, do obce jménem Škvorec, abych tam zaléval kytičky v zahradnictví. Takže se nakonec splnil můj sen o tom, abych se dostal do svobodného prostředí, kde není ani vojny, ani furtáků, ani absolventů. Sen, který se ve mně zrodil už na počátku roku poté, co mě převedli z Kadaně zpátky na Lhotku. Tehdy jsem pochopil, že pakliže se budu chtít dostat ze Lhotky znovu pryč, budu muset o tom přesvědčit nejen prapor, nýbrž samotný pluk. Po půl roce namáhavé práce se mi to teď konečně podařilo!

Osmého července dopoledne si na modřanské staveniště pro mě přijeli ze Lhotky autem. Musel jsem okamžitě nechat práce, ani jsem se nestačil se všemi na stavbě rozloučit, a už mě vezli na Lhotku. Na rotě mi major Kuriš nadiktoval, co mám všechno skladníkovi odevzdat a které součásti osobní výstroje si mám nechat. Poprosil jsem majora Kuriše, aby mi vrátil zabavené rádio. „To nemohu,” odmítl nesmlouvavě, „protože vy byste zase na něm poslouchal Londýn.” „Ve Škvorci ale nebudu na vojně, a tam už to bude úplně jedno, co budu poslouchat.” „Řekl jsem, že vám ho nedám. Dostanete ho, až půjdete do civilu. A teď se běžte rychle balit, protože řidič z JZD ze Škvorce tu musí kvůli vám čekat.” Měl jsem se sebou na vojně hodně věcí, hlavně knih, a tak mi balení trochu trvalo. Major Kuriš stále za mnou nervózně běhal a nadával, že se moc loudám. Nakonec to nevydržel a začal mi pomáhat s balením. Pustil se do knih. Trnul jsem hrůzou, že až si přečte nápisy na knihách, tak mi je všechny zkonfiskuje. Naštěstí si major Kuriš počínal jako při poplachu a knihy házel rychlostí blesku ze skříně do tašek, takže naprosto nepřipadalo v úvahu, aby přitom stíhal číst ještě názvy knih. Před bránou na mě už čekala družstevní dvanáctsettrojka. Řidič mi oznámil, že mě musí ještě před odjezdem z Prahy zavést do Vršovic, kde se mám hlásit na politickém oddělení pluku.

Ve Vršovicích mě ve své kanceláři přivítal podplukovník Kotyza. Posadil mě uctivě do křesla a jal se mi promluvit do duše: „Měl bych si s vámi ještě pohovořit, než odjedete do Škvorce. Proto jsem si vás sem také pozval. Pochopili jsme, že vy máte na vojně stále nějaké problémy a jiné už to s vámi nebude, proto vás posíláme pryč z útvaru. Nemuseli jsme to udělat, mohli jsme zařídít, abyste se dostal na Pankrác, tak buďte rád. Já mám taky dospívající děti, tak vím, co to

znamená, a chápu vás. Ale to nijak neznamená, že si budete ve Škvorci dělat, co chcete. Počítejte s tím, že půjdete ještě na pohovor k politickému náčelníkovi správy vojsk. Varuji vás, žádný poslech zahraničního rozhlasu! Budou tam s vámi ještě dva chlapi.” O jednom z nich jsem slyšel povídat ještě na Lhotce, že prý je baptista a proto ho tam poslali. O druhém jsem nevěděl nic. I tak mi připadalo uhozené, co mi podplukovník Kotyza káže. Na Lhotce vědělo sto třicet lidí včetně bonzáků o všem, co podnikám, s ničím jsem se tam neskrýval, a najednou mám ve Škvorci před dvěma lidmi, které stihl podobný osud jako mne, bezmála vstupovat do ilegality. Podplukovník Kotyza vycítil, co si asi myslím, a proto ještě pro zvýšení výstrahy dodal: „Poslech před dvěma lidmi je postačující k tomu, abyste byl stíhán za trestný čin pobuřování.”

Stále jsem přemýšlel, proč mi tohle všechno podplukovník Kotyza říká. Z psychologického hlediska mi připadalo jako nejjednodušší a nejreálnější toto vysvětlení: Politruci nemohli se mnou na Lhotce nijak pohnout, tak se mě prostě zbavili. To je nic nestálo. A navíc měli jistotu, že budou mít konečně klid a že jim už nikdo nebude dělat dusno na jejich pohodlných funkcionářských místech. Jenže lidská zášť je zlá, a tak se nemohli smířit prostě s tím, že místo abych byl potrestán, tak na jejich rozhodnutí ještě sám vydělám. Nebudu mít žádnou vojnu, a tedy ani buzeraci, ani stálý dohled nad sebou. Proto se asi podplukovník Kotyza snažil aspoň do mě zasít semeno strachu, aby mě zbavil sebejistoty.

Podplukovník Kotyza skončil svou přímlovu, já jsem mu ze zdvořilosti poděkoval a rozloučili jsme se. Před kasínem jsem nasedl do auta, a konečně jsme ujížděli do Škvorce.

10. Tajné sledování u plantážníka Laláka

Zahradnictví ve Škvorci bylo součástí JZD Sluštice se sídlem v Praze 10 - Kolovratech. Ze Škvorce to nebylo do Prahy daleko, jen asi deset kilometrů k hranicím velké Prahy. Vedoucí zahradnictví Lalák zaměstnával kolem deseti stabilních pracovníků, většinou žen, a vršovický vojenský útvar mu ještě k tomu posílal dva až tři vojáky.

Když jsem do zahradnictví přišel, pracovali tam už dva vojáci: vojin Maczieszyk a vojin Mačura. Já jsem k nim tedy přibyl jako třetí. Samozřejmě, že jsme si hned řekli, za co se každý z nás do Škvorce dostal.

Vojín Maczieszyk byl předtím, než se ocitl ve Škvorci, odvelený k menší pracovní jednotce v Brně ještě jako řádný, bezúhonný voják ministerstva vnitra. Byl členem baptistické církve a to se tehdy ještě o něm snad ani nevědělo. Tato nepatrná okolnost unikla zřejmě i kádrovému oddělení. Podmínky v Brně byly dobré, vojna tam skoro žádná nebyla, až na nějaké ty dozvuky mazácké vojny, a vycházek v době pracovního volna tam proto bylo dost. Vojín Maczieszyk měl tedy spoustu času, aby mohl pravidelně navštěvovat místní sbor. Jenže byl vojákem prvního ročníku a po nějaké době se dostal do konfliktu s mazáky, kteří mu pak za trest zakazovali vycházky, a on se nemohl již po delší čas do shromáždění dostávat. Jednou cestovala v tramvaji skupina vojáků, s kterými byl vojin Maczieszyk v Brně odvelen. A jedno lidové přísloví praví: Kam čert nemůže, tam nastrčí bábu. V tramvaji také cestovala jedna stará dobrá teta ze sboru, kam vojin Maczieszyk chodil. Nedokázala zkrotit svou upovídanost a vojáky oslovila: „Chlapi, vidím, že máte na rukávech stejné odznaky jako náš Jirka. Neznáte ho náhodou?” Když vojáci přikýkli, pokračovala: „A nevíte, co je s ním? Vždyť on už u nás ve sboru tak dávno nebyl.” Kdo ví, co jim ještě napovídala. Stačilo, aby mezi vojáky byl jeden absolvent - bonzák, a oheň byl na střeše. Zpráva o tom, že vojin Maczieszyk je baptista a chodí do shromáždění, se bleskurychle donesla až do Vršovic. Z Prahy okamžitě startovala do Brna auta plná kontrarozvědčků, kteří ho začali vyslýchat. Ubohost našeho policejního aparátu zazářila zase projednou ve své ryzí nahotě: Chudák chlapec ani neměl ponětí, čím se vlastně provinil a co po něm ti pánové z kontrarozvědky chtějí. Kdyby se alespoň nějak aktivizoval a na někoho druhého působil, jako jsem to třeba dělal já. Ale kdepak! Byl to prostý člověk, vyučený opravář lokomotiv, spíš samotářské povahy, s velmi nízkým, až zaostalým rozhledem o světě - měřeno podle jeho vrstevníků. Nemohlo být ani řeči o tom, že by se někoho pokoušel přesvědčovat nebo ovlivňovat. Už jen tím, že si sám četl bibli, sklízel - jak mi sám říkal - od ostatních posměch. Jak je to jen absurdní, že se páčil zbytečně benzín na trase z Prahy do Brna jenom proto, aby tlupa poflakujících se kontrášů vykazala činnost a uspořádala proto hon na čarodějnice! Jaká to byla neuvěřitelná omezenost těch zelených idiotů, když označili kluka, který by sám potřeboval pomoc při zapojení do kolektivu, za nebezpečného podvratného živla, který nesmí mezi ostatními nadále zůstat. Byl neprodleně eskortován na izolovaný pobyt ve Škvorci. A proč to všechno? Jenom proto, že byl baptista. Zní to absurdně, ale bylo to tak. Ti vygumovaní zelení mzozi nevěděli o náboženství nic víc, než co slyšeli na povinných přednáškách z vědeckého ateismu nebo co vyčetli v Abecedě ateismu. S žádným baptistou se u vojska ministerstva vnitra asi dosud ještě nesetkali, a nevěděli, kam by baptisty ve svém škatulkování zařadili. V uších jim to slovo zřejmě znělo dost exoticky, tak ho ve své divoké fantazii pravděpodobně dali do souvislosti s lidovými povídkami o sektách, v kterých se mordují děti a kde při orgiích souloží každý s každým.

Ale konec konců, svět se stará o své nevinné. Vojín Maczieszyk na převelení do Škvorce jenom vydělal, stejně jako já. Přišel do Škvorce asi měsíc přede mnou, kupodivu však ve stejný den jako vojin Mačura. Ten byl předtím jako voják prvního ročníku ve strážní službě na zabezpečovací rotě v Březanech u Prahy. Aniž cokoli provedl, bylo mu prý jednoho dne řečeno, že je převelen do Škvorce na pracovní výpomoc do místního zahradnictví. Nábožensky založený přítom nebyl. A to mi začalo hned od začátku být podezřelé. Co tam s náma dvěma „recidivisty” vlastně pohledával?

Dostali jsme pro sebe jednu místnost na statku, kde jsme všichni tři přespávali. Vstávali jsme ráno v sedm. To jsem pocítil jako nesmírnou výhodu proti Lhotce, protože tam nám pískali budíček v pět. Celý den jsme potom strávili prací v zahradě. Nejvíce času jsme věnovali zalévání květin a zeleniny. Z květin se pěstovalo všeliké hřbitovní kvítí a květiny určené k slavnostním příležitostem: kaly, gerbery, skleníkové růže, asparágus - na těch byl největší obrat, dále pak zahradní růže, tulipány, begonie, bramboříky, azalky, hrachor, fuchsie, jalovce, tisy a jiné. Ze zeleniny hlavně papriky, rajčata a okurky. Když bylo všechno zalito, pomáhali jsme ženám převážet bedny s květináči, rozváželi jsme kompost, sekali trávu, bílili okna skleníků, zkrátka co vedoucí Lalák nakázal. Oběd vozili ve várnících z JZD pro všechny pracovníky v zahradnictví a nám vojákům k tomu ještě vozili konzervy ke svačině a na večeři. Pracovali jsme tak dlouho, jak vedoucí Lalák potřeboval, někdy i do osmi až devíti hodin večer.

Nebyli jsme ušetřeni ani občasných kontrol z pluku. Furtáci si přicházeli zjišťovat, jak pracujeme a jestli nám místní podmínky vyhovují. Když zjistili, že jsme ve Škvorci spokojeni a vedoucí Lalák s námi také, tak asi po měsíci s kontrolami přestali.

Podplukovník Krumplov se nelíbilo, že vycházkové knížky máme u sebe. Vymýšlel návrhy, aby nám byly odebrány a vydávány předsedou JZD nebo jeho zástupcem jen na předem domluvené vycházky. Nenechal si svůj nápad vymluvit, ani když jsem mu nabídl čerstvě utržená rajčata ze zahrady. Ale pak se stejně na celou záležitost zapomnělo a vycházkové knížky nám zůstaly.

Podplukovník Kotyza zavítal za námi celkem třikrát. Při poslední návštěvě nás zrovna zastihl, jak kydáme kompost. Symbolicky objal kolem krku vojína Maczieszyka, co mělo asi znázorňovat, že komunisté jsou přátelé věřících. Mně řekl: „Tak Hrouzka jsme poslali k prokurátorovi. Už sedí na Pankráci.“ Chtěl mi tím asi naznačit, jak velkou milost jsem byl počten, že mě poslali do Škvorce místo na Pankrác. Přišlo mi vojína Hrouzka líto a s údivem jsem pravil: „Ale vždyť to je nesmysl! Ten za své činy už vůbec nebyl odpovědný a patřil by spíš protilkoholické léčbě.“ „A co jsme měli dělat?“ pokrčil rameny podplukovník Kotyza. „S léčením by musel on sám souhlasit a to neudělal.“

Ve Škvorci se objevil i sám plukovník Soukup, zástupce náčelníka správy vojsk pro věci politické. Přicestoval, aby se mnou provedl pohovor, jak mi to před odjezdem do Škvorce slíbil podplukovník Kotyza. Řekl si o kytici gerber, pak si se mnou sedl na lavičku a mluvil přímo k věci: „Hele, tak se podívej. Řekli mi, aby sem tady s tebou udělal pohovor. Prej si tam na tý Lhotce vyváděl, co?“ Pochopil jsem styl, v kterém plukovník Soukup mluví, a přidál jsem se ve stejném tónu: „No jó, když vona to byla na tý Lhotce hrozná nuda. Tak já jsem vždycky něco řek, a voni tam za mnou jezdili z Vršovic celý výpravy politruků, a bylo to hned zajímavější.“ „A ty si z toho měl srandu, vid?“ ušklíbl se plukovník Soukup. „Hm, to teda jó,“ přitakal jsem s nevinným úsměvem na tváři. „Tak je to jasný. Kdyby něco, pohovor jsme vykonali,“ dodal plukovník Soukup a zvedal se z lavičky k odchodu.

Furtáci nás sice přestali oficiálně kontrolovat, ale to neznamenal, že by do Škvorce přestali úplně jezdit. Nebylo týdne, aby se v zahradnictví neukázal aspoň jeden furták. V popředí jejich zájmu jsme nestáli už my, nýbrž spíš zelenina a květiny. Furtáci si ze zahrady pobírali, co chtěli a kolik chtěli. Zprvu mě překvapilo, že nikdo z nich nikdy za nic neplatil. Počínali si, jakoby zahrada nebyla majetkem družstva, ale samotného vršovického pluku. Pro obyčejné smrtelníky byl jinak v zahradě přímo zřízen prodej, kde se zboží prodávalo za celostátní maloobchodní ceny. Naši furtáci tvořili zkrátka výjimku. A to se ve Škvorci za tu dobu, co jsem tam pobýval, vystřídal z pluku opravdu kde kdo.

Nejčastějším hostem v zahradnictví byl velký milovník paprik kapitán Cipra, velitel požární roty ve Vršovcích. Další hvězdičku mu připíchli teprve nedávno, ale jeho tvář neprozrazovala jediné známky radosti z povýšení nebo naduté sebejistoty. Kam se poděly ty časy, kdy se slepě a bezohledně hnál za svou kariérou, a v divoké horlivosti způsobil pistolní přestřelku v jídelně. Ted' tu stál vedle mne jako zmoklá slepice. Před několika měsíci přišel od svého politruka poručíka Pavlíčka, s kterým už několik let společně spravoval požární rotu. Poručík Pavlíček odešel naprosto nečekaně ve svých čtyřiašedesáti letech na infarkt při výkonu služby dozorčího útvaru. Od té doby se kapitán Cipra změnil k nepoznání. Asi pochopil, že stojí veškeré lidské snažení a jak v jediném okamžiku může být znenadání po všem. „Časy se změnilly. Už to není, jak to bejvávalo za plukovníka Měchury, co?“ poznamenal jsem jednou před kapitánem Ciprou. „Tak, tak, už to není ono, co bylo,“ povzdechl si nostalgicky a vzpomněl si přitom jistě na staré časy svého neotřesitelného budovatelského a organizačního nadšení a možná i na to, jak jednoho krásného rána dostal od vyplašeného absolventa, který měl s poručíkem Pavlíčkem službu pomocníka dozorčího útvaru, přímo předpisové hlášení: „Soudruhu kapitáne, během mé služby se nic mimořádného nestalo. Jen dozorčí útvaru v noci dostal infarkt a zemřel.“

Nepřestával jsem se zabírat otázkou, proč k nám převeleli vojína Mačuru. Až v srpnu se mi poštěstilo a dopídl jsem se až k jádru věci. Bohužel jsem se nedověděl nic o dané konkrétní situaci, v jaké jsme byli my, ale zato jsem získal nesmírně cenné informace o situaci ve Škvorci rok před námi. Tehdy byli do zahradnictví převeleni ve svém druhém roce vojny dva vojáci: vojín Kefurt a vojín Gregor. Vojín Kefurt, evangelík, za své hluboké náboženské přesvědčení, jež se i nápadně odráželo v jeho životě, životě pravého křesťana. Vojín Gregor, člen komunistické strany, proto, aby vojína Kefurta sledoval.

Jenže vojín Gregor byl komunistou jen na papíře a svému kamarádovi - třídnímu nepříteli přihrával. O tom vojenští

mocipáni neměli ani zdání, neboť si o vojínu Gregorovi utvořili na základě kádrových materiálů jiný, falešný úsudek. Když byl ještě v učení, pohádal se s rodiči a z trucu utekl z domova. Jeho mistr v práci toho hned využil a slíbil mu, že mu přes podnik obstará vlastní byt, ale pod jednou podmínkou: že vstoupí do strany. Vojín Gregor se nacházel v zoufalém psychickém rozpoložení a ve slabé chvíli čertův obchod přijal. V posudcích na jeho rodiče však rovněž stálo, že jsou oba věřící. Původní implikaci, že totiž vstoupil do strany, protože neměl kde bydlet, když utekl po roztržce s rodiči z domova, úplně obrátili dovední kádrováci. Takže jeho nový kádrový profil zněl: Byl vyhozen z domova, protože jako komunista s pokrokovými názory byl nenáviděn svými rodiči - klerikálními reakcionáři.

U vojska ministerstva vnitra ho pak čekala nevídaná kariéra. Kontrarozvědka jej označila za prověřeného na nejvyšší úrovni a pověřila ho tajným úkolem. Byl uvolněn hned na začátku vojny z výcviku, určeného pro řadové vojáky, a přidělen ke zvláštnímu komandu, ve kterém se každoročně připravovalo kolem deseti vybraných vojáků k vyzvědačské činnosti namířené proti nábožensky založeným vojákům. Tématika jejich výcviku byla skutečně pestrá: od psychologického školení, kde se kladl hlavní důraz na umění navázat co nejrychleji důvěrný kontakt s nepřítelem a pak z něho opatrně tahat informace, až po tréninky v sebeobraně disciplínách, jako jsou judo nebo karate. Účel fyzického sebeobraně výcviku se mi zdál trochu pochybný. Ale soudruzi instruktoři museli přece sami nejlépe vědět, co činí. Dodávali tak asi svým svěřencům odvalu pro jejich budoucí práci, aby se nemuseli bát, že by snad náhodou mohli být v případě odhalení fyzicky inzultováni od přece tak nebezpečných úhlavních nepřátel komunismu, jakými jsou věřící lidé.

Své teoretické i praktické dovednosti získané při výcviku měl potom vojin Gregor za úkol předvést ve Škvorci. Dostával za to od kontrarozvědky každý měsíc příplatek ve výši dvou set korun. Jenže informace nepředával vojenské kontrarozvědce, nýbrž zvláštnímu oddělení ministerstva vnitra, jež bylo ustanoveno k potírání náboženství. Vojenská kontrarozvědka měla totiž na starost interní vojenské záležitosti neboli - řečeno jinými slovy - odhalování domnělých třídních nepřátel uvnitř armády a jejich případné sledování. Orgány moci však zřejmě usoudily, že aktivní náboženské přesvědčení vojáků je tak veliký ideologický přečin, že jeho závažnost již přesahuje hranice samotných kasáren. Proto bylo třeba věřící vojáky komplexně sledovat, tedy jaké jsou jejich osobní názory a zájmy, jakou literaturu čtou, jaké nahrávky mají na magnetofonových páskách, na koho mají v civilu spojení, s kým se nejčastěji stýkají, do jakého kostela, případně sboru chodí a tak dále, a tak dále. Prostředí ve Škvorci bylo k účelu sledování přímo ideální: žádná buzerace, žádný dozor. Voják tam měl zcela zapomenout, že je na vojně. Měl se cítit úplně svobodný, aby mluvil a jednal nezakrytě a nevázaně, a hlavně aby se mohl vzdalovat z ubytovacího i pracovního okolí a naprosto volně se pohybovat.

To byl tedy důvod, proč patronát nad sledováním převzalo přímo zvláštní oddělení ministerstva vnitra. Vojáci, kteří byli pověřeni sledováním, nedonášeli ale získané informace přímo na toto oddělení. Pracovalo se až v přehnané konspiraci a styk se udržoval prostřednictvím různých agentů a konfidentů policie, většinou po pražských hospodách nebo i jinde. Předem se vždy stanovila schůzka na daném místě a v danou hodinu, kde se oba účastníci - sledující voják i policejní agent - poznali podle smlouvaného znamení a svou totožnost si vzájemně ověřili podle několika tajných větných hesel.

Vojín Gregor byl natolik solidní, že se s vojínem Kefurtem předem domlouval, co má říct a co ne. Mohl dobře zatajit osobní věci, o kterých nikdo jiný nevěděl. Ale nedalo se rozhodně zatajit, v který den a v kolik hodin třeba vojin Kefurt opustil načerno Škvorec. Tím by se vojin Gregor jasně prozradil, že odmítá spolupracovat s policií. Tajná policie měla své konfidenty i přímo ve Škvorci, kteří měli stejné poslání jako vojin Gregor. Takže si policie mohla srovnávat výpovědi z různých pramenů.

To se tedy všechno ve Škvorci odehrávalo rok před námi. Bylo mi proto jasné, že s námi se bude dít něco podobného. Vojín Mačura sice tvrdošíjně zapíral, že by byl odvelen do Škvorce s jistým posláním. Ale chápal jsem ho, neboť byl teprve prvním rokem na vojně a dobře si spočítal, co by ho do konce vojny asi čekalo, kdyby se nějakou neopatrností prozradil. Konkrétního jsem mu nemohl nic dokázat. Jenom z dílčích detailů jsem mohl ledacos vytušit. Předně nebyl do Škvorce převelen proto, že by byl označen na své rotě za personu non grata, jak tomu bylo v případě mém a vojína Maczieszyka. Nebyl sám členem strany, ale pocházel z komunistické rodiny a byl komunismem dosti načichlý. To se ještě dalo pochopit, protože kromě piva a děvčat ho dohromady už nic víc nezajímalo, tudíž mu v hlavě zůstalo jen to, co do něj natloukli ještě na základní škole a v učňovském středisku. Takže to samo o sobě ještě nic neznamenal. Ale vynořily se jiné zajímavosti: Vojín Mačura ovládal dobře judo i karate a byl velmi přátelské povahy, a to byly vlastnosti, jaké musel mít vloni i vojin Gregor. Dále pak dostal za dobu pěti měsíců jednorázovou prémii ve výši tisíce korun, prý od svého mateřského strážního praporu jako odměnu za pracovní nasazení. Na jeden měsíc připadalo tedy dvě stě korun, to je přesně tolik, co dostával vojin Gregor měsíčně od kontrarozvědky. Všichni tři jsme jinak dostávali od místního JZD tři sta korun měsíčně za práci. Já ani vojin Maczieszyk jsme od svých mateřských útvarů nedostali navíc už ani korunu. Zbývalo jen vyřešit otázku, kudy vede informační kanál. Vojín Mačura opustil Škvorec pouze jednou, a to když cestoval domů na opuštěný. Do Prahy jako vojin Gregor nejezdil. Jenže STB mohla změnit taktiku. Spojka se mohla nacházet přímo ve Škvorci. Jak a kde ke kontaktům docházelo, zůstávalo otázkou. Ale jen tak mimochodem: Zeť vedoucího Laláka si ve Škvorci stavěl rodinný domek. Potřeboval často pracovní výpomoc, a tak si jednou až dvakrát týdně k sobě na stavbu zval vojína Mačuru. Jen jeho! Nikdy nikoho jiného z nás. A Lalákův zeť byl zaměstnanec vysoké školy SNB na Lhotce.

Přesto jsem se nemusel ničeho bát. Vojína Mačuru jsem pro každý případ instruoval, co má o nás vypovídat, kdyby se ho náhodou někdo ptal. Nehrozilo nebezpečí, že by nás nějak tvrdě podrazil. Byl to prostý chlapec ze slovenské vesnice a zachoval se v něm jakýsi pud rodové pospolitosti. Když s námi bydlel delší dobu v jedné místnosti a pracoval celý den s námi, zvykl si na nás a instinktivně si nás zařadil do okruhu lidí, ke kterým sounáleží.

Ale konec konců - co na mě chtěli sledovat, o tom už věděli stejně dávno předtím. Nic podstatně nového zjistit nemohli. Proti té úžasné opozici, která se v našem státě za poslední léta zrodila, jsme byli já i vojín Maczieszyk nicotné nuly. Kde se tedy vzal ten stupidní, komický nápad, sledovat nás pomocí široké konspirační policejní sítě? Stáli jsme jim vůbec za tu námahu? Ospravedlnění tohoto počínání mohlo být dvojí. Jednak jsme se stali oběťmi hysterické protináboženské propagandy a perzekuce, kterou v Československu rozvířily ideologické a policejní orgány. A potom podobné celodenní sledování v civilu by přišlo policii příliš drahé. Je známo, že na vojně se malé výhody stávají velkými. Co by všechno neudělal voják, který je stále bez peněz, za jednu maličkou výhodu: pouhých dvě stě korun měsíčně na přilepšení!

Celkem vzato, sledování mi nijak nevadilo. Říkal jsem si: Když je to baví, tak ať si nás klidně sledují. Vždyť jsme se všichni tři z té svobody pohybu, která nám byla v souvislosti se sledováním poskytnuta, jenom těšili! Nejprve jsem po třech týdnech pobytu ve Škvorci s velkou opatrností zkusil, co to udělá, když pojedu na neděli domů. Nic se nestalo. Za tři týdny jsem to zkusil znovu, tentokrát jsem vyjel už v pátek odpoledne a doma jsem zůstal celý víkend. Zase nic. Tak jsem jezdil domů na víkendy každých čtrnáct dní, a v září už každý týden. Nikdo si toho naprosto nevšímal. Jak se za ty dva roky zpřísnily podmínky na vojně, a hlavně fyzické kontroly, tak u útvaru tohle provádět by bylo naprosto nemyslitelné, a na kterémkoli odveleném pracovišti bych mohl něco podobného udělat jen jednou. Napodruhé by to byla basa, konkrétně v mém případě určitě prokurátor.

V zahradnictví se nám dařilo dobře. Pracovali jsme na čerstvém vzduchu a navíc bylo tehdy velmi krásné léto. Počasí nám přálo a sluníčko svítlo stále, takže jsme za chvíli byli opálení jako indiáni. Zeleniny jsme se najedli, co se do nás vešlo, a ovocných stromů bylo poblízkou taky dost. Chodili jsme stále mezi květinami, obsypanými nádhernými, voňavými a pestrébarevnými květy. Po vojenské buzeraci už ani památky. Uniformu jsem odložil nadobro. Po Škvorci jsem chodil v civilu, a do Prahy a domů jsem taktéž jezdil v civilních šatech. Jen v zahradě jsem chodil v erámích zelených trenýrkách, abych si nešpinil svoje. Když se mi zachtělo, poslechl jsem si i západní rozhlas, aniž bych musel mít obavy, že mi zase nějaká inkvizice zkonfiskuje rádio. Dala se pohodlně chytat i Svobodná Evropa, protože Škvorec byl již z dosahu pražských rušiček a štvavé chrchlání zasahovalo do vysílání jen slabě.

Ale jak už to v životě chodí, vždy je jedna věc vykoupena druhou, a člověk, když něco získá, tak i zároveň vždy něco ztrácí. Získal jsem volnost a svobodu, to je pravda. Ale cítil jsem, že mi schází to živé společenství, jež se utvořilo na Lhotce. Oba chlapci, kteří tu se mnou ve Škvorci byli, toho na vojně mnoho nezažili, neboť do zahrad přišli asi po půl roce vojny a zkušenosti a poznatky měli pramalé. Proto mě v mnohých věcech nechápali a ani chápat nemohli. Pochopil jsem najednou, že jak jsem kdysi Lhotku proklínal, tak to bylo právě na Lhotce, kde uprostřed špinavých podvodů a intrikářství, uprostřed svévolného a despotického chování mocných, uprostřed absurdní buzerace a otrockého nevolnictví, uprostřed neustálého ponižování a pošlapávání lidských práv i důstojnosti člověka - ano, právě tam! - mezi těmi zotročenými a poniženými vyvstala neopakovatelná jednota a soudržnost, kde nescházel ani optimismus, ani dobrý humor. Vytvořilo se živé společenství, které běželo napříč věku, vzdělání i inteligenci, napříč dělení vojáků na mazáky a hady. Bylo to prostředí, kde mohl ožít náš charitní kroužek, prostředí, kde i ten nejhloupější chápal plně celou situaci i zájmy celku. K dorozumění jsme často nepotřebovali ani slov, stačily bohaté posunky nebo skřeky. Tohle jsem ve Škvorci už neměl a ani teoreticky mít nemohl. Vždycky něco za něco, s tím jsem musel počítat.

A pokud jde o zklamání, plynoucí z marnosti vši práce pro tuto společnost, jak jsem ji poznal na vojně jako výkonný praporčík, potom i v pracovním nasazení na Lhotce, a nakonec i na odvelených pracovištích - v kadaňských dolech i v hýskovské panelárně, toho jsem nebyl ušetřen ani ve Škvorci. Vedoucí Lalák nám hned na začátku, když jsme do zahradnictví přišli, zdůrazňoval, že si váží jen poctivé práce. Tak jsem se zprvu těšil, že budu konečně dělat něco užitečného. Ale mé představy o zahradnictví se začaly brzy rozplývat.

JZD Sluštice se sídlem v Kolovratech, ke kterému zahradnictví ve Škvorci patřilo, mělo oficiálně civilní statut a zásobovalo civilní trh. Jenže nějaká spojitost s armádou tu musela být, jinak bychom se do zahradnictví nedostali. Kromě toho jezdili vojáci z vršovického pluku každoročně na podzim na bramborové brigády do Kolovrat. Předseda JZD Bohdanecký byl totiž bývalý kapitán STB. Jeho zástupce Kyzlink zase bývalý nadpraporčík kontrarozvědky. Svazky s policií i s vojskem ministerstva vnitra udržovali živě i v JZD. To potvrzovala mimo jiné i ta skutečnost, že nejen sami vedoucí členové předsednictva družstva si chodili do zahrady, jak se jim zlíbilo, a pobírali si zadarmo v libovolném množství to, co chtěli, nýbrž s nimi i celý ansámbl furtáků z Vršovic a dalších lidí, které jsem ani neznal. Vedoucí Lalák tiše pěníl, ale nemohl říct ani slovo. Tak si občas vylil vztek aspoň na nás, když s lakotnou závistí sledoval, jak se s chutí krmíme zeleninou, jako bychom mu všechnu zeleninu měli sníst právě my tři vojáci. Zřejmě jsme do zahradnictví nebyli posláni proto, abychom se krmili, nýbrž abychom pracovali jako otroci a nahradili tak svou práci ztráty, kterou zahradnictví utrpělo návštěvami tolika furtáků. Vedoucí Lalák na nás nazíral, jako bychom takovými otroky skutečně byli, a naléhal na nás, abychom pracovali denně o dvě až tři hodiny déle než civilní zaměstnanci. Zato

velkoryse toleroval, když jsme někdy ráno zaspali a přišli třeba o čtvrt hodiny později do práce.

Vloni vedl vedoucí Lalák těžké hádky o délku pracovní doby s vojínem Gregorem. Vojín Gregor mu byl sice pracovně podřízen, jenže zase držel v ruce stranickou legitimaci a dokázal těžít ze svého vyzvědačského poslání ve Škvorci. Když se spor řešil před velením pluku nebo předsednictvem JZD, tak ti museli nakonec dát za pravdu vojínu Gregorovi, který ještě jako svůj trumf na ně vytáhl pár naučených formulek z Marxe a Lenina, týkajících se osmihodinové pracovní doby, a vedoucího Laláka nazval plantážníkem. Plantážník Lalák musel tehdy chtít nechtě ustoupit a z dvanáctihodinové pracovní doby slevit. Pak si oba dělali navzájem samé naschvály. Jednou plantážník Lalák bílil vápnem stropní okna skleníků. Stoupl na jeden shnilý trám, ten se pod ním prolomil, a on se propadl do skleníku. Šle se mu přitom zachytily o hřebík. Zůstal viset ve vzduchu a nemohl se vyprostit. Začal volat o pomoc, ale vojín Gregor zadržel vojína Kefurta, aby nikam nechodil. Z dálky pak pozorovali tu nádhernou scénu, jak plantážník Lalák plave rukama i nohama nad mořem rozkvetlých bramboříků, a nechali ho hezkou dobu viset, jen ať se houpá na kšandách.

Plantážník Lalák byl silný neurotik, jak mi ostatně důvěrně sdělil řidič, který mě ze Lhotky vezl do Škvorce, a potom i podplukovník Kotyza. Za ta léta, co ho poznali, ho měli dobře odhadnutého. My jsme ho brzy také prohlédli, a proto jsme ho raději zbytečně nedráždili. Když potřeboval dělat přes čas, vyhověli jsme mu, ale jsme si zase prodlužovali přestávky na svačinu a oběd, nebo jsme si odskočili do hospody, a ráno jsme si zase přispali.

Jeho bouřlivě proměnlivé chování mi často připomínalo chování hysterické ženy pod cyklickým vlivem hormonů. Někdy by nás samou radostí zulíbal a říkal nám, že jsme nejlepší pracovníci, jaké tam zatím měl, a v hospodě nám zaplatil rum nebo nás pozval k sobě domů na slivovici. Jindy zas, když ho chytil rapl, řval, že takové flákače ještě neviděl a že nás nechá vystřídat jinými vojáky. Jen na vojína Mačuru moc raději nekřičel, toho si spíš předcházeli. Věděl jistě dobře o jeho poslání a nechtěl dopadnout jako vloni s vojínem Gregorem. Jen jednou se na něj pořádně rozeřval, a to když sám nepoznal, že usychající růže dostaly mšice, a myslel si, že mu je vojín Mačura přehnojl a spálil. Běhal po zahradě jako pominulý a řval, že už nemá cenu dál žít, že má škodu za deset tisíc a že se jde pověsit. Já jsem mu na všechno kýval: „Ano, pane Lalák.” A nechal jsem ho být. Ale i tak jsem ho asi tímto svým klidem často štvál. Vojín Maczieszyk ho dráždil ještě víc tím, že mu někdy drze odsekával.

Ale ze všech nejvíc mu musel pít krev vloni vojín Kefurt. Když si někdy plantážník Lalák na něj vzpomněl, otvírala se mu přitom kudla v kapse. Vojín Kefurt ho systematicky ničil svou obdivuhodnou křesťanskou láskou, neboť skutečně dokázal milovat své nepřátele. Byl vyučený zahradník a květinám rozuměl víc než sám Lalák s celou svou třicetiletou praxí. Květinám v zahradnictví věnoval vojín Kefurt maximální péči a při práci postupoval, jak sám uznal nejlépe za vhodné. Plantážník nesnášel konkurenci, a ještě od tak mladého kluka, a proto na něj stále křičel. Jednou se neovládl a rozpráhl se rukou, že ho uhodí. Křičel přitom: „Já ti takovou ubalím, že tě rozsekám na kusy!” Vojín Kefurt pohlédl na plantážníka láskyplnými očima, plnými pochopení pro bezbožníky, a odpověděl mu: „Pane Lalák, i kdybyste mě rozsekal třeba na tisíc kusů, tak věřte mi, každý ten kousek vás bude milovat.” Tím přivedl plantážníka Laláka na pokraj šílenství. Zděšeně utíkal od něj pryč s rukama zvednutými nad hlavou a zoufale volal o pomoc: „Nééé! Nééé! Tohle není možný. Lidi, prosím vás, zbavte mě toho blázna!”

Když jsem tuhle historku slyšel, tak jsem i pochopil důvod varování, kterým se na mě plantážník Lalák vytasil hned v prvních dnech, co jsem do zahradnictví přišel. Řekl mi tehdy: „Já vím moc dobře, za co tě sem poslali. Kvůli náboženství, co? Ale já ti říkám předem, že mne na víru obracet nebudeš, jako vloni ten bláznivej Pavel. O to se ani nepokoušej. To ti povídám narovinu, že si to nepřeu!”

Když byl zase někdy v dobré, povídací náladě, vyprávěl nám o své vojenské službě. Uplynulo od té doby už třicet let, ale on stále nemohl zapomenout, co si tehdy musel vytrpět jako syn vykořisťovatele a třídního nepřitele. Zahradnictví bylo kdysi majetkem jeho otce, který ho založil ještě za první republiky. V padesátých letech, když se začala zakládat družstva, mu komunisti zahradu rozkulačili a mladý Lalák napochodoval k černým baronům. Nikdy prý nevěděli, kolik let budou muset na vojně zůstat. Vzpomínal na jednoho oficíra, který ho tehdy nelidským způsobem dusil a nadával mu: „Ty sviňa vykořisťovatelská! Ty sa len tak ľahko do civilu nedostaneš. Budeš tuná slúžiť ešte najmenej desať rokov!” Nad námi potom Lalák mával rukou, že nevíme prý, co je vojna, a že by nám nepřál zažít na vojně to, co on zažil.

Nemohl jsem pochopit, že po těch otřesných zkušenostech s armádou teď na stará kolena začal lézt furtákům doslova do zadku. Chodily jich do zahrady celé houfy a pobrali mu všechno, co se kde dalo. A on se jim za to ještě klaněl! Ale asi mu nic jiného nezbyvalo, když se chtěl jako vedoucí zahradnictví dál udržet. Předsednictvo JZD a furtáci si přišli v zahradě na své, ale jemu zase dovolili, aby si taky přišel na své. V zahradnictví zaměstnával svoji dceru, která mu vedla účty a organizovala prodej zeleniny a květin civilistům. Plantážník Lalák si tak udělal za zahrady rodinný marketing, který mu do kapsy vynášel nemalý zisk. A tohle se mu pro jeho blahosklonný postoj k furtákům na oplátku tolerovalo.

Z hlediska celospolečenské užitečnosti bylo však celé Lalákově zahradnictví prodělečný a naprosto nerentabilní podnik. JZD drželo zahradnictví dotacemi nad vodou jenom proto, že z něj mělo předsednictvo svůj osobní užitek. Staré ženy - pamětnice, které pracovaly ještě u Lalákova otce, vzpomínaly, jak vzorný a prosperující podnik to kdysi byl. Jenže tehdy měla zahrada svého pána! Dnes už žádného neměla, nebo lépe řečeno, měla jich mnoho, z nichž každý se jen staral o osobní zisk a prospěch, jenom ne o zahradu. Zahrada chátrala doslova před očima. Skleníky, které se

všechny zbudovaly v zahradě ještě před válkou, již dávno zastaraly a byly v nevyhovujícím stavu. Shnilé trémy už nikdo nevyměňoval, rozbitá skla nikdo nezasklival a roztrhané plachty na fóliových sklenících nikdo nesešival. O postavení nových skleníků s automatickým zavlažováním a klimatizací nebylo ani řeči. JZD se vymlouvalo, že nemá peníze, a kdyby je mělo, tak je nebude investovat do ztrátového podniku. Plantážník Lalák zase říkal, že zahrada už není jeho, jako bývala kdysi jeho otce, a proto přece nebude z vlastní kapsy do něj něco dávat. Přesný obraz dnešního socialistického hospodaření. Kolem nás všechno pustne a každý se stará jen sám o sebe, o svůj osobní prospěch, o to, aby sám přežil. A po nás ať přijde potopa!

Začátkem září jsem byl poctěn první návštěvou ze Lhotky. Major Kuriš za mnou poslal četaře absolventa Nováka a desátníka Mertu. Nepřišli mi dělat žádnou kontrolu, jenom si přišli pro vojenskou knížku kvůli výstupnímu zápisu a pro podpis na mou služebně-politickou charakteristiku, která se píše na každého vojáka ke konci vojenské služby a při odchodu do zálohy se posílá na obvodní vojenskou správu. Charakteristiku na mě psal nadporučík Šimonovský. Opsal většinou stejné fráze, kterými mě velebil nadporučík Fábera v trestním protokolu zaslaném vojenskému prokurátorovi, tedy kolikrát a jakými kázeňskými tresty jsem byl trestán, jak na mne žádný trest nezabral, jak jsem svým chováním narušoval morálně-politický stav jednotky, jak jsem zesměšňoval své nadřízené a tak dále. Jen první věta byla vskutku originálním nápadem nadporučíka Šimonovského. V ní se totiž o mně vyslovil, že prý patřím k politicky nejslabším příslušníkům roty. Musel jsem se zasmát a v duchu jsem si pomyslel: Ech, ty starej gaunere a šmelináři! Jestli ty se sám řadíš mezi ty politicky nejsilnější, tak jsi mi prokázal tu největší čest, že jsi mě takto nazval.

Zeptal jsem se jich, kolik budu nasluhovat, jestli se mi započte jen třináct dní basy, nebo i těch deset dní, o které jsem narukoval před dvěma roky na vojnu později. Nevěděli. O délce nasluhování prý není ještě rozhodnuto. Prý se to ještě dozvím.

Více za mnou do Škvorce nikdo nepřišel. Lhotka ani Vršovice neměly už ke mně žádné povinnosti. JZD nám zajišťovalo stravu i odměny za pracovní činnost. Prádlo vozili vojínu Mačurovi z Břežan, a při té příležitosti jsme si vyměňovali potřebné věci všichni tři. Takže se od vojska už nikdo o mě víc nestaral.

Léto se pomalu chýlilo ke konci a nastal podzim. O délce nasluhování muselo být dávno rozhodnuto, ale kdy já půjdu do civilu, to mi nikdo neoznámil. Čekal jsem do konce září. Stále nic. Začal už říjen. Zase nic. Připadalo mi to najednou podezřelé. Že by na mě úplně zapomněli? Přemýšlel jsem o tom a usoudil jsem, že v tom vojenském bordelu je možné naprosto všechno.

Když se ani druhý říjnový týden nic nového nedělo, rozhodl jsem se, že se dojdou do Vršovíc na pluk osobně zeptat, kdy se milostivě uradí stanovit den mého propuštění do civilu. Byl jsem samozřejmě oblečený v civilu, a na poslední chvíli jsem raději od přímého vstupu do kasáren upustil, abych furtáky těsně před odchodem do civilu zbytečně nevydráždil. Raději jsem v Praze zavolal do vršovického kasína z telefonní budky a nechal jsem se spojit s kádrovým oddělením. Ozvala se mi sekretářka. Představil jsem se a otázal se jí, kdy mám být propuštěn. Hodnou chvíli se hrabala v papírech a pak předala sluchátko nadporučíku Zbrankovi. Ten mě ihned poznal a pravil: „Co máte za přání?“ „Už jsem to přece říkal vaší sekretářce. Zajímalo by mě, kdy půjdu do civilu.“ „Cože to chcete vědět?“ ptal se nechápavě nadporučík Zbranek. Říkal jsem si, že je buďto nahluchlý, nebo já volám na špatné oddělení. „Je to kádrové oddělení pluku?“ zeptal jsem se pro jistotu. „Ano, je.“ „A záznamy o odchodu vojáků do civilu leží přece u vás, ne?“ „Samozřejmě.“ „Tak mi tedy, prosím vás, řekněte, kdy já půjdu do civilu!“ Nadporučík Zbranek se znenadání rozesmál a chechtal se v kuse asi dvě minuty. Netušil jsem, co má ten jeho záchvat smíchu znamenat, a když se konečně vysmál a byl schopen mě zase poslouchat, zeptal jsem se s údivem: „Co se děje?“ „A to se ptáte vy mne?“ řekl na to nadporučík Zbranek. „Vy už jste dávno někde doma v civilu a teď si tu z nás děláte dobrý den. No to se vám teda povedlo. To je krásný vtíp!“ „To není žádný vtíp,“ přerušil jsem ho, „já ještě nejsem v civilu.“ „To mi chcete namluvit, že jste ještě na vojně?“ pronesl teď vážně. „Ano, to ještě stále jsem!“ „A to jako myslíte doopravdy? Teď beze srandy - vy jste ještě na vojně?“ „Ano, a sloužím stále ještě ve Škvorci v zahradnictví. Ale to byste přece vy měli vědět!“ Po této mé odpovědi dostal nadporučík Zbranek již druhý dvouminutový záchvat smíchu. Potom se mě otázal: „Poslyšte, kolik dní tý basy to máte nasluhovat?“ „Třináct.“ Chvilku potichu přemýšlel. „Můžete mi říct, odkud voláte?“ „Jsem v Praze a volám z budky.“ „Tak víte co? Přijďte sem do kasáren a já vám řeknu, co máte dělat.“ S tímhle jsem ovšem nepočítal. Maličko mě to zarazilo, ale nezbývalo mi, než vyjít s barvou ven: „Ale víte, já jsem totiž v civilu.“ Nadporučík Zbranek dostal třetí záchvat smíchu. „Ale ne!“ křičel jsem do mikrofónu. „Takhle jsem to nemyslel. Já jsem na vojně, ale mám na sobě jenom oblečený civil, jestli vám to nebude vadit.“ „No, co mám s váma dělat?“ povzdychl si nadporučík Zbranek. „Přijďte prostě sem, nějak už to vybavíme.“

Dopravil jsem se tedy do vršovického kasína. Hlásil jsem se u dozorčího útvaru, a ten už dostal instrukce, aby mě dál nepouštěl. Vytočil číslo k nadporučíku Zbrankovi a podal mi sluchátko. „Tak podívejte se,“ ozval se nadporučík Zbranek, „uděláme to takhle. Třináctého si sbalíte všechny své věci a pojedete na Lhotku. Tam všechno odevzdáte a oni vás pustí do civilu.“ Tím bylo vše vybaveno.

Mohl jsem si logicky domyslet, co se asi stalo, co přivodilo nadporučíku Zbrankovi ty hrozné záchvaty smíchu. Voják bývá totiž propouštěn do civilu v řádném termínu automaticky, pokud mu nevyjde v plukovním rozkaze výměr o délce nasluhování. Příslušný příspěvek do plukovního rozkazu však vždy vypisuje velitel roty. Do příspěvku píše buď celé

nasluhování basy, nebo podává služební cestou ke schválení k veliteli pluku návrhy na částečné či úplné odpuštění nasluhování. Na mne zřejmě nadporučík Šimonovský žádný příspěvek o nasluhování nepsal, protože si na Lhotce řekli, že do Škvorce mě poslalo velení pluku, a ať si tedy sám pluk o mně rozhodne, kolik budu nasluhovat. Ve Vršovicích zase nikoho nenapadlo se se mnou zaobírat, neboť o každého vojáka se přece stará jeho rota, a já jsem kmenově patřil na Lhotku a do Škvorce jsem byl jen odvelený v rámci své rotu na Lhotce. Takže se nakonec stalo, že v záznamech na kádrovém oddělení jsem žádnou poznámku o nasluhování neměl, a mé jméno bylo tudíž vyškrtáno ze seznamu vojáků základní služby. Proto si nadporučík Zbránek zprvu myslel, že musím být už dávno v civilu.

Napadlo mě, co by se bylo bývalo stalo, kdybych byl býval do kasína netelefonoval a prostě jenom ve Škvorci každý den s nadějí vyčkával, kdy si pro mě přijedou anebo kdy mi oznámí, abych šel do civilu. Asi bych se byl býval nikdy nedočkal. V JZD to nikoho nezajímalo, kolik nasluhuji, tak by vozili potraviny dál i pro mne. A z Břežan, kde mě vůbec neznali, by mi zase vozili čisté prádlo. Ve Vršovicích by se klamně utěšovali, že můj odchod už vybavila Lhotka. Totéž mínění by panovalo i na Lhotce o Vršovicích. Nakonec by se na mě úplně zapomnělo, a kdo ví, jak by dlouho trvalo, než by mě někdo náhodou objevil jako trosečníka na ostrově.

Kupodivu mě nasluhování ani trochu nemrzelo. Od poloviny září jsem stejně už v zahradnictví nedělal. Lalákovi jsem řekl, že si potřebuji vybavit zaměstnání, a tak jsem se až do konce vojny pohyboval v civilu volně po Praze. Nasluhování mi naopak přišlo tuze vhod, protože jinak bych neměl v Praze kde přespávat. Takto jsem mohl jezdit na noc do Škvorce, kde jsem měl zajištěný pohodlný nocleh i stravu zdarma.

Měl jsem také to štěstí, že přesně do 12. října se mi zdařilo vše potřebné v Praze vyřídit. Navečer jsem se vracel do Škvorce, abych tam strávil poslední noc. Takže jsem ani jeden den zbytečně nenasluhoval. Ve Škvorci mě čekala překvapivá zpráva. Prý si dopoledne pro mě ze Lhotky přijeli. Asi dostali po mém telefonátu s nadporučíkem Zbránkem z pluku avízo, že také existuji, tak aby na mě nezapomněli. Na Lhotce mi potom velkoryse odpustili jeden den nasluhování. O to jsem se jich zrovna nejméně prosil. Mohl jsem si být jist, jaký asi dělá major Kuriš cirkus, že jsem nebyl v pracovní době nalezen nejenom na pracovišti, nýbrž ani ve Škvorci, a že pro mne tedy posílal auto naprosto zbytečně.

Ráno jsem si sbalil věci, zašel jsem ještě naposledy do zahrady si se všemi připít na rozloučenou a pak jsem odcestoval do Prahy. Na Lhotku jsem dorazil v poledne.

Byl jsem posledním přesluhujícím vojákem. Furtáci měli v plánu, že po odchodu starých vojáků režim na Lhotce ještě více přitvrdí. Jejich záměr však mařili přesluhující vojáci, kteří se pochopitelně zdráhali podřídit ještě ostřejšímu režimu, než doposud měli, a tím kazili morálku novopečených mazáků. Major Kuriš se proto všemožně snažil každému omezit nasluhování na minimum. Posledním přesluhujícím veteránem byl přede mnou voják Michálek. Původních šedesát dnů nasluhování mu snížili na pouhých dvanáct. Při té příležitosti chtěl mít major Kuriš z krku i mne, proto poslal pro mě do Škvorce auto o den dříve. Ale nemusel se vůbec namáhat. Měl jsem aspoň dobrý pocit, že jako jediný z vojáků na Lhotce jsem si poctivě nasloužil celou vyměřenou taxu bez jediného ukráceného dne.

Hlásil jsem se u majora Kuriše. Hned jak mě spatřil, vyhrkl na mě: „Kde jste вчера byl?!“ „V Praze.“ „Co máte co dělat v Praze, když jste měl být v zaměstnání! Tak se mi zdá, že vás pošlu ještě na tři dny do basy, než vás pustím domů.“ „Já vám to vysvětlím.“ „Nic mi nebudete vysvětlovat. Já teď na vás nemám čas. Musím předávat funkci.“ Podal mi přitom rádio, jež mi osobně zabavil při poslechu Londýna. Chtěl jsem po něm ještě druhé rádio, o které jsem přišel kvůli poslechu Vatikánu, a rovněž bibli, kterou mi našli v base a kterou potom kapitán Ruda odnesl na rotu. Major Kuriš ve spěchu řekl, že už musí běžet, ať si zajdu za nadporučíkem Fáberou, a víc se o mě nestaral.

Major Kuriš byl jediný z furtáků, kterému se podařilo vysvobodit ze Lhotky a odejít zpět na správu vojsk do Vršovic. Funkci velitele praporu po něm přebíral major Rubeš. Zato nadporučíci Fábera a Šimonovský museli za trest zůstat na Lhotce dál. Zřejmě si ze stanoviska pluku nesplnili své poslání na Lhotce tak, jak se to od nich očekávalo. Dokázal jsem si proto živě představit, jaké chladné přivítání od nich mohu očekávat, neboť mě budou jistě považovat za hlavního viníka, jenž jim svou činností na Lhotce překazil další kariéru.

Zašel jsem za nadporučíkem Fáberou a řekl jsem mu, že mě za ním posílá major Kuriš, aby mi zařídil vrácení bible a ještě jednoho rádia. Nadporučík Fábera věděl jen o mém rádiu. Prý je zamčené v trezoru v kanceláři velitele rotu. „Mohl byste mi ten trezor odemknout?“ poprosil jsem ho. „To nejde,“ zavrtěl hlavou, „protože na otevření trezoru se musí ustanovit komise složená ze tří důstojníků, a taková komise se kvůli vám přece dneska nebude narychlo scházet.“ Bylo mi jasné, že si vymýšlí, ale nemínil jsem se s ním hádat o to, zda k otevření trezoru komise potřebná je či není. Řekl jsem mu to tedy jinak: „Ale vždyť jste to přece věděli, že mám jít do civilu. Tak proč jste trezor neotevřeli už dřív, abyste mi dneska rádio mohli vrátit? Aspoň si myslím, že tohle měla být přece samozřejmá věc!“ Nadporučík Fábera se zamračil a odpověděl: „My jsme si taky mysleli, že to pro vás bude samozřejmá věc, abyste se na Lhotce slušně choval. A vy jste nám místo toho zatím dělal jenom samé potíže! Takže pro vás to také tak samozřejmá věc nebyla.“ Když jsem byl i nadále neodbytný, řekl mi, abych počkal do odpoledne, až přijde nadporučík Šimonovský, a že se pak uvidí, co se dá dělat.

Stavil jsem se zatím v jídelně na svůj poslední oběd na vojně. Sešel jsem se tu s většinou svých hadů, nyní už mazáků - jestli se jim vůbec dalo za furtácké vojny ještě tak říkat - kteří sem byli v době polední přestávky přepravováni z okolních pracovišť k obědu. Jak dojemné to bylo přivítání! Takové jsem ani nečekal. Všichni mi s rozjasněnými tvářemi od radosti podávali ruce a objímali se se mnou. Spíš jsem od nich čekal, že budou smutní z toho, že já mám na sobě civil, kdežto oni si na něj budou muset ještě celý rok počkat. Ale kdepak! Zvítězila radost. Radost z nové zkušenosti a přesvědčení, že totalitní moc přece jenom není tak všemohoucí, jak se na první pohled zdá. Poznali, že i na vojně existuje cesta, po které může člověk kráčet vzpřímeně, aniž by se skláněl před ohavnými modlami tohoto světa. Měli teď novou naději. Když jsem jim vyprávěl, jakou svobodu a volnost pohybu oproti Lhotce jsem měl ve Škvorci, tak jsem z jejich reakcí vycítil možná tak trochu naivní úsudky. Mysleli si, že to byly moje zásluhy a moje vychytralost, že se mi po tom všem, co jsem na Lhotce natropil, podařilo dostat pryč z vojny tři měsíce před koncem. To byl ale velký omyl! Byl to Hospodin sám, který nade mnou držel svou ochrannou ruku po celou dobu proti všem nástrahám a proti všemu ohrožení ze strany totalitní zlovůle. Jeho svrchovaná moc se projevovala na hmotné úrovni tak, že ďáblovi služebníci nebyli nikdy v postupu proti mně jednotní. Mnozí starší důstojníci prokoukli po letech vojenské služby ten strašlivý podvod a klam, kterému za mlada propadli. Ti mi možná často tajně nadržovali, aniž jsem o tom věděl. Jiní, kterým zase scházela buďto inteligence nebo charakter, a kteří proto s mým počínáním jistě nesouhlasili, mě zase mohli nepozorovaně držet nad vodou jenom proto, že jsem se jim výborně hodil k jejich mocenským zájmům a bojům proti konkurenčním gangům ostatních furtáků. Kdo ví, možná právě z těchto příčin se mi podařilo bez vážnějšího úhonu přežít celou vojnu.

Vrátil jsem se na rotu a odevzdal jsem skladníkovi veškerou nafasovanou vojenskou výstroj. Jenom kulatou čepici a plyšový límec jsem nemohl odevzdat. O tyto dvě věci jsem přišel, ještě když jsem byl na Lhotce. Zmizely ze šatny, kde jsme museli mít povinně uloženy vycházkové oděvy.

Vtom se na rotě objevil nadporučík Šimonovský. Požádal jsem ho, aby otevřel trezor ve své kanceláři a vrátil mi zabavené rádio. Rovněž jsem se ho zeptal, zda-li něco neví o mé bibli. „Co je mi do vaší bible,” odbyl mě. „Neměl jste být blbej a nosit si ji s sebou do basy.” Řekl jsem mu: „Pokud je mi známo, na bibli měli všichni odsouzení právo v každých dobách a za všech režimů. A tak je mi nanejvýš podivné, proč bych zrovna já v této době a v tomto státě neměl mít na bibli právo, když jsem byl v base?” „Vy jste kreten! Vy nemáte právo na nic,” pronesl nadporučík Šimonovský s krajním opovržením a vzdálil se ode mne.

Střetl jsem se i s majorem Rubešem, čerstvě nastupujícím velitelem praporu. Ten když slyšel, že sháním ztracenou bibli, jenom nade mnou pokroutil hlavou: „Já se vám divím, že jako matematik a fyzik vůbec čtete bibli.” „Nesmíte zapomenout, že bible je nejrozšířenější kniha na světě.” „To není pravda,” odporoval mi major Rubeš. Otázal jsem se ho: „A která kniha je tedy podle vašeho mínění na světě nejrozšířenější?” Dlouho váhal, než se nakonec zmohl na jeden ze svých unikátních výroků: „Na světě jsou nejrozšířenější školní učebnice.” „Bible byla, je a bude stále tatáž, ať je překládána do jakýchkoli jazyků. Jenže školní učebnice jsou různé v různých zemích a rychle se mění podle toho, jak se režimy střídají.” „To nevadí,” trval major Rubeš na svém, „ale jsou nejrozšířenější.” Dál už nehodlal se mnou na biblické téma diskutovat.

Zatím přinesl nadporučík Šimonovský z kanceláře moje rádio. Najednou nebylo zapotřebí k otevření trezoru žádné komise! Podával mi ho, ale jakmile jsem ho chtěl uchopit, rychle ucukl rukou dozadu. Takto to provedl několikrát za sebou a dobře se přitom bavil. Odpoutal jsem pozornost od rádia a raději jsem se ho zeptal: „Jak to bude s čepicí a límcem, které mi ukradli na šatně?” „To je jednoduchý, zaplatíte to,” zachechtal se a odhadl výši úhrady asi na dvě stě korun. „Nic platit nebudu, protože sám jsem nic z toho neztratil.” „Co to kecáte?” obořil se na mě. „Já vám za to nemůžu, že jste se někde v hospodě vožral, tam jste ty věci zapomněl nebo dokonce propil, a teď se snažíte vinu svést na šatnáře.” Usmál jsem se nad jeho drzostí. „Kdepak v hospodě, ale na vycházkové šatně mi čepice i límec zmizely, stejně jako odtud zmizelo druhým vojákům mnoho jiných věcí. A já dobře vím, jakým způsobem mizely a také kam mizely.” „Vy víte hovno,” šklebil se a šermoval mi rádiem před očima. Řekl jsem důrazně: „Vím rozhodně víc, než vy si myslíte!” Vtom se nadporučík Šimonovský zarazil, přestal se smát, podal mi rádio konečně do ruky a potichu pravil: „No dobrá. Tak to nějak zařídíme. Řeknu výkoňákovi, aby ty vaše věci odepsal.”

Nakonec jsem zašel k výkonnému praporčíkovi. Desátník Merta se ke mně choval až překvapivě přátelsky, což jsem od něj vůbec nečekal. Pravděpodobně mu někteří odcházející mazáci pohrozili, že si ho v civilu ještě vyhledají, až bude za rok i on doma. Proto raději ztrotnul. Předal jsem mu výstrojní list od skladníka a on z něj odepsal i čepici i límec, jak mu nakázal nadporučík Šimonovský. Takže jsem z toho nic neplatil. Potom mi vyplnil přepravenku na vlak do Karlových Varů, vrátil vojenskou knížku a rozloučil se se mnou. Měl jsem tedy již všechno vybavené a mohl jsem odcestovat domů. Jen bible se nenašla, o té nikdo víc nevěděl.

Když jsem byl už na odchodu, vstoupil ještě do kanceláře k desátníku Mertovi nadporučík Šimonovský. Cítil potřebu pronést na mne závěrečnou charakteristiku a s notnou dávkou ironie pravil: „Teda, řeknu vám, takový pako, jako jste vy, jsme tu na vojně ještě neměli a asi dlouho jen tak mít nebudeme.” „A řekněte sám, nebylo mi vlastně na tý vojně ze všech nejlíp, když jsem hrál to pako?” odpověděl jsem mu a na tváři se mi objevil ten klidný, tichý úsměv, na nějž byl nadporučík Šimonovský vždycky tolik alergický. „Vy jste to pako nejdřív jen hrál, ale potom jste se jím taky skutečně stal,” řekl podrážděně. „Teď už budete celý život pako. Rozumíte mi? Jste nadosmrtní poznamenaní! Jste pako a budete

jím celý život.” Ignoroval jsem ho a pomalu jsem odcházel ke dveřím. Tím jsem ho přiváděl ještě do většího zoufalství. Křičel dál za mnou a přitom se smál. Jenže to nebyl vůbec normální smích, nýbrž smích ztroskotaného opilého šílence. Propukla v něm asi nějaká hrozná závist, že já si jdu klidně do civilu a jeho moc nade mnou tím pádem končí, kdežto on se bude muset dál rochnit v tom zeleném smradlavém bahně, protože jemu jako furtákovi žádost o propuštění do civilu zamítli a ani ze Lhotky ho nepřeveleli na lepší, klidnější místo.

Otevřel jsem dveře a vycházel jsem ven. Stále jsem za sebou slyšel volání: „Jste pako! Slyšíte mě? Jste pako! A celý život budete už pako.” Otočil jsem se naposledy k nadporučíku Šimonovskému a na rozloučenou jsem mu pravil: „O tom, kdo z nás je pako, nám dvěma nyní nepřináležejí soudit. O tom jednou za nás rozhodnou jiní...” Po oněch slovech jsem za sebou zavřel dveře a vydal jsem se na cestu domů.

Vdechoval jsem do sebe okouzující vůni prvního dne svobody v civilu. Byl jsem jenom o dva roky a tři dny starší. Psal se 13. říjen roku 1982.